

วารสาร

เศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ

มหาวิทยาลัยทักษิณ

Economics and Business Administration Journal
Thaksin University

ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 : มกราคม - มีนาคม 2567

ISSN 2985-2048 (Online)

กองบรรณาธิการวารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ

140 หมู่ 4 ต.เขารูปช้าง อ.เมือง จ.สงขลา 90000 โทรศัพท์ 0-7431-7600 ต่อ 1805

โทรสาร 0-7431-7698 <https://www.tci-thaijo.org/index.php/ecbatsu>

วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ

มหาวิทยาลัยทักษิณ

Economics and Business Administration Journal

Thaksin University

คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ

มหาวิทยาลัยทักษิณ

เจ้าของ

คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ

ที่ปรึกษา

อธิการบดี

(รศ.ดร.ณัฐพงศ์ จิตรนิรัตน์)

มหาวิทยาลัยทักษิณ

คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ

(ดร.พินิจ ดวงจินดา)

มหาวิทยาลัยทักษิณ

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ วิจัย และพัฒนานวัตกรรม

(ดร.सानิตย์ ศรีชูเกียรติ)

มหาวิทยาลัยทักษิณ

บรรณาธิการ

ผศ.ดร.อนุวัต สงสม

มหาวิทยาลัยทักษิณ

กองบรรณาธิการ

ศ.ดร.ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

รศ.ดร.กิริยา กุลกลการ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รศ.ดร.เจษฎา นกน้อย

มหาวิทยาลัยทักษิณ

รศ.ดร.ชมพูนุท โกสลากร เพิ่มพูนวิวัฒน์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รศ.ดร.ชินสัคค สุวรรณอัจฉริย

มหาวิทยาลัยทักษิณ

รศ.ดร.นฤมล กิมภากรณ์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รศ.ดร.วาสิตา บุญสาธ

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

รศ.ดร.ศศิวิมล สุขบท

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

รศ.ดร.สุบรรณ เอี่ยมวิจารณ์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รศ.ดร.สุรัชย์ จันทร์จรัส

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผศ.ดร.วสันต์ กาญจนมุกดา

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ผศ.ดร.สัณชัย ลั้งแทกุล

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ผศ.ดร.อนิวัช แก้วจำนงค์

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ผศ.ดร.อรจันทร์ ศรีโชติ

มหาวิทยาลัยทักษิณ

กองจัดการ

นายกมล สุวรรณรัตน์

มหาวิทยาลัยทักษิณ

นางนารีญา โต๊ะเส้น

มหาวิทยาลัยทักษิณ

นางสาวบงกช แก้วศิริ

มหาวิทยาลัยทักษิณ

นายอนุกุล ศรีวรรณ

มหาวิทยาลัยทักษิณ

นางสาวชนากัทธ คงสี

มหาวิทยาลัยทักษิณ

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ

กำหนดเผยแพร่

ปีละ 4 ฉบับ (มกราคม เมษายน กรกฎาคม และ ตุลาคม)

การบอกรับและติดต่อ

คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ

140 หมู่ 4 ถ.กาญจนาภิเษก ต.เขารูปช้าง อ.เมือง จ.สงขลา 90000

โทร. 0-7431-7600 ต่อ 1805 / แฟกซ์ 0-7431-7698

E-mail : ecbajournal.tsu@scholar.tsu.ac.th

บทความที่ตีพิมพ์ทุกเรื่องได้รับการตรวจสอบถูกต้องตามหลักวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ
อนึ่ง ทักษะและข้อคิดเห็นใด ๆ ที่ปรากฏในวารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ
เป็นความคิดเห็นของผู้เขียนและไม่ถือเป็นทักษะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

บทบรรณาธิการ

วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 ออกเผยแพร่ในช่วงเทศกาลปีใหม่ 2567 ในนามของกองบรรณาธิการขออวยพรให้อ่านทุกท่าน “จงประสบแต่ความสุข ความเจริญ ด้วยจตุรพิธพรชัย และสัมฤทธิ์ผลในสิ่งอันพึงปรารถนาทุกประการ”

วารสารฉบับนี้มีบทความวิจัยที่ผ่านกระบวนการพิจารณาคุณภาพ จำนวน 11 เรื่อง ซึ่งครอบคลุมทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยในส่วนของวิจัยเชิงปริมาณ มีการใช้สถิติขั้นสูงคือการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง เพื่อวิเคราะห์การตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านช่องทางออนไลน์ และวิเคราะห์พฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของพนักงานในองค์กรเอกชน การวิเคราะห์ที่ใช้สถิติการถดถอยพหุคูณ เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานขององค์กรที่เป็นกรณีศึกษา ซึ่งประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนตำบล และโรงพยาบาลชุมชน รวมถึงการวิเคราะห์แบบจำลองทางเศรษฐศาสตร์มหภาค ที่เชื่อมโยงกับผลกระทบจากการดำเนินนโยบายการคลังและกระบวนการจัดสรรงบประมาณ ขณะที่การวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมุ่งเน้นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ก่อนการตีความและการสรุปข้อค้นพบตามระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ รวมถึงการให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ โดยการวิจัยเชิงคุณภาพในวารสารฉบับนี้ บริบทที่ศึกษาเป็นการท่องเที่ยวในชุมชน และผลิตภัณฑ์ของกลุ่มชาติพันธุ์

กองบรรณาธิการยังคงดำเนินการภายใต้แนวปฏิบัติด้านคุณภาพตามประกาศของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (ก.พ.อ.) ในการกลั่นกรองคุณภาพของบทความก่อนการตีพิมพ์เผยแพร่ โดยผู้ทรงคุณวุฒิจากหลากหลายสถาบัน จำนวน 3 ท่านตอบบทความ ที่มีความเชี่ยวชาญตรงตามขอบเขตของวารสารที่กำหนดไว้ 5 สาขาวิชาย่อย (Sub-Subject Areas) ทั้งนี้ ด้วยความคาดหวังให้เกิดคุณค่าจากการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ทั้งเชิงวิชาการ และเชิงการบริหารจัดการหน่วยงานหรือองค์กรธุรกิจที่เกี่ยวข้อง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนูวัต สงสม
บรรณาธิการ

สารบัญ

Content

บทความวิจัย (ภาษาไทย)

การจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการ
องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

หน้า 1

Knowledge Management Affecting to Operational Efficiency of
Government Officer of the Sub-district Administrative Organization
in Trang Province

ปรารธนา หลีกภัย

Pradthana Leekpai

การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายมิติพื้นที่และข้อสังเกตต่อการกระจุกตัวและ
ความเหลื่อมล้ำรายจังหวัด

หน้า 19

Area-Based Budget Allocation and Notes to the Provincial
Concentration and Inequality

พิชิต รัชตพิบูลภพ และ ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์

Pichit Ratchatapibhunphob and Direk Patmasirawat

การบริหารต้นทุนการผลิตเพื่อการวางแผนกำไรผลิตภัณฑ์แปรรูป
เคพกูสเบอร์รี่ของ“แกน้อย”กรีนโปรดักส์ผลิตภัณฑ์สินค้าจากกลุ่มชาติพันธุ์
Production Costing Management and Profit Planning of Processed
Cape Gooseberry Processed Products “Kae Noi” Green Products,
the Products of Ethnic Groups

หน้า 35

วิไลพร ไชโย ขจรอรุณพน พงศ์วิริทธิ์ธร วิภาวี ศรีคะ

กมลทิพย์ คำใจ และ สกลวัฒน์ เสวตรัตนกุล

Wilaiporn Chaiyo Kajornatthapol Pongwiritthon

Wipawee Srika Kamolthip Kamchai and

Sakollawat Sawetrattanakul

สารบัญ

Content

การพัฒนาขีดความสามารถตามบุคลิกภาพพนักงานจากแบบวัดบุคลิกภาพ
ของไมเยอร์ บริกจ์ (MBTI): กรณีศึกษา บริษัท ไทยรุ่งยูเนี่ยนคาร์ จำกัด
(มหาชน)

หน้า 55

Capability Development According to Employee Personality from
Myers-Briggs Type Indicator (MBTI): A Case Study of Thai Rung
Union Car Public Company Limited

พรประภา ศรีราพร

Phornprapa Sriraphorn

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศพื้นที่ตำบลเกาะยอและตำบลน่าน้อยในจังหวัดสงขลา

หน้า 71

Local Participation in Potential Development of Eco-tourism
Management at Ko Yo and Nam Noi Subdistricts in Songkhla
Province

เสรี บุญรัตน์ พรชัย ลิขิตธรรมโรจน์ วสันต์ กาญจนมุกดา

อภิวัฒน์ สมามิ และ จารูวรรณ ทองเนื้อแข็ง

Saree Boonrat Pornchai Likhitthammarot

Wasan Kanchanamuda Apiwat Samathi and

Jaruwan Thongnueakhaeng

การวิเคราะห์ผลกระทบจากการใช้นโยบายการคลังในช่วงแผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ด้วยแบบจำลองดุลยภาพทั่วไป
เชิงสุ่มแบบพลวัต

หน้า 87

Analysis of the Effect of Fiscal Policy during the 12th National
Economic and Social Development Plan using Dynamic Stochastic
General Equilibrium

ศุภศิวิ สุวรรณเกษร บุญธรรม ราชรักษ์ และ รักษ์พงศ์ วงศาโรจน์

Supsi Suwankesorn Boontham Racharak and

Rugphong Vongsaraj

สารบัญ

Content

คุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร ทางการแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดนราธิวาส Quality of Work Life that Affects the Performance of Medical Personnel in Community Hospitals in Narathiwat Province ศจี อินทฤทธิ์ และ สรัญณี อุเสินยาง Sachee Intharit and Saranee U-senyang	หน้า 111
ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าใน TikTok Shop ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา The Causal Factors Influencing Consumer Purchase's Decision in TikTok Shop in Songkhla Province ฟาริด มัดซา และ วิลาวลัย จันท์ศรี Farid Madsalae and Wilawan Jansri	หน้า 127
ผลกระทบของโรคโควิด-19 ต่อกลยุทธ์ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในเขตภาคเหนือของประเทศไทย The Impact of Covid-19 on Small and Medium Enterprises Strategy in the North of Thailand บุญญานูช ชีวเกียรติยั้งยง และ อัสวเทพ อากาศวิภาต Boonyanuch Cheewakiaryingyong and Ausawatap Akartwipart	หน้า 145
รูปแบบการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยว คนต้นน้ำบ้านวังไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช A Model of Community Forest Lifestyle Tourism of Kon Ton Narm Barn Wang Sai Tourism Community Enterprise Group, Tham Yai Sub District, Thung Song District, Nakhon Si Thammarat Province นาถนลิน สีเขียว และ เสาวคนธ์ ชูบัว Natnalin Srikhiew and Saowakon Chubour	หน้า 167

สารบัญ

Content

อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ทักษะทางจิตวิทยา และการเสริมสร้าง
พลังอำนาจทางจิตวิทยา ที่มีต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของ
พนักงาน

หน้า 187

The Influence of Transformational Leadership, Psychological
Capital and Psychological Empowerment on Employees'
Innovative Work Behavior

รวินท์นิภา สว่างโลก และ จุฑามาต ทวีไพบูลย์วงศ์

Rawinnipha Sawanglok and Jutamard Thaweepaiboonwong

คำแนะนำการเตรียมและส่งต้นฉบับ

หน้า 205

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

หน้า 217

การจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการ องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

Knowledge Management Affecting to Operational Efficiency of Government Officer of the Sub-district Administrative Organization in Trang Province

ปรารถนา หลีกภัย^{1*}

Pradthana Leekpai^{1*}

วันที่รับบทความ : 03/01/2566

วันแก้ไขบทความ : 10/02/2566

วันตอบรับบทความ : 14/02/2566

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการจัดการความรู้ของข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดตรัง เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดตรัง และเพื่อศึกษาปัจจัยการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดตรัง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม จำนวน 140 ชุด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า การจัดการความรู้ในภาพรวมของข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดตรัง อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ด้านการเรียนรู้ ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ และด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ด้านการเข้าถึงความรู้ ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และด้านการค้นหาความรู้ ตามลำดับ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในภาพรวมของข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดตรัง อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านต้นทุน ด้านปริมาณและด้านระยะเวลา และด้านคุณภาพ ตามลำดับ และปัจจัยการจัดการความรู้ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดตรัง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย คือ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลควรให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้มากขึ้น เนื่องจากการจัดการความรู้ที่เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบลเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

คำสำคัญ: การจัดการความรู้ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดตรัง

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง

¹ Assistant Professor Dr., Faculty of Commerce and Management, Prince of Songkla University, Trang Campus

* Corresponding author : E-mail address: pradthana.l@psu.ac.th

Abstract

This research aimed (1) to study knowledge management level of government officer of the Sub-district Administrative Organization in Trang Province; (2) to study operational efficiency level of government officer of the Sub-district Administrative Organization in Trang Province; and (3) to study knowledge management affecting to operational efficiency of government officer of the Sub-district Administrative Organization in Trang Province. A quantitative research approach was employed. A questionnaire was the main instrument for collecting the data. In total, 140 government officers were recruited. The data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression.

The results revealed that (1) the overall knowledge management of government officer of the Sub-district Administrative Organization in Trang Province was at a high level. Interim of ranking each aspect according to the mean from the most to the least, knowledge codification and refinement, learning, knowledge creation and acquisition and knowledge organization, knowledge access, knowledge sharing and knowledge identification. (2) the overall operational efficiency of government officer of the Sub-district Administrative Organization in Trang Province was at a high level. Interim of ranking each aspect according to the means from the most to the least, cost, quantity, time, and quality. (3) knowledge management affecting to operational efficiency of government officer of the Sub-district Administrative Organization in Trang Province at the statistical significance level of 0.05. The research suggestion is that the administrators of the Sub-district Administrative Organization should pay more attention to knowledge management because the increase in knowledge management results in an increased in operational efficiency of government officer of the Sub-district Administrative Organization as well.

Keywords: Knowledge Management, Operational Efficiency, Sub-district Administrative Organization, Trang Province

บทนำ

การจัดการความรู้ เป็นกระบวนการอย่างเป็นระบบในการแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้หรือนวัตกรรม และการจัดเก็บความรู้ที่เหมาะสมเพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน อันจะก่อให้เกิดการแบ่งปันและการถ่ายโอนความรู้เพื่อให้เกิดการแพร่กระจายและไหลเวียนความรู้ทั่วทั้งองค์กร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานขององค์กร (Noknoi, Rodnirudtikul, Wudtiron, Jarukumnerdkanok, Pantai & Intarawong, 2009) การจัดการความรู้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับองค์กรต่างๆ ให้ความสำคัญเนื่องจาก การจัดการความรู้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อภาพรวมขององค์กร คือ สามารถปรับปรุงประสิทธิภาพขององค์กร ลดความเสี่ยงและทำให้ความสูญเสียต่ำลง สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับองค์กร หรือแม้กระทั่งเป็นการรวมนวัตกรรมต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อองค์กร อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในรายละเอียดการจัดการความรู้จะมีประโยชน์หลายประการ ดังนี้

อำนวยความสะดวกในการตัดสินใจให้ดีขึ้น สร้างและสนับสนุนทางปัญญาขององค์กร กระตุ้นให้เกิด การเลื่อนไหล ความคิดอย่างอิสระอันจะนำไปสู่ความเข้าใจและสร้างสรรค์นวัตกรรม ขจัดกระบวนการที่ไม่จำเป็น ทำให้การปฏิบัติงานเลื่อนไหลดีขึ้น เพิ่มพูนความรู้ให้กับพนักงานเพื่อที่จะนำมาใช้ตลอดเวลา ปรับปรุงการบริการและประสิทธิภาพการบริการลูกค้า และนำไปสู่ความสามารถในการผลิตที่ดีกว่า (Sahiamjit, 2006)

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นองค์การภาครัฐที่จัดตั้งขึ้นตามหลักการกระจายอำนาจการ ปกครอง อันเป็นหลักการที่ภาครัฐมีการมอบอำนาจการปกครองบางส่วนให้องค์การปกครองส่วน ท้องถิ่นดำเนินการได้ เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของ ประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างตรงความต้องการและทันทั่วถึง โดยกำหนดให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีงบประมาณ มีบุคลากร และอำนาจในการบริหารจัดการในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ การ สาธารณูปโภค การจัดบริการและสวัสดิการสังคม ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาล ทั้งนี้ การปกครอง ส่วนท้องถิ่น สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป และการ ปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ซึ่งการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป สามารถจำแนกออกเป็น องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ทั้งนี้ องค์การบริหารส่วน ตำบล จัดตั้งขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2538 ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เป็นหน่วยงานปกครองท้องถิ่นที่เป็นผลมาจากแนวคิดในการกระจายอำนาจ โดยรัฐบาลได้ มอบอำนาจหน้าที่ในการบริการสาธารณะ ด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม

สำหรับในพื้นที่ของอำเภอเมือง จังหวัดตรัง มีองค์การบริหารส่วนตำบลรวมทั้งสิ้น 12 แห่ง ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลควนปริง องค์การบริหารส่วนตำบลนาโต๊ะหมิง องค์การบริหาร ส่วนตำบลนาท่ามใต้ องค์การบริหารส่วนตำบลนาท่ามเหนือ องค์การบริหารส่วนตำบลนาบินหลา องค์การบริหารส่วนตำบลนาพละ องค์การบริหารส่วนตำบลนาโยงใต้ องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำผุด องค์การบริหารส่วนตำบลบางรัก องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านควน องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพธิ์ และองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตรุด ซึ่งมีภารกิจหลัก คือ การให้บริการสาธารณะ ด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมแก่ชุมชน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของ ข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดตรัง เนื่องจาก การจัดการความรู้ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์การบริหารส่วนตำบล คือ สามารถปรับปรุงประสิทธิภาพขององค์การบริหาร ส่วนตำบล โดยการลดความเสี่ยงและทำให้ความสูญเสียต่ำลง สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับองค์กร และเป็น การรวมนวัตกรรมต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อองค์กร ซึ่งผลการศึกษาก็จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารองค์การ บริหารส่วนตำบลและผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้นำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการจัดการความรู้ของข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดตรัง
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดตรัง
3. เพื่อศึกษาปัจจัยการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการ องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

สมมติฐานของการวิจัย

1. การจัดการความรู้ของข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดตรัง อยู่ในระดับมาก
2. ข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน
3. การจัดการความรู้ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ความหมายของการจัดการความรู้

Atiwattanachai (2007) กล่าวว่า การจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการสร้างความรู้ การรวบรวมความรู้ การจัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบเพื่อให้สะดวกต่อการค้นหาและการแลกเปลี่ยน แบ่งปันความรู้ เผยแพร่ โดยการบริหารจัดการความรู้ให้เกิดคุณค่าและประโยชน์ต่อองค์กร และพัฒนาความสามารถของบุคลากรในองค์กร เพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน ผลจากการสร้างความรู้ก่อให้เกิดผลงาน ทางด้านวิชาการต่าง ๆ และเกิดทักษะความชำนาญ สามารถนำมาเพื่อใช้ในการพัฒนาองค์กร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

Noknoi et al. (2009) กล่าวว่า การจัดการความรู้ เป็นกระบวนการอย่างเป็นระบบในการแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้หรือนวัตกรรม และการจัดเก็บความรู้ที่เหมาะสมเพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน อันจะก่อให้เกิดการแบ่งปันและการถ่ายโอนความรู้เพื่อให้เกิดการแพร่กระจายและไหลเวียนความรู้ทั่วทั้งองค์กร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานขององค์กร

Pongsritad (2010) กล่าวว่า การจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการอย่างเป็นระบบในการได้มาซึ่งความรู้ ในลักษณะที่เป็นแหล่งความรู้ที่ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงได้ง่ายมีการถ่ายทอดและแบ่งปันความรู้กันอย่างเหมาะสม เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในการแข่งขันสูงสุด

Rungrongrat (2013) ได้สรุปว่า การจัดการความรู้ หมายถึง กิจกรรมที่ผู้บริหารดำเนินการบริหารบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งแหล่งที่มาของความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้การสร้างสรรคและการแบ่งปันองค์ความรู้ การประยุกต์ใช้ความรู้ของบุคคลในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิต

กล่าวโดยสรุป การจัดการความรู้เป็นกระบวนการอย่างเป็นระบบในการแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ และการจัดเก็บความรู้ที่เหมาะสมเพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานขององค์กร

2. กระบวนการจัดการความรู้

Panich (2005) กล่าวว่า การจัดการความรู้เป็นการดำเนินการ 6 ประการ ได้แก่ การกำหนดความรู้หลักที่จำเป็นหรือสำคัญต่องานหรือกิจกรรมของกลุ่มหรือองค์กร การเสาะหาความรู้ที่ต้องการ การปรับปรุง ดัดแปลง หรือสร้างความรู้บางส่วน ให้เหมาะต่อการใช้งานของตน การประยุกต์ใช้ความรู้ในกิจการงานของตน การนำประสบการณ์จากการทำงาน และการประยุกต์ใช้ความรู้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสกัดขุมความรู้ออกมาบันทึกไว้ และการจัดบันทึกขุมความรู้และแก่นความรู้สำหรับไว้ใช้งาน

และปรับปรุงเป็นชุดความรู้ที่ครบถ้วน ลุ่มลึก และเชื่อมโยงมากขึ้น เหมาะต่อการใช้งานมากยิ่งขึ้น โดยมี การบูรณาการความรู้ให้เป็นเนื้อเดียวกัน

National Productivity Institute (2005) ได้สรุป กระบวนการความรู้ (Knowledge Process) คือ การค้นหาความรู้ (Knowledge Identification) การสร้างและการแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization) การประมวลและการกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement) การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) และการ เรียนรู้ (Learning)

3. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

Thammabud (1997) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง วิธีการทำงานโดย สิ้นเปลืองเวลา และ สูญเสียพลังงานในการทำงานน้อยที่สุดแต่เกิดประโยชน์ และความพึงพอใจสูงสุด ผู้ที่มีประสิทธิภาพใน การทำงานจึงเป็นผู้ที่ฉลาดในการเรียนรู้ว่าการทำงานอย่างไรจึงจะบรรลุผลสำเร็จในเวลา อันรวดเร็ว และมีความผิดพลาดน้อย นั่นก็คือการลงทุนน้อยแต่ได้ผลตอบแทนมากกว่าในเชิง เศรษฐศาสตร์อาจเน้น ถึงความคุ้มค่าหรือความคุ้มค่าในการปฏิบัติงานด้วย

Sanyawiwat (2001) ได้กล่าวถึง ประสิทธิภาพ หมายถึง การวัดผลการทำงานของ องค์กรนั้น ว่าทำงานได้ปริมาณมากน้อยแค่ไหน คุณภาพงานดีมากน้อยแค่ไหน ใช้เงิน ใช้เวลา ใช้แรงงานไปมาก น้อยแค่ไหน เป็นผลดีต่อผู้รับบริการมากน้อยแค่ไหน โดยรวมควมมีประสิทธิภาพจึง หมายถึง การ ทำงานให้ได้ปริมาณและคุณภาพมาก องค์กรมีความสมครสมานสามัคคี มีสันติภาพและความสุขร่วมกัน เป็นผลดีต่อส่วนรวม กับผู้รับบริการ แต่ใช้เวลา แรงงาน และงบประมาณน้อย

Dantamrongkul (2003) ได้กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการใช้ทรัพยากร ที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ประสิทธิภาพจึงมักถูกวัดในรูปแบบของต้นทุนหรือจำนวน ทรัพยากรที่ใช้ไปเมื่อเทียบกับผลงานหรือผลผลิตที่ได้ เช่น ต้นทุน แรงงาน เวลาที่ใช้ต่อราผลตอบแทน จากการลงทุน

Peterson and Plowman (1989) ได้กล่าวถึง ประสิทธิภาพ ว่าหมายถึง คุณภาพ (Quality) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) และความสามารถในการผลิต (Competence and Capacity) การ ดำเนินงานทางด้านธุรกิจที่ถือว่ามีประสิทธิภาพสูงที่สุดนั้น ก็เพื่อสามารถผลิตสินค้าหรือบริการในปริมาณ และคุณภาพที่ต้องการในเวลาที่เหมาะสมและต้นทุนน้อยที่สุด ดังนั้น แนวความคิดของคำว่า ประสิทธิภาพจึงมีองค์ประกอบ 5 อย่าง คือ ต้นทุน (Cost) คุณภาพ (Quality) ปริมาณ (Quantity) เวลา (Time) และวิธีการ (Method)

กล่าวโดยสรุป ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน หมายถึง การทำงานโดยใช้ทรัพยากรน้อยที่ สุดแต่เกิดประโยชน์สูงสุด ประสิทธิภาพจึงมักถูกวัดในรูปแบบของต้นทุนหรือจำนวนทรัพยากรที่ใช้ไป เมื่อเทียบกับผลงานหรือผลผลิตที่ได้รับ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการ เช่น งานวิจัยของ Sornkeng (2015) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารขององค์การ บริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารของ องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก รวมทั้งงานวิจัยของ Korjaren (2021) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสะตอ จังหวัดตราด ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก บุคลากรสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยผลงานที่ออกมามีความถูกต้อง ครบถ้วน และประชาชนมีความพึงพอใจการให้บริการ และงานวิจัยของ Intra (2021) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการในหน่วยงานสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การจัดการความรู้ของข้าราชการในหน่วยงานสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยการจัดการความรู้และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการ เช่น งานวิจัยของ Sornkeng (2015) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งผลการวิจัย พบว่า การจัดการความรู้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 รวมทั้งงานวิจัยของ Intra (2021) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการในหน่วยงานสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการในหน่วยงานสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมที่มีเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประเภทของตำแหน่ง และอายุการทำงานที่แตกต่างกัน มีการจัดการความรู้แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และงานวิจัยของ Daokrongkaew, Srisatanon, Tongsubun, Bunyarat and Nunjan (2022) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นสำนักงานเขตประเทศ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรที่เป็นพนักงานจ้างและข้าราชการองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นสำนักงานเขตประเทศ กรุงเทพมหานคร ผู้ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ปัจจัยการจัดการความรู้ แบ่งออกเป็น 7 ด้าน คือ การค้นหาความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้ ส่วนปัจจัยประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ คุณภาพ ปริมาณ ระยะเวลา และต้นทุน โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัยดัง Figure 1

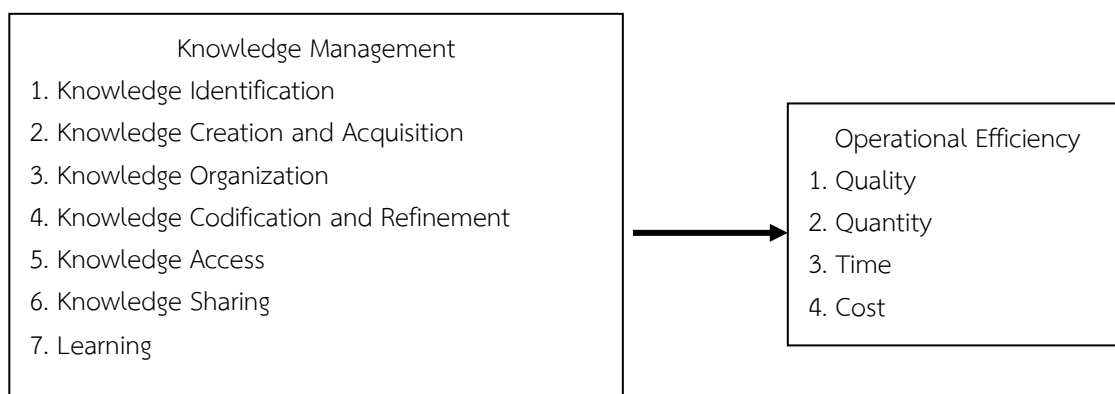

Figure 1 Research Framework

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ ข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ซึ่งมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 265 คน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (1970) โดยกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ร้อยละ 0.05 มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 155 คน และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Method) โดยจำนวนของกลุ่มตัวอย่างเป็นส่วนจากจำนวนประชากร

2. เครื่องมือในการวิจัย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเครื่องมือ คือ แบบสอบถาม ซึ่งข้อคำถามในแบบสอบถามได้มาจากการปรับปรุงแบบสอบถามของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสอบถามมี 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล จำนวน 7 ข้อคำถาม มีลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการความรู้ ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ การค้นหาความรู้ จำนวน 5 ข้อ การสร้างและแสวงหาความรู้ จำนวน 5 ข้อ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ จำนวน 5 ข้อ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ จำนวน 5 ข้อ การเข้าถึงความรู้ จำนวน 5 ข้อ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ จำนวน 5 ข้อ และการเรียนรู้ จำนวน 5 ข้อ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามแบบของลิเคิร์ต (Likert's Scale) โดยกำหนดคะแนน 5 ระดับ คือ 1 คะแนน หมายถึง ระดับน้อยที่สุด 2 คะแนน หมายถึง ระดับน้อย 3 คะแนน หมายถึง ระดับปานกลาง 4 คะแนน หมายถึง ระดับมาก และ 5 คะแนน หมายถึง ระดับมากที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านคุณภาพ จำนวน 5 ข้อ ด้านปริมาณ จำนวน 5 ข้อ ด้านระยะเวลา จำนวน 5 ข้อ และด้านต้นทุน จำนวน 5 ข้อ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามแบบของลิเคิร์ต (Likert's Scale) โดยกำหนดคะแนน 5 ระดับ คือ 1 คะแนน หมายถึง ระดับน้อยที่สุด 2 คะแนน หมายถึง ระดับน้อย 3 คะแนน หมายถึง ระดับปานกลาง 4 คะแนน หมายถึง ระดับมาก และ 5 คะแนน หมายถึง ระดับมากที่สุด

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การทดสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องด้านโครงสร้างเนื้อหาและภาษาที่ใช้ โดยใช้การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์คำถามที่ใช้ในแบบสอบถามแต่ละข้อ พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.50 ทุกข้อ ซึ่งแสดงว่า ข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยสามารถนำไปใช้ได้

สำหรับการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ทำโดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) จากแบบสอบถามทดลองเก็บข้อมูล (Try Out) จำนวน 30 ชุด ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ปัจจัยการจัดการความรู้ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช เท่ากับ .95 ด้านการค้นหาความรู้ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช เท่ากับ .74 ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช เท่ากับ .73 ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช เท่ากับ .77 ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช เท่ากับ .83 ด้านการเข้าถึงความรู้

มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช เท่ากับ .77 ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช เท่ากับ .86 และด้านการเรียนรู้ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช เท่ากับ .88 ส่วนปัจจัยประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช เท่ากับ .94 ด้านคุณภาพ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช เท่ากับ .84 ด้านปริมาณ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช เท่ากับ .85 ด้านระยะเวลา มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช เท่ากับ .81 และด้านต้นทุน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช เท่ากับ .73 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้ (Srisuk, 2009)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาพิจารณาตรวจสอบความสมบูรณ์ ซึ่งปรากฏว่ามีแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์และสามารถใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้มีจำนวน 140 ชุด หลังจากนั้นได้นำแบบสอบถามมาลงรหัสและทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์แบบแจกแจงความถี่ (Frequencies) และแสดงจำนวนร้อยละ (Percentage)

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการจัดการความรู้ และระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดตรัง โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของรายข้อและรายด้าน โดยใช้สูตรการคำนวณช่วงความกว้างของชั้นและมีการแปลผลคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60	หมายถึง	ระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40	หมายถึง	ระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20	หมายถึง	ระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00	หมายถึง	ระดับมากที่สุด

การวิเคราะห์ปัจจัยการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดตรัง โดยการวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่ายและการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 67.10 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.00 รองลงมา คือ อายุระหว่าง 46-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.00 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 59.30 รองลงมา คือ สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 36.40 ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 59.3 รองลงมา คือ สูงกว่าระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 31.40 ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 49.30 รองลงมา คือ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001-40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.60 และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุงาน ไม่เกิน 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.10 รองลงมา คือ มีอายุงาน 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.10

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการจัดการความรู้ของข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

ระดับการจัดการความรู้ของข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.94, S.D. = .490) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้อยู่ในลำดับแรก ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.98, S.D. = .557) รองลงมา คือ ด้านการเรียนรู้ ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.96, S.D. = .655) ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ และด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.94, S.D. = .592 และ $\bar{X}$ = 3.94, S.D. = .548) ด้านการเข้าถึงความรู้ ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.92, S.D. = .566) ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.90, S.D. = .613) และด้านการค้นหาความรู้ ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.90, S.D. = .594) ตามลำดับ โดยมีรายละเอียด ดัง Table 1

Table 1 Knowledge Management Level of Government Officer of the Sub-district Administrative Organization in Trang Province

	$\bar{X}$	S.D.	Level
- Knowledge Identification	3.90	.595	High
- Knowledge Creation and Acquisition	3.94	.592	High
- Knowledge Organization	3.94	.548	High
- Knowledge Codification and Refinement	3.98	.557	High
- Knowledge Access	3.92	.566	High
- Knowledge Sharing	3.90	.613	High
- Learning	3.96	.655	High
Overall	3.94	.490	High

ในด้านการค้นหาความรู้ หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ การจัดลำดับความสำคัญของความรู้ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน การให้ความสำคัญกับความรู้ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน และการกำหนดสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน ดัง Table 2

Table 2 Knowledge Identification : Top 3 Issues with the Highest Mean

List	$\bar{X}$	S.D.
- Prioritization of the knowledge necessary for the job	4.23	.679
- Emphasis on the knowledge necessary for the job	3.90	.759
- Determining what want to learn to be used in practice	3.90	.759

ในด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ การแสวงหาความรู้จากภายในและภายนอกองค์กร เพื่อปรับปรุงการทำงาน การนำความรู้ใหม่มาปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงาน และการศึกษากฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และกระบวนการปฏิบัติงาน เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน ดัง Table 3

Table 3 Knowledge Creation and Acquisition : Top 3 Issues with the Highest Mean

List	$\bar{X}$	S.D.
- Seeking knowledge from inside and outside the organization to improve work	4.17	.699
- Applying new knowledge to improve and develop work practices	4.10	.759
- Study of rules, regulations, and operational procedures to be used in practice	3.97	.669

ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ การรวบรวมผลการเรียนรู้จากประสบการณ์ไว้อย่างเป็นระบบ การปรับปรุงข้อมูลและแนวทางการปฏิบัติงานให้ทันสมัยอยู่เสมอ และสามารถสืบค้นข้อมูลและความรู้ได้จากเอกสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และฐานความรู้ที่หน่วยงานจัดทำขึ้น ดัง Table 4

Table 4 Knowledge Organization : Top 3 Issues with the Highest Mean

List	$\bar{X}$	S.D.
- Systematic compilation of learning outcomes from experience	4.07	.640
- Updating information and operational guidelines	4.03	.669
- Able to search information and knowledge from documents, electronic media and the knowledge base created by the organization	3.97	.718

ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ การนำผลการปฏิบัติงานมาวิเคราะห์ และจัดลำดับความสำคัญข้อดีและข้อควรพัฒนา การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานที่ชัดเจน เป็นปัจจุบัน และการกลั่นกรองและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนที่จะนำไปใช้ ดัง Table 5

Table 5 Knowledge Codification and Refinement : Top 3 Issues with the Highest Mean

List	$\bar{X}$	S.D.
- Analysis of performance results and prioritize advantages and improvements	4.03	.669
- Preparation of a clear and up-to-date operational manual	4.00	.743
- Screening and verifying the accuracy of information before using	4.00	.587

ด้านการเข้าถึงความรู้ หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ การเข้าถึงความรู้ของหน่วยงานได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว การจัดเก็บข้อมูล ความรู้ ที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานไว้อย่างเป็นหลักแหล่ง และการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร เพื่อให้บุคลากรในหน่วยงานได้รับข้อมูลข่าวสารใหม่ๆ เสมอ ดัง Table 6

Table 6 Knowledge Access : Top 3 Issues with the Highest Mean

List	$\bar{X}$	S.D.
- Able to access the knowledge of the department conveniently and quickly	4.07	.740
- Store information, knowledge that is beneficial to the operation as a primary source	3.97	.615
- Dissemination of information and news so that staffs in the organization always receive new information	3.93	.691

ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ สนับสนุนหรือจัดให้มีการสอนงาน มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ที่ได้จากการประชุมกับเพื่อนร่วมงาน และมีโอกาสได้เผยแพร่ความรู้ที่ได้รับให้หัวหน้าและเพื่อนร่วมงาน หลังการอบรม ดัง Table 7

Table 7 Knowledge Sharing : Top 3 Issues with the Highest Mean

List	$\bar{X}$	S.D.
- Support or provide on the job training	3.93	.640
- Have the opportunity to exchange knowledge gained from the meeting with colleagues	3.90	.712
- Have the opportunity to disseminate knowledge gained to supervisors and colleagues after the training	3.87	.507

ด้านการเรียนรู้ หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ การนำความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความรู้มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน การนำความรู้ที่ได้รับจากเพื่อนร่วมงานมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน และการนำความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มาใช้ปรับปรุงแก้ไขให้การปฏิบัติงานดีขึ้น ดัง Table 8

Table 8 Learning : Top 3 Issues with the Highest Mean

List	$\bar{X}$	S.D.
- Apply knowledge gained from knowledge exchange to work	4.00	.743
- Apply knowledge gained from colleagues to work	3.97	.615
- Apply the knowledge gained from the exchange of knowledge to improve work practices	3.87	.629

3. ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

ระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.07, S.D. = .495) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านต้นทุน อยู่ในลำดับแรก ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.11, S.D. = .550) รองลงมา คือ ด้านปริมาณและด้านระยะเวลา ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.07, S.D. = .550 และ $\bar{X}$ =

4.07, S.D. = .555) และด้านคุณภาพ ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.06, S.D. = .545) ตามลำดับ โดยมีรายละเอียด ดัง Table 9

Table 9 Operational Efficiency Level of Government Officer of the Sub-district Administrative Organization in Trang Province

	$\bar{X}$	S.D.	Level
- Quality	4.06	.545	High
- Quantity	4.07	.550	High
- Time	4.07	.555	High
- Cost	4.11	.550	High
Overall	4.07	.495	High

ในด้านคุณภาพ หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ผลการปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย ผลการปฏิบัติงานถูกต้องและครบถ้วน และมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าเพื่อให้การปฏิบัติงานสำเร็จ ดัง Table 10

Table 10 Quality : Top 3 Issues with the Highest Mean

List	$\bar{X}$	S.D.
- Performance achievements according to goals	4.07	.640
- Performance is accurate and complete	3.90	.845
- Pre-planning for successful operations	3.87	.819

ด้านปริมาณ หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ การปฏิบัติงานได้สำเร็จตามปริมาณงานที่เป็นเกณฑ์มาตรฐานที่หน่วยงานกำหนดไว้ การปฏิบัติงานได้สำเร็จตามปริมาณงานที่ได้กำหนดเป้าหมายไว้ และมีการวางแผนและบริหารจัดการเพื่อความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ดัง Table 11

Table 11 Quantity : Top 3 Issues with the Highest Mean

List	$\bar{X}$	S.D.
- Work successfully according to the amount of work that is the benchmark set by the organization	4.13	.681
- Work successfully according to the amount of work that has been targeted	4.07	.691
- Planning and management for operational success	4.00	.643

ด้านระยะเวลา หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ การปฏิบัติงานสำเร็จตามเป้าหมายในกรอบเวลาที่กำหนด การแบ่งเวลาอย่างชัดเจนในการปฏิบัติงาน และตรงต่อเวลา และการรักษาเวลาในการปฏิบัติงาน ดัง Table 12

Table 12 Time : Top 3 Issues with the Highest Mean

List	$\bar{X}$	S.D.
- Complete tasks within the specified time frame	4.00	.587
- Clear division of time at work	3.87	.571
- Be punctual in work	3.87	.571

ด้านต้นทุน หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า ประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุด การช่วยกระตุ้นให้เพื่อร่วมงานใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และการปรับปรุงระบบการปฏิบัติงานเพื่อลดการสิ้นเปลืองทรัพยากร ดัง Table 13

Table 13 Cost : Top 3 Issues with the Highest Mean

List	$\bar{X}$	S.D.
- Efficient use of resources and maximum benefit	3.97	.615
- Encourage co-workers to use resources wisely	3.97	.556
- Improving operational systems to reduce wastage of resource	3.90	.481

4. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดตรัง พบว่า ปัจจัยการจัดการความรู้ในภาพรวม ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดตรัง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสามารถอธิบายได้ร้อยละ 57.20 โดยมีรูปแบบสมการพยากรณ์ คือ $\text{Operational Efficiency} = 1.064 + .766 \text{ Knowledge Management}$ โดยมีรายละเอียดดัง Table 14

Table 14 Knowledge Management Affecting to Operational Efficiency of Government Officer of the Sub-district Administrative Organization in Trang Province. (Overall)

	Unstandardized		Standardized	t	p
	Coefficients		Coefficients		
	B	Std. Error	Beta		
- Constant	1.064	.222		4.782	.000*
- Knowledge Management	.766	.056	.758	13.658	.000*

F=186.553 p=.000 Adj R² = .572

*P<0.05

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่การจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จำแนกรายด้าน พบว่า ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ และด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ มีผลทางตรงทิศทางบวกต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ที่ระดับนัยสำคัญ

ทางสถิติ 0.05 โดยที่การจัดการความรู้ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากกว่าด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ โดยมีรายละเอียดดัง Table 15

Table 15 Knowledge Management Affecting to Operational Efficiency of Government Officer of the Sub-district Administrative Organization in Trang Province.

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	p
	B	Std. Error	Beta		
- Constant	.991	.228		4.357	.000*
- Knowledge Identification	.124	.075	.149	1.658	.100
- Knowledge Creation and Acquisition	.164	.070	.197	2.358	.020*
- Knowledge Organization	.213	.091	.235	2.333	.021*
- Knowledge Codification and Refinement	.134	.085	.151	1.582	.116
- Knowledge Access	.053	.087	.061	.611	.543
- Knowledge Sharing	-.029	.078	-.036	-.375	.708
- Learning	.124	.072	.163	1.713	.089
F=186.553 p=.000 Adj R ² = .572					

*P<0.05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา พบว่า การจัดการความรู้ในภาพรวม ของข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดตรัง อยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดตรังมีการกลั่นกรองและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล หรือความรู้ที่จัดเก็บไว้ก่อนที่จะนำไปใช้งาน ได้นำข้อผิดพลาดจากการปฏิบัติงานมาสรุปหาสาเหตุ และปรับปรุง และพัฒนานวัตกรรมปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของหน่วยงาน และมีการประมวลข้อมูลความรู้ และทักษะการปฏิบัติงานในหน้าที่ต่างๆ ให้ชัดเจน เข้าใจง่าย นอกจากนี้ ยังสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการแลกเปลี่ยนความรู้ มาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขให้การปฏิบัติงานดีขึ้น มีการนำความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ เพื่อให้เกิดความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ และได้นำความรู้ที่ได้รับจากเพื่อร่วมงานมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงาน รวมทั้งการเป็นผู้แสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ จากทั้งภายในและภายนอกองค์กรเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ การได้ศึกษากฎระเบียบ ข้อบังคับ คู่มือการปฏิบัติงานและศึกษาระบบการปฏิบัติงาน เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานให้สำเร็จ และการได้นำความรู้ใหม่ๆ มาปรับปรุง พัฒนาการปฏิบัติงานให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน และมีการปรับปรุงข้อมูล และแนวทางการปฏิบัติงานให้ทันสมัยอยู่เสมอ มีการรวบรวมข้อมูลเอกสารความรู้ ที่สามารถค้นหาได้สะดวก รวดเร็ว ถูกต้องเป็นปัจจุบัน และสามารถสืบค้นข้อมูลและความรู้ต่างๆได้จากเอกสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และฐานความรู้ที่หน่วยงานจัดทำขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ Intra (2021) ที่ได้ทำการศึกษากิจการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการในหน่วยงานสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ซึ่งพบว่า การจัดการความรู้ในภาพรวมของข้าราชการในหน่วยงานสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม อยู่ในระดับมาก รวมทั้งการศึกษาของ Daokrongkaew et al. (2022) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความรู้ขององค์การบริหารส่วน

ท้องถิ่น สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า การจัดการความรู้ภาพรวมของสำนักงานเขตประเวศ โดยผลการศึกษา พบว่า การจัดการความรู้ภาพรวมของสำนักงานเขตประเวศ อยู่ในระดับมาก

จากการศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในภาพรวมของข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดตรัง อยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดตรัง มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในหน่วยงานอย่างคุ้มค่า ประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุด ปรับปรุงระบบการปฏิบัติงาน เพื่อลดการสิ้นเปลืองทรัพยากรและช่วยกระตุ้นให้เพื่อนร่วมงานใช้ทรัพยากรของหน่วยงานอย่างคุ้มค่า และมีการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ในหน่วยงานได้อย่างเหมาะสม และมีการนำทรัพยากรที่ใช้แล้วมาพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ ข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดตรัง มีการปฏิบัติงานได้สำเร็จตามปริมาณงานที่เป็นเกณฑ์มาตรฐานที่หน่วยงานกำหนดไว้ ปฏิบัติงานได้สำเร็จตามปริมาณงานที่ได้กำหนดเป้าหมายไว้ และมีการวางแผน บริหารจัดการ เพื่อความสำเร็จในการปฏิบัติงาน รวมทั้งมีการแบ่งเวลาอย่างชัดเจนในการปฏิบัติงาน ตรงต่อเวลา และรักษาเวลาในการปฏิบัติงาน และ ปฏิบัติงานสำเร็จตามเป้าหมายภายในกรอบเวลาที่กำหนด ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ Korjaren (2021) ที่ได้ศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลสะตอ จังหวัดตราด พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในภาพรวมของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลสะตอ จังหวัดตราด อยู่ในระดับมาก และการศึกษาของ Arunsawadruke, Jareunwiriyaikul and Dumrongkulsombat (2021) ที่ได้ทำการศึกษาประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกร่าง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ซึ่งพบว่า ประสิทธิภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกร่าง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก รวมทั้งการศึกษาของ Utum (2016) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดสระแก้ว ซึ่งพบว่า ประสิทธิภาพในการทำงานของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยการจัดการความรู้ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดตรัง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจาก การที่ข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดตรัง เป็นผู้แสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ จากทั้งภายในและภายนอกองค์กร การศึกษากฎ ระเบียบ ข้อบังคับ คู่มือการปฏิบัติงานและศึกษาระบบการปฏิบัติงาน ทำให้สามารถนำความรู้ใหม่ๆ มาปรับปรุง พัฒนาการปฏิบัติงานให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน และส่งผลทำให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นนั่นเอง ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ Intra (2021) ที่ได้ทำการศึกษาการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการในหน่วยงานสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ซึ่งพบว่า การจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการในหน่วยงานสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รวมทั้งการศึกษาของ Sornkeng (2015) ที่ได้ศึกษาเรื่องการจัดการความรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขต จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่พบว่า การจัดการความรู้ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้

จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยการจัดการความรู้ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดตรัง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสามารถอธิบายได้ร้อยละ 57.20 โดยที่การจัดการความรู้ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้และด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ มีผลทางตรงทิศทางบวกต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดตรังที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยที่การจัดการความรู้ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ส่งผลมากกว่าด้านด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ ดังนั้นผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จึงควรให้ความสำคัญกับการสร้างและแสวงหาความรู้และการจัดการความรู้ให้เป็นระบบมากยิ่งขึ้น เนื่องจาก หากการสร้างและแสวงหาความรู้ และการจัดการความรู้ให้เป็นระบบขององค์การบริหารส่วนตำบลเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบลเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งนี้ ทำการศึกษาโดยเก็บข้อมูลจากข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดตรังเท่านั้น ดังนั้น ข้อเสนอแนะของการศึกษาครั้งต่อไป คือ การทำการศึกษาโดยการเก็บข้อมูลจากข้าราชการในทุกอำเภอในจังหวัดตรัง เพื่อจะทำให้ทราบข้อมูลในภาพรวมมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาในเชิงปริมาณเท่านั้น ข้อเสนอแนะของการศึกษาครั้งต่อไป คือ การทำการศึกษาวิจัยในรูปแบบผสมผสานวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อจะได้ทราบข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Arunsawadruke, S., Jareunwiryakul, C., & Dumrongkulsombat, W. (2021). Public Service Efficiency of Bang Krang Subdistrict Administrative Organization, Muang Nonthaburi District, Nonthaburi Province. *Journal of Development Management Research*. 11(4), 732-745.
- Atiwattanachai, T. (2007). *Knowledge Management in Graduate School of Management Khon Kaen University*. Master's Degree Independent Study. Khon Kaen University
- Bunyocha, J. (2011). *Problems and Guidelines for Knowledge Management of Schools Under the Prachinburi Educational Service Area Office 1*. Master's Thesis. Burapha University.
- Dantamrongkul, W. (2003). *Management*. Bangkok: Thirdwave Education.
- Daokrongkaew, S., Srisatanon, P., Tongsubun, J., Bunyarat, K., & Nunjan, A. (2022). Knowledge Management of the Local Administrative Organization, Prawet District Office, Bangkok. *Ratchaphak Journal*. 16(44), 353-370.
- Intra, J. (2021). Knowledge Management Affecting Performance of Civil Servants in the Office of the Permanent Secretary for Defense. *Journal of Development Management Research*. 11(2), 275-286.

- Jan-in, C. (2007). *A Study of the Readiness for Implementing Knowledge Management Systems in Southeast Asian universities*. Bangkok: Burapha University.
- Korjaren, J. (2021). *Performance Efficiency of Personnel of Local Administrative Organizations : A Case Study of Sa Tor Subdistrict Administrative Organization, Trat Province*. Thesis for the Master of Public Administration Program. Ramkhamhaeng University.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3). 607–610.
- National Productivity Institute (2005). *Knowledge Management from Theory to Practice*. Bangkok: Institute for the Promotion of Knowledge Management for Society.
- Noknoi, C., Rodnirudtikul, N., Wudtiron, P., Jarukumnerdkanok, K., Pantai, K., & Intarawong, W. (2009). *Various Perspectives on Knowledge Management and the Creation of a Learning Organization*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Panich, W. (2005). *Knowledge Management and Thai Public Administration*. Bangkok: Institute for the Promotion of Knowledge Management for Society.
- Peterson, E., & Plowman, E.G. (1989). *Business Organization and Management*. Homewood, Illinois: Richard D. Irwin
- Pongsritad, J. (2010). *Organizational Culture and Knowledge Management Factors Influencing the Effectiveness of Rajamangala University of Technology*. Doctor of Philosophy Thesis. Ramkhamhaeng University.
- Rungrongrat, R. (2013). *Factors Influencing the Competency of School Administrators, Basic Education in Bangkok and Its Vicinity*. Doctor of Philosophy Thesis. Ramkhamhaeng University.
- Sahiamjit, P. (2006). *School of Management for Excellence*. Ubon Ratchathani: Ubon Ratchathani Rajabhat University.
- Sanyawiwat, S. (2001). *Organizational Sociology*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Sornkeng, T. (2015). *Knowledge Management to Enhance the Administrative Efficiency of Sub-district Administrative Organizations in Prachuap Khiri Khan Province*. The 2nd National Academic Conference, Research and Development Institute. Kamphaeng Phet Rajabhat University. 22 December 2015. Dipangkorn Rassamichot Auditorium. Kamphaeng Phet Rajabhat University.
- Srisuk, K. (2009). *Research Methodology*. Chiangmai: Krongchang Printing.
- Thammabud, N. (1997). Improving Work Efficiency. *Guidance Journal*. 31(3), 25-30.
- Theeratanachaikul, K. (2014). *Human Resource Management*. Bangkok: Attornee 285.

Utum, P. (2016). *Efficiency in the Performance of Civil Servants in Sa Kaeo Provincial Administrative Organization*. Thesis for the Master of Public Administration Program. Burapha University.

การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายมิติพื้นที่และข้อสังเกตต่อการกระจุกตัวและความเหลื่อมล้ำรายจังหวัด

Area-Based Budget Allocation and Notes to the Provincial Concentration and Inequality

พิชิต รัชตพิบูลภ¹ และ ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์^{2*}

Pichit Ratchatapibhunphob¹ and Direk Patmasiriwat^{2*}

วันที่รับบทความ : 28/06/2565
วันแก้ไขบทความ : 03/10/2565
วันตอบรับบทความ : 25/11/2565

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอเรื่องการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายตามพื้นที่ของประเทศไทยในช่วง พ.ศ. 2559-2561 และเน้นการจัดสรรงบประมาณรายจังหวัดโดยใช้เศรษฐศาสตร์สถาบันเป็นกรอบวิเคราะห์ วัตถุประสงค์เพื่อการเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่ ซึ่งการจัดสรรงบประมาณสามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีต่างๆ เช่น 1) ปัจจัยเชิงสถาบัน 2) อำนาจต่อรองของหน่วยงาน 3) งบประมาณตอบสนองการเติบโต 4) นโยบายที่ตอบสนองต่อปัญหาเฉพาะ และ 5) นโยบายเพื่อความเสมอภาค วิธีการศึกษาใช้การคำนวณด้วยค่าสัมประสิทธิ์จีนิ วัดค่าความเหลื่อมล้ำซึ่งแสดงด้วยงบประมาณรายจ่ายต่อหัว จากนั้นจังหวัดต่าง ๆ จะถูกจัดเป็นกลุ่มตามงบประมาณรายจ่ายต่อหัว ผลการศึกษาพบว่า การจัดสรรงบประมาณมีแนวโน้มที่จะกระจุกตัวในจังหวัดภาคกลางและกระจายไม่เท่ากันทั่วภูมิภาค บทความนี้มีข้อจำกัดบางประการเนื่องจากการศึกษาค่อนข้างสั้นและควรศึกษาเพิ่มเติมด้วยการรวมข้อมูลจนถึงปีปัจจุบัน (พ.ศ.2562 ถึงปัจจุบัน)

คำสำคัญ: การจัดสรรงบประมาณมิติพื้นที่ สัมประสิทธิ์จีนิ งบประมาณรายจังหวัดต่อหัว

ทฤษฎีการจัดสรรงบประมาณ

Abstract

This paper presents the area-based budget allocation in Thailand over the period BE2559-2561 and highlights budget allocation by provinces using institutional economics as framework. The objectives offers recognizes that budget allocation may be explained by different theories, for instances, 1) institutional factors, 2) bargaining power of agencies, 3) growth-led-budget, 4) policy responsive to

¹ อาจารย์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Lecturer, Faculty of Political Science and Law, Burapha University

² ศาสตราจารย์ ดร., คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Professor Dr., School of Development Economics, National Institute of Development.

* Corresponding author : E-mail address: ddirek.pa@gmail.com

specific problem, and 5) equalization policy. The methodology used a Gini coefficient estimation, a measure of inequality which is defined as the budget per capita. The provinces are groups by quintile in accordance to budget per capita. The results shows that budget allocation tends to be concentrated in central provinces and unequal distributed across regions. This paper has some limitation due to rather short-period of study and it should be studied further to include recent years (BE2562 to present)

Keywords: Area-based Budget Allocation, Gini Coefficient, Provincial Budget per Capita, Budget Allocation Theories

บทนำ

รายจ่ายรัฐบาล (Government Spending) เป็นตัวแปรนโยบายที่มีความสำคัญและได้รับความสนใจสูงทางวิชาการและในภาคปฏิบัติ ในมุมมองเศรษฐศาสตร์มหภาค รายจ่ายของภาครัฐสามารถขึ้นนำการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจผ่านอุปสงค์ส่วนรวม (ทฤษฎีเคนส์) รายจ่ายด้านสวัสดิการเป็นเครื่องมือภาครัฐในการกระจายรายได้และบรรเทาปัญหาความยากจน (เศรษฐศาสตร์สวัสดิการ) และเป็นเครื่องมือในด้านการเมืองเพื่อแสวงหาคะแนนนิยม (เศรษฐศาสตร์การเมือง) การจัดสรรงบประมาณอยู่ในความสนใจของนักวิชาการหลายสาขาทั้งเศรษฐศาสตร์ การบริหาร รัฐประศาสนศาสตร์ และสังคมวิทยา โดยนำเรื่องราวการจัดสรรงบประมาณของรัฐให้กับภาคส่วนต่าง ๆ มาเป็นหัวข้อวิจัยสร้างแบบจำลอง และแสวงหาคำอธิบายพฤติกรรม เช่น แบบจำลองพฤติกรรมล๊อบบี้ หมายถึง ความพยายามของภาคส่วนต่าง ๆ ที่จะโน้มน้าวให้รัฐบาลจัดสรรรายจ่าย เพื่อประโยชน์ของการพัฒนารายสาขา ในขณะที่เศรษฐศาสตร์สถาบันเน้นการศึกษา “ตัวละคร” หมายถึง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรงบประมาณซึ่งมองได้หลายระดับ ระดับบน หมายถึง รัฐบาล สถาบันนิติบัญญัติ คณะกรรมการงบประมาณ และระดับกลางและระดับล่างเกี่ยวข้องกับกรม จังหวัด/กลุ่มจังหวัด กองทุนนอกงบประมาณ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยรับงบประมาณจากรัฐบาล ในปีงบประมาณ 2562 หน่วยรับงบประมาณจากสำนักงานงบประมาณมีจำนวน 299 หน่วยงาน โดยองค์กรธุรกิจหรือสมาคม ซึ่งเป็นหน่วยรับงบประมาณทางตรงหรือทางอ้อมมีความต้องการโน้มน้าวการจัดสรรงบประมาณที่จะส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้อง

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยที่มุ่งศึกษาการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจจังหวัดและความเหลื่อมล้ำ โดยให้ความสำคัญกับตัวแปรคือ การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายพื้นที่ (จังหวัด) เดิมเน้นวิเคราะห์การจัดสรรรายจ่ายระดับกรมซึ่งเป็นไปในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป (Patmasiriwat & Ratchatapibhunphob, 2016) แต่เนื่องด้วยการจัดสรรรายจ่ายพื้นที่ของรัฐบาลส่งผลต่อเศรษฐกิจจังหวัดทั้งหลายมิติ กล่าวคือ ก) ผลกระทบต่อการเจริญเติบโตรายสาขาหรือรายจังหวัด ข) ผลด้านสวัสดิการสังคมการลดความเหลื่อมล้ำและลดความยากจน ค) ตัวทวิคูณท้องถิ่น โดยคำนึงถึงปัจจัยเชิงสถาบันที่มีอิทธิพลต่อการจัดสรรรายจ่ายเชิงพื้นที่ วัตถุประสงค์จำเพาะในบทความนี้จำแนกออกเป็น 2 เป้าหมาย *ประการแรก* การประมวลข้อมูลเชิงประจักษ์จากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง พัฒนาเป็นฐานข้อมูลนำมาคำนวณตามแบบจำลอง ใช้ข้อมูล Panel data ประกอบด้วย 77 จังหวัด ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2561 ส่วนจังหวัดบึงกาฬเป็นจังหวัดตั้งใหม่จึงไม่ปรากฏข้อมูลในช่วงแรกของปี พ.ศ. 2550-

2553 เสนอผลคำนวณดัชนีความเหลื่อมล้ำ (Gini Coefficient และ Decomposable Gini Index) พร้อมกับอธิบายสาเหตุของการกระจุกตัวของรายจ่ายในบางจังหวัด/บางพื้นที่มากเป็นพิเศษ *ประการที่สอง* การนำผลคำนวณมาอภิปรายและตั้งข้อสังเกต ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการบริหารระบบราชการ ซึ่งจำแนกเป็นการบริหารตามแนวดิ่งและการบริหารตามแนวนอน พร้อมกับเสนอข้อสังเกตว่า การบริหารตามแนวนอน (ท้องถิ่นและจังหวัด) ยังมีบทบาทน้อยเนื่องจากได้รับการจัดสรรรายจ่ายน้อยเกินไป พร้อมเสนอการคำนวณตัวเลขเชิงสมมติ (ซิมูเลชัน) ว่ามีหนทางปรับปรุงสูตรการจัดสรรรายจ่ายพื้นที่ (ท้องถิ่นและจังหวัด) เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมการเติบโตในจังหวัดและลดช่องว่างระหว่างจังหวัดรวย/จน

เนื้อหาจำแนกออกเป็น 5 ส่วน *ส่วนที่สอง* การทบทวนทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และกรอบการวิจัยรายจ่ายภาครัฐโดยคำนึงถึงบริบทสังคมไทย หมายถึง การคำนึงถึงกฎหมาย (กฎหมายรัฐธรรมนูญ พรบ. วิธีการงบประมาณ และปัจจัยเชิงสถาบันที่เกี่ยวข้อง) นิยามศัพท์และตัวแปรสำคัญที่สำคัญ (B_{ijt} = รายจ่ายรัฐบาลลงพื้นที่จังหวัดของหน่วยงานและมิติเวลา $CAPB_{ijt}$ = รายจ่ายต่อหัวที่ลงพื้นที่จังหวัด โดยหน่วยงานและตามกรอบเวลา) ส่วนที่สาม เสนอผลวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงสถิติเชิงพรรณารายจ่ายที่จัดสรรให้จังหวัด การแสดงตัวเลขเปรียบเทียบ (ระหว่างภูมิภาค หรือระหว่างจังหวัด) การแสดงด้วยรูปภาพและคำนวณดัชนี (Gini Coefficient) ส่วนที่สี่ การอภิปรายผลและข้อสังเกต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมองไปข้างหน้าว่าด้วยการปฏิรูปรายจ่ายภาครัฐในอนาคต โดยสันนิษฐานการเมืองของคนรุ่นใหม่ภายใต้ระบบประชาธิปไตยจะมีบทบาทสำคัญยิ่งกว่าปัจจุบัน จึงคาดว่าจะการเมืองที่มาจากเลือกตั้งจะสนับสนุนการกระจายอำนาจและขยาย “งบประมาณเชิงพื้นที่” การสนับสนุนบทบาทขององค์กรปกครองท้องถิ่นและจังหวัดจัดการตนเอง เพราะตัวแทนประชาชนที่มาจากกาเลือกตั้ง จำเป็นต้องตอบสนองความต้องการของประชาชน พร้อมกันนี้ได้เสนอตัวเลขสถานการณ์สมมติโดยคาดว่าจะงบประมาณพื้นที่ได้รับความสำคัญสูงกว่าในปัจจุบัน หมายเหตุ ในปัจจุบันรายจ่ายของท้องถิ่นและรายจ่ายของจังหวัด/กลุ่มจังหวัดมีขนาด 8 แสนล้านบาทโดยประมาณ เปรียบเทียบกับวงเงินรายจ่าย 3 ล้านล้านบาท คำนวณเป็นสัดส่วน 27% ของรายจ่ายรัฐบาลทั้งหมด ส่วนที่ห้า สรุป

กรอบความคิดและข้อสันนิษฐาน

วรรณกรรมปริทัศน์

ตำราเศรษฐศาสตร์ให้ความสำคัญของรายจ่ายรัฐบาล ถือเป็นตัวแปรนโยบายที่รัฐบาลนำมาใช้เพื่อเป้าหมายเอนกประสงค์ เช่น การกระตุ้นเศรษฐกิจ การกระจายรายได้ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาเชิงพื้นที่เฉพาะ ฯลฯ โดยตระหนักว่างบประมาณของรัฐบาลมีขีดจำกัด เนื่องจากรายได้เกือบทั้งหมดมาจากการจัดเก็บภาษี การกำหนดวงเงินรายจ่าย (เปรียบเทียบกับ GDP) ขึ้นอยู่กับอดีตและกรอบกฎหมายของแต่ละสังคม เช่น ประเทศแถบยุโรปจัดเก็บภาษีได้สูง ร้อยละ 35-50 ของ GDP แต่ในประเทศกำลังพัฒนาสัดส่วนของรายจ่ายรัฐบาลถูกจำกัดด้วยความสามารถจัดเก็บภาษี สัดส่วนรายจ่ายต่อ GDP ในประเทศกำลังพัฒนา (รวมทั้งประเทศไทย) น้อยกว่า 20% วงการรัฐประศาสนศาสตร์ให้ความสำคัญคือปัจจัยทางการเมืองที่ส่งผลต่อวิธีการจัดสรรรายจ่ายภาครัฐ กฎหมายและปัจจัยเชิงสถาบันที่ส่งผลต่อการจัดสรรรายจ่าย องค์กรและหน่วยงาน (ตัวละคร) ได้แก่ รัฐบาล สภานิติบัญญัติ พรรคการเมือง ระบบราชการ (หมายเหตุ หน่วยงานระดับกรมของไทยมีจำนวน 299 แห่งในปีงบประมาณ 2562) “กรม” เป็นหน่วยรับงบประมาณแผ่นดิน ซึ่งมีการกิจแตกต่างกัน หน่วยงานระดับกรมจำนวนหนึ่งทำบทบาทส่งเสริมภาคการผลิต-การขยายเทคโนโลยี-นวัตกรรม ในขณะที่หน่วยงานอีกจำนวนหนึ่งทำบทบาทการกำกับควบคุมเป็นสำคัญ และหน่วยงานอีกกลุ่มหนึ่งทำภารกิจด้านสังคม

(การศึกษา สุขภาพ สวัสดิการ) ซึ่งเกี่ยวกับการกระจายรายได้และมาตรการช่วยเหลือประชากรกลุ่มเปราะบาง (ผู้สูงอายุ เด็ก ผู้พิการ เป็นต้น)

สำนักนโยบายสาธารณะ (Public Choice Theory) เสนอมุมมองว่า รายจ่ายรัฐบาลเปรียบเสมือน “สินค้าสาธารณะ” (Public Goods) หรือทรัพยากรส่วนรวม (Common Pool Resources) ซึ่งไม่มีใครเป็นเจ้าของอย่างแท้จริง เพราะท้ายที่สุดรายจ่ายทั้งหมดมาจากภาษีของประชาชน แต่ละกลุ่มจึงมีสิทธิ์ที่จะโน้มน้าวให้การจัดสรรรายจ่ายสนองวัตถุประสงค์ของตน เช่น นักธุรกิจก่อสร้างและอสังหาริมทรัพย์สนับสนุนให้มีการใช้จ่ายลงทุนและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน กลุ่มเกษตรกรต้องการให้รัฐบาลออกมาตรการประกันรายได้หรือประกันราคาสินค้าการเกษตร ให้มีกองทุนช่วยเหลือเกษตรกร นักสังคมสงเคราะห์เสนอว่า ควรจะพัฒนาระบบคุ้มครองทางสังคม (Social Protection Scheme) กำหนดประชากรกลุ่มเปราะบางที่รัฐบาลควรให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษ และนักเศรษฐศาสตร์อย่างน้อยกลุ่มหนึ่งสนับสนุนให้รัฐบาลขยายบทบาทการกระจายรายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมที่มีปัญหาความเหลื่อมล้ำรุนแรง จำเป็นต้องสร้างกลไกการกระจายรายได้ ด้านหนึ่งคือให้มีภาษีก้าวหน้า เช่น ภาษีมรดก ภาษีทรัพย์สิน และอีกทางหนึ่งการจัดสรรรายจ่ายเพื่อเป้าหมายคนจน (Government Spending for the Poors)

ความก้าวหน้าทางวิชาการในยุคใหม่มาจากการพัฒนาฐานข้อมูลทุกระดับ (ข้อมูลระดับชาติ ระดับจังหวัด/ภาค ข้อมูลครัวเรือน) ซึ่งช่วยขยายพรมแดนความรู้ ฐานข้อมูลมายืนยันว่าทฤษฎีหรือกรอบความคิดของนักคิดต่าง ๆ ได้รับการยืนยันเชิงประจักษ์ (Data Corroboration) ในประเทศพัฒนาแล้วมีผลงานวิจัยจำนวนมากที่ศึกษาบทบาทของภาครัฐ นโยบายงบประมาณและภาษี รวมทั้งการจัดสรรรายจ่ายย่อยลงไประดับภาคหรือจังหวัด ผลงานวิจัยของ Larcinese, Rizzo and Testa (2006) ศึกษาบทบาทของผู้นำสหรัฐต่อการจัดสรรงบประมาณให้แก่มลรัฐ โดยประมวลข้อมูลจาก 48 มลรัฐระหว่างปี ค.ศ. 1982-2000 เสนอการวิเคราะห์รายจ่ายรัฐบาลกลางที่จัดสรรให้มลรัฐต่อประชากร (Real per Capita Federal Expenditure) โดยกำหนดให้เป็นตัวแปรตาม นำมาทดสอบตามแบบจำลอง ซึ่งสันนิษฐานว่าตัวแปรตามมีความสัมพันธ์กับชุดตัวแปรที่กำหนด อาทิเช่น รายได้ต่อหัวของมลรัฐที่แท้จริง จำนวนประชากรของมลรัฐ อัตราการว่างงาน ร้อยละของพลเมืองสูงอายุ ร้อยละของประชากรเด็กและเยาวชน ฯลฯ เหล่านี้สะท้อนตัวแปรเชิงสถาบันหรือปัจจัยทางการเมือง ผลการศึกษาค่อนข้างบ่งชี้ พบว่า การจัดสรรงบประมาณซึ่งกำหนดโดยสภาองเกรสได้รับอิทธิพลมาจากการเมือง กล่าวคือ มลรัฐที่สนับสนุนประธานาธิบดี มีแนวโน้มได้รับการจัดสรรงบประมาณสูงกว่ามลรัฐอื่น ๆ ซึ่งมีโน้ตชนที่เกี่ยวกับการจัดสรรรายจ่ายลงพื้นที่ที่มีความหลากหลาย ในมุมมองหนึ่งการจัดสรรรายจ่ายให้มลรัฐซึ่งเป็นฐานคะแนนเสียง (การเลือกตั้งประธานาธิบดี) สะท้อนการตอบแทนให้พื้นที่อันเป็นฐานเสียง แต่อีกมุมมองหนึ่งเห็นว่า นักการเมืองมีแนวโน้มจัดสรรรายจ่ายให้มลรัฐที่มีลักษณะ swing vote หมายถึง อาจจะสนับสนุนพรรคการเมือง A (ดีโมแครต) ในบางช่วงเวลา หรือสนับสนุนพรรคการเมือง B (รีพับลิกัน) มากกว่า

ผลงานวิจัยของ Kemmerling and Bodenstein (2006) ศึกษาการจัดสรรงบประมาณของกองทุน (Structural Funds) ในสหภาพยุโรป โดยอิงหลักฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ระหว่างปี ค.ศ. 2000-2006 โดยสันนิษฐานว่าตัวแปรทางการเมือง (วัดด้วย Vote Shares จากการเลือกตั้งในปี ค.ศ. 1999) น่าจะมีความสัมพันธ์ต่อการจัดสรรงบประมาณพื้นที่ โดยกำหนดกรอบความคิดว่า การจัดสรรเงินกองทุนอาจจะไม่มีความเป็นกลางอีกนัยหนึ่งการเลือกข้าง (Partisan Competition) ผลการศึกษาพบว่า การเลือกข้างเกิดขึ้นจริงสะท้อนในตัวเลขาธิการจัดสรรรายจ่ายกองทุน

Larcinese, Rizzo and Testa (2006) ศึกษาบทบาทของประธานาธิบดีสหรัฐฯ และทีมที่ปรึกษาเนื่องจากมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการจัดสรรงบประมาณของรัฐบาลกลาง (Federal Budget) โดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์ในระหว่างช่วงปี ค.ศ.1982- ค.ศ.2000 พบว่า มลรัฐที่สนับสนุนการทำงานของประธานาธิบดีหรือผู้ว่าการรัฐที่สังกัดพรรคเดียวกันมีแนวโน้มที่จะได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาลกลางสูงกว่ามลรัฐอื่น ๆ โดยทั่วไป

Potrafke (2011) ศึกษาว่าอุดมการณ์ของรัฐบาลมีผลกระทบต่อการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายสาธารณะหรือไม่ ด้วยการอิงข้อมูลประเภทรายจ่ายสองชุดจากกลุ่มประเทศ OECD ครอบคลุม 2 ช่วงระยะเวลา กล่าวคือ ระหว่าง ค.ศ.1970-1997 และ ค.ศ.1990-2006 พบว่าอุดมการณ์ของรัฐ (Political Ideology) แทบจะไม่มีอิทธิพลต่อการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายในช่วงระยะเวลาดังกล่าว แต่ทว่าอิทธิพลต่อกิจกรรมอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกันกับเรื่องของงบประมาณ ในขณะที่ Pang, Tafti and Krishnan (2016) เห็นว่าจากข้อกังวลกับขนาดรัฐบาลที่ใหญ่ขึ้นและการขาดดุลงบประมาณที่เพิ่มสูงขึ้นในสหรัฐอเมริกาและประเทศในยุโรป Pang, Tafti and Krishnan จึงทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้กับขนาดของรัฐบาล ได้ข้อสรุปว่า การลงทุนด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐ 1 เหรียญดอลลาร์ส่งผลต่อการลดค่าใช้จ่ายโดยรวมของรัฐมากถึง 3.49 เหรียญดอลลาร์ ด้วยเหตุดังกล่าวการลงทุนด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศจึงช่วยยับยั้งการขยายขนาดของรัฐบาลได้

Gehring and Schneider (2018) ศึกษาปัจจัยทางการเมืองว่าด้วยเรื่องสัญญาของคณะกรรมการการเพื่อการเกษตรของคณะกรรมการสหภาพยุโรปที่ส่งผลต่อการจัดสรรงบประมาณ ได้เสนอผลสรุปว่า สัญชาติมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนประเทศต้นทาง

กรอบกฎหมายและปัจจัยเชิงสถาบัน

กฎหมายรัฐธรรมนูญของไทย ระบุว่ารัฐบาลมีหน้าที่เสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปี ตามกรอบเวลา (วงจรงบประมาณ) ต่อสภานิติบัญญัติ ซึ่งทำหน้าที่อนุมัติงบประมาณภายในกรอบเวลา 150 วัน โดยทั่วไปขั้นตอนการอนุมัติงบประมาณเริ่มในเดือนพฤษภาคม เพื่อให้แล้วเสร็จภายในเดือนกันยายน (เนื่องจากปีงบประมาณของไทยเริ่ม 1 ตุลาคม) – อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงเมื่อมีเหตุการณ์ไม่ปกติ เช่น รัฐประหาร การยุบสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งรอบใหม่ ทำให้กระบวนการอนุมัติงบประมาณคลาดเคลื่อนจากกรอบเวลาตามปกติ (เช่น ปีงบประมาณ 2550 และปีงบประมาณ 2563 ไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในเดือนกันยายน) ดังนั้นการจัดสรรงบประมาณอนุโลมให้อิงวิธีการจัดสรรในปีก่อน “ไปพลางก่อน”³

วงจรงบประมาณของไทย จำแนกออกเป็น 4 ขั้นตอน *ขั้นตอนแรก* การเตรียมการงบประมาณ (Budget Preparation) ซึ่งมีหน่วยงานสำคัญที่เกี่ยวข้องได้แก่ สำนักงานประมาณ กระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำหน้าที่พิจารณากรอบวงเงินรายจ่ายให้สอดคล้องกับวินัยการเงินการคลัง คำนึงถึงความเหมาะสมกับสถานการณ์เศรษฐกิจ และภาระการชำระคืนหนี้สาธารณะ เป็นต้น *ขั้นตอนที่สอง* การอนุมัติ

³ ขยายความในภาคปฏิบัติ คือ หน่วยงาน E ซึ่งเคยได้รับการจัดสรรรายจ่าย 1000 ล้านบาท จำแนกออกเป็นรายจ่ายประจำ 800 ล้านบาท และรายจ่ายการลงทุน 200 ล้านบาทในปีงบประมาณ 2562 หาก พรบ.งบประมาณประจำปี 2563 ล่าช้ากว่ากำหนด สำนักงานประมาณและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะอิงวิธีปฏิบัติในอดีต คำนวณเป็นรายจ่ายประจำต่อเดือน 67 ล้านบาท ส่วนงบประมาณการลงทุนใหม่นั้น—มักจะชะลอไว้ก่อน (สำหรับรายจ่ายการลงทุนที่ได้รับอนุมัติก่อนหน้านี้แล้ว ไม่มีผลกระทบ)

งบประมาณ (Budget Legislation) ซึ่งเกี่ยวข้องกับรัฐบาล สถานิติบัญญัติ พรรคการเมือง คณะกรรมการ หน่วยงานงบประมาณ (กรม ถือเป็นหน่วยงานบริหารตามแนวดิ่ง ในขณะที่จังหวัด/กลุ่มจังหวัด และองค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นการบริหารตามแนวนอน) ขั้นตอนที่สาม การบริหารงบประมาณ (Budget Execution) และขั้นตอนที่สี่ การตรวจสอบงบประมาณ (Budget Audit)

ในการจัดสรรงบประมาณของภาครัฐ แตกต่างจากภาคเอกชน กล่าวคือ มิได้มีเป้าหมายแสวงหากำไร หน่วยงานของภาครัฐ (Agencies) มีความหลากหลายด้านภารกิจ กรมจำนวนหนึ่งมีหน้าที่ส่งเสริมการผลิตการสร้างรายได้ ในขณะที่บางกรมหน้าที่การกำกับควบคุมให้เป็นตามระเบียบหรือกฎหมาย บางกรมเน้นการพัฒนาและวิจัยเพื่อสร้างนวัตกรรมหรือความรู้ นอกจากนี้มีกรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรสวัสดิการให้ประชาชน ตามหลักเศรษฐศาสตร์สถาบัน-นักวิจัยจำเป็นต้องศึกษากฎระเบียบ ทำความเข้าใจองค์กร เข้าใจเป้าหมายการทำงานของแต่ละหน่วยงาน (ในปัจจุบันมีหน่วยระดับกรมหรือเทียบเท่า ขอรับงบประมาณเป็นประจำทุกปี 299 แห่ง นอกจากนี้ยังมีกองทุนนอกงบประมาณอีกจำนวนหนึ่ง ที่ขอรับงบประมาณแต่ไม่สม่ำเสมอ) การบริหารราชการแผ่นดินและการจัดสรรรายจ่ายรัฐบาล จำแนกหน่วยงานของรัฐออกเป็น 2 กลุ่ม คือ การบริหารแนวดิ่ง (Vertical Administration) หมายถึง การบริหารของกรมซึ่งจัดการ การบริหารแนวนอน (Horizontal Administration)

ตัวละครและตัวแปรสำคัญ

เพื่อความชัดเจนขอใช้สัญลักษณ์ในการสื่อความหมายของการจัดสรรงบประมาณแผ่นดิน กล่าวคือ หน่วยงานงบประมาณ และ วงเงินงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร จำแนกตามจังหวัด

หน่วยรับงบประมาณ (A=Agency) จำแนกออกเป็นหน่วยงานบริหารแนวดิ่ง (AV) และหน่วยงานบริหารแนวนอน (AH) ในปัจจุบันมีจำนวน 299 แห่ง (สถิติปี 2562) หน่วยงานมีหน้าที่เสนอวงเงินขอรับการจัดสรรจากสำนักงบประมาณตามกรอบเวลา และวิธีการปฏิบัติตามจารีต หน่วยงานเหล่านี้ส่วนใหญ่ทำงานประจำ (การให้บริการสาธารณะ) ซึ่งสันนิษฐานรายจ่ายที่จัดสรรมีแนวโน้มกำหนดโดยวงเงินที่เคยได้รับในอดีต (Incremental Budgeting) หน่วยงานตั้งใหม่หรือได้รับการยกย่องขึ้น “มาตรการใหม่” จากรัฐบาล ในส่วนนี้รายจ่ายในปีใหม่อาจจะแตกต่างหรือเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ จึงสันนิษฐาน การเปลี่ยนแปลงวงเงินรายจ่าย ($BA = BA_1 + BA_2$, โดยที่ BA_1 รายจ่ายตามแบบแผน Incremental ในขณะที่ BA_2 = รายจ่ายสำหรับหน่วยงานที่รับภารกิจการปฏิรูปจากรัฐบาล)

วงเงินงบประมาณ (B_{jit}) หมายถึง งบประมาณที่จังหวัดได้รับจากกรมในปีต่างๆ i = จังหวัด j = กรม t = เวลา ในการวิเคราะห์การกระจุกตัวและวัดความเหลื่อมโดยเปรียบเทียบ “งบประมาณรายหัว” (Capb)

มโนทัศน์และข้อสันนิษฐานการจัดสรรรายจ่ายให้หน่วยงานในบริบทของประเทศไทย

C1: มีความจำเป็นต้องเข้าใจกฎระเบียบและปัจจัยเชิงสถาบันที่เกี่ยวข้อง เข้าใจคำศัพท์ เช่น หน่วยรับงบประมาณ (Government Agency) ภารกิจและหน้าที่ของหน่วยงาน ในบริบทของไทย หน่วยงานรับงบประมาณในปัจจุบัน 299 หน่วยงาน “กรม” หรือหน่วยงานเทียบเท่า ส่วนใหญ่เป็นส่วนราชการ นอกนั้นจำนวนหนึ่งซึ่งไม่ได้เป็นส่วนราชการ (เช่น มหาวิทยาลัยในกำกับ)

C2: การจำแนกประเภทหน่วยงานที่รับงบประมาณ (Agency) ซึ่งมีทั้งแนวดิ่ง แนวนอน หน่วยงานที่ทำงานภารกิจเดิม และหน่วยงานที่เป็นกลไกรัฐบาลในการเปลี่ยนแปลงหรือการปฏิรูป

C3: การจัดสรรงบประมาณในวิธีปฏิบัติของสำนักงบประมาณ จำแนกออกเป็น ก) งบประมาณ ตามยุทธศาสตร์ ข) งบประมาณภารกิจ ค) งบประมาณเชิงพื้นที่

เพื่อความชัดเจนขอระบุ ตัวแปรสำคัญซึ่งจะนำมาวิเคราะห์เชิงประจักษ์

B_{ijt} = งบประมาณรายจ่ายที่จัดสรรลงพื้นที่จังหวัด

$CAPB_{ijt}$ = งบประมาณรายจ่ายต่อประชากรจังหวัด

ตัวห้อยสื่อความหมายดังต่อไปนี้

I = จังหวัด

J = หน่วยงาน

T = เวลา

ข้อสันนิษฐานการวิจัย

H1: การจัดสรรรายจ่ายภาครัฐ มีลักษณะกระจุกตัวสูง เนื่องจาก “กรม” ซึ่งเป็นหน่วยรับ งบประมาณและเป็นการบริหารในแนวดิ่งได้รับการจัดสรรงบประมาณเป็นส่วนใหญ่ (มากกว่าร้อยละ 70 ของรายจ่ายทั้งหมด)

H2: การจัดสรรงบประมาณเชิงพื้นที่ของไทย มีแนวโน้มกระจุกตัวในบางพื้นที่ (จังหวัด) ที่มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงส่งผลดึงดูดให้ส่วนราชการไปจัดตั้งหน่วยงานในพื้นที่

แหล่งข้อมูลและผลการศึกษาเชิงประจักษ์ (Results)

คณะวิจัยได้ประมวลข้อมูลจากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องที่สะท้อนการจัดสรรรายจ่ายเป็นราย จังหวัดรายปี จากสำนักงบประมาณและกรมบัญชีกลาง เป็นฐานข้อมูล Panel Data รายจังหวัด (77 จังหวัด) และรายปี (2550-2561) เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ วัดความเปลี่ยนแปลง และการ คำนวณดัชนีการกระจุกตัว (Gini Coefficient) การแสดงด้วยสถิติเชิงพรรณนา (ค่าเฉลี่ย ค่าเปอร์เซนไทล์ ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน) การวิเคราะห์ด้วยรูปกราฟ เส้นลอเรนซ์ซึ่งสะท้อนลักษณะการกระจาย ของรายจ่ายจังหวัดต่อหัว (Lorenz Curve) พร้อมกับคำนวณดัชนีจีนิ (Gini Coefficient) จึงนำมา แสดงพร้อมกับข้อสังเกตดังต่อไปนี้

Table 1 Provincial Budget Allocation Fiscal Year BE 2550-2561 (Unit: Million Baht)

Fiscal Year	Frequency (Province)	Sum of Budget	Average budget per province (Unit: Million Baht)
2550	76	203,458	2,642
2551	76	196,651	2,554
2552	76	285,556	3,709
2553	76	213,139	2,768
2554	76	282,509	3,669

Table 1 (Continue)

Fiscal Year	Frequency (Province)	Sum of Budget	Average budget per province (Unit: Million Baht)
2555 ⁴	77	312,754	4,062
2556	77	414,235	5,380
2557	77	480,167	6,236
2558 ⁵	77	1,092,423	14,187
2559	77	2,495,132	32,404
2560	77	2,325,454	30,201
2561	77	2,504,622	32,528

Source: Bureau of Budget and The Comptroller General's Department

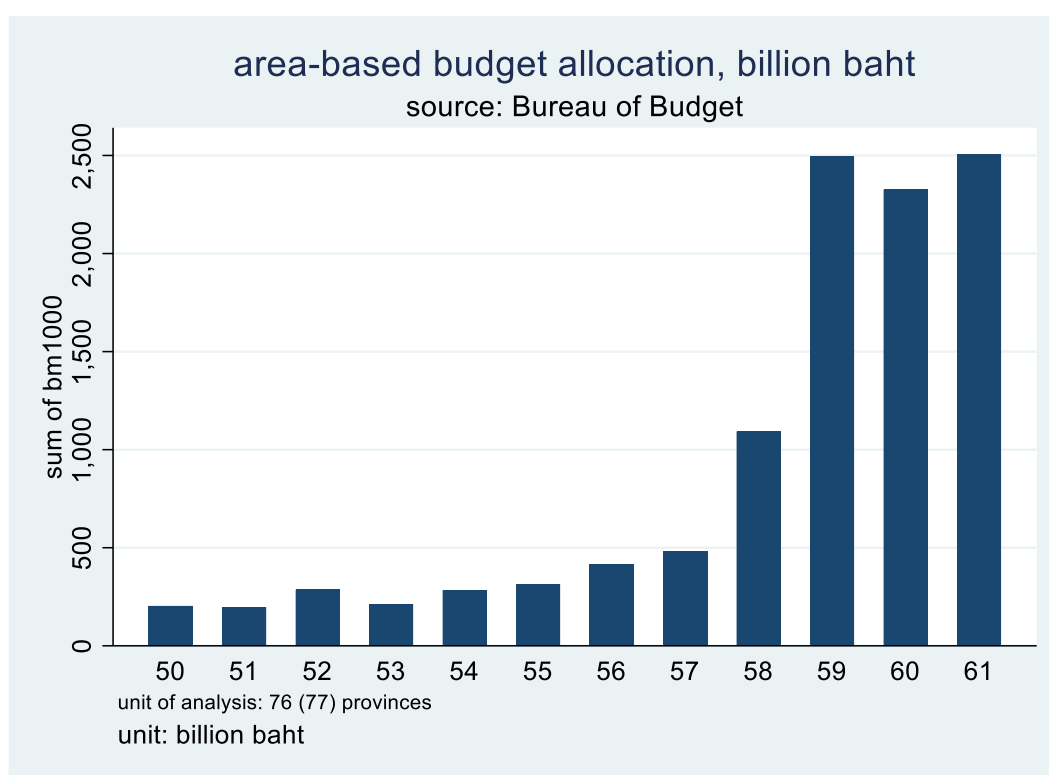

Figure 1 Provincial Budget Allocation Fiscal Year 2550-2561 (Unit: Million Baht)

Source: Bureau of Budget and The Comptroller General's Department

Remark: The jumped figures from BE 2559 onward, reflects a major change in the Budget Bureau to measure "an area-based" allocation- before BE 2559 there was no serious attempt to measure an area-based allocation as such the budget amounts was counted as "Bangkok" which is the location site of most government departments.

จาก Table 2 แสดงสถิติรายจ่ายมิติพื้นที่ (Provincial Budget Allocation) โดยระบุภาพรวม (Aggregated Data) พร้อมกับข้อสังเกตการเปลี่ยนแปลงเชิงสถาบัน หนึ่ง ช่วงก่อนปี 2559 รายจ่ายที่

⁴ จังหวัดบึงกาฬแยกออกเป็นจังหวัดใน ปี 2554 และเริ่มได้รับการจัดสรรงบประมาณในปี 2555

⁵ หลังปี 2558 สำนักงบประมาณได้ริเริ่มมีพัฒนาการในการติดตามการกระจายงบประมาณที่เดิมอยู่แต่เฉพาะที่กรมในส่วนกลางว่ามีกระจายงบประมาณลงไปในพื้นที่ที่มีหน่วยงานของกรมนั้นอย่างไรทำให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

จัดสรรลงจังหวัดมีจำนวนน้อย 2-4 แสนล้านบาท ซึ่งหมายความว่า จังหวัดได้รับการจัดสรรรายจ่าย 2-6 พันล้านบาทในแต่ละพื้นที่ สาเหตุเช่นนี้เนื่องจาก “ความไม่ครบถ้วนของฐานข้อมูล” สอง ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2559 เป็นต้นมา การจำแนกรายจ่ายตามพื้นที่ค่อนข้างสมบูรณ์ หมายถึง หน่วยรับงบประมาณพยายามจำแนกวงเงินรายได้ออกเป็น 3 มิติ สะท้อนยุทธศาสตร์ (Strategy) สะท้อนภารกิจ (Function) และพื้นที่ (Area)

Table 2 Regional Comparison of Budget Allocation (Provincial average BE 2559-2561)

Region	Budget Allocation (Million Baht)	Budget per Capita (Baht per Capita)	Number of provinces In each region
Northeastern	7,267.4	6,900.6	20
Northern	6,723.9	9,188.5	17
Southern	7,041.4	10,376.0	14
Eastern	6,576.3	10,775.8	8
Western	4,999.0	8,281.8	6
Central	7,169.6	12,842.6	6
Bangkok and Vicinity	326,313.4	84,198.1	6

Source: Bureau of Budget and The Comptroller General's Department

ข้อสังเกตและการอภิปรายผล Table 2 สะท้อนค่าเฉลี่ยต่อจังหวัดในช่วง 3 ปี (2559-2561) พร้อมข้อสังเกตว่า ก) งบประมาณแผ่นดินที่จัดสรรมีความแตกต่างระหว่างภูมิภาคสูงมาก กล่าวคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ประกอบด้วย 20 จังหวัด) ได้รับการจัดสรรรายจ่ายเฉลี่ย 6,906 ล้านบาทต่อจังหวัด (รวมหน่วยงานแนวตั้งและแนวนอน) ส่วน ข) จังหวัดในภาคตะวันออก ได้รับการจัดสรรรายจ่ายเฉลี่ย 10,776 ล้านบาท ค) จังหวัดในภาคกลางได้รับการจัดสรร 12,843 ล้านบาท ง) กรุงเทพฯและปริมณฑลเป็นกลุ่มที่ได้รับการจัดสรรสูงที่สุด 84,198 ล้านบาท

เพื่อการเปรียบเทียบ ผู้วิจัยได้คำนวณรายจ่ายต่อหัว ($Capb = \text{Budget/Population}$) พร้อมกันนี้ได้แสดงสถิติเปรียบเทียบระหว่างภูมิภาค ดังปรากฏใน Figure 1 พร้อมกับข้อสังเกตว่ามีความแตกต่างสูงมาก สาเหตุคือ หน่วยรับงบประมาณส่วนใหญ่ของไทยตั้งในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล

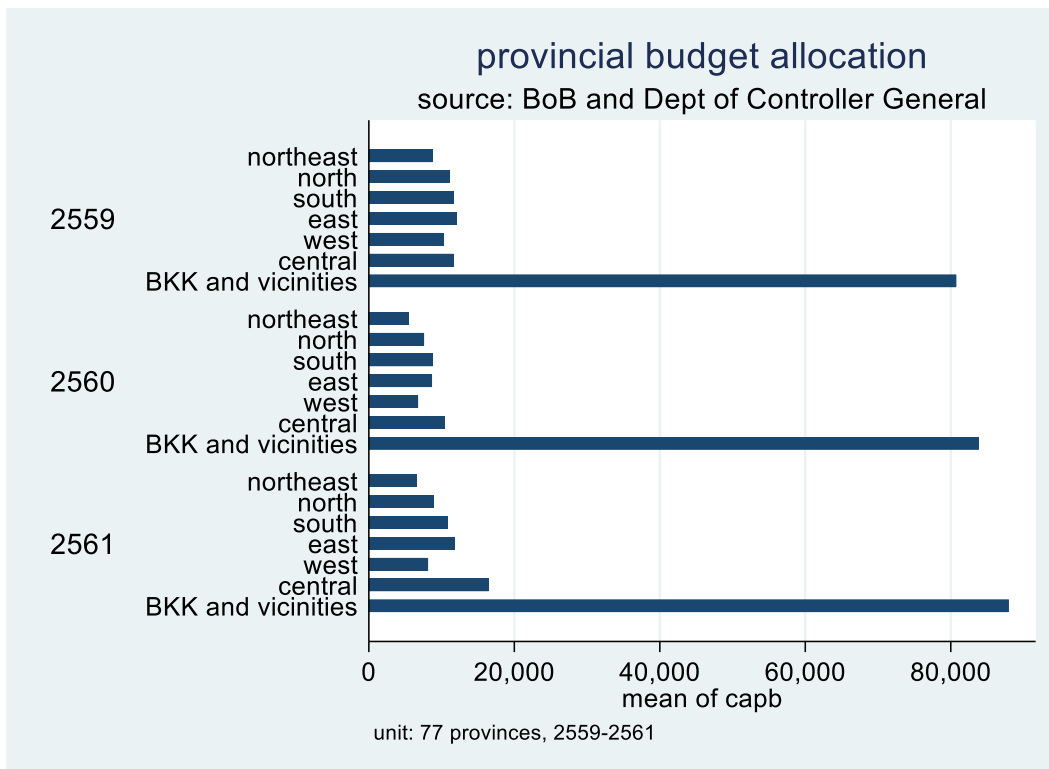

Figure 2 Bar Graph Showing Expenditure per Capita Comparing between Regions
(Unit: Baht per Capita)

ดัชนีจีนิ เป็นเครื่องมือการวิจัยที่มาประยุกต์ใช้ในงานนี้ โดยคำนวณจากงบประมาณรายจ่ายต่อประชากรจังหวัด (Capb) ด้วยโปรแกรมสถิติทางเศรษฐศาสตร์ ผลการศึกษาดังแสดงใน Table 3 ข้อสรุปสำคัญคือ การวัดดัชนีจีนิเท่ากับ 0.52 ซึ่งสะท้อนว่ามีความเหลื่อมล้ำสูงในการจัดสรรรายจ่ายลงพื้นที่จังหวัดของไทย นักวิจัยได้ใช้วิธีการแยกองค์ประกอบ (Decomposable Gini) โดยจำแนกกลุ่มจังหวัดออกเป็น 7 กลุ่ม การคำนวณสะท้อน ความแตกต่างภายในกลุ่มจังหวัด (Within Group Variations) กับ ความแตกต่างระหว่างกลุ่มจังหวัด (between Groups Variations) สรุป คือ ความแตกต่างระหว่างกลุ่มจังหวัดมีส่วนร้อยละ 32 ในขณะที่ความแตกต่างภายในกลุ่มเดียวกันมีส่วนร้อยละ 68

Table 3 Gini Coefficient of Budget per Capita

	Index (0-1)	Percentage
Gini Coefficient (Total)	0.52	100.00
Gini Coefficient (Within Groups)	0.35	68.03
Gini Coefficient (Between Groups)	0.16	31.97
Average (Baht per capita)	15160.00	
Frequency (77 Provinces*3 Year)	231.00	
Groups	7	

Remark: Calculated by the Researcher

หน่วยรับงบประมาณส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพและปริมณฑล (นนทบุรี) ทำให้ได้รับการจัดสรรงบประมาณสูงกว่าจังหวัดอื่น

Table 4 Top 15 Provinces that Received the Highest Budget

Province	Budget Allocation	Budget per capita	Ranking
	Million Baht	Baht per capita	
Bangkok	1,724,092	303,437	1
Nonthaburi	176,672	143,621	2
Nakhon Pathom	28,303	30,892	3
Ayutthaya	20,755	25,501	4
Yala	13,344	25,243	5
Pathum Thani	20,016	17,520	6
Nakhon Nayok	4,205	16,176	7
Chiang Mai	24,389	13,964	8
Songkhla	19,718	13,841	9
Chonburi	18,731	12,500	10
Saraburi	7,831	12,272	11
Trat	2,770	12,191	12
Mae Hong Son	2,957	12,143	13
Chai Nat	3,879	11,886	14
Rayong	2,187	11,750	15

Source: Bureau of Budget and The Comptroller General's Department (Statistical average between BE 2559-2561)

เนื่องด้วยจังหวัดสมุทรปราการมีเขตพื้นที่ติดต่อกับกรุงเทพ (เสมือนเป็นเมืองบริวาร) ทำให้หน่วยราชการไม่มีความจำเป็นต้องไปตั้งหน่วยงานของตนในจังหวัดดังกล่าว จังหวัดกรุงเทพจึงทำหน้าที่ให้การให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่ดังกล่าว

Table 5 Bottom 15 Provinces that Received the Least Budget

Province	Budget Allocation	Budget per capita	Ranking
	Million Baht	Baht per capita	
	3,618	5,895	63
Chaiyaphum	6,600	5,823	64
Ratchaburi	4,879	5,674	65
Ubon Ratchathani	12,200	5,583	66
Sakon Nakhon	6,399	5,560	67
Sisaket	7,994	5,459	68
Suphan Buri	5,486	5,430	69
Surin	7,505	5,428	70
Yasothon	2,891	5,399	71
Samut Sakhon	2,898	5,233	72

Table 5 (Continue)

Province	Budget Allocation Million Baht	Budget per capita Baht per capita	Ranking
Udon Thani	8,212	5,190	73
Roi Et	6,543	5,014	74
Buriram	7,348	4,642	75
Nong Bua Lamphu	2,356	4,628	76
Samut Prakan	5,900	4,486	77

Source: Bureau of Budget and The Comptroller General's Department (Statistical average between BE 2559-2561)

เมื่อจังหวัดใดที่มีฐานเศรษฐกิจดี หน่วยงานราชการมักจะตามไปตั้งภายในจังหวัดดังกล่าว

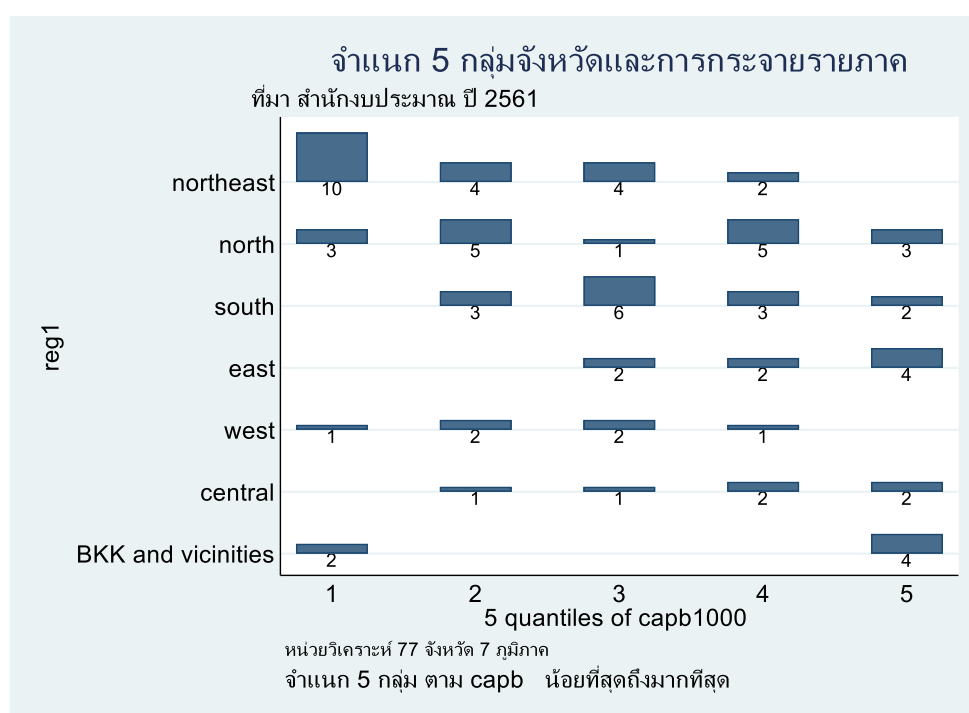

Figure 3 Classification of Budget per Capita into Five Groups by Region

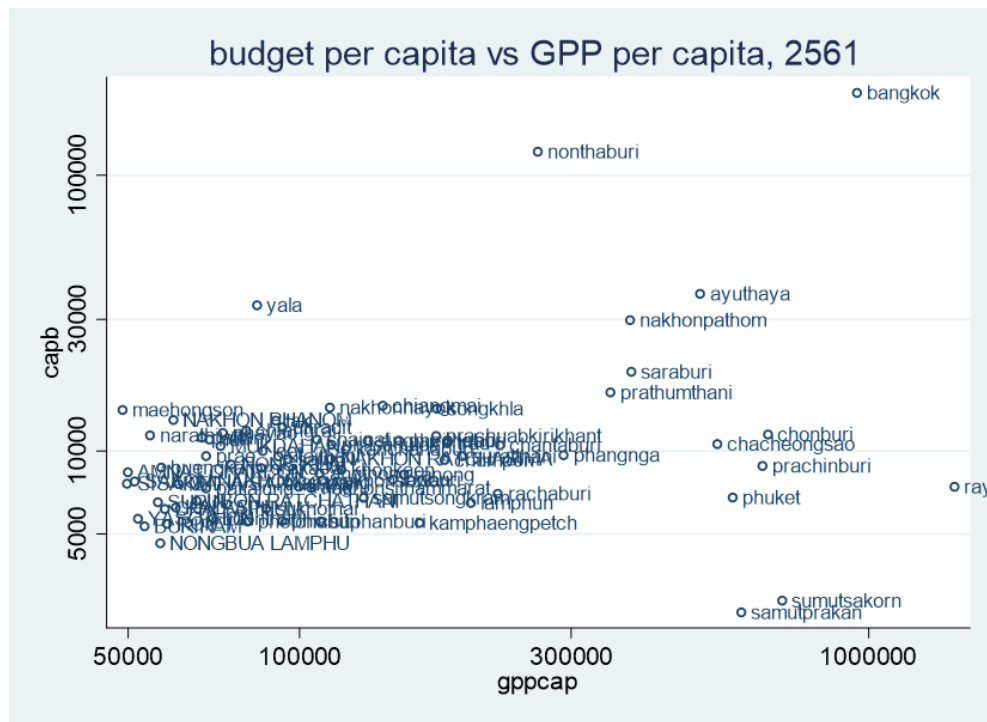

Figure 4 Scatter Plots of Budget per Capita and Gross Provincial Product per Capita

จาก Table 6 แสดงการจัดสรรรายจ่ายต่อหัวประชากร ค่าเฉลี่ย 15,160 บาทต่อคน (เฉลี่ย 3 ปี) ค่าสถิติเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่สิบ 4,703 บาทต่อคน ในขณะที่เปอร์เซ็นต์ไทล์เก้าสิบเท่ากับ 14,773 บาทต่อคน

Table 6 Budget per Capita Statistics

Percentile	Baht Per Capita	Min. (Baht Per Capita)
1%	3,459.49	3,203.08
5%	4,217.37	3,391.83
10%	4,703.38	3,459.49
25%	6,434.68	3,629.22
50%	8,760.58	Max. (Baht Per Capita)
75%	11,085.58	153,978.70
90%	14,772.56	298,980.30
95%	26,174.30	303,315.00
99%	298,980.30	308,016.30
Obs. 226	Mean	15,159.99
	Std. Dev.	37,247.36

Remark: Calculated by the Researcher

การจำแนกจังหวัดตามขนาดรายจ่ายประมาณในปี 2561 ใน Table 7 ได้ข้อสรุปว่า 31 จังหวัดได้รับการจัดสรรต่อน้อยกว่า 8,000 บาทต่อคน จำนวน 39 จังหวัดได้รับการจัดสรรรายจ่ายระหว่าง 8,001-20,000 บาท จำนวน 5 จังหวัดได้รับการจัดสรรรายจ่ายในค่าพิสัย 20,001-40,000 บาทต่อคน และ 2 จังหวัดที่ได้รับการจัดสรรรายจ่ายเกินกว่าหนึ่งแสนบาท (กรุงเทพมหานคร และ นนทบุรี)

Table 7 Budget per Capita Comparison

Group (Baht)	Number of Provinces	Percentage	Cumulative Percentage
6,000	16	20.78	20.78
8,000	15	19.48	40.26
10,000	19	24.68	64.94
20,000	20	25.97	90.91
40,000	5	6.49	97.40
350,000	2	2.60	100.00
Total	77	100.00	

Remark: Calculated by the Researcher

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบหลักฐานโดยชัดเจนว่ามีการกระจุกตัวของงบประมาณรายจ่ายต่อประชาชนในบางพื้นที่ เนื่องจากเหตุผลเชิงสถาบันที่หลากหลาย 1) หน่วยงานระดับกรมล้วนตั้งอยู่ในส่วนกลาง (กรุงเทพฯ หรือ นนทบุรี) การจัดสรรงบประมาณซึ่งส่วนหนึ่งเกี่ยวกับการจ้างบุคลากรถูกบันทึกว่าอยู่ในกรุงเทพฯ หรือนนทบุรี 2) การจัดสรรงบประมาณของกรม ตอบสนองต่อความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจจังหวัด หมายถึงจังหวัดที่มีผลผลิตสูง—หน่วยงานระดับกรมตอบสนองหรือให้บริการเช่นตั้งหน่วยงานสาขาหรือส่งบุคลากรไปประจำจังหวัดที่มีความเจริญ 3) การจัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน เช่น พื้นที่ที่มีความไม่สงบจำเป็นต้องมีกำลังทหารหรือตำรวจเพิ่มขึ้น ผลลัพธ์ที่ความเหลื่อมล้ำของการจัดสรรงบประมาณซึ่งมีอคติต่อจังหวัดยากจนหรือรายได้ปานกลาง อย่างไรก็ตามอีกทฤษฎีหนึ่งของการจัดสรรงบประมาณควรจะตอบสนองต่อการกำจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ

ในมุมมองที่ควรจะเป็นการจัดสรรงบประมาณของไทยควรมีบทบาทลดความเหลื่อมล้ำ ด้วยอาศัยนักการเมืองที่เป็นตัวแทนประชาชนในเขตพื้นที่ที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณต่ำรวมตัวเรียกร้องการกำหนดสัดส่วนขั้นต่ำของการจัดสรรงบประมาณเพื่อนำไปลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำ⁶ ซึ่งการลดความเหลื่อมล้ำของการจัดสรรรายจ่ายมีพื้นที่ มีโอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงหรือการปฏิรูปภายใต้เงื่อนไขดังนี้

- 1) นโยบายกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการปฏิรูปภาษี หมายถึงให้อปท. ได้รับภาษีแบ่งในสัดส่วนที่สูงขึ้น (ปัจจุบัน ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิต ส่วนน้อยจัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือ 10-15%) ผู้เขียนมีความเห็นว่าเป็นการสมควรให้ อปท. ได้รับการจัดสรรในอัตราที่เพิ่มขึ้น เช่น ร้อยละ 25-30)
- 2) นโยบายจังหวัดปกครองตนเอง ซึ่งมีข้อเสนอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยอาจจะอิงตัวอย่างของการบริหารกรุงเทพมหานคร
- 3) นโยบายการบริหารจังหวัดแบบซีอีโอ หมายถึง เพิ่มงบประมาณที่จัดสรรให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด

⁶ ผลงานวิจัยของนักวิชาการในต่างประเทศ ให้ความสนใจบทบาทของการเมืองในการลดความเหลื่อมล้ำ

(Distributive Politics) กันมากเช่น Andrew and Russell, Davide and Andres, Felipe and Xabier, and George Crowley.

- 4) การจัดสรรเงินอุดหนุนให้องค์กรปกครองท้องถิ่นในลักษณะผูกพันกับฐานะเศรษฐกิจของจังหวัด โดยมีเหตุผลสนับสนุน กล่าวคือ จังหวัดที่มีฐานะเศรษฐกิจสูง—ส่งผลให้การจัดเก็บภาษี/ค่าธรรมเนียม หรือภาษีแบ่งสูง ในขณะที่จังหวัดที่มีฐานะเศรษฐกิจต่ำ ซึ่งสาเหตุที่เป็นเช่นนี้เกี่ยวข้องกับความต้องการประสิทธิภาพของการบริหารรัฐบาล เช่น 3 จังหวัดภาคใต้ที่มีเหตุการณ์ความไม่สงบ ส่งผลทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) และผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อประชากร (GPP per Capita) ต่ำ ถือเป็น “ปัจจัยภายนอก” สืบเนื่องจากความสามารถจัดการให้เกิดความสงบเรียบร้อย

สรุปผลการศึกษา

บทความนี้เสนอการกระจายรายจ่ายลงพื้นที่ (จังหวัด) โดยใช้ข้อมูลสำนักงบประมาณในช่วงปี 2559-2561 เป็นหลักฐานนำมาทดสอบข้อสันนิษฐานบางประการได้ผลสรุปที่น่าสนใจดังนี้ *ประการแรก* การกระจุกตัวของงบประมาณรายจ่ายต่อประชากร เมื่อวัดด้วยดัชนีจีนิเท่ากับ 0.52 ซึ่งถือว่าเป็นความเหลื่อมล้ำสูง และเมื่อจำแนกองค์ประกอบ หมายถึง วัดความเหลื่อมล้ำระหว่างภาค (0.16) และภายในภูมิภาค (0.35) *ประการที่สอง* พบข้อสังเกตว่าการกระจุกตัวของงบประมาณรายจ่ายส่วนสำคัญเกิดจาก “ทำเลที่ตั้ง” ของกรม ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพและนนทบุรีเป็นหลักดังสะท้อนจากจังหวัดที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณต่อประชากรสูงสุด *ประการที่สาม* จำแนกจังหวัดออกเป็น 5 กลุ่ม (Quintile Groups) กลุ่มที่หนึ่ง หมายถึง 15 จังหวัดที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณต่อหัวน้อยที่สุดส่วนใหญ่คือจังหวัดในภาคอีสาน *ประการที่สี่* การศึกษาค้นคว้าพบคุณลักษณะพิเศษ กล่าวคือ จังหวัดยะลาซึ่งมีได้อยู่ในกลุ่มจังหวัดชั้นนำด้านเศรษฐกิจ แต่ติดกลุ่มที่ห้า 15 จังหวัดที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณต่อประชากรสูงสุด โดยอธิบายว่าจังหวัดยะลาได้รับการจัดสรรงบประมาณสูงเป็นพิเศษ เพื่อแก้ปัญหาวิกฤตชายแดนภาคใต้ ในทำนองตรงกันข้ามพบว่า จังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดที่มีความเจริญสูง—แต่ได้รับการจัดสรรงบประมาณน้อยอาจจะเป็นเพราะความใกล้ชิดกับกรุงเทพมหานคร อีกนัยหนึ่งลักษณะเป็นเมืองบริวาร (พื้นที่ติดกัน) ทำให้ “กรม” ซึ่งเป็นหน่วยรับงบประมาณมองว่าประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการสามารถเข้าถึงหรือรับบริการจากกรม

บทความนี้มีข้อจำกัดด้านกรอบเวลา 2559-2561 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่การบริหารมิติพื้นที่ (จังหวัด) ได้รับความสนใจ แต่ยังไม่ครอบคลุมข้อมูลช่วงปี 2562-ปัจจุบัน ซึ่งความเปลี่ยนแปลงด้านกฎหมายและแนวคิดการจัดสรรงบประมาณ กล่าวคือ พรบ. วิธีการงบประมาณแผ่นดิน พ.ศ. 2561 และ พรบ. วินัยการเงินการคลังรัฐ พ.ศ. 2561 อาจส่งผลต่อวิธีการจัดสรรงบประมาณเชิงพื้นที่ นับเป็นหัวข้อที่ควรจะมีการค้นคว้าวิจัยเพิ่มเติม ข้อเสนอแนะการวิจัยในอนาคต-การจัดสรรงบประมาณพื้นที่ควรพิจารณาหมวดรายจ่าย กล่าวคือ รายจ่ายด้านบุคลากร รายจ่ายดำเนินการ และ รายจ่ายการลงทุน เนื่องจาก “ตัวทวีคูณ” ของแต่ละหมวดไม่เท่ากัน หมวดรายจ่ายที่น่าจะส่งผลบวกต่อพื้นที่ยาวนานและยั่งยืนเกี่ยวข้องกับรายจ่ายการลงทุน

เอกสารอ้างอิง

- Crowley, G. R. (2019). The Law of $1/n$ Revisited: Distributive Politics, Legislature Size, and the Costs of Collective Action. *Southern Economic Journal*, 86(2), 667-690.
- Gehring, K., & Schneider, S. A. (2018). Towards the Greater Good? EU Commissioners Nationality and Budget Allocation in the European Union. *American Economic Journal: Economic Policy*, 10(1), 214-239.
- Kemmerling, A., & Bodenstein, T. (2006). Partisan Politics in Regional Redistribution: Do Parties Affect the Distribution of EU Structural Funds across Regions?. *European Union Politics*, 7(3), 373-392.
- Larcinese, V., Rizzo, L., & Testa, C. (2006). Allocating the U.S. Federal Budget to the States: the Impact of the President. *Journal of Politics*, 68(2), 447-456.
- Livert, F., & Gainza, X. (2018). Distributive Politics and Spatial Equity: The Allocation of Public Investment in Chile. *Regional Studies*, 52(3), 403-415.
- Luca, D., & Rodriguez-Pose, A. (2015). Distributive Politics and Regional Development: Assessing the Territorial Distribution of Turkey's Public Investment. *The Journal of Development Studies*, 51(11), 1518-1540.
- Pang, M., Tafti, A., & Krishnan, M.S. (2016). Do CIO IT Budgets Explain Bigger or Smaller Governments? Theory and Evidence from U. S. State Governments. *Management Science*, 62(4), 1020-1041.
- Patmasiriwat, D., & Ratchatapibhunphob, P. (2016). Departmental Budget Appropriation of Thai Government. *Journal of Graduate Studies Valaya Alongkron Rajabhat University*, 10(3), 227-244.
- Portrafke, N. (2011). Does Government Ideology Influence Budget Composition? Empirical Evidence from OECD Countries. *Economics of Governance*, 12(2011), 101-134.
- Young, A. T., & Sobel, R. S. (2013). Recovery and Reinvestment Act Spending at the State Level: Keynesian Stimulus or Distributive Politics?. *Public Choice*, 155(3/4), 449-468.

การบริหารต้นทุนการผลิตเพื่อการวางแผนกำไรผลิตภัณฑ์แปรรูปเคปกูสเบอร์รี่ของ“แกน้อย”กรีนโปรดักส์ผลิตภัณฑ์สินค้าจากกลุ่มชาติพันธุ์

Production Costing Management and Profit Planning of Processed Cape Gooseberry Processed Products “Kae Noi” Green Products, the Products of Ethnic Groups

วิไลพร ไชโย¹ ขจรอรุณ พงศ์วิทธิธ^{2*} วิภาวี ศรีคะ¹ กมลทิพย์ คำใจ¹ และ สกลวัฒน์ เศวตรัตนกุล³
 Wilaiporn Chaiyo¹, Kajornatthapol Pongwiritthon^{2*}, Wipawee Srika¹,
 Kamolthip Kamchai¹ and Sakollawat Sawetrattanakul³

วันที่รับบทความ : 25/10/2565
 วันที่แก้ไขบทความ : 09/12/2565
 วันที่ตอบรับบทความ : 18/01/2566

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต การวางแผนกำไรผลิตภัณฑ์แปรรูปเคปกูสเบอร์รี่และแนวทางการพัฒนา “แกน้อย” กรีนโปรดักส์ ผลิตภัณฑ์สินค้าจากกลุ่มชาติพันธุ์ คณะผู้ดำเนินโครงการได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง กลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 ราย โดยเริ่มต้นด้วยเทคนิคการกำหนดระดับโควตา เป็นกลุ่มตัวอย่างซึ่งทำการคัดเลือกโดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็นใช้ เทคนิคสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มโดยใช้ความสะดวก การสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง และต้องให้ความสนใจในการให้ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า การคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์ไวน์เคปกูสเบอร์รี่จำนวน 30 ขวด (250 ml.) ต้นทุนการผลิตรวมเท่ากับ 4,065.19 บาท ต้นทุนการผลิตต่อขวด เท่ากับ 135.51 บาท และรวมค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร 10.00 บาท ถ้ามีการตั้งราคาขายจากรายการต้นทุนผลิตภัณฑ์ไวน์เคปกูสเบอร์รี่ต่อขวดให้ได้กำไร 39% จะต้องกำหนดการขายต่อขวดเท่ากับ 199 บาท และเครื่องดื่มอัดลมไวน์เคปกูสเบอร์รี่จำนวน 36 ขวด (75 ml.) ต้นทุนการผลิตรวมเท่ากับ 2,010.19 บาท ต้นทุนการผลิตต่อขวด เท่ากับ 55.84 บาท ถ้ามีการตั้งราคาขายจากรายการต้นทุนผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มอัดลมไวน์เคปกูสเบอร์รี่ต่อขวดให้ได้กำไร 25% และบวกค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร 10.00 บาท จะต้องกำหนดการขายต่อขวดเท่ากับ 80 บาท โดยแนวทางการพัฒนา “แกน้อย” กรีนโปรดักส์ผลิตภัณฑ์สินค้าจากกลุ่มชาติพันธุ์ของศูนย์ถ่ายทอดองค์ความรู้ นวัตกรรมเทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่น (กิจการเพื่อสังคม) ได้กระบวนทัศน์ในการพัฒนาพื้นที่ คือ “5 สร้าง 1 ส่งเสริมและ 1 พัฒนา” ได้แก่ 1) สร้างทักษะด้านเศรษฐศาสตร์

¹ อาจารย์ สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, เชียงใหม่

Lecturer, Accounting Program, Faculty of Management Sciences, Chiang Mai Rajabhat University, Chiang Mai

² อาจารย์ สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ, วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, ตาก, คณะไอคิวอาร์เอ บริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยจีโอมาติกา, มาเลเซีย

Lecturer, Business Administration Program, Faculty of Business Administration, Northern College, Tak, IQRA Business School, University of Geomatika, Malaysia.

³ วิทยาลัยพัฒนาเศรษฐกิจและเทคโนโลยีชุมชนแห่งเอเชีย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

Asian Development College for Community Economy and Technology, Chiang Mai Rajabhat University

* Corresponding author: E-mail address: tok2029@gmail.com

ครัวเรือน 2) สร้างทักษะอาชีพการแปรรูปสินค้าผลผลิตทางการเกษตร เพื่อสร้างเสริมรายได้นอกภาค
การเกษตร 3) สร้างร่วมมือการจัดการบริหารผลิตภัณฑ์ การตลาดดิจิทัล 4) สร้างการรวมกลุ่มเพื่อ
เกิดกลุ่มอาชีพในการรวมตัวเพื่อให้เกิดการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ 5) สร้างฐานข้อมูลทางด้าน
การเกษตรบริบทพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานองค์กร 6) ส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายสามารถประกอบอาชีพอย่าง
มั่นคง และ 7) พัฒนาความรู้และสร้างแรงจูงใจแรงงานคืนถิ่นในการประกอบอาชีพการเกษตร
คำสำคัญ: ผลิตภัณฑ์แปรรูปเคปกูสเบอร์รี่ กิจกรรมเพื่อสังคม ต้นทุนการผลิต กลุ่มชาติพันธุ์

Abstract

The objectives of this study were to analyze production costs for profit planning of cape gooseberry processed products and guidelines for development “Kae Noi” Green products, the products of ethnic groups. The population and sample consisted of 60 people, starting with the technique of determining the quota sampling, where the selection was done using a nonprobability sampling method, a convenience sampling method, and a purposive sampling method. The participants have to voluntarily provide information. The results showed that the cost calculation of 30 bottles of cape gooseberry wine (250 ml.) had a total production cost of 4,065.19 Baht, and the production cost per bottle is 135.51 Baht. If the selling price is set to a profit of 39% and add selling and administrative expenses of 10.00 Baht, and the price per bottle should be 199 Baht. While the cost calculation of 36 bottles of cape gooseberry sparkling wine (75 ml.) had a total production cost of 2,010.19 Baht, the production cost per bottle is 55.84 Baht. If the selling price is set to a profit of 25% and add selling and administrative expenses of 10.00 Baht, the price per bottle should be 80 Baht. The guidelines for development “Kae Noi” Green products, the products of ethnic groups of the Information Center of Knowledge, Local Wisdom and Community Innovation (Social Enterprise) have the paradigm in the development of 5 creating, 1 promoting, and 1 developing as follows: 1) Creating the skills in household economics. 2) Creating professional skills in agricultural processed products to enhance income outside the agricultural sector. 3) Creating production management cooperation and digital marketing. 4) Creating a group of agricultural occupations to gather together to create careers and generate income. 5) Creating a database on agriculture context together with the other organization and government sectors. 6) Promoting the encouragement to the target group to have a stable career. And 7) Developing the knowledge and motivating repatriated workers for agricultural occupation.

Keywords: Cape Gooseberry Processed Products, Social Enterprise, Production Cost, Ethnic Group

บทนำ

บริบทชุมชนบ้านแกน้อย ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแหล่งปลูกกาแฟเบอร์รี่ที่ใหญ่ที่สุดของในประเทศไทย และผลผลิตฝัก ผลไม้เมืองหนาวอีกหลากหลายชนิด ซึ่งชุมชนมีการดำเนินงานด้านการจัดจำหน่ายและการส่งเสริมการเกษตรจากสหกรณ์และโครงการหลวงแกน้อย ซึ่งเป็นการส่งเสริมสนับสนุนแหล่งทรัพยากรที่ใช้ในการเกษตรและสร้างเสริมรายได้ให้กับกลุ่มสมาชิก เพื่อให้เกิดการทำงานแบบรวมกลุ่มของเกษตรกร เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาความยากจนและหนี้สินนอกระบบ ซึ่งสถานการณ์ในปี 2564-2565 สมาชิกและเกษตรกรได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมด้านสังคมและคุณภาพชีวิตจากระบบเศรษฐกิจที่หดตัวลง เนื่องจากการปฏิบัติตามมาตรการต่าง ๆ เพื่อการลดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้นำไปสู่ปัญหาการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารที่ต้องชะลอตัวรวมทั้งปริมาณความต้องการของผู้บริโภคลดน้อยถอยลง ส่งผลให้สินค้าเกษตรเกินความต้องการของผู้บริโภคก่อให้เกิดปัญหาด้านรายได้ของครัวเรือนลดลงและหากสถานการณ์ยืดเยื้อจะทำให้ครัวเรือนขาดสภาพคล่องโดยเฉพาะครัวเรือนขนาดเล็กที่มีระดับเงินออมต่ำและ/หรือมีรายได้รายวัน เนื่องจากความต้องการของตลาดลดน้อยลง เนื่องจากมาตรการด้านสาธารณสุข ทั้งการเว้นระยะห่างและการกักตัวแบบต่าง ๆ เป็นต้นมา ทำให้กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่มีหนี้สินและการกู้ยืมเพิ่มขึ้นในการลงทุนการเกษตรและความเสียหายจากการไม่สามารถขายผลผลิตได้เหมือนเดิม ทำให้ความเสี่ยงนี้อาจจะกระทบต่อหนี้สินครัวเรือน ความกินดีอยู่ดีมีคุณภาพชีวิตในอนาคต หากไม่ได้รับการแก้ไข ก็จะทำให้เกิดผลกระทบระดับชุมชนจนถึงระดับประเทศของปัญหาเสียดิน การทำลายป่าไม้ ความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจฐานราก (Kae Noi Royal Project Cooperative, 2021)

การวิเคราะห์การศึกษาปัญหาภาวะวิกฤติปัญหาดังกล่าวจากข้อเท็จจริงในพื้นที่และหน่วยงานศูนย์ถ่ายทอดองค์ความรู้ นวัตกรรมเทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่น (กิจการเพื่อสังคม) ที่การสนับสนุนโดยหน่วยขับเคลื่อนนวัตกรรมเพื่อสังคมประจำพื้นที่ภาคเหนือตอนบน 1 (SID-N1) ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ปี 2565 พบว่า พื้นที่โครงการหลวงแกน้อยเป็นแหล่งผลิตกาแฟเบอร์รี่ที่มีวิธีการปลูกและการดูแลรักษาและผลผลิตคุณภาพที่ดี แต่ไม่สามารถจำหน่ายได้และผลกระทบจากการผลิตเกินความต้องการตลาด ส่งผลทำให้เกิดการทิ้งผลผลิตและมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับต้นทุนที่ใช้ในการเกษตร ซึ่งไม่ได้พิจารณาต้นทุนอย่างละเอียด จึงทำให้เกิดผลขาดทุนสะสมและหนี้สินครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้น จากประเด็นปัญหาดังกล่าวข้างต้น แนวทางที่จะช่วยแก้ปัญหาให้แก่ชาวนชุมชนแกน้อย คือ การป้องกันความเสี่ยงจากการสูญเสียโอกาสทางธุรกิจ (ผลผลิตทางเกษตร) โดยการพัฒนาทักษะอาชีพ วางแผนการผลิตเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดกับเวลา รวมถึงการจำหน่ายผลผลิตการเกษตรที่เหมาะสมกับแต่ละภูมิภาค เพื่อเป็นการลดต้นทุนการเกษตร ซึ่งรายได้นอกภาคการเกษตรที่เกิดจากการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อยกระดับรายได้ครัวเรือนให้เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกาแฟเบอร์รี่จากเดิมที่ได้ผลิตภัณฑ์แปรรูป 4 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ แยมกาแฟเบอร์รี่ เคฟกอสเบอร์รี่อบแห้ง กัมมีกาแฟเบอร์รี่ ขนมปังเคฟกอสเบอร์รี่ ที่เป็นที่ยอมรับของชุมชนและลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย ในปีพ.ศ. 2565 ศูนย์ถ่ายทอดองค์ความรู้ นวัตกรรมเทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่น (กิจการเพื่อสังคม) ได้รับการสนับสนุนทุนต่อยอดเงินทุนนวัตกรรมเพื่อสังคม ทำให้เกิดการพัฒนาแปรรูปผลิตภัณฑ์ใหม่ต่อยอดจำนวน 2 ผลิตภัณฑ์ได้แก่ ไวน์เคฟกอสเบอร์รี่และเครื่องดื่มอัดลมผสมไวน์เคฟกอสเบอร์รี่ โดยสามารถเป็นที่ยอมรับตลาดชุมชนและลูกค้าจากการทดสอบตลาดในการออกนิทรรศการปิดโครงการฯ และสามารถเพิ่มรายได้นอกภาคการเกษตร ลดต้นทุนการเกษตร ลดต้นทุนครัวเรือนของชุมชนในการจัดเทศกาลต่าง ๆ ของชุมชนในการจัดเลี้ยงปีใหม่ชาติพันธุ์ รวมถึงสร้างความ

มั่นคงทางอาหารให้กับชุมชนสังคมประเทศ แต่ต้องมีการบริหารต้นทุนและกำหนดกำไรของผลิตภัณฑ์แปรรูปใหม่ให้เหมาะสมเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในอนาคตต่อไป (Information Center of Knowledge, Local Wisdom and Community Innovation, 2022)

ดังนั้นคณะผู้ดำเนินโครงการฯ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการบริหารต้นทุนการผลิตและการวางแผนกำไรผลิตภัณฑ์แปรรูปไวน์เคพกูสเบอร์รี่และเครื่องดื่มอัดลมผสมไวน์เคพกูสเบอร์รี่ ซึ่งจะได้นำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางการพัฒนากิจการศูนย์ถ่ายทอดองค์ความรู้ นวัตกรรมเทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่น (กิจการเพื่อสังคม) ที่ได้รับทุนสนับสนุนภายใต้โครงการ “แกน้อย” กรีนโปรดักส์ผลิตภัณฑ์สินค้าจากกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งนี้สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการกำหนดแนวนโยบายขององค์กรหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางแก้ปัญหาให้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับผลผลิตทางการเกษตรในระยะสั้นและระยะยาว ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาเกษตรกรและยกระดับคุณภาพชีวิตให้แก่เกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตเพื่อการวางแผนกำไรผลิตภัณฑ์แปรรูปเคพกูสเบอร์รี่และแนวทางการพัฒนา “แกน้อย” กรีนโปรดักส์ผลิตภัณฑ์สินค้าจากกลุ่มชาติพันธุ์ของศูนย์ถ่ายทอดองค์ความรู้ นวัตกรรมเทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่น (กิจการเพื่อสังคม)

บททวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับต้นทุนการผลิต หมายถึง รายจ่ายที่เกิดขึ้นในองค์กรเนื่องจากการดำเนินกิจการหนึ่งเพื่อให้ได้สินค้าหรือบริการชนิดใดชนิดหนึ่ง การจัดประเภทต้นทุนที่แยกตามพฤติกรรมของต้นทุนมี 2 ประเภท (Nuidod & Chanprasit, 2021) ดังนี้

1.1 ต้นทุนคงที่ (Fixed Cost) หรือค่าใช้จ่ายสำหรับปัจจัยคงที่ทุกชนิดที่หน่วยธุรกิจใช้ในการผลิต ต้นทุนโดยรวมที่เกิดขึ้นจะคงที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามกิจกรรมหรือตามจำนวนสินค้าที่ผลิต ต้นทุนคงที่ในการเพาะปลูกพืชทางการเกษตร เช่น ค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรและอุปกรณ์ ค่าเสื่อมราคาอาคารหรือโรงเรือน สามารถแยกต้นทุนคงที่ที่เป็นเงินสด และต้นทุนคงที่ที่ไม่เป็นเงินสด คือ

1.1.1 ต้นทุนคงที่ที่เป็นเงินสด เป็นค่าใช้จ่ายที่ผู้ผลิตจ่ายออกไปเป็นตัวเงิน

1.1.2 ต้นทุนคงที่ที่ไม่เป็นเงินสด เป็นค่าใช้จ่ายที่ผู้ผลิตไม่ได้จ่ายออกไปเป็นตัวเงิน เช่น ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ถาวรประเภทต่าง ๆ

1.2 ต้นทุนผันแปร (Variable Cost) คือ ค่าใช้จ่ายสำหรับปัจจัยผันแปรทุกชนิดที่หน่วยธุรกิจใช้ในการผลิต โดยต้นทุนชนิดนี้เป็นต้นทุนที่เปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณการผลิตกล่าวคือ ถ้าผลิตสินค้าจำนวนมากต้นทุนผันแปรก็จะมากขึ้น ผลิตน้อยต้นทุนผันแปรก็จะน้อย หากไม่ผลิตเลยต้นทุนผันแปรก็จะไม่เกิดขึ้น ต้นทุนผันแปรในการเพาะปลูกพืช เช่น ค่าพันธุ์พืช ค่าปุ๋ยเคมี ค่าแรงงานและค่ากำจัดวัชพืช เป็นต้น สามารถแยกต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสด และต้นทุนผันแปรที่ไม่เป็นเงินสด คือ

1.2.1 ต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสด เป็นค่าใช้จ่ายที่ผู้ผลิตจ่ายออกไปเป็นตัวเงินในการซื้อปัจจัยการผลิต เช่น ค่าต้นกล้าพันธุ์ ค่าปุ๋ยเคมี ค่ายาฆ่าแมลง ค่าแรงงาน ค่าไฟฟ้า เป็นต้น

1.2.2 ต้นทุนผันแปรที่ไม่เป็นเงินสด เป็นค่าใช้จ่ายที่ผู้ผลิตไม่ได้จ่ายออกไปเป็นตัวเงินเนื่องจากใช้ปัจจัยการผลิตของตนเองหรือครอบครัว เช่น ค่าแรงงาน

ดังนั้น ต้นทุนรวม = ต้นทุนคงที่ + ต้นทุนผันแปร

2. แนวคิดการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน การกำหนดราคาขายและการวางแผนกำไร เพื่อหาแนวทางในการบริหารต้นทุนให้กับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสมาชิกสหกรณ์โครงการหลวงแก๊น้อย ใช้การวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์และการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์กลุ่มสมาชิกสหกรณ์โครงการหลวงแก๊น้อย โดยใช้สูตรทางการบัญชีในการวิเคราะห์ และนำข้อมูลที่รวบรวมได้มานำเสนอข้อมูลในรูปแบบการคำนวณทางการบัญชีการบรรยายและสรุปผลการวิจัย (William, Shannon & Michael, 2023) โดยใช้สูตรในการคำนวณ ดังนี้

2.1 สูตรการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตต่อหน่วย

ต้นทุนการผลิต = วัตถุดิบทางตรง + ค่าแรงงานทางตรง + ค่าใช้จ่ายในการผลิต

2.2 สูตรการวิเคราะห์กำไร

รายได้ - ต้นทุนทั้งหมด = กำไร หรือ

รายได้ - ต้นทุนผันแปร - ต้นทุนคงที่ = กำไร

2.3 สูตรการวิเคราะห์ราคาขายตามวิธีอัตราการบวกเพิ่ม (Markup) และการวางแผนกำไรที่ต้องการ

2.3.1 การกำหนดราคาขายจากต้นทุนรวม (Total Cost Concept) โดยใช้สูตรดังนี้

ราคาขาย = ต้นทุนรวม + (อัตราการบวกเพิ่ม × ต้นทุนรวม)

อัตราการบวกเพิ่ม = กำไรที่ต้องการ/ต้นทุนทั้งหมด

2.3.2 การกำหนดราคาขายจากต้นทุนผลิตภัณฑ์ (Product Cost Concept) โดยใช้สูตรดังนี้

ราคาขาย = ต้นทุนผลิตภัณฑ์ + (อัตราการบวกเพิ่ม × ต้นทุนผลิตภัณฑ์)

อัตราการบวกเพิ่ม = (กำไรที่ต้องการ + ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร)/ต้นทุนการผลิต

2.3.3 การกำหนดราคาขายจากต้นทุนผันแปร (Variable Cost Concept) โดยใช้สูตรดังนี้

ราคาขาย = ต้นทุนผันแปร + (อัตราการบวกเพิ่ม × ต้นทุนผันแปร)

อัตราการบวกเพิ่ม = (กำไรที่ต้องการ + ต้นทุนคงที่)/ต้นทุนผันแปร

3. ต้นทุนฐานกิจกรรม คือ หลักการต้นทุนฐานกิจกรรม (Activity-Based Costing: ABC) หมายถึง การวัดค่าต้นทุน และผลการปฏิบัติงานอันเกิดจากการใช้ทรัพยากรไปในกิจกรรมต่าง ๆ ของธุรกิจภาคการเกษตร ภาคการผลิต ภาคบริการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในรูปของสิ่งที่ต้องการคิดต้นทุน โดยขั้นตอนของระบบต้นทุนกิจกรรม (Step in ABC system design) ตาม Ishter, M. and Md. Akram, H., (2015) ได้ให้แนวทางการประยุกต์ต้นทุนกิจกรรม สรุปได้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดวัตถุประสงค์ในการประยุกต์ต้นทุนกิจกรรม (Activity-Based Costing: ABC) การวางระบบบัญชีต้นทุนกิจกรรมมีความซับซ้อนเพียงใดขึ้นอยู่กับกำหนดวัตถุประสงค์ของการประยุกต์ต้นทุนกิจกรรม ถ้าวัตถุประสงค์ของการประยุกต์ใช้ต้นทุนกิจกรรมเพื่อต้องการข้อมูลต้นทุนผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับกิจกรรมการผลิตของผลิตภัณฑ์ เพื่อให้เป็นแนวทางในการลดต้นทุนของกิจกรรม การปรับปรุงกระบวนการผลิตการลดต้นทุนการผลิต ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์และระบุกิจกรรม (Activity analysis) เป็นขั้นตอนการแบ่งการดำเนินงานของธุรกิจขององค์กรเพื่อให้สามารถระบุกิจกรรมที่

เกี่ยวข้องได้ เช่น การดำเนินธุรกิจด้านการผลิต การบริการ จะประกอบด้วยกิจกรรมการสั่งซื้อวัตถุดิบต่าง ๆ การเคลื่อนย้ายวัตถุดิบ การจัดเตรียมการผลิต การประกอบชิ้นส่วน และการตรวจสอบคุณภาพ เป็นต้นขั้นตอนที่ 3 การระบุต้นทุนกิจกรรม หมายถึง ต้นทุนของทรัพยากรที่ใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ วัตถุดิบแรงงาน ค่าล่วงเวลา ค่าเสื่อราคาเครื่องจักร ค่าบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวก ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดตัวผลักดันต้นทุน (Cost driver) หมายถึง ปัจจัยที่ทำให้ต้นทุนรวมของกิจกรรมเปลี่ยนแปลงไป โดยปัจจัยสาเหตุที่ทำให้เกิดต้นทุนและการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามมา และขั้นตอนที่ 5 การคำนวณต้นทุนเข้าสู่ผลิตภัณฑ์ ตามระบบต้นทุนกิจกรรมถือว่ากิจกรรมเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดต้นทุนส่วนผลิตภัณฑ์หรือบริการเป็นผลที่ได้รับจากการกระทำกิจกรรม การคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์หรือต้นทุนการให้บริการจึงต้องทราบว่ามีกิจกรรมใดบ้างแล้วจึงกำหนดตัวผลักดันต้นทุนกิจกรรม และคำนวณอัตราต้นทุนกิจกรรม

4. การวิเคราะห์หาจุดคุ้มทุน หมายถึง การวิเคราะห์ตัดสินใจเลือกลงทุนในโครงการต่าง ๆ บางครั้งต้องการทราบว่าจำนวนผลผลิตที่จะผลิต คุ้มทุนควรเป็นเท่าไร เพื่อเป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจ จุดคุ้มทุน (Break-even analysis) คือ จุดที่รายได้กับรายจ่ายเท่ากัน นั่นคือกำไรเป็นศูนย์ การวิเคราะห์จุดคุ้มทุนเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ต้นทุนรายได้ และผลกำไรที่ปริมาณการผลิตต่าง ๆ การวิเคราะห์จุดคุ้มทุนเหมาะสมกับโครงการระยะสั้นที่มีเงื่อนไขต่าง ๆ ไม่เปลี่ยนแปลงตลอดโครงการ เพราะถ้ามีการเปลี่ยนแปลงจะมีผลทำให้การตัดสินใจคลาดเคลื่อน บางครั้งใช้การพยากรณ์การผลิตในอนาคต เพื่อให้ผู้ศึกษาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ต้นทุน (Yampan, 2006) การคำนวณหาจุดคุ้มทุนโครงการเดียวสามารถวิเคราะห์โดยสมการที่ใช้ในการวิเคราะห์ ดังสมการดังต่อไปนี้

$$\text{ต้นทุนรวมในการผลิต} \quad C = F + vN \quad (1)$$

$$\text{รายได้} \quad R = pN \quad (2)$$

$$\text{กำไร} \quad P = pN - (F + vN) \quad (3)$$

ปริมาณที่จุดคุ้มทุนพอดี โดยที่ C คือ ต้นทุนรวมในการผลิต (Total cost), F คือ ต้นทุนคงที่ (Fixed cost), V คือ ต้นทุนผันแปร (Variable cost), N* คือ จำนวนที่ผลิตที่จุดคุ้มทุน N คือ จำนวนการผลิตที่จุดใด ๆ v คือ ต้นทุนผันแปรต่อหน่วย

5. แนวคิดการวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ ซึ่งต้นทุนและผลประโยชน์เป็นการศึกษาความคุ้มค่าของการผลิต หมายถึงการผลิตทางการเกษตรหรือผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ โดยคำนึงถึงต้นทุนเชิงเศรษฐศาสตร์ที่สามารถจับต้องได้และไม่ได้ด้วยมูลค่าทางการเงิน (Nemes, 2009) การวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์จะทำให้ผู้ผลิต หรือเกษตรกรนั้นได้คำนึงถึงการใช้ปัจจัยการผลิตที่ทำให้เกิดผลลัพธ์สูงสุดในระยะยาวภายใต้การมีทรัพยากรที่จำกัด ต้นทุนการผลิตสามารถพิจารณาได้ดังนี้

5.1) ต้นทุนคงที่ทั้งหมด (Total Fixed Cost) คือค่าใช้จ่ายที่สูญเสียไปในกระบวนการผลิตที่เกิดจากการใช้ปัจจัยคงที่ซึ่งหมายถึง ค่าใช้จ่ายที่สูญเสียไปในกระบวนการผลิตที่ไม่ขึ้นอยู่กับปริมาณของผลผลิต สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้ 5.1.1) ต้นทุนคงที่ที่เป็นตัวเงิน (Tangible Fixed Cost) เป็นค่าใช้จ่ายคงที่ที่ผู้ผลิตต้องสูญเสียไปในรูปของการจ่ายเงินในจำนวนที่คงที่ต่อปี ได้แก่ ค่าเช่าที่ดิน ค่าภาษีที่ดิน ค่าเบี้ยประกัน เป็นต้น สูตรคำนวณที่เกี่ยวข้องกับต้นทุนคงที่มีดังนี้ “ต้นทุนคงที่เฉลี่ย = ต้นทุนคงที่ทั้งหมด / ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ทั้งหมด” 5.1.2) ต้นทุนคงที่ที่ไม่เป็นตัวเงิน (Intangible Fixed Cost) เป็นค่าใช้จ่ายคงที่ที่ผู้ผลิตไม่ได้สูญเสียไปในรูปของการจ่ายเงินแต่เป็นต้นทุนที่เกิดจากการประเมิน ได้แก่ ค่าใช้ที่ดินของตนเอง และ 5.1.3) ค่าเสื่อมราคาของโรงเรือน ค่าเสื่อมของเครื่องจักรที่เกิดขึ้นจากการใช้มาเป็นเวลานาน ค่าเสื่อมราคาของอุปกรณ์ที่ใช้ทำการเกษตร เป็นต้น ซึ่ง

สามารถคำนวณหาค่าเสื่อมราคาต่าง ๆ แบบเส้นตรง ได้ตามสูตรคำนวณดังนี้ “ค่าเสื่อม = (มูลค่าทรัพย์สินแรกซื้อ – มูลค่าซาก) / อายุการใช้งาน (ปี)”

5.2) ต้นทุนผันแปรทั้งหมด (Total Variable Cost) หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่สูญหายไปในการกระบวนการผลิต ต้นทุนประเภทนี้จะผันแปรตรงตามปริมาณการผลิต ค่าใช้จ่ายประเภทนี้เป็นค่าใช้จ่ายประเภทที่ผู้ผลิตสามารถควบคุมได้ในระยะเวลาการผลิต ต้นทุนผันแปรคำนวณได้จากการนำจำนวนปัจจัยผันแปรทั้งหมดคูณด้วยราคาของปัจจัยผันแปรต่อหน่วยต้นทุนผันแปรทั้งหมดที่นำมาวิเคราะห์ได้ ดังนี้

5.2.1) ค่าแรงงานในการประกอบกิจกรรมการผลิต คือ แรงงานของคนในครอบครัว แรงงานช่วยเหลือ และแรงงานจ้าง ซึ่งแรงงานของคนในครอบครัวและแรงงานช่วยเหลือ สามารถประเมินได้ตามอัตราค่าจ้างแรงงานของเกษตรกรในท้องถิ่น ค่าแรงงานสามารถแบ่งออกได้ตามลักษณะของกิจกรรมการผลิต คือ ค่าแรงงานในการเตรียมดิน ค่าแรงงานในการหว่านเมล็ดพันธุ์หรือเพาะกล้า ค่าแรงงานในการใส่ปุ๋ย ค่าแรงงานในการกำจัดวัชพืช ค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยวผลผลิต ค่าแรงงานในการบรรจุภัณฑ์ เป็นต้น

5.2.2) ค่าวัสดุทางการเกษตร ได้แก่ ค่าเมล็ดพันธุ์ ต้นกล้า ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช ค่าปุ๋ย ค่าน้ำมันและเชื้อเพลิง เป็นต้น และ 5.2.3) ค่าใช้จ่ายผันแปรอื่น ๆ ได้แก่ ค่าซ่อมแซมเครื่องอุปกรณ์ และค่าเสียโอกาสเงินลงทุน เป็นต้น

6. แนวคิดการเพิ่มมูลค่าขีดความสามารถทางการแข่งขัน โดยเริ่มจากการสร้างมูลค่า (Value Added) และคุณค่าให้กับสินค้าและบริการ กลยุทธ์สำคัญในการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันให้แก่ธุรกิจ ในยุคที่ต้องขับเคลื่อนด้วยทุนสมอง สติปัญญา และความคิดสร้างสรรค์แทนการแข่งขันด้วยการใช้ความได้เปรียบด้านวัตถุดิบ แรงงาน และความสามารถในการผลิต ตามแนวคิดเดิมของระบบเศรษฐกิจอุตสาหกรรมการผลิตจำนวนมาก ซึ่งกำลังหมดสมัยไม่สามารถแข่งขันได้ในปัจจุบัน ควรให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณค่า ซึ่งเป็นกระบวนการในการสร้างสรรค์คุณค่าอันจะนำไปสู่มูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์หรือบริการ ช่วยยกระดับความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจให้สูงขึ้น สร้างภูมิคุ้มกันจากการลอกเลียนแบบและการตัดราคา รวมทั้งปรับตำแหน่งของธุรกิจสู่ตำแหน่งที่สามารถเป็นผู้กำหนดราคาได้ตามความเหมาะสม นำมาซึ่งรายได้และผลกำไรที่เพิ่มขึ้น โดยมีแนวทางในการสร้างมูลค่าและคุณค่า เช่น การพัฒนาการออกแบบสินค้าให้มีความแปลกใหม่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งจะทำให้ยากต่อการลอกเลียนแบบ รวมทั้งพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายเป็นที่ต้องการของตลาดมากขึ้น และยังเชื่อมโยงไปถึงแนวคิดการพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการกระทำให้เกิดขึ้นหรือมีการวางแผนกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้า โดยการเปลี่ยนแปลงนี้ต้องเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ถ้าเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ไม่ดี ก็ไม่เรียกว่าการพัฒนา ขณะเดียวกัน การพัฒนามิได้หมายถึงการเพิ่มขึ้นปริมาณสินค้าหรือรายได้ของประชาชนเท่านั้น แต่หมายความรวมถึงการเพิ่มความพึงพอใจและเพิ่มความสุขของประชาชนด้วย การพัฒนา อาจจัดแบ่งออกเป็น 3 ด้านใหญ่ ๆ ได้แก่

- 1.) การพัฒนาทางเศรษฐกิจ หมายถึง การพัฒนาด้านการผลิต การจำหน่ายแจก การแลกเปลี่ยนการลงทุนเพื่อทำให้ประชาชนไม่ยากจน เป็นต้น
- 2.) การพัฒนาทางสังคม หมายถึง การพัฒนาด้านจิตใจ แบบแผน พฤติกรรม รวมตลอดทั้งความสัมพันธ์ของคนในสังคมเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ในสังคม เป็นต้น
- และ 3.) การพัฒนาทางการเมือง หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สร้างกระบวนการปกครองให้เป็นประชาธิปไตย และประชาชนในประเทศมีสิทธิเสรีภาพตามกฎหมาย เป็นต้น (Pongwiritthon & Syers, 2022)

7. แนวคิดการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง ในการประยุกต์ใช้การบริหารจัดการในด้าน ๆ ได้แก่ 1) ด้านเศรษฐกิจ ไม่เจ่งเกินตัว ไม่ลงทุนเกินขนาด คิดและวางแผนอย่างรอบคอบ มีภูมิคุ้มกันไม่เสี่ยงเกินไป 2) ด้านจิตใจ มีจิตใจเข้มแข็ง มีจิตสำนึกที่ดีเอื้ออาทร เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่า

ประโยชน์ส่วนตัว 3) ด้านสังคมและวัฒนธรรม ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รู้รักสามัคคี สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวและชุมชน รักษาเอกลักษณ์ ภาษา ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย 4) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ ฟื้นฟูทรัพยากรเพื่อให้เกิดความยั่งยืนและคงอยู่ชั่วลูกหลาน 5) ด้านเทคโนโลยี รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการและสภาพแวดล้อมพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยสรุปตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ พื้นฐานที่สำคัญของการจัดการในทุก ๆ ด้านหรือเกือบทุกอาชีพ ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้กับเรื่องวางแผนการเงิน ได้ดังนี้ 1) ความพอประมาณ เทียบกับ การใช้จ่ายอย่างประหยัด อย่าใช้จ่ายเกินตัว พยายามก่อหนี้ให้น้อยที่สุด รายได้กับรายจ่ายควรสอดคล้องกัน เป็นต้น 2) ความมีเหตุผล เทียบกับ การใช้จ่ายเงินอย่างมีเหตุผล คิดไตร่ตรองถึงความจำเป็นและภาระผูกพันที่จะตามมา 3) มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีเทียบกับความไม่ประมาทในการใช้ชีวิต รู้จักจัดการกับความเสี่ยงทางการเงินที่จะเกิดขึ้น การมีเงินสำรองฉุกเฉินที่มากพอ รู้จักการออม จัดการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือนและวางแผนการใช้เงินในอนาคตเมื่อไม่ได้ทำงาน รู้จักกระจายการลงทุน การลดความเสี่ยงในการลงทุนต่างเหมือนสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีไว้สำหรับปัจจุบันและในอนาคต (Bowsuwan, Pokathirakul, Charernputh, et al., 2022)

จากการทบทวนวรรณกรรมและแนวคิดที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับต้นทุนการผลิต แนวคิดการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน การกำหนดราคาขายและการวางแผนกำไร แนวคิดการเพิ่มมูลค่าขีดความสามารถทางการแข่งขันโดยเริ่มจากการสร้างมูลค่าและแนวคิดการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นการบริหารต้นทุนการผลิตและการวางแผนกำไรผลิตภัณฑ์แปรรูปเคทกูสเบอร์รี่ เพื่อแสวงหาแนวทางการพัฒนา “แกน้อย” กรีนโปรดักส์ผลิตภัณฑ์สินค้าจากกลุ่มชาติพันธุ์ของศูนย์ถ่ายทอดองค์ความรู้ นวัตกรรมเทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่น (กิจการเพื่อสังคม) ทางเลือกในการเพิ่มสร้างรายได้ให้เกษตรกรในการบริหารความเสี่ยงจากก่อให้เกิดความมั่นคงในระดับจุลภาคและมหภาคต่อไป ซึ่งได้กรอบแนวคิดในการดำเนินโครงการฯ ดัง Figure 1

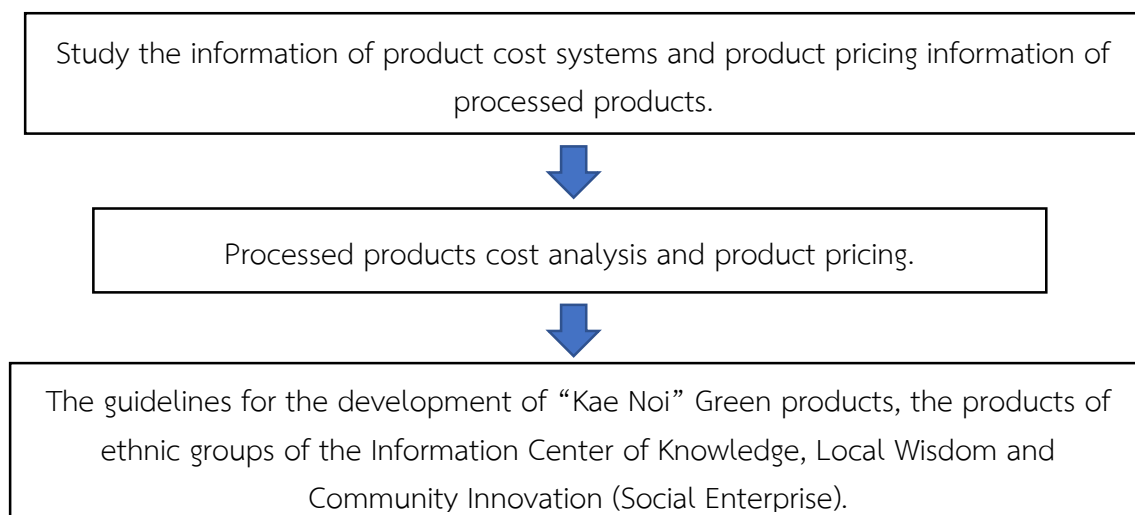

Figure 1 Conceptual Framework for the Implementation Project

ระเบียบวิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi- structured Interview) เป็นเครื่องมือในดำเนินโครงการฯ โดยข้อคำถามที่ใช้วัดตัวแปรและเนื้อหาต่าง ๆ ในแบบสอบถามจะครอบคลุมแนวคิดต่าง ๆ ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมเพื่อให้ตรงประเด็นและสอดคล้องกับ

วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในการวัดตัวแปร คณะผู้ดำเนินโครงการได้ทบทวนวรรณกรรมเพื่อกำหนดหัวข้อหรือประเด็นไว้กว้าง ๆ ล่วงหน้า ผ่านผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการและบัญชี ซึ่งได้ลักษณะคำถามปลายเปิดในการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนด ซึ่งแบบสัมภาษณ์สามารถที่จะปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความชัดเจนของคำตอบได้ โดยครอบคลุมประเด็นการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต เช่น รายได้ ต้นทุนรวมผลิตภัณฑ์ การกำหนดราคาและกำไร เป็นต้น รวมถึงการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนา “แกน้อย” กรีนโปรดักส์ผลิตภัณฑ์สินค้าจากกลุ่มชาติพันธุ์ โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการของการอบรมเชิงปฏิบัติการกับกลุ่มตัวอย่าง 6 กิจกรรม ดังนี้ 1) รูปแบบผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าให้มีคุณภาพและคุณค่า/มูลค่ามากขึ้นจากผลไม้ ผักจากกลุ่มชาติพันธุ์ 2) บรรจุผลิตภัณฑ์ผลไม้ ผักจากกลุ่มชาติพันธุ์ 3) การทดสอบตลาดของกลุ่มลูกค้าของผลิตภัณฑ์ผลไม้ ผักจากกลุ่มชาติพันธุ์ 4) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผลไม้ ผักจากกลุ่มชาติพันธุ์ ออกสู่ตลาดตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายจากการทดสอบตลาด 5) การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการในการสร้างแพลตฟอร์มของการบริการ และ 6) ประเมินศักยภาพและแนวทางการพัฒนาโครงการฯ ซึ่งการดำเนินกิจกรรมได้สร้างเป็นแบบสัมภาษณ์คำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ดังภาพกิจกรรมต่าง ๆ Figure 2

Figure 2 Project Implementation Activities

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เป็นกลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพืชผัก ผลไม้ ที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงแกน้อย อาชีพหลักอยู่ในภาคการเกษตรทั้งหมด ครีวเรือนของเกษตรกรที่มีแรงงานภาคนอกการเกษตร มีจำนวนทั้งหมด 147 คน (Kae Noi Royal Project Cooperative, 2021) การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 ราย โดยเริ่มต้นด้วยเทคนิคการกำหนดระบบโควตา เป็นกลุ่มตัวซึ่งทำการคัดเลือกโดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็นใช้

เทคนิคสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มโดยใช้ความสะดวก การสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงและต้องให้ความสนใจในการให้ข้อมูล เพื่อที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการในการส่งเสริม สนับสนุน ความต้องการเพิ่มความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพแปรรูปผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและมีศักยภาพที่จะพึ่งพาตนเองในการดำรงชีวิตได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (Deep Interview) กับกลุ่มตัวอย่างจากแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเพื่อศึกษาการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตและการกำหนดราคาขายผลิตภัณฑ์แปรรูป วิเคราะห์จุดคุ้มทุนให้กับผลิตภัณฑ์ และแนวทางการพัฒนา “แกนน้อย” กรีนโพรดักส์ผลิตภัณฑ์สินค้าจากกลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อมูลการผลิต ต้นทุนการผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูป

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างผ่านกิจกรรม 6 กิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งได้ข้อมูลการศึกษาจากใช้เกณฑ์การรับรู้ตามหลักการบัญชี แสดงผลการวิเคราะห์ตัวเลขค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการผลิตที่เกิดขึ้นกับผลิตภัณฑ์แปรรูป รวมถึงต้นทุนต่าง ๆ รายได้จากการจำหน่ายผลผลิตแปรรูปจากการเก็บข้อมูลมาคำนวณค่า ดังแสดงในตารางที่ได้นำเสนอในลำดับต่อไป คณะดำเนินโครงการได้ใช้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกแล้ว นำมาตรวจสอบความครบถ้วนของเนื้อหาว่า ครอบคลุมทุกวัตถุประสงค์หรือไม่ ก่อนนำมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยนำข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตแบบมีส่วนร่วมมาตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่ ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล (Content Analysis) โดยจำแนกตามวัตถุประสงค์ประเด็นการศึกษาสังเคราะห์เพื่อให้ได้ภาพรวมภายใต้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สรุปผลการศึกษาและนำเสนอผลการศึกษาโดยการพรรณนาความ (Descriptive)

ผลการศึกษา

ข้อมูลการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างผ่านกิจกรรม 6 กิจกรรมที่ให้กลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อมูลอย่างมีส่วนร่วม หลักเกณฑ์การกำหนดอัตราค่าไร แนวทางการพัฒนา “แกนน้อย” กรีนโพรดักส์ผลิตภัณฑ์สินค้าจากกลุ่มชาติพันธุ์ โดยให้มิติในข้อเสนอต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน คิดร่วมกัน ตามที่ได้กำหนดไว้ก่อนร่วมโครงการ จากการศึกษาจากใช้เกณฑ์การรับรู้ตามหลักการบัญชี แสดงผลการวิเคราะห์ตัวเลขค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการผลิตที่เกิดขึ้นกับผลิตภัณฑ์แปรรูป รวมถึงต้นทุนต่าง ๆ รายได้จากการจำหน่ายผลผลิตแปรรูปนำมาคำนวณค่าได้ผลการวิจัยในครั้งนี้ได้นำเสนอผลการศึกษาเป็นการพรรณนาเพื่อให้ได้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ ได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

1. การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตในการคำนวณต้นทุนการผลิตและการวางแผนกำไร แกนน้อย” กรีนโพรดักส์ผลิตภัณฑ์สินค้าจากกลุ่มชาติพันธุ์ 2 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ไวน์เคปทูลเบอร์รี่ จำนวน 30 ขวด (250 ml.) เครื่องดื่มอัดลมไวน์เคปทูลเบอร์รี่ จำนวน 36 ขวด (75 ml.) ซึ่งภาพของผลิตภัณฑ์แปรรูปดัง Figure 2

Figure 2 Cape Gooseberry Wine and Cape Gooseberry Sparkling Wine

การคำนวณต้นทุนการผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูป ซึ่งต้นทุนการผลิตหมายถึง ต้นทุนที่เกิดขึ้นทั้งหมดในกระบวนการผลิตเพื่อแปรสภาพวัตถุดิบให้เป็นสินค้า ประกอบด้วย วัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรงและค่าใช้จ่ายการผลิต

ต้นทุนการผลิต = วัตถุดิบทางตรง + ค่าแรงงานทางตรง + ค่าใช้จ่ายการผลิต

แสดงการแบ่งประเภทต้นทุนผลิตภัณฑ์ไวน์เคพกูสเบอร์รี่ ดังนี้

รายการ	รายละเอียด
วัตถุดิบทางตรง	เคพกูสเบอร์รี่สด น้ำตาลทรายขาว ยีสต์
ค่าแรงงานทางตรง	ค่าแรงงานในการเตรียม/คั้น/, ค่าแรงในการบรรจุต่อขวด
ค่าใช้จ่ายการผลิต	ค่าบรรจุภัณฑ์ต่อขวด, ค่าใช้จ่ายการผลิต

ซึ่งต้นทุนผลิตภัณฑ์ไวน์เคพกูสเบอร์รี่สามารถแยกต้นทุนในรายละเอียดดัง Table 1

Table 1 Shows Cost Categorization of Cape Gooseberry Wine Products

Description	Amount (Unit)	Price (Baht)	Notes
Direct Raw Materials			
Fresh Cape Gooseberry	6.5 Kilograms	275.60	42.45 Per Kilogram
White Sugar	1 Kilogram	30.00	30 Per Kilogram
Yeast	5 Grams	75.00	150 Per Packet
Direct Labor Cost			
Labor Cost for Preparing /Squeezing	2 Hours	87.50	43.75 Baht
Labor Cost of Filling Per Bottle	30 Bottles	2,400.00	80 Baht

Table 1 (Continue)

Description	Amount (Unit)	Price (Baht)	Notes
Production Costs			
Packaging Cost Per Bottle	30 Bottles	1,140.00	38 Baht
Production Costs (Fresh Cape			
Gooseberry = 275.60 Baht, White	15% of Direct		57.09
Sugar = 30.00 Baht, Yeast = 75.00,	Raw Materials		
Grand total = 380.60 Baht)			
Total Production Costs			4,065.19
Cost Per Unit			135.51

ดังนั้นต้นทุนการผลิตรวมเท่ากับ 4,065.19 บาท ต้นทุนการผลิตต่อขวด เท่ากับ 135.51 บาท โดยถ้ามีการตั้งราคาขายจากรายการต้นทุนผลิตภัณฑ์ไวน์เคปกูสเบอร์รี่ต่อขวดให้ได้กำไร 39% จะต้องกำหนดการขายต่อขวด ดังมีรายละเอียดการกำหนดราคาเท่ากับ 199 บาท ดังการคำนวณดังนี้

ต้นทุนผลิตไวน์	135.51
กำไรที่ต้องการ	53.49
ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร	10.00
ราคาขาย	199.00

แสดงการแบ่งประเภทต้นทุนผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มอัดลมไวน์เคปกูสเบอร์รี่ ดังนี้

รายการ	รายละเอียด
วัตถุดิบทางตรง	เคปกูสเบอร์รี่สด น้ำตาลทรายขาว ยีสต์ ค่าตั้งฟอง
ค่าแรงงานทางตรง	ค่าแรงงานในการเตรียม/คั้น/, ค่าแรงในการบรรจุต่อขวด
ค่าใช้จ่ายการผลิต	ค่าบรรจุภัณฑ์ ต่อขวด, ค่าใช้จ่ายการผลิต

ซึ่งต้นทุนผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มอัดลมไวน์เคปกูสเบอร์รี่สามารถแยกต้นทุนในรายละเอียดดัง

Table 2

Table 2 Shows Cost Categorization of Cape Gooseberry Sparkling Wine Products

Description	Amount (Unit)	Price (Baht)	Notes
Direct Raw Materials			
Fresh Cape Gooseberry	6.5 Kilograms	275.60	42.45 Per Kilogram
White Sugar	1 kilogram	30.00	30 Per Kilogram
Yeast	5 Grams	75.00	150 Per Packet
Cost of Ding Fong Syrup	3 Bottles	45.00	15 Baht

Table 2 (Continue)

Description	Amount (Unit)	Price (Baht)	Notes
Direct Labor Cost			
Labor Cost for Preparing/Squeezing	2 Hours	87.50	43.75 Baht
Labor Cost of Filling Per Bottle	36 Baht	360.00	10 Baht
Production Costs			
Packaging Cost Per Bottle	36 Bottles	360.00	38 Baht
Production Costs (Fresh Cape Gooseberry = 275.60 Baht, White Sugar = 30.00 Baht, Yeast = 75.00, Grand total = 380.60 Baht)	15% of Direct Raw Materials		57.09
Total Production Costs			2,010.19
Cost Per Unit			55.84

ดังนั้นต้นทุนการผลิตรวมเท่ากับ 2,010.19 บาท ต้นทุนการผลิตต่อขวด เท่ากับ 55.84 บาท โดยถ้ามีการตั้งราคาขายจากรายการต้นทุนผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มอัดลมไวน์เคปกูสเบอร์รี่ต่อขวดให้ได้กำไร 25% จะต้องกำหนดการขายต่อขวด ดังมีรายละเอียดการกำหนดราคาเท่ากับ 80 บาท ดังการคำนวณดังนี้

ต้นทุนผลิตไวน์	55.84
กำไรที่ต้องการ	13.97
ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร	10.00
ราคาขาย	80.00

2. แนวทางการพัฒนากิจการเพื่อสังคม “แกน้อย” กรีนโปรดักส์ผลิตภัณฑ์สินค้าจากกลุ่มชาติพันธุ์ของศูนย์ถ่ายทอดองค์ความรู้ นวัตกรรมเทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่น (กิจการเพื่อสังคม) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกในการเข้าร่วมกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ โดยได้กระบวนการทัศน์ในการพัฒนาพื้นที่ คือ “5 สร้าง 1 ส่งเสริมและ 1 พัฒนา” ดัง Figure 3 ซึ่งอธิบายแต่ละประเด็นได้ดังนี้

1. สร้างทักษะด้านเศรษฐศาสตร์ครัวเรือน ต้องมีการให้ความรู้ การปฏิบัติการวางแผน โดยเฉพาะการวางแผน “สี่ทักษะการเงินเพื่อสร้างความมั่นคงทางการเงิน” ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายปัจจัยการผลิตและการลงทุนการเกษตรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดของครัวเรือนของชุมชน เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการการเงินครัวเรือนและการป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตหนี้สินครัวเรือน โดยการกำหนดแผนบันได 4 ขั้น ดังนี้

1.1 การเรียนรู้ การปลูกพืชที่มีตลาดรองรับและสร้างรายได้แน่นอน เพื่อลดช่องทางรายจ่ายแล้วค่อยขยาย

1.2 การพัฒนาทักษะในการผลิตพืชที่เหมาะสมบริบทพื้นที่ แล้วจึงค่อยตัดสินใจเลือกพืชและสัตว์ในพื้นที่มายกระดับและต่อยอดเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริม เพื่อสร้างรายได้ชัดเจนและหมุนเวียน

1.3 การขยายขยาย เลือกลงทุนการผลิตพืช และวางแผนใช้สอยพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อสร้างการปลูกพืชผลิตภาพสูง เพื่อเจาะตลาดกำลังซื้อมากกว่าเดิม หรือตลาดระดับสูง

1.4 แนวทางการสร้างความยั่งยืน สร้างความยั่งยืนต่อยอดธุรกิจและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อรักษาฐานทรัพยากรในพื้นที่ และหาแนวทางสร้างวิสาหกิจชุมชน (การรวมกลุ่มเพื่อสร้างตลาดในพื้นที่)/การแปรรูปผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตร สร้างธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือทำการเกษตรแบบครบวงจรเพื่อความยั่งยืน

2. สร้างทักษะอาชีพการแปรรูปสินค้าผลผลิตทางการเกษตร เพื่อสร้างเสริมรายได้นอกภาคการเกษตร หรือว่างเว้นจากการทำการเกษตร ไม่ไปทำลายป่าและสิ่งแวดล้อมในบริบทเศรษฐกิจพิเศษตามแนวชายขอบ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทำผิดกฎหมายแต่เป็นการสร้างการอนุรักษ์ป่าให้อยู่คู่กับชุมชน

3. สร้างร่วมมือการจัดการบริหารผลิตภัณฑ์ การตลาดดิจิทัลหรือการตลาดออนไลน์ เช่น โปรแกรมค้นหา เว็บไซต์ สื่อสังคม เป็นต้น รวมถึงการจัดจำหน่ายในชุมชน หมู่บ้านใกล้เคียง

4. สร้างการรวมกลุ่มเพื่อให้เกิดกลุ่มอาชีพในการรวมตัวเพื่อให้เกิดการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ และการบริหารจัดการการเงินครัวเรือน เพื่อให้เกิดความชัดเจนและต่อยอด การพัฒนาองค์ความรู้สู่ชุมชนอื่น ๆ หรือหมู่บ้านอื่น ๆ และทำให้เกิดเป็นรูปธรรมที่แท้จริง ของความสำเร็จในการเกิดกลุ่มอาชีพ

5. สร้างฐานข้อมูลทางด้านการเกษตรบริบทพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานองค์กร เพื่อการวางแผนการผลิตและการจำหน่าย โดยการเตรียมแผนรองรับในการป้องกันความผันผวนของราคาที่เกิดขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อระดับรายได้ ตลอดจนการวางแผนเรื่องของต้นทุนการผลิตที่มีแนวโน้มและทิศทางของราคาที่เพิ่มสูงขึ้นของผลผลิตทางการเกษตร

6. ส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายสามารถประกอบอาชีพอย่างมั่นคงทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ภายใต้ฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดความยั่งยืน 2 ห่วง 3 เงื่อนไข โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมสร้างรายได้และการพัฒนาด้านการเกษตรและความมั่นคงด้านอาหารจากการแปรรูปผลผลิตเกษตรยังชีพ

7. พัฒนาความรู้และสร้างแรงจูงใจแรงงานคืนถิ่นในการประกอบอาชีพการเกษตรและส่งเสริมให้เกษตรกรขายผลผลิตและผลิตภัณฑ์การเกษตรตรงถึงผู้บริโภคสนับสนุนให้ธุรกิจ

Figure 3 The Guidelines for Social Enterprise Development “Kae Noi” Green Products, The Products of Ethnic Groups: The Paradigm in the Development of 5 Creating, 1 Promoting, and 1 Developing

สรุปและการอภิปรายผล

การบริหารต้นทุนการผลิตเพื่อการวางแผนกำไรผลิตภัณฑ์แปรรูปเคพกูสเบอร์รี่ของ “แกน้อย” กรีนโปรดักส์ผลิตภัณฑ์สินค้าจากกลุ่มชาติพันธุ์และแนวทางการพัฒนา “แกน้อย” กรีนโปรดักส์ผลิตภัณฑ์สินค้าจากกลุ่มชาติพันธุ์ มีประเด็นที่สามารถมาอภิปรายผลได้ 2 ประเด็นดังนี้

1. การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตในการคำนวณต้นทุนการผลิตและการวางแผนกำไร แกน้อย” กรีนโปรดักส์ผลิตภัณฑ์สินค้าจากกลุ่มชาติพันธุ์รูป 2 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ 1.) ผลิตภัณฑ์ไวน์เคพกูสเบอร์รี่ จำนวน 30 ขวด (250 ml.) ต้นทุนการผลิตรวมเท่ากับ 4,065.19 บาท ต้นทุนการผลิตต่อขวดเท่ากับ 135.51 บาท โดยถ้ามีการตั้งราคาขายจากรายการต้นทุนผลิตภัณฑ์ไวน์เคพกูสเบอร์รี่ต่อขวดให้ได้กำไร 39% จะต้องกำหนดการขายต่อขวดเท่ากับ 199 บาท 2.) เครื่องดื่มอัดลมไวน์เคพกูสเบอร์รี่ จำนวน 36 ขวด (75 ml.) ต้นทุนการผลิตรวมเท่ากับ 2,010.19 บาท ต้นทุนการผลิตต่อขวด เท่ากับ 55.84 บาท โดยถ้ามีการตั้งราคาขายจากรายการต้นทุนผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มอัดลมไวน์เคพกูสเบอร์รี่ต่อขวดให้ได้กำไร 25% จะต้องกำหนดการขายต่อขวด ดังมีรายละเอียดการกำหนดราคาเท่ากับ 80 บาท ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rattanamanee, Mannai, Satharat and Chindakul (2017) พบว่า การคำนวณต้นทุนที่ดีและเหมาะสมเป็นการเลือกใช้การคำนวณต้นทุนตามวิธีต้นทุนเต็ม ซึ่งเป็นวิธีการคิดต้นทุนสินค้าที่เป็นไปตามหลักการทางบัญชีที่รับรองทั่วไป ต้นทุนผลิตภัณฑ์ตามวิธีนี้ประกอบด้วย ต้นทุนวัตถุดิบทางตรง ต้นทุนแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายการผลิต และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gimzauskiene and Valanciene (2009) กล่าวว่า คุณภาพของต้นทุนและผลประโยชน์เป็นหนึ่งในประสิทธิผลการบัญชีบริหารเชิงกลยุทธ์ที่สำคัญเพื่อให้กิจการบรรลุความสำเร็จนำไปสู่การเพิ่มมูลค่ากิจการ นอกจากนี้ คุณภาพของต้นทุนและผลประโยชน์เป็นผลจากการวิเคราะห์จุดคุ้มทุน ระยะเวลาคืนทุน มูลค่าปัจจุบัน เป็นต้น นำไปสู่มูลค่ากิจการที่เพิ่มขึ้นตามแผนที่วางไว้ นอกจากนี้ Thana-anawat (2020) พบว่า การวิเคราะห์ราคาขายโดยใช้วิธีการคำนวณจากสูตรทางการบัญชีคือ ต้นทุนรวม + (อัตราส่วนเพิ่ม × ต้นทุนรวม) ทำให้กำหนดราคาขายที่เหมาะสมซึ่งเป็นการกำหนดราคาขายจากสินค้าลักษณะเดียวกันที่มีจำหน่ายอยู่ในท้องตลาดซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีในทางเศรษฐศาสตร์ของหลักการแข่งขันสมบูรณ์

2. แนวทางการพัฒนา “แกน้อย” กรีนโปรดักส์ผลิตภัณฑ์สินค้าจากกลุ่มชาติพันธุ์ของศูนย์ถ่ายทอดองค์ความรู้ นวัตกรรมเทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่น (กิจการเพื่อสังคม) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกในการเข้าร่วมกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ โดยได้กระบวนทัศน์ในการพัฒนาพื้นที่ คือ “5 สร้าง 1 ส่งเสริม และ 1 พัฒนา” ได้แก่ 1.) สร้างทักษะด้านเศรษฐศาสตร์ครัวเรือน 2.) สร้างทักษะอาชีพการแปรรูปสินค้าผลผลิตทางการเกษตร เพื่อสร้างเสริมรายได้นอกภาคการเกษตร 3.) สร้างร่วมมือการจัดการบริหารผลิตภัณฑ์ การตลาดดิจิทัล 4.) สร้างการรวมกลุ่มเพื่อให้เกิดกลุ่มอาชีพในการรวมตัวเพื่อให้เกิดการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ 5.) สร้างฐานข้อมูลทางด้านการเกษตรบริบทพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานองค์กร 6.) ส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายสามารถประกอบอาชีพอย่างมั่นคง และ 7.) พัฒนาความรู้และสร้างแรงจูงใจแรงงานคืนถิ่นในการประกอบอาชีพการเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับ Office of the National Economic and Social Development Council (2019) ที่ได้กล่าวไว้ว่าการเปลี่ยนแปลงภาคการเกษตรไทยสู่วิถีชีวิตใหม่ (New Normal) เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการทำการเกษตรในรูปแบบใหม่ ดำเนินตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ Sustainable Development Goals (SDGs) ตามปัจจัยที่เชื่อมโยงกันใน 5 มิติ (5P) ได้แก่ (1) การพัฒนาคน (People) ให้ความสำคัญกับการขจัดปัญหาความยากจนและความหิวโหยและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยการสร้างรายได้ นอกภาคเกษตร ลดรายจ่ายครัวเรือน การสร้างการแปรรูปผลผลิต ผลิตภัณฑ์เพื่อกินอยู่ เหลือเพื่อจำหน่าย (2) สิ่งแวดล้อม (Planet) ให้ความสำคัญกับการปกป้องและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสภาพภูมิอากาศ

เพื่อพลเมืองโลกรุ่นต่อไป โดยกระบวนการสร้างเสริม ปกป้องธรรมชาติชุมชน (3) เศรษฐกิจและความมั่งคั่ง (Prosperity) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีและสอดคล้องกับธรรมชาติ สร้างคุณภาพชีวิตให้เข้ากับธรรมชาติ การไม่ทำลายป่าไม้ และอนุรักษ์รักษาให้คงอยู่คู่กับชุมชน (4) สันติภาพและความยุติธรรม (Peace) ยึดหลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีสังคมที่สงบสุขและไม่แบ่งแยก ด้วยการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน ยึดติและความเสมอภาคของเสียงคนในชุมชน และ (5) ความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา (Partnership) ความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนวาระการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทพื้นที่ชุมชน คน ป่า โรงเรียน ธรรมชาติ วิถี ประเพณี และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Noknoi (2022) ได้กล่าวว่า การพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน และการอยู่รอดในสถานการณ์แพร่ระบาดไวรัสโควิดนั้น ต้องปฏิบัติตาม บันได 4 ขั้น: ทางเลือกของเกษตรกรยุคใหม่ ได้แก่ 1.) เรียนรู้ คือ การปลูกพืชทำเงินไว้ เพื่ออุดช่องรายจ่ายแล้วค่อยขยับขยาย หลักฐานดีขึ้น 2.) พัฒนาทักษะ คือ เลี้ยงสัตว์ปลูกพืชที่มีศักยภาพหลากหลาย ทั้งแนวสูง กลาง เตี้ย เรี่ยดิน กินหัว 3.) ขยับขยาย คือ ลงทุนในโครงการสร้างพื้นฐานเน้นพืช ปศุสัตว์ที่มีผลผลิตภาพสูงมูลค่าสูง และ 4.) ยั่งยืน คือ สร้างความยั่งยืนต่ออุตสาหกรรมและเป็นมิตรสิ่งแวดล้อม สร้างกลุ่ม การแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตร เกษตรทฤษฎีใหม่ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรครบวงจร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การนำผลการวิจัยไปใช้ในหน่วยงานจากการวิจัยดำเนินงานโครงการ “แกน้อย” กรีนโปรดักส์ผลิตภัณฑ์สินค้าจากกลุ่มชาติพันธุ์ ของศูนย์ถ่ายทอดองค์ความรู้ นวัตกรรมเทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่น (กิจการเพื่อสังคม) พบว่า การสนับสนุนให้เกษตรกรได้มีการเปลี่ยนแปลงและการรับรู้การบริหารหนี้สินครัวเรือน การสร้างทักษะอาชีพและรายได้ เพื่อการบริหารจัดการหนี้สินครัวเรือน รวมถึงการต่อยอดสู่การประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร การแปรรูปผลิตภัณฑ์และการสร้างการตลาดดิจิทัล เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งเป็นการลดความเสี่ยงต่อครัวเรือนจะต้องคำนึงถึงการจัดการการลงทุนทางการเกษตร การจัดการต้นทุนและการตั้งราคาอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะการจัดการต้นทุนผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งเป็นต้นทุนหลักในการทำเกษตร การบริหารจัดการเพื่อลดต้นทุนการผลิตจะส่งผลต่อการเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งภาครัฐควรส่งเสริมในต่อยอดสู่การรวมกลุ่มและงบประมาณในการดำเนินการเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน ตลอดจนการเผยแพร่ แลกเปลี่ยนความรู้ข่าวสารทั้งทางด้านวิชาการและข้อมูลทางด้านต่าง ๆ ที่เพิ่มศักยภาพพื้นที่ชุมชน รวมทั้งการพัฒนาความรู้ใหม่ การดำเนินชีวิตพอเพียง การประยุกต์ใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีแก่กลุ่มเกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรมีแนวทางและเป้าหมายร่วมกันจะช่วยให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมในอนาคตต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรการศึกษาในกลุ่มเป้าหมาย/กลุ่มตัวอย่างในผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบ รวมถึงวิธีการต่าง ๆ ที่จะช่วยส่งผลให้มีการบริหารต้นทุนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นซึ่งจะทำให้ผลการศึกษาที่ได้รับสามารถนำไปใช้ประโยชน์มากขึ้น และต้องติดตามพื้นที่เดิม เพื่อให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงและความต่อเนื่อง ประเมินผลของการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแต่ละภาคีเครือข่ายและนำไปเป็นต้นแบบหรือองค์ความรู้เพื่อต่อยอดให้กับชุมชนในการสร้างความมั่นคงสังคม ชุมชน ประเทศต่อไปในระยะยาว

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณเกษตรกรโครงการหลวงแกน้อย ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ที่อนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการทำโครงการในครั้งนี้และการสนับสนุนโดยหน่วยขับเคลื่อนนวัตกรรมเพื่อสังคมประจำพื้นที่ภาคเหนือตอนบน 1 (SID-N1) ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ปี 2565 ซึ่งโครงการได้ผ่านคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ หมายเลขรับรอง IRBCMRU 2022/123.21.06 วันที่ให้รับรอง 27 มิถุนายน 2565

เอกสารอ้างอิง

- Bowsuwan, P., Pokathirakul, P., Charernputh, V., & Chasaengrat, C. (2022). Debt Problems of Thai Agriculturist. *Journal of Educational Innovation and Research*. 6(1), 265-277.
- Gimzauskiene, E., & Valanciene, L. (2009). Performance Measurement System in the Context of Economics Changes. *Economics & Management*. 14(1), 33-42.
- Information Center of Knowledge, Local Wisdom and Community Innovation. (2022). *Information System for the Management of Community Financial Institutions*. Equitable Education Fund: Bangkok.
- Ishter, M., & Md. Akram, H. (2015). Activity-Based Costing (ABC), An Effective Tool for Better Management. *Research Journal of Finance and Accounting*. 6(4), 66-73.
- Kae Noi Royal Project Cooperative. (2020). *Annual Report Year 2020*. Chiang Mai: Kae Noi Royal Project Cooperative.
- Nemes, N. (2009). *Comparative Analysis of Organic and Non-organic Farming Systems: A Critical Assessment of Farm Profitability*. Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations.
- Noknoi, C. (2022). Guidelines for Self-development of SMEs Entrepreneurs to the New Normal. *Economics and Business Administration Journal, Thaksin University*. 14(2), 83-106.
- Nuidod, S., & Chanprasit, S. (2021). Cost-Benefit Analysis of the Cage Culture of Sea Bass: Case Study of Koh Yo, Mueang Songkhla District, Songkhla Province. *Economics and Business Administration Journal, Thaksin University*. 13(1), 163-175.
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2019). Sustainable Development Goals (SDGs). Retrieved October 21, 2022, from <https://sdgs.nesdc.go.th>.
- Pongwiritthong, K., & Syers, S. (2022). The Development of Cultural Landscape Knowledge Management Model with Local Wisdom by Digital Marketing to Promote the Image of the Participation in Community-based Tourism Products. *Economics and Business Administration Journal, Thaksin University*. 14(3), 63-83.

- Rattanamanee, K., Mannai, P., Satharat, P., & Chindakul, W. (2017). Studying of Cost Calculation for One Tambon One Product of Trang Province. *Modern Management Journal*. 15(1), 75-84.
- Thana-anawat, P. (2020). Production Cost Management and Profit Planning of Community Enterprise Products Forlocal Economic Advancement, Bang Nangra Subdistrict, Bang Pahan District, Phra Nkhon Si Aytthaya Province. *Journal of Kanchanaburi Rajabhat University*. 9(1), 47-56.
- William, L., Shannon, A., & Michael, M. (2023). Fundamentals of Cost Accounting. (7th Ed). McGraw Hill.

การพัฒนาขีดความสามารถตามบุคลิกภาพพนักงานจากแบบวัดบุคลิกภาพของไมเยอร์ บริกจ์ (MBTI): กรณีศึกษา บริษัท ไทยรุ่งยูเนี่ยนคาร์ จำกัด (มหาชน) Capability Development According to Employee Personality from Myers-Briggs Type Indicator (MBTI): A Case Study of Thai Rung Union Car Public Company Limited

พรประภา ศรีราพร^{1*}Phornprapa Sriraphorn^{1*}

วันที่รับบทความ : 25/09/2565

วันแก้ไขบทความ : 15/03/2566

วันที่ตอบรับบทความ : 27/04/2566

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบุคลิกภาพของพนักงานในบริษัทตามแบบวัดบุคลิกภาพของไมเยอร์ บริกจ์ 2) เพื่อศึกษาบุคลิกภาพของพนักงานที่ตรงกับสายงานของบริษัท และ 3) เพื่อพัฒนาและรักษาขีดความสามารถตามบุคลิกภาพพนักงาน บริษัท ไทยรุ่ง ยูเนี่ยนคาร์ จำกัด (มหาชน) ประชากร คือ พนักงานของบริษัทจำนวน 819 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 260 คน สามารถเก็บข้อมูลได้ 215 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 82.69 ซึ่งมีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบวัดบุคลิกภาพ และแบบสัมภาษณ์ความต้องการบุคลิกภาพที่ตรงกับสายงานของบริษัท วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ และการวิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยาย

ผลการวิจัยพบว่า 1) บุคลิกภาพของพนักงานส่วนใหญ่ชอบที่จะอยู่กับโลกส่วนตัวมากกว่าการอยู่กับโลกภายนอก การอยู่กับข้อมูลที่จับต้องได้ ใช้เหตุผล และมีระเบียบแบบแผน 2) ผลการศึกษาบุคลิกภาพของพนักงานที่ตรงกับสายงานของบริษัท ไทยรุ่ง ยูเนี่ยนคาร์ จำกัด (มหาชน) พบว่า ฝ่ายงานขายเพื่อผู้ผลิตอุปกรณ์เดิมและการตลาด ฝ่ายงานวิจัยและพัฒนา ผู้ตอบแบบสอบถามยังไม่มีทักษะที่สอดคล้องกับสายงานของบริษัท ส่วนงานธุรกิจ บัญชีและการเงิน มีจำนวน 22 คน ที่มีบุคลิกภาพที่ตรงกับสายงานของบริษัท ส่วนฝ่ายงานบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีจำนวน 19 คน ที่มีบุคลิกภาพที่ตรงกับสายงานของบริษัท และฝ่ายงานอุตสาหกรรมและวิศวกรรม มีจำนวน 2 คน ที่มีบุคลิกภาพที่ตรงกับสายงานของบริษัท 3) การพัฒนาและรักษาขีดความสามารถตามบุคลิกภาพพนักงาน พบว่า ควรมุ่งไปที่การมอบหมายงานที่เหมาะสมกับทักษะแต่ละบุคคล ส่วนการพัฒนาขีดความสามารถด้านตำแหน่งหน้าที่สามารถพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่สอดคล้องกับความต้องการของบริษัทเช่น มุ่งเน้นการเข้าสังคม การวิเคราะห์ข้อมูลและการวางแผนอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้การประเมินผลคุณภาพของหลักสูตรการฝึกอบรมเป็นการรักษาให้พนักงานยังคงอยู่และเติบโตก้าวหน้าขึ้นในบริษัท

คำสำคัญ: การพัฒนาขีดความสามารถ แบบบุคลิกภาพ ไมเยอร์ บริกจ์

¹ อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Lecturer, Faculty of Business Administration, Bangkokthonburi University

* Corresponding author: E-mail address: pornprapa2326@yahoo.com

Abstract

This research aimed 1) To study the personality of employees in Thai Rung Union Car Public Company Limited according to the Myers-Briggs Type Indicator (MBTI). 2) To study the personality of the employees that met the needs of each division in the company. 3) To study the capability development and retention regarding to the personality of employees. Thai Rung Union Car's population was 819 employees. The researcher could collect data for 215 people, which was 82.69% closing to the specified sample group that were 260 persons. Research tools was a personality test and the Company's personality needs interviewed. Data were analyzed using descriptive statistics such as frequency values and descriptive data analysis.

The results showed that 1) The company recruited most of their officers who normally solve the problems by using a reason rather than a feeling. Most of them were decisive and punctual. (Myers, Isabel B.; Myers, Peter B.,1995) Therefore, the majority of their officers regarding to Myers-Briggs Type Indicator (MBTI) were in the Company. 2) When comparing the results of employee personalities studied with the needs of each department in the company, it was found that the OEM Sales and Marketing Department and the Research and Development department respondents did not have personalities in line with each department, business segment. Accounting and Finance, there were 22 people that had personalities matching with their departments. Human Resource management department, there were 19 people with personalities that meet the skills needed. The Industrial and Engineering department, there were 2 people who had skills that meet the needs. 3) The results of the study on the capability development along with the personality type found that most of the employees were good at administrative skills. Thus, trainings and developments should focus on training appropriately to individual skills and to support administrative abilities and career paths in the future. By using personality type tests integrated to career analysis, the company could plan for capability improvements for each of business segments. That was congruent to how to increase capability. (Pisanbudd, 2016) Capability could have inborn or could be improved by trainings. (Indrarakamheng, 2019) In order to improve that efficiently, the company should start since recruiting, training, learning by doing, and to the job motivations. Also congruent to one factor of Herzberg's Two-Factor Theory, in term of positive thinking buildings and true motivations was the company advancement or possibility of growth. (Sereerat, 2007) Visibly, Training Management could support works efficiency and could achieve the objectives of Thai Rung Union Car Public Company Limited

Keywords: Capacity Development, Personality Types, Myers-Briggs

บทนำ

ทุนมนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า มีความคิด ซึ่งมีศักยภาพในตัวเอง ที่แต่ละคนแตกต่างกันทั้งในด้านความรู้ ด้านทักษะ และเจตคติ ความสามารถในการปฏิบัติงานก็แตกต่างกันด้วย เพื่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน บริษัทต่าง ๆ ต้องคัดสรรบุคลากรเข้าทำงานให้เหมาะสมกับประเภทของงานหรือมอบหมายงานได้ถูกกับบุคคล จึงจะสามารถวางแผนพัฒนาบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับขีดความสามารถ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้จ้างงาน (Aonchaviang, 2021)

บุคลิกภาพเป็นลักษณะโดยรวมของบุคคลทั้งรูปลักษณ์ทางกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และพฤติกรรม ซึ่งทำให้มีลักษณะแตกต่างกันในแต่ละบุคคล บุคลิกภาพบางอย่างก็ติดตัวมาแต่กำเนิดและบางอย่างก็ได้รับผลจากการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสภาพแวดล้อมหรือในสังคมที่ใกล้ชิด ซึ่งแต่ละคนมีการพัฒนาและประสบการณ์ที่ไม่เหมือนกัน บุคลิกภาพจึงมีลักษณะเป็นของเฉพาะตัว และเป็นสิ่งสำคัญที่บริษัทจะพิจารณาเป็นอันดับแรกจากสิ่งที่เห็นในการสมัครงาน การพัฒนาบุคคลต้องพัฒนาตามบุคลิกภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด การพัฒนาศักยภาพอย่างถูกต้องเหมาะสมไม่เพียงแต่จะส่งผลดีในระดับบุคคลเท่านั้น แต่จะส่งผลดีต่อองค์กร ภาคสังคม ไปจนถึงการพัฒนาประเทศอีกด้วย

บริษัท ไทยรุ่งยูเนี่ยนคาร์ จำกัด (มหาชน) เป็นบริษัทที่ความมุ่งมั่นที่จะดำเนินธุรกิจให้เติบโตอย่างต่อเนื่อง ภายใต้การทำธุรกิจอุตสาหกรรมยานยนต์อย่างครบวงจร ตั้งแต่การออกแบบ วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ การสร้างแม่พิมพ์และอุปกรณ์การผลิต การผลิตชิ้นส่วนโลหะและพลาสติก การรับจ้างประกอบ พ่นสี และตัดแปลงรถยนต์ ด้วยฝีมือและความสามารถของบุคลากรคนไทย ผสานกับการใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและมุ่งเน้นด้านคุณภาพและบริการ ทำให้เกิดขยายธุรกิจอย่างก้าวกระโดด และสิ่งที่ทำให้ธุรกิจสามารถเติบโตได้อย่างก้าวกระโดดคือ การพัฒนากำลังคน ที่ต้องคำนึงถึงมิติทางด้านจิตใจ มิติด้านความรู้ มิติด้านทักษะความสามารถ ปัจจุบันบริษัทต้องการพัฒนาขีดความสามารถของพนักงานให้เติบโตในสายงาน โดยหน้าที่ในการบริหารจัดการบุคคลขององค์กรนั้น ขึ้นกับฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่จะวางแผนเสริมสร้างและสนับสนุนพนักงานในด้านต่าง ๆ ที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาขีดความสามารถอย่างถูกต้องทิศทาง หน่วยงานที่จะประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องมีคนเก่งและคนดีเป็นพลังในการขับเคลื่อนในการทำงานหลายหน่วยงานเผชิญปัญหาสงครามการแย่งชิงคนเก่ง (The War of Talents) และคนดี จึงเป็นความท้าทายของฝ่ายบริหารและฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่จะวิเคราะห์บุคลิกภาพของคนในองค์กร และสนับสนุนให้เติบโตในสายงานได้ตามขีดความสามารถ (Kaplan & Norton, 1992)

นอกจากนี้ Holland (1964) นักจิตวิทยาทางด้านอาชีพเน้นความสำคัญของบุคลิกภาพว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำงาน กล่าวคือ บุคคลจะมีความสุขและประสบความสำเร็จในการทำงาน ควรได้ทำงานประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับบุคลิกภาพ สิ่งที่สามารถวัดบุคลิกภาพของพนักงานที่นอกเหนือจากวัดทักษะทางอาชีพ คือการวัดบุคลิกภาพ ที่จะสามารถแสดงให้เห็นถึงลักษณะส่วนบุคคล ซึ่งแบบวัดบุคลิกภาพ MBTI (Myers-Briggs Type Indicator) เป็นแบบวัดที่ใช้ในการจัดประเภทและอธิบายลักษณะบุคลิกภาพของบุคคล สร้างและพัฒนาขึ้นโดย Myers (1896-1980) และ Briggs (1875-1968) เพื่อให้องค์กรสามารถพัฒนาบุคลากรตามขีดความสามารถแท้จริง ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและบรรลุเป้าหมาย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบุคลิกภาพของพนักงานในบริษัท ไทยรุ่ง ยูเนี่ยนคาร์ จำกัด (มหาชน) ตามแบบวัดบุคลิกภาพของไมเยอร์ บริกซ์ (MBTI)
2. เพื่อศึกษาบุคลิกภาพของพนักงานที่ตรงกับตำแหน่งหน้าที่ของบริษัท ไทยรุ่ง ยูเนี่ยนคาร์ จำกัด (มหาชน)
3. เพื่อพัฒนาและรักษาขีดความสามารถตามความเหมาะสมกับบุคลิกภาพของพนักงานบริษัท ไทยรุ่งยูเนี่ยนคาร์ จำกัด (มหาชน)

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้รับแบบบุคลิกภาพของพนักงานแต่ละคนในบริษัท ไทยรุ่ง ยูเนี่ยนคาร์ จำกัด (มหาชน) ตามทฤษฎีของไมเยอร์ บริกซ์ (MBTI)
2. ได้พบบุคลิกภาพของพนักงานที่ตรงตามแต่ละสายงานของบริษัท ไทยรุ่ง ยูเนี่ยนคาร์ จำกัด (มหาชน)
3. ได้พัฒนาและรักษาขีดความสามารถตามความเหมาะสมกับบุคลิกภาพของพนักงาน บริษัท ไทยรุ่งยูเนี่ยนคาร์ จำกัด (มหาชน)

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีบุคลิกภาพของคาร์ล จุง (Carl G. Jung Theory, 1939) องค์ประกอบตามโครงสร้างบุคลิกภาพของ Jung อีกประการคือ เจตคติ (Attitudes) หรือการมุ่งความสนใจและการให้ความสำคัญ กล่าวคือ Jung ได้แบ่งองค์ประกอบนี้เป็น 2 ประเภท คือ Extraversion หรือการมุ่งความสนใจไปยังโลกภายนอก (Outer World) และ Introversion หรือการมุ่งความสนใจเข้าสู่โลกภายใน (Inner World) คุณลักษณะทั้ง 2 นี้จะอยู่ในบุคคลทุกคน เพียงแต่ลักษณะไหนจะเด่นกว่า ถ้าส่วนไหนเด่นอีกส่วนก็จะไม่เด่น และส่วนนี้จึงเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้บุคคลมีความแตกต่างกัน (Teerawakin, 1997) (Hutthasak & Athipatanan, 2002)

2. ขีดความสามารถในการทำงาน การพัฒนาขีดความสามารถ (Competency Development) เป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาศักยภาพในองค์กร ซึ่งปัจจุบันไม่ใช่แต่ฝ่ายทรัพยากรบุคคลเท่านั้น ฝ่ายบริหารตั้งแต่หัวหน้างาน จนถึงผู้บริหารระดับสูงจะต้องเข้าใจ เพราะสมรรถนะของแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ซึ่งการพัฒนาขีดความสามารถมีองค์ประกอบสำคัญ คือ กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการเสริมสร้างพลัง และการดำเนินการพัฒนาอย่างเป็นระบบ (Panich, 2017) ซึ่งการพัฒนาขีดความสามารถนั้น สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภทหลักๆ ได้แก่

1. ความสามารถหลัก (Core Competency) การแสดงออกจะสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ความสามารถ ทักษะ และความเชื่อ ซึ่งเป็นขีดความสามารถในด้านความรู้ การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความมุ่งมั่นในการทำงาน และการทำงานเป็นทีมเป็นต้น
2. ความสามารถที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการงาน (Managerial Competency) เป็นความสามารถด้านความรับผิดชอบ ได้แก่ การวางแผนงาน การกำหนดเป้าหมาย การบริหารงาน การติดต่อสื่อสาร การแก้ไขปัญหา และการตัดสินใจเป็นต้น

3. ความสามารถที่เกี่ยวข้องกับงานด้านหน้าที่ (Technical Competency) หรือบางที่จะเรียกเป็น (Functional Competency) เป็นขีดความสามารถที่สะท้อนความรู้และทักษะทางอาชีพเฉพาะของงานต่าง ๆ

4. ความสามารถจากคุณลักษณะส่วนบุคคล (Personal Attribute) เป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับลักษณะส่วนบุคคล เช่น ความสามารถในการรู้ความเข้าใจ ความสามารถที่จะตกลึกทางความรู้ แรงจูงใจ และบุคลิกภาพ เป็นต้น (McClelland, 1973 Northouse, 2004 และ Phoovitayapan, 2004 อ้างถึงใน Dhammasanay, 2018)

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นพนักงาน ของบริษัทไทยรุ่ง ยูเนี่ยนคาร์ จำกัด (มหาชน) ทั้งหมด 5 ฝ่ายงาน จำนวน 819 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 0.95 จำนวนทั้งสิ้น 260 คน ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยจัดตามแต่ละฝ่ายงาน ซึ่งมีลักษณะภายในคล้ายกันเป็นเอกพันธ์ (Homogeneous) และใช้อัตราส่วนตามจำนวนพนักงานของแต่ละฝ่ายงาน เพื่อให้ได้ความเป็นตัวแทนของประชากร แล้วใช้การเลือกอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

Table 1 Sample Group

Departments	Populations	Samples
Businesses and Finance	358	110
Human Resources	167	50
OEM and Marketing	102	32
Research and Development	100	35
Industrial Engineering	92	33
Total	819	260

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรต้น ได้แก่

- 1.1 บุคลิกภาพของพนักงาน ตามแบบบุคลิกภาพของไมเยอร์ บริกซ์ ซึ่งประกอบไปด้วย
- 1) อยู่กับโลกส่วนตัว/โลกภายนอก 2) ใช้เหตุผล/ใช้ความรู้สึก 3) ข้อมูลนามธรรม/ข้อมูลที่จับต้องได้
 - 4) มีระเบียบแบบแผน/ยืดหยุ่นได้
- 1.2 บุคลิกภาพของพนักงานที่ตรงกับตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ตำแหน่งงาน ธุรกิจ บัญชีและการเงิน 2) งานบริหารทรัพยากรมนุษย์ 3) งานขายเพื่อผู้ผลิตอุปกรณ์เดิมและการตลาด 4) งานวิจัยและพัฒนา และ 5) งานอุตสาหกรรมและวิศวกรรม

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ แนวทางการส่งเสริมขีดความสามารถของพนักงาน ประกอบไปด้วย

- 1) ขีดความสามารถด้านการบริหาร และ 2) ขีดความสามารถด้านตำแหน่งหน้าที่

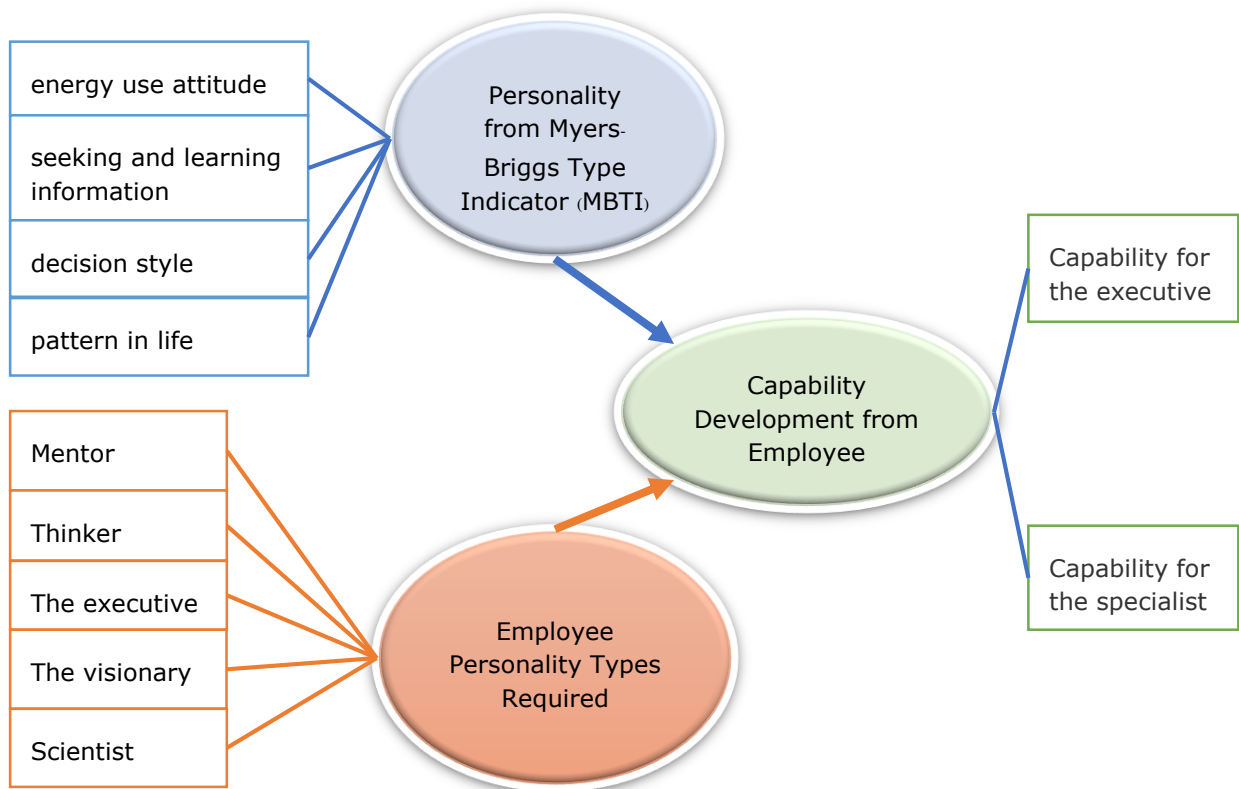

Figure 1 Research Conceptual Framework

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จัดทำแบบวัดบุคลิกภาพ และแบบสัมภาษณ์ พร้อมให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
2. ประสานงานกับบริษัท ไทยรุ่ง ยูเนี่ยนคาร์ จำกัด (มหาชน) เพื่อขอเข้าเก็บข้อมูลกับพนักงาน
3. ประสานงานกับงานบริหารทรัพยากรมนุษย์เพื่อขอสัมภาษณ์เกี่ยวกับบุคลิกภาพของพนักงานและความสอดคล้องกับอาชีพ
4. การวิเคราะห์ผลการเก็บข้อมูล ทั้งเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม และเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว (Face-to-face Interview)
5. สรุปผลการวิจัย และจัดทำรายงานผล

เครื่องมือการวิจัย

1. แบบทดสอบบุคลิกภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบวัดบุคลิกภาพของไมเยอร์ บริกซ์ (MBTI) มี 4 ด้าน ได้แก่ เจตคติในการใช้พลังงาน การแสวงหาและเรียนรู้ข้อมูล ลักษณะการตัดสินใจ และแบบแผนในการดำเนินชีวิต
2. แบบสัมภาษณ์ ตำแหน่งหน้าที่บุคลิกภาพของบริษัท โดยการเลือกลักษณะของที่ต้องการแบ่งตามฝ่ายงาน 5 ฝ่ายงาน นำมาจับคู่กับบุคลิกภาพตามอาชีพทั้งหมด 16 อาชีพได้แก่ นักตรรกะ ผู้บัญชาการ นักโศกวิทยา ผู้แนะนำ ผู้ใกล้ชิด ตัวเอก นักรณรงค์ นักคำนวณ ผู้ตั้งรับ ผู้บริหาร ผู้ให้คำปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะ นักผจญภัย ผู้ประกอบการ และผู้มอบความบันเทิง ผลการทดสอบดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (IOC) เท่ากับ 1

การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

1. การรวบรวมแบบวัดบุคลิกภาพ ดำเนินการวัดตามทฤษฎีบุคลิกภาพ โดยแบ่งผลการวิเคราะห์ออกเป็น 4 ชุดดังนี้

ชุดที่ 1 Extrovert-Introvert (EI) เป็นการวัดสิ่งที่บุคคลใช้เป็นพลังงานเพื่อการแสดงตนหรือให้ความสนใจ

Extrovert: มีลักษณะเป็นผู้ที่สนใจในโลกภายนอก ได้รับการกระตุ้นจากภายนอกมีแนวโน้มที่จะสังสรรค์สมาคม ชอบทำกิจกรรม ชอบอยู่กับคนอื่น และสนใจทุกอย่างที่พบเห็น

Introvert: มีลักษณะเป็นผู้ที่สนใจในตัวเอง ได้รับแรงบันดาลใจ/รับพลังจากความคิด อารมณ์ ไม่ชอบยุ่งเกี่ยวกับคนอื่น ชอบคิดอะไรลึกซึ้ง และชอบทำโครงการระยะยาว ชอบเขียนมากกว่าพูด

ชุดที่ 2 Sensing-Intuiting (SN) การวัดการรับรู้หรือแสวงหาข้อมูลของบุคคล

Sensing: มีลักษณะเชื่อถือหรือไว้วางใจการรับรู้ข้อมูลจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 มีความอดทนกับรายละเอียด สนใจข้อเท็จจริงเฉพาะหน้า และมีแนวโน้มชี้แจงเหตุผลได้ดี

Intuiting: มีลักษณะที่เชื่อมั่นกับการคาดคิดคาดการณ์ มองการณ์ไกล สนใจภาพรวม ชอบหาวิธีการใหม่ ๆ ในการทำงาน มีความคิดริเริ่ม มีจินตนาการ มีแรงบันดาลใจสูงและมีแนวโน้มใช้การชักจูงได้ดี

ชุดที่ 3 Thinking-Feeling (TF) การวัดการตัดสินใจของบุคคล

Thinking: มีลักษณะตัดสินใจโดยใช้หลักเหตุผล แยกแยะตามกฎเกณฑ์อย่างยุติธรรม ไม่ใช้ความรู้สึกส่วนตัวมาตัดสิน ตัดสินใจเด็ดขาด ชัดเจน มีกำหนดระยะเวลาแน่นอน

Feeling: มีลักษณะการตัดสินใจโดยใช้ความรู้สึกทางจิตใจ ชอบใช้การสังเคราะห์ ตัดสินใจจากค่านิยมและคำนึงถึงความรู้สึก ชอบทำงานกับคน ไม่ชอบขัดจำกัดด้านเวลา

ชุดที่ 4 Judgment-Perception (JP) การวัดแบบแผนการดำเนินชีวิตของบุคคล

Judgment: มีลักษณะการดำเนินชีวิตอย่างระเบียบแบบแผน ควบคุมชีวิตของตนเองได้ดี ชอบการวางแผน และทำตามแผนอย่างเคร่งครัด ชอบให้มีการทำตามกฎระเบียบ

Perception: มีลักษณะการดำเนินชีวิตแบบสบาย ๆ ปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ ยืดหยุ่นตามสถานการณ์ และพร้อมรับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้

2. การสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว (Face-to-Face Interview)

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งเป็นข้อมูลการบันทึกเสียงที่ได้จากการสัมภาษณ์คุณอุษา วัชรศรีสุนทร ผู้จัดการฝ่ายบุคคลบริษัท ไทยรุ่ง ยูเนี่ยนคาร์ จำกัด (มหาชน) จากนั้นทำการจัดหมวดหมู่ตามประเด็นที่ได้สร้างไว้ ตรวจสอบความถูกต้องข้อมูล และสรุปผลความคิดเห็น

ผลการวิจัย

ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้สามารถเก็บได้จำนวน 215 คน ซึ่งจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้จำนวน 260 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 82.69 ซึ่งมีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ จึงได้ดำเนินการสรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาบุคลิกภาพของพนักงานในบริษัท ไทยรุ่ง ยูเนี่ยนคาร์ จำกัด (มหาชน)

จากการศึกษาบุคลิกภาพของพนักงาน พบว่า บุคลิกภาพของพนักงานส่วนใหญ่ชอบที่จะอยู่กับโลกส่วนตัวมากกว่าการอยู่กับโลกภายนอก การอยู่กับข้อมูลที่จับต้องได้ ใช้เหตุผล และมีระเบียบแบบแผน โดยสัดส่วนตามผลการประเมินบุคลิกภาพดัง Table 2

Table 2 Results of Personality Tests

Personality types	Amount of people	E = Extrovert I = Introvert	S = Tangible Info. N = Intangible Info.	T = Thinking F = Feeling	J = Judger P = Flexible
OEM and Marketing (Total 17 people)					
ENTJ	8	Extrovert	Tangible Info.	Thinking	Judger
INTJ	6	Introvert	Tangible Info.	Thinking	Judger
ISTP	3	Introvert	Intangible Info.	Thinking	Flexible
Business and Finance (Total 81 people)					
ESTJ	26	Extrovert	Intangible Info.	Thinking	Judger
ISTJ	13	Introvert	Intangible Info.	Thinking	Judger
ENTJ	12	Extrovert	Tangible Info.	Thinking	Judger
ENTP	9	Extrovert	Tangible Info.	Thinking	Flexible
ISTP	9	Introvert	Intangible Info.	Thinking	Flexible
ESTP	4	Extrovert	Intangible Info.	Thinking	Flexible
INFP	4	Introvert	Tangible Info.	Feeling	Flexible
INTJ	4	Introvert	Tangible Info.	Thinking	Judger
Human and Resources (Total 46 people)					
ESTJ	19	Extrovert	Intangible Info.	Thinking	Judger
INTJ	9	Introvert	Tangible Info.	Thinking	Judger
INTP	6	Introvert	Tangible Info.	Thinking	Flexible
ISTJ	6	Introvert	Intangible Info.	Thinking	Judger
ENTJ	3	Extrovert	Tangible Info.	Thinking	Judger
ENTP	3	Extrovert	Tangible Info.	Thinking	Flexible
Research and Development (Total 12 people)					
ENTJ	4	Extrovert	Tangible Info.	Thinking	Judger
INTP	4	Introvert	Tangible Info.	Thinking	Flexible
ISTJ	4	Introvert	Intangible Info.	Thinking	Judger
Industrial Engineering (Total 59 people)					
ESTJ	26	Extrovert	Intangible Info.	Thinking	Judger
ESTP	16	Extrovert	Intangible Info.	Thinking	Flexible
ENTJ	11	Extrovert	Tangible Info.	Thinking	Judger
INTJ	2	Introvert	Tangible Info.	Thinking	Judger
ISTJ	2	Introvert	Intangible Info.	Thinking	Judger
ISTP	2	Introvert	Intangible Info.	Thinking	Flexible

2. ผลการศึกษาบุคลิกภาพของพนักงานที่ตรงกับตำแหน่งหน้าที่ในบริษัท ไทยรุ่งยูเนี่ยนคาร์ จำกัด (มหาชน)

การศึกษาบุคลิกภาพของพนักงานที่ตรงกับตำแหน่งหน้าที่ในบริษัท ดำเนินงานโดยวิธีการสัมภาษณ์ถึงบุคลิกภาพที่ต้องการโดยยึดจากแบบวัดที่ได้ถูกแปลงเป็นทักษะทางอาชีพ และทำการคัดเลือกทักษะที่ตรงกับตำแหน่งหน้าที่ของบริษัท ผลการศึกษามีดังนี้

2.1 งานขายเพื่อผู้ผลิตอุปกรณ์เดิมและการตลาด ทักษะทางอาชีพที่ต้องการ คือ “ผู้ให้คำปรึกษา” (ESFJ-A / ESFJ-T) เนื่องจากงานขายและการตลาดจะต้องทำงานที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า รวมถึงการที่ต้องพบปะผู้คนตลอดเวลา การเป็นผู้ให้คำปรึกษาย่อมส่งผลต่อการขายหรือการประชาสัมพันธ์สินค้าให้กับลูกค้า รวมไปถึงบุคลิกภาพที่สนับสนุนฝ่ายงานอื่น ๆ ให้ดำเนินการได้อย่างเต็มที่

2.2 งานธุรกิจ บัญชีและการเงิน ทักษะทางอาชีพที่ต้องการ คือ “นักคำนวณ” (ISTJ-A / ISTJ-T) งานธุรการ บัญชีและการเงิน เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับตัวเลข การคำนวณ และความละเอียดถี่ถ้วนในการปฏิบัติงาน ดังนั้น การที่ฝ่ายงานมีนักคำนวณ จะสอดคล้องกับภาระหน้าที่ในการปฏิบัติงานที่สุด

2.3 งานบริหารทรัพยากรมนุษย์ ทักษะทางอาชีพที่ต้องการ คือ “ผู้บริหาร” (ESTJ-A / ESTJ-T) งานบริหารทรัพยากรมนุษย์จะถูกแบ่งเป็นสองส่วนคือ ส่วนของการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ (การคัดเลือกคนเข้าทำงาน) และส่วนของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (การพัฒนาบุคลากร) ดังนั้น ทักษะด้านการบริหารจัดการ การวิเคราะห์กำลังคน จึงมีความสำคัญสำหรับการจัดการงาน

2.4 งานวิจัยและพัฒนา ทักษะทางอาชีพที่ต้องการ คือ “ผู้แนะนำ” (INFJ-A / INFJ-T) งานวิจัยและพัฒนานั้นต้องการทักษะด้านการคิดวิเคราะห์งาน และมีความมุ่งมั่น ทั้งนี้ ทักษะการผู้แนะนำจะช่วยให้ทีมงานสามารถดำเนินการได้บรรลุเป้าหมายและสร้างผลกระทบด้านบวกที่คงทนถาวรได้จริง

2.5 งานอุตสาหกรรมและวิศวกรรม ทักษะทางอาชีพที่ต้องการ คือ “นักตรรกะ” (INTP-A / INTP-T) งานอุตสาหกรรมและวิศวกรรมเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตชิ้นส่วนโลหะและพลาสติก และการดัดแปลงรถยนต์ การที่เป็นนักตรรกะจะส่งเสริมให้เกิดความคิดในเชิงสร้างสรรค์งาน เกิดมุมมองใหม่ ๆ ส่งผลให้เกิดการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาบุคลิกภาพของพนักงาน กับตำแหน่งหน้าที่ในของบริษัท พบว่า ฝ่ายงานขายเพื่อผู้ผลิตอุปกรณ์เดิมและการตลาด และฝ่ายงานวิจัยและพัฒนา ผู้ตอบแบบสอบถามยังไม่มีทักษะที่สอดคล้องกับตำแหน่งหน้าที่ของบริษัท ส่วนงานธุรกิจ บัญชีและการเงิน มีจำนวน 22 คน ที่มีทักษะที่ตรงกับตำแหน่งหน้าที่ ส่วนฝ่ายงานบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีจำนวน 19 คน ที่มีทักษะที่ตรงกับตำแหน่งหน้าที่ และฝ่ายงานอุตสาหกรรมและวิศวกรรม มีจำนวน 2 คน ที่มีทักษะที่ตรงกับตำแหน่งหน้าที่ รายละเอียดดัง Table 3

Table 3 Comparisons of The Personality Types to Company Requirements

Types	Total	Requirements	Personality	Personality Descriptions
OEM and Marketing (17 People)				
ENTJ	8	“Mentor” (ESFJ-A / ESFJ-T)	The Account Executive	Courageous, imaginative and a decisive leader. Always find a way out or always create a way out.
INTJ	6		Scientist	An innovator with an endless thirst for knowledge.
ISTP	3		The Mechanic	live with reality and is someone who likes to seek out facts does not allow any doubt to remain
Business and Finance (81 People)				
ESTJ	26	“Thinker” (ISTJ-A / ISTJ-T)	The Account Executive	Be a good executive Outstanding in the management of various matters or personnel
ISTJ	13		The Duty Fulfiller	live with reality and is someone who likes to seek out facts does not allow any doubt to remain
ENTJ	12		The Executive	Courageous, imaginative and a decisive leader. Always find a way out or always create a way out.
ENTP	9		The Visionary	Smart and curious thinker who can't resist taking on the brain challenge.
ISTP	9			live with reality and is someone who likes to seek out facts does not allow any doubt to remain
ESTP	4		The Doer	Intelligent, energetic, and understands others well. Happy living life to the extreme
INFP	4		The Idealist	Kind and compassionate to others Enthusiasm for helping to create good things for society
INTJ	4		Scientist	An innovator with an endless thirst for knowledge.

Table 3 (Continue)

Types	Total	Requirements	Personality	Personality Descriptions
Human Resources (46 People)				
ESTJ	19	“The executive” (ESTJ-A / ESTJ-T)	The Account Executive Scientist	Be a good executive Outstanding in the management of various matters or personnel
INTJ	9		Scientist	An innovator with an endless thirst for knowledge.
INTP	6		Thinker	An innovator with an endless thirst for knowledge.
ISTJ	6		The Mechanic	live with reality and is someone who likes to seek out facts does not allow any doubt to remain
ENTJ	3		The Executive	Courageous, imaginative and a decisive leader. Always find a way out or always create a way out.
ENTP	3		The Visionary	Smart and curious thinker who can't resist taking on the brain challenge.
Research and Development (12 People)				
ENTJ	4	“The Visionary” (INFJ-A / INFJ-T)	The Executive	Courageous, imaginative and a decisive leader. Always find a way out or always create a way out.
INTP	4		Scientist	An innovator with an endless thirst for knowledge.
ISTJ	4		The Mechanic	live with reality and is someone who likes to seek out facts does not allow any doubt to remain
Industrial Engineering (59 People)				
ESTJ	26	“Scientist” (INTP-A / INTP-T)	The Account Executive	Be a good executive Outstanding in the management of various matters or personnel
ESTP	16		The Doer	Intelligent, energetic, and understands others well. Happy living life to the extreme
ENTJ	11		The Executive	Courageous, imaginative and a decisive leader. Always find a way out or always create a way out.

Table 3 (Continue)

Types	Total	Requirements	Personality	Personality Descriptions
INTJ	2		Scientist	An innovator with an endless thirst for knowledge.
ISTJ	2		The Mechanic	live with reality and is someone who likes to seek out facts does not allow any doubt to remain
ISTP	2		The Mechanic	live with reality and is someone who likes to seek out facts does not allow any doubt to remain

3. ผลศึกษาการพัฒนาขีดความสามารถตามบุคลิกภาพพนักงานตามทฤษฎีของไมเยอร์ บริกจ์ (MBTI): กรณีศึกษา บริษัท ไทยรุ่งยูเนี่ยนคาร์ จำกัด (มหาชน)

การพัฒนาขีดความสามารถของพนักงานจากการสัมภาษณ์จากผู้ให้คำตอบโดยตรง (Personal Interview หรือ Face to Face Interview) กับ (Miss Usar Watcharasrisuntree) ผู้จัดการฝ่ายบุคคล ทำให้ได้ข้อมูลที่ละเอียด โดยผู้สัมภาษณ์สามารถชี้แจงหรืออธิบายให้ผู้ตอบเข้าใจในคำถามได้ ทำให้ได้รับคำตอบตรงตามวัตถุประสงค์ข้อ 3. ที่จะสัมภาษณ์ได้อย่างละเอียดครบถ้วน และบันทึกคำตอบอย่างถูกต้องดังนี้

1. การพัฒนาขีดความสามารถด้านการบริหาร

1.1 ฝ่ายงานขายเพื่อผู้ผลิตอุปกรณ์เดิมและการตลาด และฝ่ายงานวิจัยและพัฒนา การมุ่งเน้นการเชื่อมโยงแผนกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ พันธกิจขององค์กร เพื่อให้เห็นภาพการทำงานที่มุ่งไปในทิศทางเดียวกัน

1.2 งานธุรกิจ บัญชีและการเงิน งานบริหารทรัพยากรมนุษย์ งานอุตสาหกรรมและวิศวกรรม พนักงานส่วนใหญ่มีทักษะด้านการบริหารเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นการพัฒนาควรมุ่งไปที่การมอบหมายงานที่เหมาะสมกับทักษะแต่ละบุคคล

2. การพัฒนาขีดความสามารถด้านตำแหน่งหน้าที่

2.1 การพัฒนาทักษะของพนักงานที่มีอยู่ จากผลการประเมินบุคลิกภาพสามารถพัฒนาทักษะด้านตำแหน่งหน้าที่ตามแบบการประเมินบุคลิกภาพ เช่น ความต้องการพนักงานที่มีทักษะ “ผู้ให้คำปรึกษา” (ESFJ-A / ESFJ-T) สามารถพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่มุ่งเน้นการเข้าสังคม การวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ การประเมินผล และการวางแผนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สอดคล้องกับทักษะที่ต้องการ

2.2 การคัดเลือกพนักงานใหม่ สามารถดำเนินการโดยใช้แบบประเมินบุคลิกภาพพร้อมกับแบบทดสอบความรู้เฉพาะตำแหน่งหน้าที่ เพื่อประเมินก่อนการเข้าปฏิบัติงาน ซึ่งจะทำได้บุคคลที่มีทักษะที่ตรงกับตำแหน่งหน้าที่เพิ่มขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาบุคลิกภาพของพนักงานที่ตรงกับตำแหน่งหน้าที่ในบริษัท ไทยรุ่ง ยูเนี่ยน คาร์ จำกัด (มหาชน) ตามแนวคิดของไมเยอร์เบิร์ก (Myers Briggs) พบว่า

1. บริษัทได้คัดเลือกพนักงานที่ใช้เหตุผลเป็นหลักเข้าทำงาน ส่วนบุคลิกภาพทางด้านอื่น ๆ จะมีผสมผสานกันโดยไม่เห็นความแตกต่างที่ชัดเจนมากนัก ตามแนวคิดของไมเยอร์เบิร์ก (Myers, Isabel; Myers, Peter, 1995) คนมีเหตุผลมีลักษณะการแก้ไขปัญหาโดยใช้หลักเหตุและผล แยกแยะตามกฎเกณฑ์อย่างยุติธรรม ไม่ใช้ความรู้สึกส่วนตัวมาตัดสิน แนวแน่เด็ดขาด มีความชัดเจน และมีกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน พนักงานที่บริษัทคัดสรรมาทำงานส่วนใหญ่จึงมีลักษณะดังกล่าวด้วย

2. พนักงานส่วนใหญ่มีทักษะด้านผู้บริหารจำนวนถึง 71 คน จากผู้ตอบแบบวัดบุคลิกภาพทั้งหมด 215 คน คิดเป็นร้อยละ 33 ส่วนใหญ่พนักงานมีทักษะที่สอดคล้องกับงานแล้วแต่ละฝ่ายงาน ยกเว้นเพียงฝ่ายงานขายเพื่อผู้ผลิตอุปกรณ์เดิมและการตลาด ที่ยังไม่มีทักษะตรงกับงานเท่าที่ควร ดังนั้นบริษัทจึงควรจัดการฝึกอบรมการขายให้แก่พนักงานในฝ่ายนี้ นอกจากนี้ก็ถือเป็นการรักษาพนักงานเหล่านี้ไว้ด้วยคุณภาพหลักสูตรการฝึกอบรมที่ตรงตามความต้องการของฝ่ายขาย และการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าในสายงานด้านการขาย

อีกทั้งพนักงานฝ่ายงานวิจัยและพัฒนาบางส่วนยังไม่มีทักษะที่สอดคล้องกับตำแหน่งการพัฒนากำลังคนในด้านสมรรถนะ (Competency) มีความสำคัญดังที่ Aonchaviang (2021) กล่าว และสามารถทำให้ดียิ่งขึ้นได้โดยผ่านการฝึกฝน คนทั่วไปย่อมประกอบด้วยสมรรถนะหลายด้าน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อการปฏิบัติงานเช่นกัน ทั้งนี้การพัฒนากำลังคนสามารถทำได้ด้วยการจัดการเรียนการสอน การหาความรู้ด้วยตนเอง การสร้างเครือข่ายพัฒนากำลังคน (Education Council, 2010 as cited in Aonchaviang, 2021)

3. พนักงานส่วนใหญ่มีทักษะด้านการบริหารจัดการ การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากร นั้นควรมุ่งเน้นไปที่การจัดฝึกอบรม ซึ่งสามารถใช้ผลการประเมินบุคลิกภาพ ผสมกับการวิเคราะห์อาชีพ เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนในการเพิ่มขีดความสามารถให้ตรงกับตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับ (Pisanbudd, 2016) ขีดความสามารถขององค์กรขึ้นอยู่กับสมรรถนะ (Competency) ของบุคลากร ซึ่งสมรรถนะของบุคลากรอาจติดตัวมาตั้งแต่เกิด หรือเกิดขึ้นจากการฝึกอบรมก็ได้เช่นกัน (Indrarakamheng, 2019) ซึ่งการพัฒนากำลังคนให้มีประสิทธิภาพเริ่มตั้งแต่ การสรรหาและคัดเลือก การฝึกอบรม การส่งเสริมประสบการณ์ การเสริมแรงจูงใจในการทำงาน สอดคล้องกับทฤษฎี 2 ปัจจัยของเฮอร์เบิร์กเรื่องปัจจัยจูงใจที่จะนำไปสู่ทัศนคติทางบวกและการจูงใจที่แท้จริงอย่างหนึ่งคือ ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน (Advancement) หรือโอกาสในการเจริญเติบโต (Possibility of Growth) คือ การมีโอกาสดำเนินขึ้นสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น การได้รับการเลื่อนขั้นเมื่อปฏิบัติงานสำเร็จ การมีโอกาสดำเนินการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมหรือการได้รับการฝึกอบรม การจัดฝึกอบรมจึงเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมประสิทธิภาพในการทำงาน และช่วยให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของบริษัท ไทยรุ่งยูเนี่ยนคาร์ จำกัด (มหาชน)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า พนักงานมีทักษะที่เป็น “ผู้บริหาร” จำนวนมาก ซึ่งทักษะดังกล่าว มีความโดดเด่นเรื่องการบริหารเรื่องต่าง ๆ หรือเป็นจัดเป็นนักบริหารที่ดี ซึ่งบุคลิกภาพนี้สามารถนำไปส่งเสริมขีดความสามารถภายในองค์กร เนื่องจากพนักงานเหล่านี้มีลักษณะเฉพาะในการทำงาน การมอบหมายงานที่เน้นไปที่ผลลัพธ์ โดยให้พนักงานมีทักษะที่เป็น “ผู้บริหาร” ได้มีอำนาจในการตัดสินใจเบื้องต้น จะทำให้เกิดการขับเคลื่อนที่รวดเร็วกว่าอย่างเห็นได้ชัด

2. จากการศึกษาบุคลิกภาพของพนักงานจะเห็นได้ว่า บริษัทได้คัดเลือกพนักงานที่เน้นการใช้เหตุผลเป็นหลัก ส่วนบุคลิกภาพทางด้านอื่น ๆ จะมีผสมผสานกันโดยไม่เห็นความแตกต่างที่ชัดเจนมากนัก ซึ่งการคัดเลือกพนักงานในอนาคต การนำแบบวัดบุคลิกภาพไปใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกพนักงานใหม่ จะทำให้ได้พนักงานที่สอดคล้องกับความต้องการเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวัดทักษะในแต่ละตำแหน่งหน้าที่ของพนักงานจะช่วยให้สามารถวางแผนการพัฒนาขีดความสามารถของพนักงานได้ดีขึ้น ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการวัดทักษะสูงในตำแหน่งหน้าที่ของพนักงาน จึงจะช่วยให้เห็นถึงความต้องการในการฝึกอบรมของแต่ละฝ่ายงาน รวมไปถึงการนำพนักงานทักษะสูงมาเป็นผู้บริหารและมีหน้าที่ช่วยฝึกอบรมได้ทั้งในปัจจุบันหรือแม้หลังวัยเกษียณ

2. ควรมีการวิจัยด้านการฝึกอบรมหรือศึกษาต่อการเลื่อนขั้นของพนักงานทักษะสูงที่มีขีดความสามารถสูง มุ่งสู่ตำแหน่งผู้บริหารเพื่อกำกับดูแลงานเฉพาะทาง ในระดับผู้บริหารระดับกลางหรือระดับสูง เพื่อใช้ประโยชน์จากประสบการณ์ตามตำแหน่งงานที่ผ่านมา

เอกสารอ้างอิง

- Aonchaviang, D.,(2021). Increasing the Potential of Manpower in the Eastern Special Development Zone. *Academic Journal of the Institute for Manpower Development in the Eastern Special Development Zone*. 1(2), 7-26.
- Hattasak, M., & Itthipatanan, S.,(2002). *A Study of the Personality of Bangkok University Students According to the Myers Briggs Personality Scale (MBTI)*. Retrieved from https://www.bu.ac.th/knowledgecenter/epaper/jan_june2004/manasanan.pdf
- Holland, J. L. (1961). *The Psychology of Vocational Choice, a Theory of Personality Types and Model Environments*. Mass: Blasdell.
- Indarakamheng, A., Tantiwivat S., Chawanovanitch J., Prasitthichoke P., & Jantasiri Y., (2019) Factors for Success and Guidelines for Quality Manpower Development. *Journal of Behavioral Sciences*. 25(2), 152–170.
- Jung, C. G. (1939) *The Integration of The Personality*. N.Y.: Ferrar and Rinehart.
- Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (1992). *The Balanced Scorecard; Measures that Drive Performance*, Harvard Business Review.

- McClelland, D.C. (1973). Testing for Competence Rather than for Intelligence. *American Psychologist*, 28, 1-14.
- McGregor, D. (1960). *The Human Side of Enterprise*. New York: McGraw-Hill Book Company, Inc
- Myers, I. B., & Myers, P. B. (1995). *Gifts Differing: Understanding Personality Type*. Mountain View. CA: Davies-Black Publishing.
- Northouse, P. (2004). *Leadership Theory and Practice*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Pisalputra, P., Khongklai, J., & Kittisaknavin, C., (2016) *Guidelines for Increasing Organizational Competency in Human Resource Competency Development*, 9(1), 1315-1326.
- Stott, K., & Walker, A. (1995). *Teams Teamwork & Teambuilding*. Singapore: Prentice-Hall. Synder.
- Tangen, S. (2003). *Evaluation and Revision of Performance Measurement Systems*. Research Project Description in: Work Packages, Proceed-ings of the Proper Scientific Advisory Group meeting. (December 10-12) Gothenburg, Sweden.
- Tangen, S. (2004). Performance Measurement: from Philosophy to Practice. *International Journal of Productivity and Performance Management*, 53(8), 726-737.
- Theerawekin, N., (1997). *Personality Theory and Adaptation*. Bangkok : Thammasat University.
- Thongjuea, T., & Thummek, P. (2017) Human Resource Development Guidelines in the 21st Century in Education Dimension. *Journal of Peace Studies Review MCU* 5(3), 389-403.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพื้นที่ ตำบลเกาะยอและตำบลน่าน้อยในจังหวัดสงขลา

Local Participation in Potential Development of Eco-tourism Management at Ko Yo and Nam Noi Subdistricts in Songkhla Province

เสรี บุญรัตน์^{1*} พรชัย ลิขิตธรรมโรจน์² วสันต์ กาญจนมุกดา³ อภิวัฒน์ สมานธิ⁴ และ จารุวรรณ ทองเนื้อแข็ง⁵
Saree Boonrat^{1*} Pornchai Likhiththammarot² Wasan Kanchanamuda³ Apiwat Samathi⁴
and Jaruwan Thongnueakhaeng⁵

วันที่รับบทความ : 07/02/2566
วันแก้ไขบทความ : 18/03/2566
วันตอบรับบทความ : 12/05/2566

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับและปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดสงขลา 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวในจังหวัดสงขลา และ 3) แนวทางในการจัดการและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดสงขลา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึกจากการสุ่มตัวอย่างกลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลเกาะยอและตำบลน่าน้อย จำนวน 420 ราย กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดสงขลา จำนวน 150 ราย และกลุ่มผู้นำชุมชน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จำนวน 15 ราย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดสงขลาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกรายด้าน พบว่า ระดับมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง 2) นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับการตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ตำบลเกาะยอและตำบลน่าน้อย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ระดับการตัดสินใจทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก 3) การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนยังไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนให้เกิดความยั่งยืน อีกทั้งรูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มการท่องเที่ยวเชิง

¹ อาจารย์, วิทยาลัยการจัดการเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ

Lecturer, Management for Development College, Thaksin University

² รองศาสตราจารย์, วิทยาลัยการจัดการเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ

Associate Professor, Management for Development College, Thaksin University

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Assistant Professor Dr., Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., วิทยาลัยการจัดการเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ

Assistant Professor Dr., Management for Development College, Thaksin University

⁵ อาจารย์, ดร., วิทยาลัยการจัดการเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ

Lecturer, Dr., Management for Development College, Thaksin University

* Corresponding author: E-mail address: saree.b@tsu.ac.th

นิเวศโดยชุมชน ยังไม่มีกลุ่มท่องเที่ยวในการดำเนินการที่มีหน้าที่ในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ดังนั้น แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผู้นำชุมชน สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาศักยภาพการจัดการ

แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยให้ประชาชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการโดยใช้หลักการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนตั้งแต่ การวางแผน การปฏิบัติให้เป็นไปตามแผน การติดตามและประเมินผล และการได้รับผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกัน โดยผลการวิจัยชุมชนและหน่วยงานภาครัฐสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดสงขลาให้เกิดความยั่งยืน เพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยที่นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดสงขลา

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การจัดการการท่องเที่ยว

Abstract

This research aimed to study; 1) The potential of community participation in developing eco-tourism management in Songkhla Province, 2) The approach studied the relative importance of factors that affect community participation and decision-making of tourists about eco-tourism routes through Songkhla Province. 3) The Guidelines in the development of ecotourism management in Songkhla Province. Questionnaires and in-depth interviews were conducted with 420 randomly sampled individuals resident in Ko Yo and Nam Noi sub-districts of Songkhla province, 150 tourists who visited Songkhla province, and 15 community leaders and others engaged in tourism management from both the private and public sectors. Analysis of percentages, means and standard deviations indicated that 1) Community participation in the development of ecotourism management in Songkhla Province was generally at a moderate level, 2) The tourists showed a high level of attention to their decision-making about eco-tourism in Ko Yo and Nam Noi sub-districts, 3) Community participation is currently insufficient for the community-based eco-tourism model to be sustainable in the absence of local government and private sector groups with specific management responsibilities for ecotourism.

It was concluded that guidelines are required for the development of the unrealized potential of ecotourism management in Songkhla province that involves community stakeholders in order to plan, implement and monitor the sector to ensure equitable benefits. The results of this research can inform community research and government agencies in the development of policy from which guidelines can be developed.

Keywords: Local Participation, Ecotourism, Tourism Management

บทนำ

แผนการพัฒนากองการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. (2564 – 2565) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กำหนดวิสัยทัศน์ “เข้มแข็งจากภายใน พื้นตัวอย่างมีความรับผิดชอบ จุดเชื่อมโยงการท่องเที่ยวของภูมิภาค (Strength from within – Responsible Recovery, Regional Tourism Connectivity) โดยมีเป้าหมายการท่องเที่ยวในประเทศไทยมีการใช้จ่ายเพิ่มขึ้น อีกทั้งประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวคุณภาพที่เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงการท่องเที่ยวของภูมิภาค พลิกโฉมการท่องเที่ยวไทย ในพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวไทยสู่ความมั่นคงอย่างยั่งยืน ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการกระจายรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วน โดยมีหลักการพัฒนากองการท่องเที่ยวด้วยการส่งเสริมความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวที่เสี่ยงต่อการเสื่อมโทรมอย่างมีประสิทธิภาพการบริหารความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว และการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมความยั่งยืนของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น รักษาและคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของชุมชน เปลี่ยนวิกฤตเป็นโอกาส จุดเริ่มต้นการเปลี่ยนผ่านสู่การท่องเที่ยวคุณภาพสูงและยังสอดคล้องกับการขับเคลื่อนการพัฒนารูปแบบการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารราชการในจังหวัดให้มีความมีประสิทธิภาพสูง (High Performance Provinces : HPP) ประจำปี 2565 ของจังหวัดสงขลา ในการส่งเสริมและพัฒนากองการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยว จังหวัดสงขลาตามแนวทางการขับเคลื่อนโครงการเพื่อขับเคลื่อนชุมชนท่องเที่ยวเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยการประเมินศักยภาพชุมชนเป้าหมาย 4 ชุมชน โดยใช้เกณฑ์การประเมิน 6 ด้าน 31 เป้าประสงค์ เน้นการบริหารจัดการ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว เส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยว สินค้าและผลิตภัณฑ์ในชุมชน รวมทั้งการประชาสัมพันธ์และการตลาด (Ministry of Tourism and Sport ,2018)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมและปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ องค์ประกอบด้านพื้นที่ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศ นิเวศ (Eco-System) ในพื้นที่นั้น ๆ ประกอบไปด้วยองค์ประกอบด้านการจัดการที่จะต้องมีความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องให้แก่นักท่องเที่ยวโดยองค์ประกอบต่างๆต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเข้ามามีบทบาทเพื่อร่วมกันพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนให้เกิดความยั่งยืน

“นกน้ำเพลินตา สมิหลาเพลินใจ เมืองใหญ่สองทะเล เสน่ห์สะพานหิน ถิ่นธุรกิจแดนใต้” คำขวัญประจำจังหวัดสงขลา ที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของพื้นที่โดดเด่นของเมืองสองทะเลมีอาณาเขตติดทะเลอ่าวไทยและทะเลสาบสงขลาที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติตลอดจนวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ ตำบลเกาะยอและตำบลน้ำน้อยมีอาณาเขตติดกับทะเลสาบสงขลาซึ่งมีความหลากหลายของทรัพยากรรวมถึงลำคลองวังที่มีชายฝั่งเป็นป่าโกงกางตลอดแนวซึ่งสามารถพัฒนาศักยภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวมาศึกษาและเรียนรู้วิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ชายฝั่งทะเลสาบสงขลาที่เป็นเอกลักษณ์ พื้นที่ตำบลเกาะยอตั้งอยู่ใจกลางทะเลสาบสงขลาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะต้องมาสัมผัส ปัจจุบันมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีความหลากหลาย เช่น กลุ่มผ้าทอเกาะยอ กลุ่ม OTOP นวัตกรรม กลุ่มเลี้ยงปลากระพง เป็นต้น ทั้งนี้จากการประชุมเพื่อพัฒนากองการท่องเที่ยวร่วมกับท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสงขลา พัฒนาชุมชนจังหวัดสงขลา สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และผู้นำชุมชนมองว่า สิ่งที่ชุมชนยังขาดและมีความต้องการให้เกิดขึ้นในพื้นที่คือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมกันพัฒนาศักยภาพ

จัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ตำบลเกาะยอและตำบลน่าน้อย จังหวัดสงขลา เนื่องจาก 2 ตำบลอยู่ในพื้นที่มีอาณาเขตติดต่อกับทะเลสาบสงขลา โดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ร่วมกับองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. ยกย่องให้เป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวต้นแบบที่มีการบริหารจัดการอย่างยั่งยืนและรองรับการเดินทางมาเยือนของนักท่องเที่ยวระดับคุณภาพสูง อีกทั้งมีข้อเสนอแนะให้มีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีการบริหารจัดการโดยประชาชนมีบทบาทและส่วนร่วมในการกำหนดแนวทาง การวางแผนการปฏิบัติให้เป็นไปตามแผน รวมถึงการติดตามและประเมินผลเพื่อการพัฒนาศักยภาพรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีความยั่งยืน

ดังนั้น คณะผู้วิจัยและหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัดสงขลา เล็งเห็นว่าพื้นที่ตำบลเกาะยอและตำบลน่าน้อย จังหวัดสงขลาเป็นพื้นที่ในการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนจะต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเกี่ยวกับการวางแผนการพัฒนาและกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชนและสอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสงขลา ทั้งนี้จะต้องศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีปัจจัยในการตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้เป็นส่วนในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาศักยภาพและสร้างขีดความสามารถในการบริหารจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนให้มีศักยภาพและที่สำคัญเกิดการจัดการการท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับและปัจจัยที่ส่งผลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพื้นที่ตำบลเกาะยอและตำบลน่าน้อยในจังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศพื้นที่ตำบลเกาะยอและตำบลน่าน้อย ในจังหวัดสงขลา
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพื้นที่ตำบลเกาะยอและตำบลน่าน้อยในจังหวัดสงขลา

บททวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.1 ความหมายการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

นิยามของความหมาย การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดย Sonloi (2019) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติมีอยู่เฉพาะถิ่นรวมถึงการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม โดยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับท้องถิ่นเพื่อสร้างจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมกับท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืนและยังมีนักวิชาการที่ได้ให้นิยามของความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่ง Jittangwatana (2005) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ โดยมีการให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องและให้ชุมชนท้องถิ่น การสร้างจิตสำนึก ให้ทุกฝ่ายร่วมกันรับผิดชอบต่อระบบนิเวศอย่างยั่งยืน จากนิยามความหมายของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น รวมทั้งวัฒนธรรมและความหลากหลายที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ และถือเป็นการท่องเที่ยว

แบบรับผิดชอบที่ผู้เดินทางจะต้องมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกในการร่วมกันรักษาและอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวมีความยั่งยืน

1.2 องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

Jittangwatana (2005) กำหนดองค์ประกอบหลักที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ประการ ดังนี้

- องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Identity or Authentic or Endemic or Unique) เป็นแหล่งรวมวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (Eco-system) ในพื้นที่นั้นๆ ดังนั้นองค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ (Natural-based-tourism)

- องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ (Responsible Travel) โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (Sustainably Managed Tourism) เพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ (Responsible Travel) โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

- องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยวประชาชนในท้องถิ่นและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmental Education-based Tourism)

- องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น (Involvement of Local Community or People Participation) ในกระบวนการมีส่วนร่วมด้านการคิด การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การได้รับประโยชน์ และติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมกันบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและการได้รับผลตอบแทนเพื่อนำมาบำรุงรักษาและบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นและคนในชุมชนเริ่มต้นจากการมีส่วนร่วมในระดับรากหญ้าจนถึงการมีส่วนร่วมของการปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจึงถือเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation-based Tourism)

องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้อธิบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่าประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ พื้นที่ท่องเที่ยว การจัดการอย่างยั่งยืน กิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ และมีส่วนร่วมของคนในองค์กรชุมชน หากการท่องเที่ยวใดมีองค์ประกอบที่ไม่สมบูรณ์ดังกล่าวข้างต้น ก็จะทำให้ระบบการจัดการการท่องเที่ยวไม่สมบูรณ์และอาจจะกลายเป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่น ๆ องค์ประกอบหลักทั้ง 4 ด้าน โดยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วมนั้นเป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างมากเนื่องจากจะก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ท้องถิ่นในหลายๆด้านทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และที่สำคัญเป็นการพัฒนาและยกระดับพื้นที่ในชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่

2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการพัฒนาศักยภาพของชุมชน

2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน

จากการศึกษาความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน BuNgarueang (2019) ที่มีความหมายในทิศทางเดียวกันว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน คือ การที่สร้างโอกาสให้สมาชิกในชุมชนได้เข้ามามีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการที่ร่วมกันวางเป้าหมายอีกทั้งการติดตามและประเมินผลที่เกิดขึ้นรวมถึงการได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา

2.2 รูปแบบการมีส่วนร่วม

BuNgarueang (2019) เสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมเป็น 4 แบบ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้น ประการแรกคือการกำหนดความต้องการและจัดลำดับความสำคัญและเลือกนโยบายกับประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานตามโครงการนั้นจะได้มาจากคำถามที่ว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้างและจะทำประโยชน์โดยวิธีใด เช่น การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหารงาน การประสานงานและการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและคุณภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มผลประโยชน์ของโครงการนี้รวมทั้งผลประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการซึ่งเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลในสังคม

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกต คือ ความเห็น ความชอบและความคาดหวัง ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มได้

ทั้งนี้จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดย Tuaycharoen and Kangsadaporn (2019) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนใน อำเภอกะพะงั่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในชุมชนอยู่ในระดับมากจึงทำให้การจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็ง และ Zakia kia (2021) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอินโดนีเซีย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับต่ำ ชุมชนขาดการประสานงานระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ขาดการจัดการแบบรวมศูนย์ ชุมชนยังขาดการให้ความร่วมมือซึ่งเป็นอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน สาเหตุจากขาดการรับรู้ข้อมูลและองค์ความรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทำให้เกิดอุปสรรคในการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน

ระเบียบวิธีการศึกษา

การดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) เพื่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและศึกษาปัจจัยที่ส่งผลในการตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนา ระยะเวลาวิจัยทั้งหมด 1 ปี ตั้งแต่ มกราคม 2565 ถึง ธันวาคม 2565

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1 ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 5 – 9 เทศบาลตำบลน่าน้อย อำเภอลาดใหญ่ และประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลเกาะยอ จำนวน 14,819 คน ผู้วิจัยได้กำหนด

ขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Krejcie and Morgan (1970) ตามตารางในการกำหนดขนาดตัวอย่าง $N = 15,000$ คน $n = 374$ ชุด เพื่อป้องกันความคาดเคลื่อน ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่าง 420 ชุด

ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 2 นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดสงขลา พื้นที่ตำบลน่าน้อยและตำบลเกาะยอ โดยไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน (Infinite Population) ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงของกลุ่มนักท่องเที่ยว จำนวน 150 ชุด ซึ่งเป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีความเหมาะสมตามข้อเสนอแนะของ Hair (2009) ในกรณีการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเชิงพรรณนา

ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 3 เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพื้นที่ตำบลเกาะยอและตำบลน่าน้อยในจังหวัดสงขลา ได้แก่ นายกเทศบาลตำบลน่าน้อย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยอ ผู้นำชุมชน ประชาชน ชาวบ้าน ประธานวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่การวิจัย ชาวประมงในชุมชน ผู้ประกอบการเกี่ยวกับธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดสงขลา รวมจำนวน 15 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือมี 2 แบบ คือ 1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ทั้งหมด 6 ประเด็น คือ ภาพรวมของการท่องเที่ยวในพื้นที่ รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ วิเคราะห์สภาพแวดล้อม ปัญหา อุปสรรคตลอดจนข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ 2. แบบสอบถามประชาชน ประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว และแบบสอบถามนักท่องเที่ยวในประเด็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวเชิงนิเวศพื้นที่ตำบลเกาะยอและตำบลน่าน้อย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ประเมินจะจัดกระทำกับข้อมูล (Data Processing) เริ่มด้วยการจัดระบบข้อมูล แยกประเภทข้อมูล ตามประเด็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยและทำความเข้าใจความหลากหลายตลอดจนความแตกต่างของข้อมูลที่รวบรวมมา จากนั้นผู้วิจัยจะวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ที่ได้เมื่อได้ข้อมูลประเด็นต่าง ๆ ครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว ผู้ประเมินนำมาจัดระบบข้อมูลแยกเป็นหมวดหมู่และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนา (Descriptive Analysis)

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ โดยได้นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมมาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติทั้งหมด ตามลำดับการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อการคำนวณหาข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามตอนที่ 1 ที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) โดยใช้ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพื้นที่ตำบลเกาะยอและตำบลน่าน้อยในจังหวัดสงขลา โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดสงขลาของนักท่องเที่ยว โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับการตัดสินใจมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับการตัดสินใจมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับการตัดสินใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับการตัดสินใจน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับการตัดสินใจน้อยที่สุด

4. วิเคราะห์ข้อเสนอแนะข้อเสนอแนะของตนเองที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ตำบลเกาะยอและตำบลน้ำน้อยในจังหวัดสงขลา

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาประกอบไปด้วย 3 ส่วน คือ ระดับและปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ตำบลเกาะยอและตำบลน้ำน้อยในจังหวัดสงขลาของนักท่องเที่ยวและแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ตำบลเกาะยอและตำบลน้ำน้อยในจังหวัดสงขลา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พื้นที่ตำบลเกาะยอและตำบลน้ำน้อยในจังหวัดสงขลา

1.1 ข้อมูลทั่วไปของประชาชน

ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 57.4 มีอายุระหว่าง 26-35 ปี ร้อยละ 21.9 มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 55.2 ประกอบอาชีพค้าขาย/รับจ้าง ร้อยละ 28.1 มีรายได้ระหว่าง 6,001-16,000 บาทต่อเดือน และอาศัยอยู่ในชุมชนตั้งแต่ 21 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 51.7

1.2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ตำบลเกาะยอและตำบลน้ำน้อย ในจังหวัดสงขลา

Table 1 Shows the Average Level of Public Participation in the Development of Ecotourism Management Potential.

Factors	$\bar{x}$	Participation Level
Participation in planning and decision-making	2.93	Moderate
Participation in implementing the plan	2.89	Moderate
Participation in benefit management	2.80	Moderate
Participation in monitoring and evaluation	2.75	Moderate
Total	2.84	Moderate

จาก Table 1 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของของประชาชนในการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ตำบลเกาะยอและตำบลน้ำน้อยในจังหวัดสงขลา จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 420 คน พบว่า โดยภาพรวมระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วยด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนงาน ด้านการมีส่วนร่วมใน

การจัดการผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 2.93 2.89 2.80 2.75 ทั้งนี้ โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.84 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

2 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ตำบลเกาะยอและตำบลน่าน้อย ในจังหวัดสงขลาของนักท่องเที่ยว

2.1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 63.3 มีอายุ Generation Y อายุ 24 - 41 ปี (พ.ศ. 2523 - 2540) ร้อยละ 36.0 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 46.7 ประกอบอาชีพข้าราชการ ร้อยละ 34.0 และมีรายได้ระหว่าง 10,000-20,000 บาทต่อเดือน

2.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ตำบลเกาะยอและตำบลน่าน้อยใน จังหวัดสงขลาของนักท่องเที่ยว

Table 2 Ecotourism Decision Levels in Ko Yo and Nam Noi Sub-districts

Factors	$\bar{X}$	Decision Level
Local Management	4.01	high
Community Management	3.92	high
Activities and Processes	3.95	high
Community Participation	3.91	high
Total	3.95	high

จาก Table 2 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ตำบลเกาะยอและ ตำบลน่าน้อยของนักท่องเที่ยวในจังหวัดสงขลา ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการของชุมชน ด้านกิจกรรมและ กระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน มีค่าเฉลี่ย 4.01, 3.92, 3.95, 3.91, โดยรวมอยู่ที่ 3.95 ระดับการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก ที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในการตัดสินใจมาท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน พื้นที่ตำบลเกาะยอและตำบลน่าน้อยของ นักท่องเที่ยวในจังหวัดสงขลา

2.3 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ของการมาท่องเที่ยว พบว่า เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและหลีกเลี่ยงจากความวุ่นวาย ร้อยละ 54.0 เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดสงขลาครบรอบครัว/ญาติร้อยละ 62.0 โดยรถยนต์ส่วนตัว ร้อยละ 64.0 เข้าพักที่พักรับรองในชุมชน เช่น โฮมสเตย์ ร้อยละ 52.0 จำนวนวันที่คาดว่าจะเดินทางมา ท่องเที่ยวระหว่าง 3 – 4 วัน ร้อยละ 51.3 และค้นหาข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ อินเทอร์เน็ต แอปพลิเคชัน เว็บไซต์ต่าง ๆ ร้อยละ 64.0

3. จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศรวมทั้งผู้ที่มี ส่วนเกี่ยวข้องภาครัฐและภาคเอกชนในพื้นที่ตำบลเกาะยอและตำบลน่าน้อย จังหวัดสงขลา จำนวน 15 คน เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในชุมชน โดยมีวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) จำนวน 6 ประเด็นรายละเอียดดังนี้

ประเด็นที่ 1 ภาพรวมของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดสงขลา ในส่วนการมีส่วนร่วมของ ประชาชนด้านภาพรวมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ส่วนใหญ่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ดังกล่าว ยังขาดการร่วมกลุ่มในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรม เช่น กิจกรรมล่องเรือชมพระอาทิตย์ กิจกรรมล่องเรือรอบเกาะ คลองวง ล่องเรือชมเกาะยอ ล่องเรือชมป่าโกงกาง ล่องเรือชมสวนป่าเปรม

ประเด็นที่ 2 การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพื้นที่ตำบลเกาะยอและตำบลน่าน้อย จังหวัดสงขลา พบว่า มีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีความหลากหลายอีกทั้งขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมกันจัดการกลุ่มและกำหนดทิศทางในการพัฒนา อีกทั้งประชาชนขาดองค์ความรู้ในด้านการบริหารจัดการรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เกิดความยั่งยืน

ประเด็นที่ 3 การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจและการวางแผนการดำเนินงาน พบว่า ผู้รับการสัมภาษณ์ยังไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินกิจกรรมในชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประเด็นปัญหาการมีส่วนร่วมขององค์กรภาครัฐและภาคเอกชนในพื้นที่ขาดการร่วมมือในการกำหนดรูปแบบการจัดการและการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวตลอดจนการวางแผนในการตัดสินใจในการปฏิบัติงานร่วมกันทั้งในส่วนของผู้นำชุมชน ประชาชน องค์กรปกครองท้องถิ่น ภาครัฐและภาคเอกชนที่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ 4 ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า ผู้นำชุมชน ประชาชนในชุมชน และองค์กรปกครองท้องถิ่น ขาดการสื่อสารในเรื่องกิจกรรมการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน ทำให้เกิดช่องว่างในการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ และการรับผลประโยชน์ยังไม่กระจายไปยังประชาชนในชุมชนโดยทั่วถึงก็มาจากสาเหตุการสื่อสารของผู้นำชุมชน และกลุ่มวิสาหกิจที่ขาดองค์ความรู้ในการปฏิบัติงานอีกทั้งกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

ประเด็นที่ 5 ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะในการจัดการที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวมีอะไรบ้าง พบว่าประเด็นหลักๆที่ทำให้การพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพื้นที่ตำบลเกาะยอและตำบลน่าน้อยในจังหวัดสงขลา ขาดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนใน การกำหนดแนวทางในการพัฒนาขาดองค์ความรู้ในการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยว การสื่อสารไปยังกลุ่มประชาชนในพื้นที่และสิ่งสำคัญชุมชนกับองค์กรส่วนท้องถิ่นจะต้องมีแนวทางในการพัฒนาที่มีรูปแบบการจัดการที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ

ประเด็นที่ 6 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมพื้นที่เพื่อสร้างกลยุทธ์ในการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพื้นที่ตำบลเกาะยอและตำบลน่าน้อยในจังหวัดสงขลา โดยการนำเอา SWOT Analysis มาใช้ในการวิเคราะห์ โดยผลการศึกษาพบว่า จุดแข็งของพื้นที่ ได้แก่ วัฒนธรรมประเพณีที่มีความหลากหลาย ทรัพยากรทางธรรมชาติเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว อัตลักษณ์และวิถีของชุมชน และสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว จุดอ่อน ขาดความรู้และความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ขาดการวางแผน การสื่อสารของผู้นำยังไม่ทั่วถึง โอกาส ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน และอุปสรรค สภาพภูมิอากาศในพื้นที่อาจจะไม่สะดวกในการท่องเที่ยว

สรุปและการอภิปรายผล

ผลการศึกษาในระดับและปัจจัยที่ส่งผลการมีส่วนร่วมของประชาชนมีผลต่อการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพื้นที่ตำบลเกาะยอและตำบลน่าน้อยในจังหวัดสงขลา ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 4 ปัจจัย

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศพื้นที่ตำบลเกาะยอและตำบลน่าน้อยในจังหวัดสงขลา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศพื้นที่ตำบลเกาะยอและตำบลน่าน้อยในจังหวัดสงขลา ทั้ง 4 ปัจจัยอยู่ในระดับมาก

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพื้นที่ตำบลเกาะยอ และตำบลน่าน้อยในจังหวัดสงขลา โดยการพัฒนาจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา ผู้ประกอบการและที่สำคัญที่สุดนั้นคือ ประชาชนในชุมชนต้องมีการพัฒนาพื้นที่ควบคู่กัน ผู้วิจัยเสนอแนวทางในการพัฒนาดังนี้

แนวทางระดับชุมชนในการจัดการและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพื้นที่ตำบลเกาะยอและตำบลน่าน้อยในจังหวัดสงขลา โดยสิ่งสำคัญประชาชนจะต้องมีการรวมกลุ่มเพื่อทำการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการบริหารจัดการกลุ่มโดยมีภาระหน้าที่ตามที่คณะกรรมการกลุ่มได้พิจารณาเห็นควร ร่วมกันกำหนดวางแผนและการตัดสินใจ การปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ การจัดการผลประโยชน์ และการติดตามและประเมินผล เพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้มีความยั่งยืน ชุมชนจะต้องรวบรวมองค์ประกอบของการจัดการการท่องเที่ยวสำคัญให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อเป็นจุดขายในการสร้างการรับรู้และมีผลต่อการตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว เช่น ด้านพื้นที่ในประเด็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีความสวยงามและมีความหลากหลาย แหล่งท่องเที่ยวมีความเป็นเอกลักษณ์ที่ น่าสนใจเช่น วิถีชีวิตของวัฒนธรรม ประเพณี แบบดั้งเดิม ด้านการจัดการชุมชน การบริการร้านค้า มีความเป็นระเบียบ เหมาะสม ต่อแหล่งท่องเที่ยวและเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว การจัดระบบรักษาความปลอดภัยภายในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ด้านกิจกรรมในชุมชน ความหลากหลายของกิจกรรมในชุมชนที่สร้างประสบการณ์และการเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยว และสิ่งสำคัญการสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวเป็นการสร้างการกลับมาใช้บริการซ้ำ ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อที่หลากหลาย เช่น สื่อออนไลน์, วิทยู, โทททัศน์, หรือสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในการจัด กิจกรรมทางการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นอยู่และรายได้ ของชุมชนท้องถิ่น ทั้ง 4 ด้านที่กล่าวมาเป็นปัจจัยที่ทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่

แนวทางระดับนโยบาย สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาศักยภาพเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศพื้นที่ตำบลเกาะยอและตำบลน่าน้อยในจังหวัดสงขลา

1. การผลักดันและการวางแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาศักยภาพพื้นที่ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดสงขลา โดยการสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาพื้นที่โครงสร้างพื้นฐานในชุมชน และเพิ่มองค์ความรู้ให้ชุมชนในการเตรียมพร้อมรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน

2. องค์การภาคี ภาครัฐและภาคเอกชนควรมีการเข้ามาเป็นแกนนำ จัดกิจกรรม หรือดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน หรือพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง และการกระตุ้นให้ผู้นำชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมและสื่อสารไปยังประชาชนให้ทั่วถึง

3. ส่งเสริมให้มีกิจกรรม การจัดฝึกอบรมด้านการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบด้านบวกและลบในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน รวมทั้งผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในชุมชนและการดูแล การดูแลรักษา ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในชุมชนโดยการสนับสนุนด้านการจัดกิจกรรมภายในชุมชน ให้มีการขับเคลื่อนและเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนจัดทำป้ายสื่อความหมายบริเวณจุดต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อบ่งบอกถึงความสำคัญและให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่

ผลการศึกษาในระดับและปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนในพื้นที่ตำบลเกาะยอและตำบลน่าน้อยในจังหวัดสงขลา ยังขาดการรับรู้

เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารในการเข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทในการร่วมกันกำหนดแผน การปฏิบัติให้เป็นไปตามแผน การติดตามและประเมินผลเพื่อให้ชุมชนได้รับประโยชน์และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน ประชาชนในชุมชนที่ไม่ใช่ระดับผู้นำชุมชนยังขาดองค์ความรู้ในการจัดการและวางแผนพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและเกิดความยั่งยืนในพื้นที่ ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Sonloi (2019) ที่ได้ศึกษา เรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ของชุมชนบ้านริมคลอง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงครามพบว่าในทุก ๆ ด้านอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากประชาชนในชุมชนที่ไม่ใช่ผู้นำขาดองค์ความรู้ กระบวนการจัดการ และรูปแบบแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ในชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดความยั่งยืน อีกทั้งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Boonrat and Anantamongkolkul (2019) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางพัฒนา จังหวัดพังงา พบว่า ประชาชนในชุมชนยังขาดองค์ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีชุมชนเข้ามาบริหารจัดการในทุกกระบวนการและแต่ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Tuaycharoen and Kangsadaporn (2019) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากประชาชนในชุมชนได้รับการศึกษาสูงและได้เข้าอบรมเกี่ยวกับการจัดการและการพัฒนาพื้นที่ในชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและประชาชนในชุมชนมีความสนใจและตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวที่ทำรายได้ให้กับชุมชนที่ทำให้คนในชุมชนมีงานทำ มีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจการรวมไปถึงที่สำคัญการแบ่งผลประโยชน์กันอย่างเป็นธรรม โปร่งใส ไม่ถูกผูกขาดโดยกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ประชาชนในชุมชนให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพพื้นที่ของชุมชนในอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี และไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Phopruksanand (2021) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดน้ำวัดลำพญา จังหวัดนครปฐม ในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมาก เนื่องจากประชาชนในชุมชนต้องการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมกันวางแผนดำเนินการพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี อย่างยั่งยืน ทั้งนี้เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมประชาชนในชุมชน ผู้นำชุมชน องค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน สถาบันการศึกษา ผู้ประกอบการในพื้นที่ ตลอดจนเครือข่ายของชุมชนที่ถือว่าชุมชนนั้นมีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะและองค์ความรู้ให้กับประชาชนในพื้นที่ ไม่ใช่เพียงแต่ผู้นำที่จะต้องมีความรู้ประชาชนในพื้นที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนจะต้องได้รับการพัฒนาทักษะและเสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เกิดความยั่งยืน ทั้งนี้ประชาชนในชุมชนจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่และพร้อมที่จะเข้าร่วมประชุม วางแผนและร่วมกันตัดสินใจในการพัฒนาตลอดจนติดตามและประเมินผลการพัฒนาเพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศพื้นที่ตำบลเกาะยอและตำบลน่าน้อยในจังหวัดสงขลา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญที่เท่ากันทั้ง 4 ปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นด้านการจัดการในพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญมากที่สุดโดยเฉพาะบริเวณแหล่งท่องเที่ยวมีความอุดมสมบูรณ์ มีความสวยงามและมีความหลากหลายให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาและสร้างประสบการณ์ในการจดจำที่ดี ด้านการจัดการของชุมชน นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับการบริการและความเพียงพอต่อการให้บริการของชุมชนต้องความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยที่สำคัญคือความพร้อมของชุมชนในการรองรับนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในชุมชน ด้านการดำเนินกิจกรรมและกระบวนการ

นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับการสร้างรายได้และสร้างอาชีพกับคนในชุมชนที่หลากหลายและรวมไปถึงการประชาสัมพันธ์หลากหลาย เช่น สื่อออนไลน์ ซึ่งปัจจุบันกลุ่มนักท่องเที่ยวสอบถามข้อมูลการท่องเที่ยวได้อย่างครบถ้วน และด้านการมีส่วนร่วมก็เช่นเดียวกันนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชน การสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่น ซึ่งปัจจัยดังกล่าวหากชุมชนท่องเที่ยวไม่สามารถที่จะดำเนินการจัดการให้เป็นไปตามความต้องการของนักท่องเที่ยวชุมชนนั้นก็จะเป็นการพัฒนาและสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่นั้น โดยผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Sanitchan (2021) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว กรณีศึกษาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยนักท่องเที่ยวได้ให้ความสำคัญกับทุกปัจจัย และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Dawwiankan and Pinta (2020) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวกรณีศึกษา สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง และสถานีเกษตรหลวงอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Hiranthet (2013) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เพื่อให้พื้นที่ชุมชนตำบลเกาะยอและตำบลน่าน้อย จังหวัดสงขลา มีแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ในชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน สิ่งสำคัญชุมชนจะต้องมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวให้เป็นไปตามปัจจัยที่นักท่องเที่ยวเลือกตัดสินใจมาท่องเที่ยวและเป็นไปตามวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของชุมชนให้คงอยู่เหมือนเดิมผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลางทำให้การพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ยังขาดระบบการบริหารจัดการ ดังนั้น ผู้นำชุมชนระดับท้องถิ่น ผู้นำกลุ่มชุมชนควรมีการกำหนดแผนในการปฏิบัติงานโดยให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนร่วมกันทุกภาคส่วนที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ตำบลเกาะยอและตำบลน่าน้อย ในจังหวัดสงขลา

2) ควรนำผลงานวิจัยไปใช้ในหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีบทบาทในการกำหนดนโยบาย วางแผนในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน สร้างความตระหนักและที่สำคัญกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ภาครัฐ ภาคเอกชนและสถานประกอบการในพื้นที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องให้การสนับสนุนให้เกิดการจัดตั้ง และรวมกลุ่มเป็นกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนด้วยตนเอง โดยหน่วยงานภาครัฐ สนับสนุนและสถาบันการศึกษา ร่วมกันส่งเสริมและให้องค์ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดการ เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

3) ควรพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ตำบลน่าน้อยและตำบลเกาะยอ จังหวัดสงขลา โดยการรวมกลุ่มที่ชัดเจนเพื่อการจัดการที่เป็นรูปธรรมและเตรียมพร้อมที่จะรองรับนักท่องเที่ยวโดยที่สำคัญที่สุดควรมีการร่วมประชุมและกำหนดแนวทางการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบเพื่อให้ประชาชน

ที่มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมมีบทบาทในการจัดการ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในทุกๆด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนหากขาดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนแล้ว การขับเคลื่อนก็ไม่สามารถที่จะขับเคลื่อนไปได้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคตหรือการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการสำรวจกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อนำมาเป็นกิจกรรมหลักในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน
- 2) ควรมีการศึกษาต่อยอดเกี่ยวกับศักยภาพเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางน้ำเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบที่มีความหลากหลายในชุมชน
- 3) การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยว แต่ยังไม่ได้ศึกษาถึงขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวได้มากนักน้อยเพียงใดและแนวทางในการป้องกันหากมีนักท่องเที่ยวเกินความสามารถในการรองรับของพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- Boonrat, S., & Anantamongkolkul, C. (2019). *Community-Based Tourism Management at Ban Bang Phat, Phang Nga Province, a Preliminary Case Study*. The 3rd National Academic Conference, Faculty of Tourism Management National Institute of Development Administration.
- BuNgarueang, M. (2019). *The Development of Community Eco-tourism in Singhanat Subdistrict. Lat Bua Luang District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province*. Bangkok: National Institute of Development Administration.
- Chuambumrung, T. (2009). *Roles of Local Administrative Organizations and Sustainable Tourism Development based on Sufficiency Economy Concepts*. Bangkok: Publishing House of the Cabinet and the Royal Gazette.
- Hair, J.F (2009). *Multivariate Data Analysis*. (7th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- Janket, K. (2017). *Sustainable Community Tourism Management: Case Study: Ko Yo Community, Songkhla Province*. Bangkok: Thammasat University.
- Jittangwattana, B. (2005). *Sustainable Tourism Development*. Bangkok: Thammasat University Book Center.
- Juspalo, S. (2013). Ecotourism Management by Community Participation Process in the Area. Koh Sarai, Satun Province. *Journal of Community Development Research*. 6(1), 81-93.
- Ko Yo Subdistrict Administrative Organization, Mueang Songkhla district, Songkhla province. Retrived on February 8, 2023 from <https://kohyor.go.th/frontpage>
- Ministry of Tourism and Sport. (2018). *National Tourism Development Plan (2021–2022)*. Bangkok: Office of the Permanent Secretary, Ministry of Tourism and Sports.
- Nam Noi Subdistrict Administrative Organization, Hat Yai district, Songkhla province. Retrived on February 8, 2023 from <http://www.namnoi.go.th/frontpage>,

- Pamaranon, P. (2019). *Factors Influencing Decision Making for Historical Tourism and Culture of Thai Tourists in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province*. Independent Study, Master Degree, Bangkok University.
- Phopphueksanand, N. (2021). The Participation of the Wat Lam Phaya Floating Market Community Nakhon pathom Province in Sustainable Tourism Management. *Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology*, 6(9), 100-110.
- Ratinthorn, S. (2012). Pushing Factors and Pulling Factors Affecting Chinese Tourists in Choosing to Travel in Thailand. *APHEIT Journals*, 18(1), 84-104.
- Rattanaphongpinyo, T. (2016). *Public Participation and Environmental Factors in Manage the Eco-tourism of Bang Nam Phueng Floating Market*. Phechaburi: Silpakorn University.
- Songkhla Province. (2021). Retrived on February 8, 2023 from <https://www.songkhla.go.th/frontpage>
- Sonloy, W. (2019). *Participation of Local Communities in Creative Tourism Management of Ban Rim Klong Community, Muang District, Samut Songkhram Province*. Phechaburi: Silpakorn University.
- Suansri, P. (2017). Community Based Tourism (CBT). *Tourism Economy Report*, 2017(7), 251-253.
- Thuaycharoen, P., & Kangsadaporn, A. (2019). *People's Participation in Sustainable Ecotourism Development in Koh Phangan District, Surat Thani Province*. Paper Presented at the 14th National Graduate Studies Conference. University of the Thai Chamber of Commerce, Academic Year 2019. 126 -136.
- Tiapaiboon, P. (2014). *Potential of Community-based Eco-tourism Tourism Ban Hua Non Wat, Mae Tom Sub-district, Bang Klam District, Songkhla Province*. Hat Yai: Faculty of Environmental Management, Prince of Songkla University.
- Zakia, K. (2021). Ecotourism in Indonesia: Local Community Involvement and The Affecting Factors. *Journal of Governance and Public Policy*, 8(4), 93-105.

การวิเคราะห์ผลกระทบจากการใช้นโยบายการคลังในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ด้วยแบบจำลองดุลยภาพทั่วไปเชิงสุ่มแบบพลวัต

Analysis of the Effect of Fiscal Policy during the 12th National Economic and Social Development Plan using Dynamic Stochastic General Equilibrium

ศุภศิวิ สุวรรณเกษร^{1*} บุญธรรม ราชรักษ์² และ รักษ์พงศ์ วงศาโรจน์³
Supsi Suwanakesorn^{1*} Boontham Racharak² and Rugphong Vongsaraj³

วันที่รับบทความ : 15/12/2565
วันแก้ไขบทความ : 15/02/2566
วันตอบรับบทความ : 23/02/2566

บทคัดย่อ

การวิเคราะห์ผลกระทบจากการใช้นโยบายการคลังในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ด้วยแบบจำลองดุลยภาพทั่วไปเชิงสุ่มแบบพลวัต มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงปฏิกริยาตอบสนองของตัวแปรในระบบเศรษฐกิจเมื่อรัฐบาลเปลี่ยนแปลงการดำเนินนโยบายการคลัง และ 2) วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงค่าตัวทวีของตัวแปรในระบบเศรษฐกิจเมื่อรัฐบาลเปลี่ยนแปลงการดำเนินนโยบายการคลังในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิรายไตรมาสช่วงปี 2560 – 2564 จากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยสถิติแบบเบส์ ผลการศึกษา พบว่า ข้อมูลที่ทำการทดสอบมีลักษณะของการเป็นห่วงโซ่มาร์คอฟที่มีการบรรจบกัน จึงสามารถทำการวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไปได้ และผลวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงปฏิกริยาตอบสนองของตัวแปรในระบบเศรษฐกิจแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรทางเศรษฐกิจในแบบจำลองตอบสนองต่อนโยบายการลดภาษีรายได้บุคคลธรรมดาจากการเพิ่มการลงทุนทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว สำหรับผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงค่าตัวทวีของตัวแปรในระบบเศรษฐกิจ พบว่า เมื่อรัฐบาลดำเนินนโยบายการคลังทั้งมาตรการเพิ่มการลงทุน และการลดภาษีรายได้บุคคลธรรมดา จะส่งผลทำให้ค่าตัวทวีการบริโภคครัวเรือนริคาร์เดียนในระยะสั้นและระยะกลางทำงานทางบวกมากที่สุด และในระยะยาวทั้งสองมาตรการส่งผลทำให้ค่าตัวทวีการบริโภคครัวเรือนริคาร์เดียนและการลงทุนภาคเอกชนทำงานทางบวก

คำสำคัญ: นโยบายการคลัง ตัวทวี แบบจำลองดุลยภาพทั่วไปเชิงสุ่มแบบพลวัต

การประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยสถิติเบส์

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาเศรษฐศาสตร์ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
PhD student under the Doctor of Philosophy Program in Sociology, Ramkhamhaeng University

² รองศาสตราจารย์, คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Associate Professor, Faculty of Economics, Ramkhamhaeng University

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะการจัดการการท่องเที่ยว สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
Assistant Professor Dr., Graduate School of Tourism Management, National Institute of Development Administration

* Corresponding author: E-mail address: Supsi@hotmail.com

Abstract

The Analysis of the Effect of Fiscal Policy during the 12th National Economic and Social Development Plan using Dynamic Stochastic General Equilibrium. The objectives of this study were 1) to analyze the changes in the responses of the variables in the economic system when the government changed the implementation of fiscal policy; 2) to analyze changes in the multiplier of variables in the economic system when the government changed fiscal policy during the 12th National Economic and Social Development Plan. During 2017 – 2021, secondary data were collected quarterly from relevant government organizations, and parameters are estimated by Bayesian statistics. Here, the results show that the test data were characterized as an independent chain with convergence and were then analyzed in the next step. The analysis of changes in the responses of variables in the economic system shows that the economic variables in the model respond to personal income tax reduction policies more than those of increasing short-, medium-, and long-term investment. For analysis of the multiplier changes of variables in the economic system, the results demonstrate that when the government implemented fiscal policy including investment increasing measures and personal income tax reduction, they caused the most positive increase in short- and medium-term of Ricardian household consumption multiplier. Also, for long-term, both measures resulted in the increase in Ricardian household consumption multiplier and private investment.

Keywords: Fiscal Policies, Multiplier, Dynamic Stochastic General Equilibrium, Bayesian Estimation

บทนำ

นโยบายการคลังเป็นหนึ่งในเครื่องมือสำคัญสำหรับการรักษาเสถียรภาพ และสร้างความสำเร็จเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยทั่วไปแล้วกระทรวงการคลังเป็นหน่วยงานหลักในการกำหนดรูปแบบและทิศทางของนโยบายให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ ณ ขณะนั้น ถึงแม้ว่าการใช้นโยบายการคลังจะเห็นผลช้ากว่านโยบายการเงิน แต่มาตรการดังกล่าวยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจในระยะยาว ที่ผ่านมามีนักวิชาการ เช่น Hlongwane et al. (2018), Ahmad et al. (2020) และ Nuru and Hayelom (2021) ได้แสดงหลักฐานเพื่อชี้ให้เห็นว่านโยบายการคลังมีอิทธิพลต่อการรักษาระดับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในหลายประเทศ แต่ก็มีนักวิชาการอีกกลุ่มหนึ่งที่ทำการศึกษาและพบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างนโยบายการคลังกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สาเหตุดังกล่าวเกิดจากการที่รัฐบาลบางประเทศดำเนินนโยบายการคลังที่เกินพอดีจนทำให้เกิดปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรภายในระบบเศรษฐกิจ (Crowding Out) ดังที่ Halkos and Paizanos (2016) ได้ทำการศึกษาและพบว่า การดำเนินมาตรการทางการคลังที่ต่อเนื่องส่งผลทำให้รัฐบาลต้องกู้ยืมเงิน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่ออัตราดอกเบี้ยต่อไป สอดคล้องกับ Kim (2021) ที่พบว่า ประเทศที่อยู่ในสภาวะการขาดดุลงบประมาณอย่างต่อเนื่อง มีแนวโน้มที่จะประสบกับปัญหาความไม่มั่นคงของระบบเศรษฐกิจ ข้อค้นพบดังกล่าวเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ Adegbite and Tunde (2015) ที่ได้โต้แย้งเกี่ยวกับการ

ดำเนินนโยบายการคลังของรัฐบาล นักวิชาการกลุ่มนี้มองว่ารัฐบาลควรทำหน้าที่แค่จัดหาสินค้าสาธารณะ และรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศเท่านั้น

Table 1 Changes in the Economic Multiplier

National Economic and Social Development Plan	GDP Growth Rate
National Economic and Social Development Plan 1	7.9
National Economic and Social Development Plan 2	7.2
National Economic and Social Development Plan 3	6.6
National Economic and Social Development Plan 4	7.1
National Economic and Social Development Plan 5	5.4
National Economic and Social Development Plan 6	10.9
National Economic and Social Development Plan 7	8.1
National Economic and Social Development Plan 8	-0.1
National Economic and Social Development Plan 9	5.7
National Economic and Social Development Plan 10	2.6
National Economic and Social Development Plan 11	3.8
National Economic and Social Development Plan 12	1.6
Average	5.6

จาก Table 1 ระยะเริ่มต้นของการพัฒนาประเทศตามแผนฯ ผลการพัฒนาทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจตามแผนฯ ฉบับที่ 1-7 ถึงแม้ในช่วงแผนฯ ฉบับที่ 5 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจะลดไปบ้าง แต่เมื่อพิจารณาในภาพรวม ณ ช่วงเวลาดังกล่าวถือว่าประเทศไทยมีอัตราการเติบโตอยู่ในระดับสูง ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Munir and Riaz (2020) ที่พบว่านโยบายการคลังทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการควบคุมเศรษฐกิจของรัฐบาลและเป็นตัวช่วยสำคัญของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Sujianto & Azmi, 2020; Wu et al., 2010) ข้อค้นพบนี้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ Maipita (2012) ที่ชี้ว่านโยบายการคลังที่มีอิทธิพลต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ Baum et al. (2012) และ Batini et al (2014) ได้แสดงหลักฐานวิชาการไว้ว่ากิจกรรมทางการคลังมีความสัมพันธ์กับวัฏจักรเศรษฐกิจในระดับสูง อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจาก Table 1 พบว่าในช่วงแผนฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.1 เนื่องจากในเวลานั้นประเทศไทยประสบกับวิกฤติต้มยำกุ้ง และในช่วงแผนฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) เศรษฐกิจของประเทศไทยเติบโตในระดับต่ำมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.6 เนื่องจากในช่วงปี พ.ศ. 2563 – 2564 เกิดวิกฤติการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทั่วโลก รัฐบาลในหลายประเทศต่อสู้กับสถานการณ์ดังกล่าวด้วยนโยบายทางการคลังเช่นเดียวกันกับประเทศไทยที่ใช้นโยบายการคลังในรูปแบบต่าง ๆ เช่น โครงการประชารัฐ โครงการเราเที่ยวด้วยกัน โครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ มาตรการกระตุ้นการลงทุนขนาดเล็กของรัฐบาล มาตรการลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับผู้ประกอบการ SME เป็นต้น จึงอาจกล่าวได้ว่าในช่วงแผนฯ ฉบับที่ 12 รัฐบาลมีการใช้นโยบายการคลังอย่างเข้มข้น

ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินนโยบายการคลังเป็นไปอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้นโยบายการคลังจึงเป็นสิ่งจำเป็น แต่จากข้อจำกัดของแบบจำลองทางเศรษฐมิติ ทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจทั้งระบบภายใต้สถานการณ์สมมติ (Scenario Analysis) จากพฤติกรรมของตัวแทนทางเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ได้ Lucas (1976) จึงพยายามพัฒนาแบบจำลองที่สามารถสังเกตการเปลี่ยนแปลงผลกระทบของการใช้นโยบายการคลังที่มีต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจ เมื่อตัวแปรที่กำหนดเปลี่ยนแปลงไป คุณสมบัติดังกล่าวทำให้แบบจำลองดุลยภาพทั่วไปเชิงสุ่มเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวางในเวลาต่อมา สำหรับประเทศไทยได้มีการนำแบบจำลองดุลยภาพทั่วไปเชิงสุ่มแบบพลวัต (Dynamic Stochastic General Equilibrium: DSGE Model) มาใช้ในการวิเคราะห์ในหัวข้อต่าง ๆ เช่น Sitthiyot (2021) ประยุกต์ใช้แบบจำลอง DSGE เพื่อศึกษาเกี่ยวกับเศรษฐกิจมหภาคและการเงินของโลกภายใต้เงื่อนไขของความไม่แน่นอน Intapan et al. (2021) ใช้แบบจำลอง DSGE ประเมินการจำนวนผู้ติดเชื้อโควิด-19 เพื่อหาแนวทางการใช้มาตรการกระตุ้นเพื่อรักษาระดับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ Phrommin (2018) ทำการวิเคราะห์นโยบายการเงินภายใต้เป้าหมายเงินเฟ้อของประเทศไทย จากคุณสมบัติและความหลากหลายของแบบจำลอง DSGE งานวิจัยชิ้นนี้จึงต้องการพัฒนาต่อยอดแนวคิดดังกล่าว เพื่อทดสอบผลกระทบจากการใช้นโยบายการคลังของรัฐบาลที่มีต่อตัวแทนทางเศรษฐกิจ (Economic Agents) รวมถึงประมาณการสถานการณ์ (Shock Anticipation) และระยะเวลาของผลกระทบ (Shock Duration) ที่เกิดขึ้นกับตัวแทนทางเศรษฐกิจ ภายใต้หัวข้อ การวิเคราะห์ผลกระทบจากการใช้นโยบายการคลังในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ด้วยแบบจำลองดุลยภาพทั่วไปเชิงสุ่มแบบพลวัต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงปฏิกิริยาตอบสนองของตัวแปรในระบบเศรษฐกิจเมื่อรัฐบาลเปลี่ยนแปลงการดำเนินนโยบายการคลังในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12
2. เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงค่าตัวทวีของตัวแปรในระบบเศรษฐกิจเมื่อรัฐบาลเปลี่ยนแปลงการดำเนินนโยบายการคลังในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12

ทบทวนวรรณกรรม

1. แบบจำลอง DSGE ตามแนวคิด NK Model

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบจำลอง DSGE ภายใต้สมมติฐานระบบเศรษฐกิจแบบปิด ประกอบด้วยภาคครัวเรือน ภาคการผลิต รัฐบาล มีธนาคารกลางเป็นผู้กำหนดอัตราดอกเบี้ย และเป็นระบบเศรษฐกิจบนสมมติฐานตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดตามแนวคิด NK Model แสดงรายละเอียดดังนี้

ภาคครัวเรือน (Households)

การศึกษาในครั้งนี้อยู่บนสมมติฐานที่ว่าตัวแทนทางเศรษฐกิจจะไม่เปลี่ยนแปลง โดย $i \in [0,1]$ ส่วนของครัวเรือนที่มีความสามารถในการลงทุนหรือซื้อขายในตลาดทุนจะแสดงด้วยสัญลักษณ์ $1 - \lambda$ เราเรียกครัวเรือนกลุ่มนี้ว่า ครัวเรือนแบบ Ricardian และกลุ่มของครัวเรือนที่ไม่สามารถเข้าถึงสินทรัพย์การลงทุนหรือการสะสมความมั่งคั่งเป็นกลุ่มครัวเรือนที่มีพฤติกรรมการใช้รายได้ทั้งหมดสำหรับการบริโภค แสดงด้วยสัญลักษณ์ λ กลุ่มครัวเรือนทั้งสองประเภทจะมีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ดังสมการต่อไปนี้

ครัวเรือนแบบ Ricardian (Ricardian Households) หรือครัวเรือนร่ำรวย

กำหนดให้ C_t^0 และ L_t^0 แสดงถึง การบริโภคและการพักผ่อนของครัวเรือนร่ำรวย โดยที่อัตราคิดลดของปัจจัยแสดงด้วยค่า $\beta \in [0,1]$ ครัวเรือนกลุ่มนี้ตั้งอยู่บนสมมติฐานของการแสวงหาอรรถประโยชน์สูงสุด $U(C_t^0, L_t^0)$

$$E_0 \sum_{t=0}^{\infty} \beta^t U(C_t^0, N_t^0) \quad (1)$$

ขึ้นอยู่กับข้อจำกัดของรายได้

$$P_t(C_t^0 + I_t^0) + R_t^{-1}B_{t+1} = W_tN_t^0 + R_t^kK_t^0 + B_t + D_t - P_tT_t \quad (2)$$

และมีการสะสมทุนแสดงดังสมการ

$$K_{t+1}^0 = (1 - \delta)K_t^0 + \phi\left(\frac{I_t^0}{K_t^0}\right)K_t^0 \quad (3)$$

ในช่วงเวลาแรกผู้บริโภคจะมีรายรับจากการใช้แรงงาน $W_tN_t^0$ โดยที่ W_t คือ อัตราค่าจ้าง ณ ราคาตลาด และ N_t^0 คือ จำนวนชั่วโมงในการทำงาน ครัวเรือนจะมีรายรับจากการให้เช่าปัจจัยทุนที่ถือครองอยู่ K_t^0 แก่ภาคการผลิต ณ ราคาตลาด (Nominal) แสดงด้วย R_t^k และ B_t แสดงปริมาณพันธบัตรที่ปราศจากความเสี่ยงที่ถือครองเกินช่วงเวลา $t - 1$, R_t คือ ผลตอบแทนเบื้องต้นจากพันธบัตรที่ทำการซื้อในช่วงเวลา t , D_t คือ ผลตอบแทนจากการเป็นเจ้าของในภาคการผลิต (อาจหมายถึงการถือหุ้น) T_t คือ การจ่ายภาษีแบบก้อน (Lump-sum Taxes) จากผู้บริโภค, C_t^0 และ I_t^0 คือ ค่าใช้จ่ายสำหรับการบริโภคและการลงทุน P_t คือ ราคาสินค้าขั้นสุดท้ายที่ทำการซื้อขายในระบบเศรษฐกิจ ต้นทุนในการปรับเปลี่ยนปัจจัยทุน แสดงด้วย $\phi\left(\frac{I_t^0}{K_t^0}\right)K_t^0$ โดยที่การตัดสินใจปรับเปลี่ยนทุน (ทุนเรือนหุ้น) จะขึ้นอยู่กับค่าใช้จ่ายเพื่อการลงทุน I_t^0 กำหนดให้ $\phi' > 0, \phi'' \leq 0, \phi'(\delta) = 1$ และ $\phi(\delta) = \delta$ แสดงดังสมการ

$$U(C, L) \equiv \log C - \frac{N^{1+\varphi}}{1+\varphi} \text{ โดยที่ } \varphi \geq 0$$

เงื่อนไขแรกความต้องการอรรถประโยชน์สูงสุดของผู้บริโภคแสดงดังนี้

$$1 = R_t E_t \{ \Lambda_{t,t+1} \} \quad (4)$$

$$P_t Q_t = E_t \left\{ \Lambda_{t,t+1} [R_{t+1}^k + P_{t+1} + Q_{t+1}((1 - \delta) + \phi_{t+1}\left(\frac{I_{t+1}^0}{K_{t+1}^0}\right) - \phi_{t+1})] \right\} \quad (5)$$

$$Q_t = \frac{1}{\phi\left(\frac{I_t^0}{K_t^0}\right)} \quad (6)$$

โดย $\Lambda_{t,t+k}$ คือ ระดับการลดลงของปัจจัยซึ่งกำหนดให้เป็นแบบสุ่ม

$$\Lambda_{t,t+k} = \beta^k \left(\frac{C_{t+k}^0}{C_t^0} \right)^{-1} \left(\frac{P_t}{P_{t+k}} \right) \quad (7)$$

และ Q_t คือมูลค่าเงา (มูลค่าจริงโดยเปรียบเทียบ) ของทุนที่มีอยู่ ซึ่งตั้งอยู่ภายใต้สมมติฐานเกี่ยวกับ $\emptyset$ ค่าความยืดหยุ่นของอัตราส่วนเงินลงทุนต่อทุน(เงินทุน) ขึ้นอยู่กับ Q ประมาณได้จากสมการ $-\frac{1}{\emptyset^*(\delta)\delta} \equiv \eta$

ครัวเรือนที่ไม่ใช่แบบ Ricardian (Non-Ricardian Households) หรือครัวเรือนหาเช้ากินค่ำ

ครัวเรือนที่ไม่ใช่แบบ Ricardian (ไม่มีการเก็บออมหรือลงทุน) ครัวเรือนกลุ่มนี้ไม่สามารถเข้าถึงตลาดการเงิน ส่งผลทำให้การบริโภคเป็นไปอย่างไม่ราบรื่น และเมื่อต้องเผชิญกับความผันผวนของรายได้จากการขายแรงงาน ซึ่งเกิดจากการสนองตอบต่ออัตราดอกเบี้ย สมการอรรถประโยชน์ของครัวเรือนกลุ่มนี้แสดงดังนี้

$$U(C_t^r, L_t^r) \quad (8)$$

อยู่ภายใต้ข้อจำกัดของงบประมาณ ดังนี้

$$P_t C_t^r = W_t N_t^r - P_t T_t \quad (9)$$

เนื่องจากอรรถประโยชน์ถูกกำหนดหรือได้รับผลกระทบโดยตรงจากชั่วโมงการทำงาน N_t^r ถูกกำหนดโดยความต้องการแรงงานของบริษัท ซึ่งไม่ใช่ทางเลือกที่ดีที่สุดที่ครัวเรือนได้รับ และการบริโภคของครัวเรือนกลุ่มนี้จะเท่ากับรายได้(จากค่าจ้าง)หลังจากหักภาษี

$$C_t^r = \frac{W_t}{P_t} N_t^r - T_t \quad (10)$$

ผลรวมของการบริโภค

การบริโภคและชั่วโมงการทำงานโดยรวม จะถูกกำหนดโดยค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักจากรูปแบบของการบริโภค

$$C_t \equiv \Lambda C_t^r + (1 - \Lambda) C_t^o \quad (11)$$

เช่นเดียวกันกับการลงทุน

$$I_t \equiv (1 - \Lambda) I_t^o$$

และ

$$K_t \equiv (1 - \Lambda) K_t^o$$

ดังนั้น

$$\begin{aligned} N_t &= \Lambda N_t^r + (1 - \Lambda) N_t^o \\ &= N_t^r = N_t^o \end{aligned}$$

ภาคการผลิต

สำหรับภาคการผลิตจะแยกออกเป็น 2 ระดับ คือ การผลิตสินค้าขั้นกลาง (Intermediate Goods) ภาคการผลิตในกลุ่มนี้จะทำการแข่งขันภายใต้ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดตามแนวคิด NK Model และภาคการผลิตในกลุ่มที่สองจะทำการผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย (Final Goods)

ภาคการผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย

การผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายจะเกิดขึ้นในตลาดแข่งขันสมบูรณ์ภายใต้สมมติฐานผลตอบแทนคงที่

$$Y_t = \left(\int_0^1 X_{t(j)} \frac{\varepsilon - 1}{\varepsilon} dj \right)^{\frac{\varepsilon}{\varepsilon - 1}}$$

โดย $X_t(j)$ คือ ปริมาณสินค้าขั้นกลาง j มีพฤติกรรมแสวงหากำไรสูงสุด ด้วยการตั้งราคาขายในตลาดแข่งขันสมบูรณ์ P_t ซึ่งจะต้องขึ้นอยู่กับราคาขายสินค้าขั้นกลาง $P_t(j)$ ทั้งหมด $j \in [0,1]$ แสดงดังสมการ

$$X_t(j) = \left(\frac{P_t(j)}{P_t} \right)^{-\varepsilon} Y_t$$

ภายใต้เงื่อนไขกำไรปกติ

$$P_t = \left(\int_0^1 P_t(j)^{-1\varepsilon} dj \right)^{\frac{1}{1-\varepsilon}}.$$

ภาคการผลิตสินค้าขั้นกลาง

สมการสำหรับภาคการผลิตที่ทำหน้าที่ผลิตสินค้าขั้นกลางแสดง ดังนี้

$$Y_t(j) = K_t(j)^\alpha N_t(j)^{1-\alpha} \quad (12)$$

โดยที่ $K_t(j)$ และ $N_t(j)$ แสดงการใช้จ่ายเงินทุนและแรงงานในการผลิต j ภายใต้เงื่อนไขการผลิตที่ใช้ต้นทุนต่ำที่สุด

$$\frac{K_t(j)}{N_t(j)} = \left(\frac{\alpha}{1-\alpha} \right) \left(\frac{W_t}{R_t^k} \right)$$

ต้นทุนส่วนเพิ่มที่แท้จริงแสดงได้โดย

$$MC_t = \frac{1}{\Phi} \left(\frac{R_t^k}{P_t} \right)^\alpha \left(\frac{W_t}{P_t} \right)^{1-\alpha}$$

โดยที่ $\Phi \equiv \alpha^\alpha (1-\alpha)^{1-\alpha}$

การปรับตัวของราคา

ตามแนวคิด Calvo (1983) ผู้ผลิตสินค้าขึ้นกลางสามารถกำหนดราคาขายได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้นในบางช่วงเวลา ซึ่งเป็นการปรับในลักษณะสุ่ม ความเป็นไปได้ของช่วงราคาจะอยู่ที่ระดับ $1 - \theta$ ซึ่งผลกระทบหรืออิทธิพลของการปรับราคาจะไม่ถูกส่งผ่านไปยังระดับราคาของสินค้าขึ้นสุดท้าย โดยที่ $1 - \theta$ แสดงระดับการปรับ θ แสดงถึงการคงราคาเดิม ผู้ผลิตมีพฤติกรรมในการปรับราคาสินค้าในช่วง t เพื่อแสวงหากำไรสูงสุด

$$\max_{P_t^*} E_t \sum_{k=0}^{\infty} \theta^k E_t \{ \Lambda_{t,t+k} Y_{t+k}(j) (P_t^* - P_{t+k} MC_{t+k}) \}$$

ซึ่งการปรับตัวของราคานี้จะอยู่ภายใต้ข้อจำกัดของอุปสงค์ของผู้ผลิตสินค้าขึ้นสุดท้าย (กำหนดราคาอิสระไม่ได้)

$$Y_{t+k}(j) = X_{t+k}(j) = \left(\frac{P_t^*}{P_{t+k}} \right)^{-\varepsilon} Y_{t+k}$$

โดย P_t^* แสดงการปรับราคาของผู้ผลิตสินค้าขึ้นกลางในช่วงเวลา t เงื่อนไขของสมการแสดงได้ ดังนี้

$$\sum_{k=0}^{\infty} \theta^k E_t \{ \Lambda_{t,t+k} Y_{t+k}(j) \left(P_t^* - \frac{\varepsilon}{\varepsilon-1} P_{t+k} MC_{t+k} \right) \} = 0 \quad (13)$$

สมการที่ใช้แสดงการเปลี่ยนแปลงราคาโดยรวมแสดง ดังนี้

$$P_t = [\theta P_{t-1}^{1-\varepsilon} + (1-\theta) (P_t^*)^{1-\varepsilon}]^{\frac{1}{1-\varepsilon}} \quad (14)$$

นโยบายการคลัง

ข้อจำกัดด้านงบประมาณของรัฐบาล แสดงดังสมการ

$$P_t T_t + R_t^{-1} B_{t+1} = B_t + P_t G_t \quad (15)$$

ให้ $g_t \equiv \frac{G_t - G}{Y}$, $t_t \equiv \frac{T_t - T}{Y}$, และ $b_t \equiv \frac{B_t/P_{t-1} - (B/P)}{Y}$, สมมติให้กฎการคลังเป็นดังสมการ

$$t_t = \phi_b b_t + \phi_g g_t \quad (16)$$

โดย ϕ_b และ ϕ_g มีค่าคงที่เป็นบวก ดังนั้นการใช้จ่ายของรัฐ คือ การเบี่ยงไปจากสถานะคงที่ แสดงด้วย autoregressive ลำดับแรก

$$g_t = P_g g_{t-1} + \varepsilon_t \quad (17)$$

เมื่อ $0 < P_g < 1$, และ ε_t แสดงถึงการใช้จ่ายของรัฐ (Government Spending Shock) ภายใต้สมมติฐานค่าความแปรปรวนคงที่

เงื่อนไขดุลยภาพทางตลาด

เป็นกลไกในการปรับตัวเพื่อให้ปัจจัยในตลาดปัจจัยการผลิต (Factor Markets) และตลาดผลผลิต (Good Markets) เป็นไปตามเงื่อนไขในช่วงเวลาที่กำหนด

$$\begin{aligned} N_t &= \int_0^1 N_t(j) dj \\ K_t &= \int_0^1 K_t(j) dj \\ Y_t(j) &= X_t(j) \quad \text{ทั้งหมดของ } j \end{aligned}$$

และ

$$Y_t = C_t + I_t + G_t \quad (18)$$

2. การทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Nguyen and Trinh (2018) ศึกษาผลกระทบจากการลงทุนภาครัฐที่มีต่อการลงทุนของภาคเอกชนในประเทศเวียดนาม และพบว่าการลงทุนของรัฐบาลส่งผลกระทบต่อภาคการเติบโตทางเศรษฐกิจทั้งในระยะสั้นและระยะยาว แต่จะเป็นผลดีมากกว่าในระยะสั้น Shaheen (2019) ที่ศึกษาผลกระทบของนโยบายการคลังต่อการบริโภคและตลาดแรงงานในประเทศอังกฤษ และพบว่าการใช้นโยบายการคลังแบบขยายตัวสามารถเพิ่มชั่วโมงทำงาน Tendengu et al. (2022) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ของนโยบายการคลังกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และพบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างเครื่องมือ นโยบายการคลังกับการเติบโตทางเศรษฐกิจของแอฟริกาใต้ และ Slim & Matthieu (2012) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตลาดแรงงานและนโยบายการคลังของประเทศกลุ่ม OECD และพบว่าการใช้จ่ายภาครัฐสามารถกระตุ้นการจ้างงานได้ในระดับหนึ่ง แต่ขัดแย้งกับ Kaharudin & Ab-Rahman (2022) ที่ศึกษาผลกระทบของนโยบายการคลังที่มีต่อการบริโภคของภาคเอกชนในประเทศกำลังพัฒนา 60 ประเทศ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการลงทุนด้านกลาโหมไม่มีประสิทธิภาพในการกระตุ้นการใช้จ่ายของภาคเอกชน สำหรับการทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของภาษีรายได้บุคคลธรรมดาที่มีต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจต่าง ๆ พบหลักฐานทางวิชาการที่สนับสนุนว่าการลดภาษีส่งผลกระทบต่อภาคการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เช่น Wouter (2020) ที่ทำการตรวจสอบผลกระทบทางเศรษฐกิจมหภาคจากการเปลี่ยนแปลงภาษีในสหภาพยุโรประหว่างปี 2000 ถึง 2016 และพบว่า ตัวทวีคูณผลผลิตจะอยู่ในช่วงร้อยละ -1.1 ถึง -1.9 เมื่อเกิดการเพิ่มภาษีแบบฉับพลัน เช่นเดียวกันกับ Gale and Samwick (2017) ที่พบว่า การลดอัตราภาษีเงินได้ส่งผลในทางบวกต่อการเก็บออม และลงทุน แต่ก็อาจส่งผลให้รัฐบาลกลางขาดดุลงบประมาณเพิ่มขึ้น และ Sansri (2021) ศึกษาการใช้ นโยบายทางการคลังของรัฐบาลไทยในการฟื้นฟูเศรษฐกิจและบรรเทาผลกระทบของโควิด-19 โดยเน้นเฉพาะในส่วนของผู้ประกอบการรายย่อยและรายย่อม (Micro and Small Sized Enterprises) เช่น ร้านหาบเร่ แผงลอย Rodsumran (2013) ทำการศึกษาแรงกระตุ้นทางการคลังของ 4 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียง

เฉียงใต้ และพบว่า ประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิlippินส์ และสิงคโปร์ ให้ความสำคัญกับการใช้นโยบายการคลังเพื่อด้านวัฏจักรเศรษฐกิจ ทำให้เกิดภาระทางการคลังนอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบความล่าช้าในกระบวนการอนุมัติโครงการ และ Ratchawat and Dheera-aumpon (2018) ศึกษารายได้จากภาษีและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และพบว่ารายรับจากการเก็บภาษีมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

การทบทวนงานวิจัยที่ใช้แบบจำลองดุลยภาพทั่วไปเชิงสุ่มแบบพลวัตเพื่อศึกษาผลกระทบจากนโยบายการคลังที่มีต่อระบบเศรษฐกิจหรือตัวแปรทางเศรษฐกิจ เช่น González et al. (2014) ศึกษาผลของการใช้นโยบายการคลังในระบบเศรษฐกิจแบบเปิดที่มีธุรกิจภาคพลังงานเป็นส่วนประกอบด้วยแบบจำลอง DSGE ผลการศึกษาพบว่า รายได้จากธุรกิจน้ำมันของรัฐบาลมีความสำคัญเพิ่มขึ้นเมื่อราคาน้ำมันในตลาดโลกเพิ่มสูงขึ้น และการจัดการรายได้จากน้ำมันของรัฐบาลมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพเศรษฐกิจในโคลอมเบีย Chin (2019) ตรวจสอบผลจากมาตรการกระตุ้นทางการคลังของสหรัฐอเมริกาด้วยแบบจำลอง DSGE และประมาณค่าด้วยสถิติเบส์ ผลการศึกษาพบว่าตัวหาคำนวณการใช้จ่ายของรัฐบาลในปัจจุบันอยู่ในช่วงที่เหมาะสม นอกจากนี้แบบจำลองยังได้คาดการณ์ผลกระทบของมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกับภาวะเศรษฐกิจถดถอยในปี 2008/2009 ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งพบว่าหากกรณีดังกล่าวเกิดขึ้นการใช้จ่ายรัฐบาลจะเพิ่มขึ้นอย่างมากเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจที่อยู่ในภาวะถดถอย Timuno et al. (2020) ศึกษาผลกระทบจากการใช้นโยบายการคลังของประเทศบอตสวานาด้วยแบบจำลอง DSGE ผลการศึกษาพบว่า มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศบอตสวานา สามารถรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจมหภาคระยะสั้นได้ การลดภาษีแรงงานสามารถสร้างตัวทวีคูณทางเศรษฐกิจ ซึ่งก่อให้เกิดการจ้างงานในระดับที่สูงกว่า เมื่อเทียบกับการลดภาษีการบริโภคและการใช้จ่ายรัฐบาลที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่าการลดภาษีแรงงานสามารถเพิ่มดุลการค้า และส่งผลทำให้ทุนสำรองระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นได้ และ Gonzalo et al. (2022) ศึกษาในประเทศเดียวกันและพบว่าหลังจากสงครามโลกครั้งที่สองการใช้จ่ายรัฐบาลของประเทศที่พัฒนาแล้วมีการขยายตัวอย่างมาก รัฐบาลมีบทบาทสำคัญในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของประเทศและพลวัตโดยรวมแบบจำลอง DSGE แสดงให้เห็นน้ำหนักของผลกระทบจากการใช้จ่ายรัฐบาลที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เช่น การกำหนดระดับการบริโภคขั้นต่ำของรัฐบาล การชำระหนี้ การลงทุนรัฐบาล และการจัดเก็บภาษี

ปัจจุบันแบบจำลอง Dynamic Stochastic General Equilibrium (DSGE model) เป็นหนึ่งในแบบจำลองหลักที่ใช้ในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ แบบจำลองดังกล่าวสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรทางเศรษฐกิจในบริบทต่าง ๆ เช่น ผลกระทบจากการใช้นโยบายการเงิน ผลกระทบจากการใช้นโยบายการคลัง ภาวะเงินเฟ้อ การเปลี่ยนแปลงราคาน้ำมัน หรือการเปลี่ยนแปลงตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวม ซึ่งเป็นการศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงของตัวแทนทางเศรษฐกิจ (Economic Agent) ทั้งระบบ ซึ่งแตกต่างจากแบบจำลองชนิดอื่นที่ตั้งข้อสมมติหรือข้อจำกัดให้เหตุการณ์ที่ไม่ได้ทำการศึกษาให้อยู่ในภาวะคงที่ ข้อสมมติดังกล่าวขัดแย้งกับความเป็นจริงที่ทุกปัจจัยล้วนแล้วแต่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา นอกจากนี้แบบจำลอง DSGE ยังมีความสามารถในการวิเคราะห์ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงปัจจัยภายนอกแบบกะทันหันหรือไม่ได้คาดการณ์ไว้ก่อน (Stochastic) และยังกำหนดให้ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมีความแตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เช่น กรณีที่รัฐบาลตัดสินใจใช้นโยบายการคลังผลกระทบที่เกิดขึ้นย่อมมีความแตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา ดังนั้นแบบจำลอง DSGE จึงมีความ

เหมาะสมสำหรับการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ผลกระทบจากการใช้นโยบายการคลังในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ด้วยแบบจำลองดุลยภาพทั่วไปเชิงสุ่มแบบพลวัตในครั้งนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

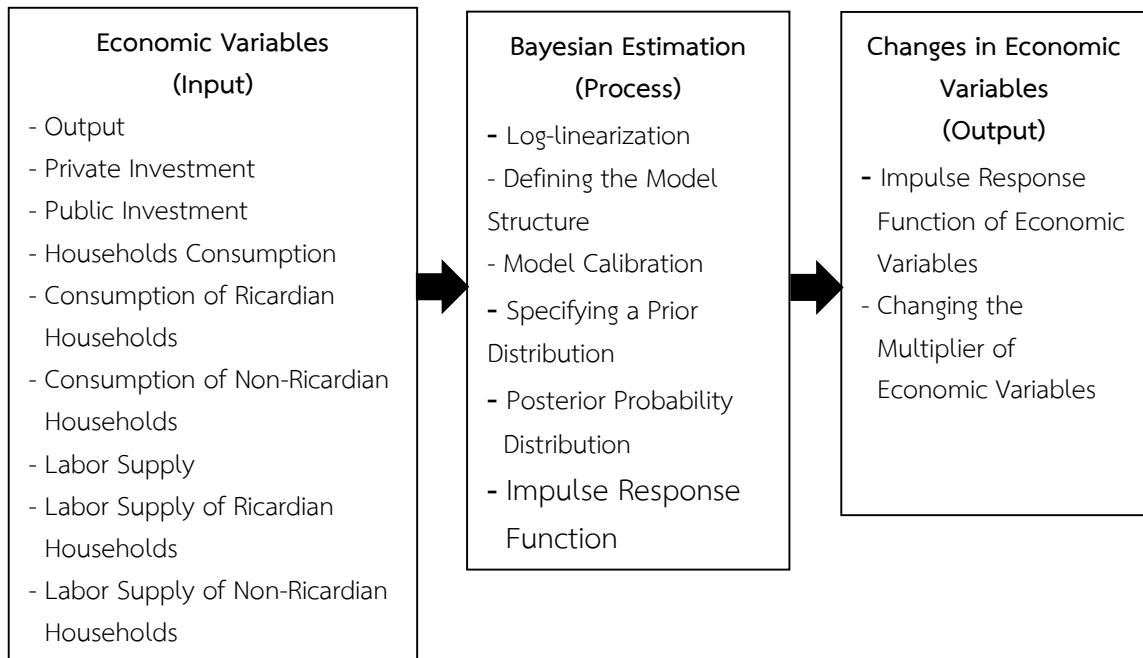

Figure 1 Multivariate Convergence Diagnostic

ระเบียบวิธีการศึกษา

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ เป็นข้อมูลทุติยภูมิผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศไทย การใช้จ่ายของรัฐบาล การลงทุนของเอกชน การใช้จ่ายของครัวเรือน รายรับจากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา รายรับจากภาษีนิติบุคคล รายรับจากภาษีการบริโภค และจำนวนแรงงาน รายไตรมาสในช่วงปี 2560 – 2564 จากสำนักงานสภาพัฒนาการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานประมาณกรรมบัญชีกลาง ธนาคารแห่งประเทศไทย กระทรวงแรงงานสำนักงานสถิติแห่งชาติ และกรมสรรพากร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

แบบจำลองที่ใช้ในการวิเคราะห์ การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองดุลยภาพทั่วไปเชิงสุ่มแบบพลวัต ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้กำหนดให้แบบจำลองที่ใช้อยู่ภายใต้สมมติฐานระบบเศรษฐกิจแบบปิด ประกอบด้วยภาคครัวเรือน ภาคการผลิต รัฐบาล และธนาคารกลาง

3. ตัวแปรที่ใช้ในการทดสอบ

ตัวแปรที่ใช้ในการทดสอบ ได้แก่ ตัวแปรภายใน ซึ่งเป็นตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคของแบบจำลอง ได้แก่ ผลผลิต การลงทุนภาคเอกชน การลงทุนของรัฐบาล การบริโภคภาคครัวเรือนโดยรวม การบริโภคของครัวเรือนริคาร์เดียน (การบริโภคของครัวเรือนร่ำรวย) การบริโภคของครัวเรือนนอนริคาร์เดียน (การบริโภคของครัวเรือนหาเช้ากินค่ำ) อุปทานแรงงานรวม อุปทานแรงงานครัวเรือนริคาร์เดียน (อุปทานแรงงานครัวเรือนร่ำรวย) อุปทานแรงงานครัวเรือนนอนริคาร์เดียน (อุปทานแรงงานครัวเรือนหาเช้ากินค่ำ) ตัวแปรภายนอก ได้แก่ นโยบายการคลังของรัฐบาล ประกอบด้วย การเพิ่มการลงทุนของรัฐบาล และการลดภาษีรายได้บุคคล

4. การประมาณค่าพารามิเตอร์ในแบบจำลอง

เป็นการทดสอบการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรทางเศรษฐกิจ (ตัวแปรภายใน) เมื่อตัวแปรด้านนโยบายการคลัง (ตัวแปรภายนอก) เกิดการเปลี่ยนแปลงทันที (Shock) ซึ่งกระบวนการทดสอบเริ่มต้นจากการปรับค่าสู่ค่ามาตรฐาน (Calibration) เพื่อกำหนดค่าพารามิเตอร์สำหรับการกำหนดสภาวะคงที่ หลังจากนั้นจะทำการตรวจสอบความเหมาะสมของการประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วย Multivariate Convergence Diagnostic ตามแนวคิด Monte Carlo Markov Chain (MCMC) เพื่อทดสอบว่าข้อมูล que ทำการทดสอบมีลักษณะของการเป็นห่วงโซ่แบบอิสระ (Independent Chains) ที่บรรจบกันหรือไม่

4.1 การวิเคราะห์ปฏิกิริยาตอบสนองต่อความแปรปรวน (Impulse Response Function)

เป็นการทดสอบการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรทางเศรษฐกิจที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบายการคลัง (ตัวแปรภายนอก) ผลของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะส่งผ่านไปยังตัวแปรทางเศรษฐกิจในแบบจำลอง ซึ่งเป็นการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในข้อที่ 1

4.2 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของค่าตัวทวี

เป็นการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงค่าตัวทวีจากการลงทุนหรือการลดภาษีของรัฐบาล กระบวนการดังกล่าวอาจทำให้ค่าตัวทวีของตัวแปรทางเศรษฐกิจมีค่าเป็นบวก (ทำงานทางบวก) หรือมีค่าเป็นลบ (ทำงานทางลบ) ซึ่งเป็นการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในข้อที่ 2

ผลการศึกษา

1. การตรวจสอบความเหมาะสมของการประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วย Multivariate Convergence Diagnostic ตามแนวคิด Monte Carlo Markov Chain (MCMC)

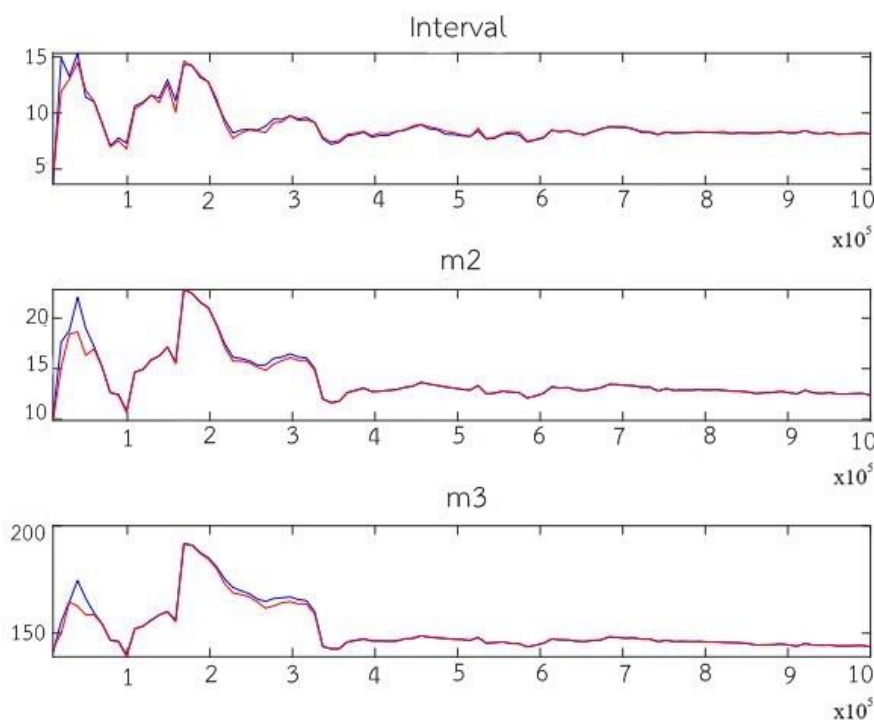

Figure 2 Multivariate Convergence Diagnostic

จาก Figure 2 การวิเคราะห์ด้วยการทดสอบ Multivariate convergence diagnostic ตามแนวคิด Monte Carlo Markov Chain (MCMC) พบว่า ข้อมูลที่ทำการทดสอบมีลักษณะของการ

เป็นห่วงโซ่แบบอิสระ (Independent Chains) ที่มีการบรรจบกัน (Brooks & Gelman, 1998) เส้นกราฟทั้งสองเส้นมีลักษณะใกล้เคียงและเปลี่ยนแปลงในลักษณะเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Costa (2016); Phrommin (2018) และ Smets and Wouters (2003) ดังนั้นจึงสามารถทำการวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไปได้

2. การวิเคราะห์ปฏิกิริยาตอบสนองต่อความแปรปรวน (Impulse Response Function) เป็นการทดสอบปฏิกิริยาตอบสนองของตัวแปรภายในต่อการเปลี่ยนแปลงปัจจัยภายนอก (Shock) แสดงดัง Figure 3 และ Figure 4

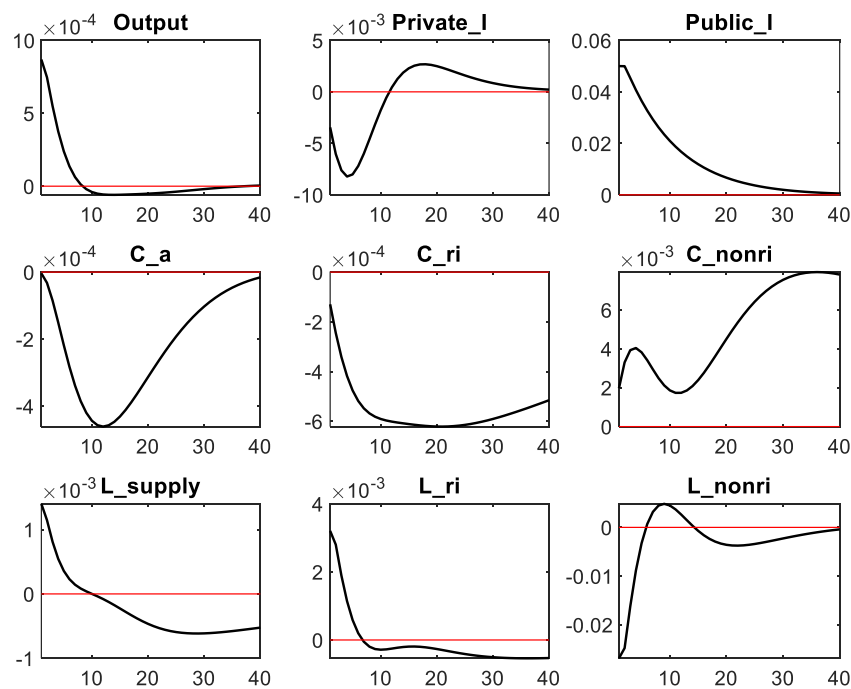

Figure 3 Impulse Responses to Public Investment Shock

Figure 3 แสดงการตอบสนองของตัวแปรทางเศรษฐกิจในแบบจำลองที่มีต่อการเพิ่มการลงทุนของรัฐบาล (Public Investment) ในลักษณะของการจำลองสถานการณ์การเกิดผลกระทบชั่วคราว (Shock) สถานะที่เกิดขึ้นทำให้ผลผลิต (Output) ปรับตัวเพิ่มขึ้นทันที หลังจากนั้นปรับตัวลดลงจนเข้าสู่สภาวะคงที่ประมาณไตรมาสที่ 9 และปรับตัวลดลงต่อจนถึงระดับต่ำสุดประมาณไตรมาสที่ 10 หลังจากนั้นผลผลิตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและเข้าสู่สภาวะคงที่ (Steady State) ประมาณไตรมาสที่ 32

การลงทุนภาคเอกชน (Private_I) พบว่า ปรับตัวการลงทุนภาคเอกชนลดลงตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 จนถึงจุดต่ำสุดในช่วงประมาณไตรมาสที่ 4 และเข้าสู่สภาวะคงที่ครั้งแรกประมาณไตรมาสที่ 12 จากนั้นการลงทุนภาคเอกชนปรับตัวเพิ่มขึ้นจนถึงจุดสูงสุดประมาณไตรมาสที่ 18 หลังจากนั้นปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่องแต่ยังคงอยู่เหนือเส้นสภาวะคงที่ (Steady State Line) และกลับเข้าสู่สภาวะคงที่อีกครั้งในไตรมาสที่ 40

การลงทุนภาคเอกชน (Private_I) พบว่า ปรับตัวเพิ่มขึ้นทันที หลังจากนั้นปรับตัวลดลงและเข้าสู่สภาวะคงที่ประมาณไตรมาสที่ 40

การบริโภคภาคครัวเรือนรวม (C_a) พบว่า ปรับตัวลดลงตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 จนถึงจุดต่ำสุดประมาณไตรมาสที่ 11 หลังจากนั้นปรับตัวเข้าสู่สภาวะคงที่ในไตรมาสที่ 40

การบริโภคของครัวเรือนริคาร์เดียน (C_{ri}) ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่าครัวเรือนร่ำรวย พบว่า ปรับตัวลดลงตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 จนถึงจุดต่ำสุดประมาณไตรมาสที่ 20 หลังจากปรับตัวเพิ่มขึ้นในระดับที่ต่ำกว่าเส้นสถานะคงที่จนถึงไตรมาสที่ 40

การบริโภคของครัวเรือนนอนริคาร์เดียน (C_{nonri}) ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่าครัวเรือนหาเช้ากินค่ำ พบว่า ปรับตัวเพิ่มขึ้นตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 หลังจากนั้นปรับตัวลดลง แต่หลังจากช่วงประมาณไตรมาสที่ 12 ปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนเข้าสู่สภาวะคงที่ประมาณไตรมาสที่ 32 การเปลี่ยนแปลงอยู่เหนือเส้นสถานะคงที่โดยตลอด

อุปทานแรงงานรวม (L_{Supply}) พบว่า ปรับตัวเพิ่มขึ้นทันที และเข้าสู่สภาวะคงที่ในไตรมาสที่ 10 และยังคงปรับตัวลดลงจนถึงจุดต่ำสุดประมาณไตรมาสที่ 26 และอยู่ระดับที่ต่ำกว่าเส้นสถานะคงที่ไปจนถึงไตรมาสที่ 40

อุปทานแรงงานครัวเรือนร่ำรวย (L_{ri}) พบว่า ปรับตัวเพิ่มขึ้นทันที หลังจากนั้นปรับตัวลดลงเข้าสู่สภาวะคงที่ประมาณไตรมาสที่ 7 หลังจากนั้นปรับตัวลดลงจนถึงจุดต่ำสุดประมาณไตรมาสที่ 28 และอยู่ระดับต่ำกว่าเส้นสถานะคงที่ไปจนถึงไตรมาสที่ 40

อุปทานแรงงานครัวเรือนหาเช้ากินค่ำ (L_{nonri}) พบว่า ปรับตัวลดลงทันที หลังจากนั้นปรับตัวเพิ่มขึ้น และเข้าสู่สภาวะคงที่ครั้งแรกประมาณไตรมาสที่ 8 หลังจากนั้นปรับตัวจนถึงจุดสูงสุดประมาณไตรมาสที่ 11 และเข้าสู่สภาวะคงที่อีกครั้งประมาณไตรมาสที่ 15 การปรับตัวยังมีลักษณะลดลงจนถึงจุดต่ำสุดประมาณไตรมาสที่ 21 และเพิ่มขึ้นเข้าสู่สภาวะคงที่อีกครั้งประมาณไตรมาสที่ 40

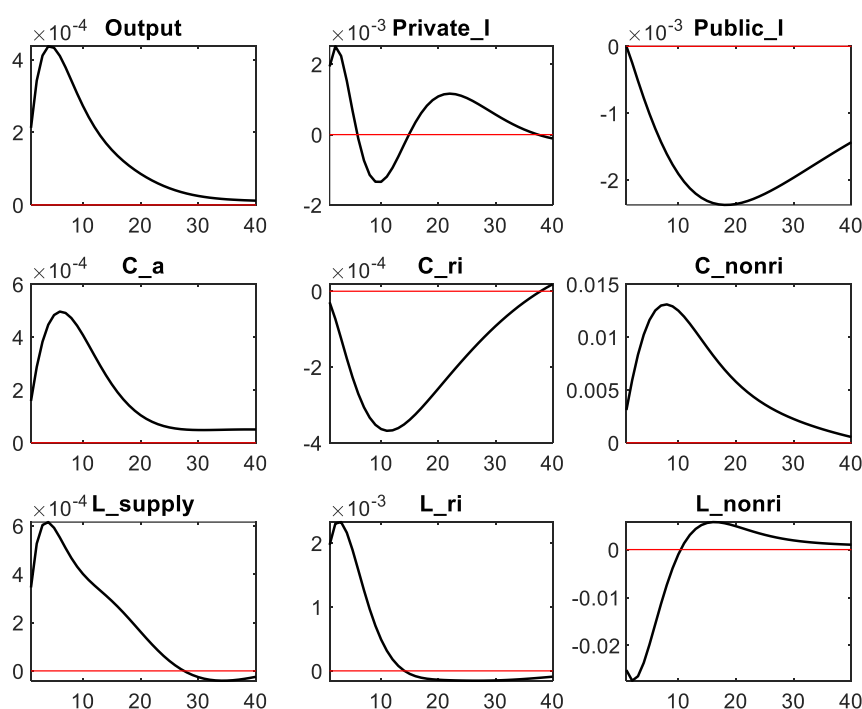

Figure 4 Impulse Responses to Income Tax Rate Shock

จาก Figure 4 การตอบสนองของตัวแปรทางเศรษฐกิจในแบบจำลองกรณีรัฐบาลลดภาษีรายได้บุคคลธรรมดา (Income Tax) ผลการศึกษาพบว่า ผลผลิต (Output) ปรับตัวเพิ่มขึ้นตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 จนถึงจุดสูงสุดประมาณไตรมาสที่ 5 หลังจากนั้นผลผลิตปรับตัวลดลงและอยู่เหนือระดับสถานะคงที่จนถึงไตรมาสที่ 40

การลงทุนภาคเอกชน (Private_I) พบว่า ปรับตัวเพิ่มขึ้นตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 จนถึงจุดสูงสุดประมาณไตรมาสที่ 3 หลังจากนั้นปรับตัวลดลงจนเข้าสู่สภาวะคงที่ครั้งแรกประมาณไตรมาสที่ 8 การลดลงยังเป็นไปอย่างต่อเนื่องจนถึงจุดต่ำสุดประมาณไตรมาสที่ 10 หลังจากนั้นปรับตัวเพิ่มขึ้นและเข้าสู่สภาวะคงที่อีกครั้งประมาณไตรมาสที่ 18 การปรับตัวยังคงเพิ่มขึ้นจนถึงจุดสูงสุดประมาณไตรมาสที่ 23 หลังจากนั้นปรับตัวลดลง และกลับเข้าสู่สภาวะคงที่อีกครั้งประมาณไตรมาสที่ 39

การลงทุนของรัฐบาล (Public_I) พบว่า ปรับตัวลดลงตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 จนถึงจุดต่ำสุดประมาณไตรมาสที่ 29 หลังจากนั้นปรับตัวเพิ่มขึ้น แต่ก็ยังอยู่ในระดับต่ำกว่าเส้นสภาวะคงที่จนถึงไตรมาสที่ 40

การบริโภคภาคครัวเรือนรวม (C_a) พบว่า ปรับตัวเพิ่มขึ้นตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 จนถึงจุดสูงสุดประมาณไตรมาสที่ 7 หลังจากนั้นมีการปรับตัวลดลงแต่ยังคงอยู่เหนือสภาวะคงที่จนถึงไตรมาสที่ 40

การบริโภคของครัวเรือนรักรวย (C_ri) พบว่า ปรับตัวลดลงตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 จนถึงจุดต่ำสุดประมาณไตรมาสที่ 11 หลังจากนั้นปรับตัวเพิ่มขึ้นแต่ยังคงอยู่ต่ำกว่าเส้นสถานะคงที่จนถึงในไตรมาสที่ 40

การบริโภคของครัวเรือนหาเช่ากินค่า (C_nonri) พบว่า ปรับตัวเพิ่มขึ้นตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 จนถึงจุดสูงสุดประมาณไตรมาสที่ 9 หลังจากนั้นมีการปรับตัวลดลงแต่ยังคงอยู่เหนือเส้นสถานะคงที่จนถึงไตรมาสที่ 40

อุปทานแรงงานรวม (L_Supply) พบว่า ปรับตัวเพิ่มขึ้นตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 จนถึงจุดสูงสุดในไตรมาสที่ 4 จากนั้นมีการปรับตัวลดลงจนเข้าสู่สภาวะคงที่ประมาณไตรมาสที่ 29 และยังคงลดลงอย่างต่อเนื่องในระดับต่ำกว่าเส้นสภาวะคงที่จนถึงไตรมาสที่ 40

อุปทานแรงงานครัวเรือนรักรวย (L_ri) พบว่า ปรับตัวเพิ่มขึ้นตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 หลังจากนั้นปรับตัวลดลง และเข้าสู่สภาวะคงที่ประมาณไตรมาสที่ 14 และอยู่ในสภาวะคงที่จนถึงไตรมาสที่ 40

อุปทานแรงงานครัวเรือนหาเช่ากินค่า (L_nonri) Shock พบว่า ปรับตัวลดลงทันที หลังจากนั้นปรับตัวเพิ่มขึ้น และเข้าสู่สภาวะคงที่ครั้งแรกประมาณไตรมาสที่ 10 และยังคงปรับตัวเพิ่มขึ้นจนถึงจุดสูงสุดประมาณไตรมาสที่ 16 หลังจากนั้นมีการปรับตัวลดลงแต่ยังคงอยู่เหนือระดับสถานะคงที่ต่อไปจนถึงไตรมาสที่ 40

3. การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของค่าตัวทวี

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะเกิดขึ้นกับตัวแปรภายในของแบบจำลอง ได้แก่ ผลผลิต การลงทุนภาคเอกชน การลงทุนของรัฐบาล การบริโภคภาคครัวเรือนรวม การบริโภคครัวเรือนริคาร์เดียน การบริโภคครัวเรือนนอนริคาร์เดียน อุปทานแรงงานรวม อุปทานแรงงานครัวเรือนริคาร์เดียน อุปทานแรงงานครัวเรือนนอนริคาร์เดียน เมื่อตัวแปรภายนอก ได้แก่ การเพิ่มการลงทุนของรัฐบาล และการลดภาษีรายได้บุคคลธรรมดาเกิดการเปลี่ยนแปลง จะส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงค่าตัวทวีของตัวแปรต่าง ๆ ในแบบจำลอง ซึ่งผลการศึกษาแสดงดัง Table 2

Table 2 Changes in the Economic Multiplier

Multiplier	Short term (1 year)	Medium term (3 years)	Long term (5 years)	Quarter 40	average
Multiplier Change from Increasing Government Investment					
Output	-0.00080	-0.001026	-0.000401	0.000089	0.015
Households Consumption	-0.00888	-0.006271	-0.0020561	-0.000315	-0.018
Consumption of Ricardian households	-0.01182	0.0124272	-0.011818	-0.01031	0.024
Consumption of Non-Ricardian households	0.03722	0.090181	0.150877	0.15629	0.474
Private Investment	-0.03589	0.04992	0.017011	0.00435	-0.034
Multiplier Change from Reduction of Personal Income Tax					
Output	0.012272	0.002600	-0.0003137	-0.00006	0.03
Households Consumption	0.020648	-0.003762	-0.003403	-0.000244	0.04
Consumption of Ricardian households	-0.02726	-0.021275	-0.013234	-0.007174	-0.07
Consumption of Non-Ricardian households	0.77	0.27	0.15	0.11	1.76
Private Investment	-0.16	0.17	0.07727	0.00712	-0.05

จาก Table 2 เมื่อรัฐบาลเพิ่มการลงทุน จะเกิดผลกระทบในรูปแบบของตัวทวีต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจในแบบจำลอง ได้แก่ ผลผลิต การบริโภคครัวเรือนรวม การบริโภคครัวเรือนริคาร์เดียน การบริโภคครัวเรือนนอนริคาร์เดียน การลงทุนภาคเอกชน โดยสามารถแยกค่าตัวทวีออกได้เป็น 3 ระยะ คือ ระยะสั้น (ค่าเฉลี่ยการเปลี่ยนแปลงตัวทวีไตรมาสที่ 1-4) ระยะกลาง (ค่าเฉลี่ยการเปลี่ยนแปลงตัวทวีไตรมาสที่ 5-12) และระยะยาว (ค่าเฉลี่ยการเปลี่ยนแปลงตัวทวีไตรมาสที่ 13-20) แสดงผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

ค่าตัวทวีของผลผลิตในระยะสั้นมีค่าเท่ากับร้อยละ -0.00080 ในระยะกลางมีค่าเท่ากับร้อยละ -0.001026 ระยะยาวตัวทวีผลผลิตมีค่าเท่ากับร้อยละ 0.000089 และค่าเฉลี่ยตัวทวีผลผลิตไตรมาสที่ 1- 40 มีค่าเท่ากับร้อยละ 0.015

ค่าตัวทวีของการบริโภคครัวเรือนรวมในระยะสั้นมีค่าเท่ากับร้อยละ -0.00888 ในระยะกลางมีค่าเท่ากับร้อยละ -0.006271 ระยะยาวตัวทวีผลผลิตมีค่าเท่ากับร้อยละ -0.000315 และค่าเฉลี่ยตัวทวีผลผลิตไตรมาสที่ 1- 40 มีค่าเท่ากับร้อยละ -0.018

ค่าตัวทวีของการบริโภคครัวเรือนริคาร์เดียน ในระยะสั้นมีค่าเท่ากับร้อยละ -0.01182 ในระยะกลางมีค่าเท่ากับร้อยละ 0.0124272 ระยะยาวตัวทวีผลผลิตมีค่าเท่ากับร้อยละ -0.01031 และค่าเฉลี่ยตัวทวีผลผลิตไตรมาสที่ 1- 40 มีค่าเท่ากับร้อยละ 0.024

ค่าตัวทวีของการบริโภคครัวเรือนนอนริคาร์เดียนในระยะสั้นมีค่าเท่ากับร้อยละ 0.03722 ในระยะกลางมีค่าเท่ากับร้อยละ 0.090181 ระยะยาวตัวทวีผลผลิตมีค่าเท่ากับร้อยละ 0.15629 และค่าเฉลี่ยตัวทวีผลผลิตไตรมาสที่ 1- 40 มีค่าเท่ากับร้อยละ 0.474

ค่าตัวทวีของการลงทุนภาคเอกชน ในระยะสั้นมีค่าเท่ากับร้อยละ -0.03589 ในระยะกลางมีค่าเท่ากับร้อยละ 0.04992 ระยะยาวตัวทวีผลผลิตมีค่าเท่ากับร้อยละ 0.00435 และค่าเฉลี่ยตัวทวีผลผลิตไตรมาสที่ 1- 40 มีค่าเท่ากับร้อยละ -0.034

เมื่อรัฐบาลลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะเกิดผลกระทบในรูปแบบของตัวทวีต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจในแบบจำลอง สามารถแสดงผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

ค่าตัวทวีของผลผลิตในระยะสั้นมีค่าเท่ากับร้อยละ 0.012272 ในระยะกลางมีค่าเท่ากับร้อยละ 0.002600 ระยะยาวตัวทวีผลผลิตมีค่าเท่ากับร้อยละ -0.00006 และค่าเฉลี่ยตัวทวีผลผลิตไตรมาสที่ 1- 40 มีค่าเท่ากับร้อยละ 0.03

ค่าตัวทวีของการบริโภคครัวเรือนรวมในระยะสั้นมีค่าเท่ากับร้อยละ 0.020648 ในระยะกลางมีค่าเท่ากับร้อยละ -0.003762 ระยะยาวตัวทวีผลผลิตมีค่าเท่ากับร้อยละ -0.000244 และค่าเฉลี่ยตัวทวีผลผลิตไตรมาสที่ 1- 40 มีค่าเท่ากับร้อยละ 0.04

ค่าตัวทวีของการบริโภคครัวเรือนนอกรักร์เดียน ในระยะสั้นมีค่าเท่ากับร้อยละ -0.02726 ในระยะกลางมีค่าเท่ากับร้อยละ -0.021275 ระยะยาวตัวทวีผลผลิตมีค่าเท่ากับร้อยละ -0.007174 และค่าเฉลี่ยตัวทวีผลผลิตไตรมาสที่ 1- 40 มีค่าเท่ากับร้อยละ -0.07

ค่าตัวทวีของการบริโภคครัวเรือนนอกรักร์เดียนในระยะสั้นมีค่าเท่ากับร้อยละ 0.77 ในระยะกลางมีค่าเท่ากับร้อยละ 0.27 ระยะยาวตัวทวีผลผลิตมีค่าเท่ากับร้อยละ 0.11 และค่าเฉลี่ยตัวทวีผลผลิตไตรมาสที่ 1- 40 มีค่าเท่ากับร้อยละ 1.76

ค่าตัวทวีของการลงทุนภาคเอกชน ในระยะสั้นมีค่าเท่ากับร้อยละ -0.16 ในระยะกลางมีค่าเท่ากับร้อยละ 0.17 ระยะยาวตัวทวีผลผลิตมีค่าเท่ากับร้อยละ 0.00712 และค่าเฉลี่ยตัวทวีผลผลิตไตรมาสที่ 1- 40 มีค่าเท่ากับร้อยละ -0.05

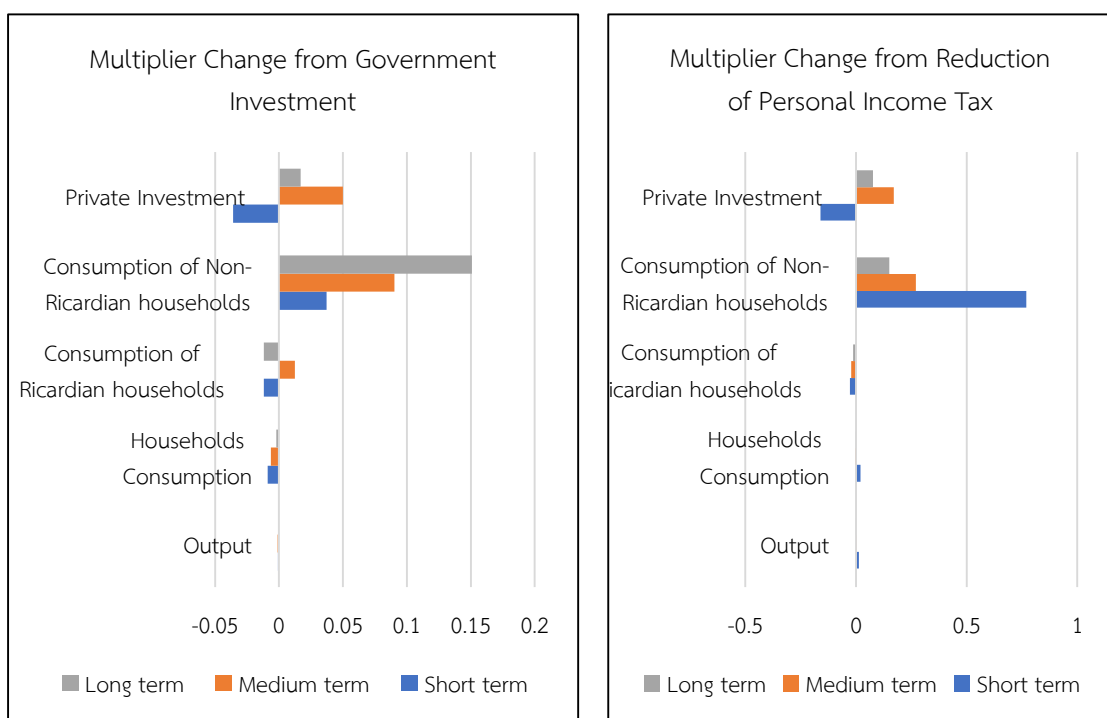

Figure 5 Multiplier Change from Increasing Government Investment and Reduction of Personal Income Tax

สรุปและการอภิปรายผล

สรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เมื่อรัฐบาลเพิ่มการลงทุน ตัวแปรที่ตอบสนองทางบวกต่อมาตรการดังกล่าวในระยะสั้น ได้แก่ ผลผลิต การลงทุนของรัฐบาล การบริโภคครัวเรือนนอนริคาร์เดียน อุปทานแรงงานรวม และอุปทานแรงงานครัวเรือนนอนริคาร์เดียน ตัวแปรที่ตอบสนองในระยะกลาง ได้แก่ ผลผลิต การลงทุนของรัฐบาล การบริโภคครัวเรือนนอนริคาร์เดียน อุปทานแรงงานรวม และอุปทานแรงงานครัวเรือนนอนริคาร์เดียน และตัวแปรที่ตอบสนองในระยะยาว ได้แก่ ผลผลิต การลงทุนภาคเอกชน การบริโภคครัวเรือนนอนริคาร์เดียน และในกรณีที่รัฐบาลลดภาษีรายได้บุคคลธรรมดา ตัวแปรทางเศรษฐกิจในแบบจำลองที่ตอบสนองทางบวกต่อมาตรการดังกล่าวในระยะสั้น ได้แก่ ผลผลิต การลงทุนของรัฐบาล การบริโภคครัวเรือนรวม การบริโภคครัวเรือนนอนริคาร์เดียน อุปทานแรงงานรวม และอุปทานแรงงานครัวเรือนนอนริคาร์เดียน ตัวแปรที่ตอบสนองในระยะกลาง ได้แก่ ผลผลิต การบริโภคครัวเรือนรวม การบริโภคครัวเรือนนอนริคาร์เดียน อุปทานแรงงานรวม อุปทานแรงงานครัวเรือนนอนริคาร์เดียน และอุปทานแรงงานครัวเรือนนอนริคาร์เดียน และตัวแปรที่ตอบสนองในระยะยาว ได้แก่ ผลผลิต การลงทุนภาคเอกชน การบริโภคครัวเรือนนอนริคาร์เดียน อุปทานแรงงานรวม อุปทานแรงงานครัวเรือนนอนริคาร์เดียน และอุปทานแรงงานครัวเรือนนอนริคาร์เดียน

สรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เมื่อรัฐบาลเพิ่มการลงทุน หรือลดภาษีรายได้บุคคลธรรมดา จะส่งผลกระทบต่อค่าตัวทวีของตัวแปรต่าง ๆ ในแบบจำลองในระดับที่น้อยมาก ยกเว้นการบริโภคของครัวเรือนหาเข้ากินค่า และการลงทุนภาคเอกชน แต่เมื่อพิจารณาจาก Figure 5 พบว่า ช่วงระยะสั้น การลดภาษีรายได้บุคคลธรรมดา ส่งผลทำให้ค่าตัวทวีการบริโภคครัวเรือนนอนริคาร์เดียนเปลี่ยนแปลงในทางบวกมากที่สุด เท่ากับร้อยละ 0.77 ซึ่งมากกว่าการเพิ่มการลงทุนของรัฐบาลที่ค่าตัวทวีตัวแปรดังกล่าวมีค่าเท่ากับร้อยละ 0.03722 สำหรับระยะกลาง การลดภาษีรายได้บุคคลธรรมดา ส่งผลทำให้ค่าตัวทวีการบริโภคครัวเรือนนอนริคาร์เดียน และการลงทุนภาคเอกชนเปลี่ยนแปลงในทางบวกมากที่สุด เท่ากับร้อยละ 0.27 และ 0.17 ซึ่งมากกว่าการเพิ่มการลงทุนของรัฐบาลที่ทำให้ค่าตัวทวีการบริโภคครัวเรือนนอนริคาร์เดียน และการลงทุนภาคเอกชนเปลี่ยนแปลงเป็นร้อยละ 0.090181 และ 0.04992 ตามลำดับ สำหรับระยะยาว การเพิ่มการลงทุนการลดภาษีรายได้บุคคลธรรมดา ส่งผลทำให้ค่าตัวทวีการบริโภคครัวเรือนนอนริคาร์เดียน และการลงทุนภาคเอกชนเปลี่ยนแปลงในทางบวกมากที่สุด เท่ากับร้อยละ 0.15 และ 0.07727 ซึ่งมากกว่าการเพิ่มการลงทุนของรัฐบาลที่ทำให้ค่าตัวทวีการบริโภคครัวเรือนนอนริคาร์เดียน และการลงทุนภาคเอกชนเปลี่ยนแปลงเป็นร้อยละ 0.150877 และ 0.017011 ตามลำดับ

จากข้อสรุปข้างต้นสามารถอภิปรายผลได้ว่าตัวแปรทางเศรษฐกิจจะมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อนโยบายการคลังที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละช่วงเวลา ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ ความซับซ้อน หรือความสัมพันธ์ที่มีต่อตัวแปรอื่นในระบบเศรษฐกิจ นอกจากนี้การพิจารณาค่าตัวทวีเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญ จากข้อสรุปการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แสดงให้เห็นว่าค่าตัวทวีการบริโภคครัวเรือนนอนริคาร์เดียน และการลงทุนภาคเอกชน เป็นค่าตัวทวีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนเมื่อเทียบกับค่าตัวทวีในระบบเศรษฐกิจอื่น ๆ ได้แก่ ตัวทวีผลผลิต ตัวทวีการบริโภคครัวเรือนรวม ตัวทวีการบริโภคครัวเรือนนอนริคาร์เดียน หรืออาจกล่าวได้ว่าการบริโภคครัวเรือนนอนริคาร์เดียน และการลงทุนภาคเอกชน เป็นสองกลไกสำคัญในการยกระดับอุปสงค์มวลรวมในช่วงแผนฯ ฉบับที่ 12 (2560-2564) ดังนั้นในการเลือกนโยบายที่เหมาะสมสำหรับการกระตุ้นเศรษฐกิจในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว จะต้องเลือกนโยบายการคลังที่ทำตัวแปรทางเศรษฐกิจตอบสนองทางบวกมากที่สุดในแต่ละช่วงเวลา

และจะต้องเป็นนโยบายการคลังที่ทำให้ค่าตัวทวีการบริโภคครัวเรือนนอนนริคาร์เดียน การลงทุนภาคเอกชนทำงานในทางบวก ซึ่งจากข้อสรุปที่ได้จากการวิจัย พบว่า การลดภาษีรายได้บุคคลธรรมดา มีความเหมาะสมในการกระตุ้นเศรษฐกิจทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว สอดคล้องกับ Gale and Samwick (2014) ที่ศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงภาษีเงินได้ต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และพบว่า การลดอัตราภาษีเงินได้อาจกระตุ้นให้บุคคลทำงาน เกือบอม และลงทุน แต่อาจส่งผลให้รัฐบาลกลางขาดดุลงบประมาณเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ Gil et al. (2019) ที่ทำการศึกษาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางภาษีของประเทศสเปนที่มีต่อผลผลิต และพบว่า การขึ้นภาษีในรูปแบบบริษัทร้อยละ 1 จะส่งผลลบต่อผลผลิตร้อยละ 1.3 โดยประมาณ และ Christofzik et al. (2022) ที่ทำศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจมหภาคของการคาดการณ์และการดำเนินการตามการเปลี่ยนแปลงภาษีในเยอรมนี และพบว่า การลดภาษีที่คาดการณ์ไว้มีผลในเชิงบวกต่อผลผลิตร้อยละ 1.7 ซึ่งจะช่วยยกระดับการบริโภค การลงทุน ชั่วโมงการทำงาน และค่าจ้างในประเทศได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

การเลือกนโยบายที่เหมาะสมสำหรับการกระตุ้นเศรษฐกิจในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว รัฐบาลควรควรเลือกนโยบายการคลังที่ทำให้ตัวแปรทางเศรษฐกิจตอบสนองทางบวกมากที่สุด ในแต่ละช่วงเวลา และจะต้องเป็นนโยบายการคลังที่ทำให้ค่าตัวทวีการบริโภคครัวเรือนนอนนริคาร์เดียน หรือตัวทวีการลงทุนภาคเอกชนทำงานในทางบวก ซึ่งสามารถนำเสนอแนวทางการนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ด้านนโยบายหรือการบริหารจัดการ

จากผลการศึกษาที่พบว่า การลดภาษีเป็นนโยบายการคลังที่ทำให้ตัวทวีทางเศรษฐกิจสำคัญ คือ ตัวทวีการบริโภคครัวเรือนนอนนริคาร์เดียน และตัวทวีการลงทุนภาคเอกชนทำงานในทางบวก จากองค์ความรู้นี้รัฐบาลจะต้องทำการส่งเสริมธุรกิจหรือนโยบายที่ช่วยเร่งการบริโภคครัวเรือนนอนนริคาร์เดียน (ครัวเรือนหาเข้ากินค่า) ด้วยเครื่องมือด้านภาษี ซึ่งรัฐบาลจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของการบริโภคของครัวเรือนกลุ่มหาเข้ากินค่า และทำการลดภาษีสินค้าที่สอดคล้องกับพฤติกรรมการบริโภคของครัวเรือนกลุ่มดังกล่าว อาจจะเป็นกลุ่มสินค้าจำเป็น หรือสินค้าอุปโภคบริโภค โดยไม่จำเป็นต้องลดภาษีสินค้ากลุ่มอื่นเพราะจะทำให้รัฐบาลสูญเสียรายได้ หรือกรณีตัวทวีการลงทุนภาคเอกชน ภาครัฐอาจร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างมาตรการกระตุ้นการลงทุนของภาคเอกชน เช่น การให้สิทธิพิเศษ หรือการลดภาษีสำหรับนักลงทุนหรือผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าที่สอดคล้องกับการบริโภคของกลุ่มครัวเรือนหาเข้ากินค่า มาตรการหรือนโยบายดังกล่าวจะช่วยเร่งการทำงานของตัวทวีได้มากขึ้น เป็นผลดีต่อการเพิ่มระดับอุปสงค์มวลรวม และเป็นประโยชน์ต่อภาคครัวเรือนและภาคธุรกิจของประเทศ

อย่างไรก็ตามถึงแม้นโยบายหรือมาตรการที่ได้กล่าวมาจะสามารถกระตุ้นอุปสงค์มวลรวมให้กับเศรษฐกิจได้ แต่เมื่อพิจารณาปฏิกิริยาตอบสนองของตัวแปรทางเศรษฐกิจจะพบว่า ตัวแปรทางเศรษฐกิจบางตัวกลับมีปฏิกิริยาตอบสนองทางลบในบางช่วงเวลา เช่น ระยะสั้น ตัวแปรทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การลงทุนของรัฐบาล อุปทานแรงงานครัวเรือนหาเข้ากินค่า มีการปรับตัวลดลง ดังนั้นรัฐบาลจะต้องสร้างมาตรการรองรับหรือเยียวยาตัวแปรทางเศรษฐกิจดังกล่าวไปพร้อม ๆ กับการดำเนินนโยบายการลดภาษี กระบวนการดังกล่าวจะยังทำให้การดำเนินนโยบายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้เชิงวิชาการ

ผลการศึกษาทำให้ทราบว่า การใช้นโยบายการคลังด้านภาษีสามารถกระตุ้นอุปสงค์มวลรวมได้มากกว่าการลงทุนดังที่ได้อภิปรายข้างต้น แต่แบบจำลองนี้ใช้เพียงข้อมูลภาพรวมของนโยบายการคลังเพื่อเปรียบเทียบผลกระทบจากนโยบายการคลังด้านการลงทุนและการลดภาษี ดังนั้นเพื่อให้เกิดการขยายหรือพัฒนาองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา อาจทำการศึกษาลงไปในแต่ละนโยบาย เช่น นโยบายการคลังด้านการลงทุน สามารถแยกการลงทุนออกเป็นด้านต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้การวิเคราะห์ผลกระทบมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ด้วยคุณสมบัติของแบบจำลองดุลยภาพทั่วไปเชิงสุ่มแบบพลวัตที่ไม่ได้มีการกำหนดสมมติฐานการวิจัยแบบตายตัว ทำให้สามารถปรับเปลี่ยนตัวแปรได้ตามความสนใจหรือทฤษฎีที่ต้องการศึกษา แต่สำหรับการศึกษานี้ยังไม่ได้แยกประเภทของธุรกิจ ดังนั้นหากมีการศึกษาด้วยการแยกตัวแปรทางเศรษฐกิจให้ละเอียดมากขึ้น เช่น ธุรกิจส่งออก ธุรกิจเกษตร ธุรกิจท่องเที่ยว ฯ จะช่วยเพิ่มพูนองค์ความรู้ในระดับที่สูงขึ้นและเป็นประโยชน์สำหรับการตัดสินใจเชิงนโยบายได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้ข้อมูลเฉพาะปี พ.ศ.2560-2564 ซึ่งตรงกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 มาทำการวิเคราะห์ ทำให้ไม่สามารถเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการใช้นโยบายการคลังในแต่ละช่วงเวลา หรือแผนพัฒนาฯ ฉบับอื่น ๆ ได้ ดังนั้นเพื่อให้การวิจัยมีมิติการวิเคราะห์ และมีประโยชน์เชิงวิชาการในระดับสูงขึ้น ควรทำการศึกษาด้วยเทคนิคการวิเคราะห์นี้และเปรียบเทียบในหลายช่วงเวลาจะช่วยทำให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของดุชนิพนธ์ โครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่องการวิเคราะห์ผลกระทบจากการใช้จ่ายของรัฐในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ด้วยแบบจำลองดุลยภาพทั่วไปเชิงสุ่มแบบพลวัต โดยมีรองศาสตราจารย์ บุญธรรม ราชรักษ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รักษพงศ์ วงศาโรจน์ เป็นที่ปรึกษา ผู้เขียนขอขอบคุณการสนับสนุนทุกด้านจากผู้มีพระคุณทั้งสองท่านจนทำให้งานนี้สำเร็จลุล่วงลงได้

เอกสารอ้างอิง

- Adegbite, O.H., & Tunde, O. (2015). *First National Finance and Banking Conference on Economic Reform and the Nigerian Financial System*. A Communiqué read at National Conference Organized by the Department of Finance. Lagos: University of Lagos.
- Ahmad, M., Shoukat I.K., Shehzad, K., & Zia U.R. (2020). Do Aggregate Domestic Consumption Spending & Technological Innovation Affect Industrialization in South Africa? An Application of Linear & Non-linear ARDL Models. *Journal of Applied Economics*, 23(1), 44-65.
- Batini, N., Eyraud, L., & Weber, A. (2014). A Simple Method to Compute Fiscal Multipliers, *IMF Working Paper*. WP/14/93.
- Baum, A., Poplawski-Ribeiro, M., & Weber, A. (2012). Fiscal Multipliers and the State of the Economy. *IMF Working Paper*. WP/12/286.

- Brooks, S.P., & Gelman, A. (1998). General Methods for Monitoring Convergence of Iterative Simulations. *Journal of Computational and Graphical Statistics*, 7(4), 434-455.
- Calvo, G.A. (1983). Staggered Prices in a Utility-maximizing Framework. *Journal of Monetary Economics*, 12(3), 383-398.
- Chin, K.H. (2019). Fiscal Stimulus on Bayesian DSGE Models. *Prague Economic Papers*, 28(6), 688-708.
- Costa, C. J. (2016). *Understanding DSGE Models*. Vernon Art and Science Inc.
- Christofzik, D.I., Fuest, A., & Jessen, R. (2022), Macroeconomic Effects of the Anticipation and Implementation of Tax Changes in Germany: Evidence from a Narrative Account. *Economica*, 89, 62-81.
- Djelloul, B., Rachid T., Abdallah D.R., & Blessed, T. (2014). *The Impact of Fiscal Policy on Economic Growth: Empirical Evidence from Panel Estimation*. Paper Presented at the 2014 WEI International Academic Conference Proceedings, New Orleans, LA, USA, October 19-22; Cambridge: Cambridge University Press.
- Gale, W.G., & Samwick, A.A. (2017). *Effects of Income Tax Changes on Economic Growth*. Retrieve 16 October 2022, From https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/09_effects_income_tax_changes_economic_growth_gale_samwick.pdf.
- Gil, P., Martí, F., Morris, R., Pérez, J. J., & Ramos, R. (2019). The Output Effects of Tax Changes: Narrative Evidence from Spain. *SERIEs*, 10(1), 1-23.
- González, A., López, M., Rodríguez, N., & Téllez, S. (2014). Fiscal Policy in a Small Open Economy with Oil Sector and Non-ricardian Agents: Política Fiscal en Una Economía Pequeña y Abierta Con un Sector De Petróleo y Agentes No-ricardianos. *Desarrollo y Sociedad*, 73(2014), 33-69.
- Gonzalo, F., Molinari, B., & Torres, J. (2022). The Government in SNA-compliant DSGE Models. *The B.E. Journal of Macroeconomics*, 22(2), 613-642.
- Halkos, G.E., & Paizanos, E.A. (2016). Fiscal Policy and Economic Performance: a Review. *Journal of Reviews on Global Economics*, 5(1), 1-15.
- Hlongwane, T., Itumeleng, P.M., & Luzuko, T. (2018). Analysis of the Impact of Fiscal Policy on Economic Growth in South Africa: VECM Approach. *Journal of Economics and Behavioral Studies*, 10(2), 231-238.
- Intapan, C., Chaiboonsri, C., & Piboonrungraj, P. (2021). Forecasting for the Optimal Numbers of COVID-19 Infection to Maintain Economic Circular Flows of Thailand. *Economies*, 9(4), 151.
- Kaharudin, I. H., & Ab-Rahman, M. S. (2022). Fiscal Policy Effects on Private Expenditure for Sustainable Economic Growth: A Panel var Study from Selected Developing Countries. *Sustainability*, 14(17), 1-21.

- Kim, W. (2021). Macroeconomic Effects of Government Transfer Payments: Evidence from Korea. *Economic Modelling*, 102(6), 1-25.
- Lucas, R. E. (1976). Econometric Policy Evaluation: A Critique. *Carnegie Rochester Conference Series on Public Policy*, 1(1976), 19-46.
- Maipita, I. (2012). Simulasi Pengeluaran Pemerintah dan Dampaknya Terhadap Kinerja Ekonomimakro: Suatu Model Computable General Equilibrium. *QE Journal*, 1(2), 1-15.
- Munir, K., & Riaz, N. (2020). Macroeconomic Effects of Exogenous Fiscal Policy Shocks in. *Revista Hacienda Publica Espanola*, 233(2), 141-165.
- Nguyen, C. T., & Trinh, L. T. (2018). The Impacts of Public Investment on Private Investment and Economic Growth: Evidence from Vietnam. *Journal of Asian Business and Economic Studies*, 25(1), 15-32.
- Nuru, N.Y., & Hayelom, Y.G. (2021). The Effect of Fiscal Policy on Economic Growth in South Africa: a Nonlinear ARDL Model Analysis. *Journal of Economic and Administrative Sciences*, 38(2), 229-245.
- Phrommin, K. (2018). Monetary Policy Analysis under Headline and Core Inflation Targeting in Thailand. *Thailand and The World Economy*, 36(2), 1-31.
- Renee, F., & Adrian, P. (2005). *Some Issues in Using Vars For Macro Econometric Research*. CAMA Working Papers 2005-19. Centre for Applied Macroeconomic Analysis, Crawford School of Public Policy, The Australian National University.
- Ratchawat, C., & Dheera-aumpon, S. (2018). Tax Revenue and Economic Growth in the ASEAN Economic Community Member Countries. *Applied Economics Journal*, 25(1), 35-49.
- Rodsumran, Y. (2013). Fiscal Impulse in Four Asian Countries. *Journal of Humanities and Social Sciences University of Phayao*, 1(1), 52-61.
- Sansri, R. (2021). Economic Recovery Policy During the COVID-19 Pandemic Through the Use of Government Fiscal Policies. *Journal of Social Science for Local Rajabhat Mahasarakham University*, 5(2), 265-274.
- Shaheen, R. (2019). Impact of Fiscal Policy on Consumption and Labor Supply under a Time-varying Structural VAR Model. *Economies*, 7(57), 1-15.
- Sitthiyot, T. (2015). Macroeconomic and Financial Management in an Uncertain World: What can We Learn from Complexity Science? *Thailand and The World Economy*, 33(3), 1-37.
- Slim, B., & Matthieu, C. (2012). *Labour Market and Fiscal Policy*. IHEID Working Papers 03-2012, Economics Section, The Graduate Institute of International Studies.
- Smets, F., & Wouters, R. (2003). An Estimated Dynamic Stochastic General Equilibrium Model of the Euro Area. *Journal of the European Economic Association*, 1(5), 1123-1175.

- Sujianto, A. E., & Azmi, M. F. U. (2020). Associative Study on Government Spending, Inflation, Trade Balance, and Gross Domestic Product. *Ekulilibrium Jurnal Ilmiah Bidang Ilmu Ekonomi*, 15(1), 27-37.
- Tendengu, S., Kapingura, FM., & Tsegaye, A. (2022). Fiscal Policy and Economic Growth in South Africa. *Economies*, 10(9), 204-217.
- Timuno, S. O. M., Eita, J. H., & Charfeddine, L. (2020). Towards an Effective Fiscal Stimulus: Evidence from Botswana. *Cogent Economics & Finance*, 8(1), 1–19.
- Wu, S. Y., Tang, J. H., & Lin, E. S. (2010). The Impact of Government Expenditure on Economic Growth: How Sensitive to the Level of Development? *Journal of Policy Modeling*, 32(6), 804–817.
- Wouter, VDW. (2020). The Macroeconomic Effects of Tax Changes: Evidence using Real-time Data for the European Union. *Economic Modelling*, 90(2), 302-321.

คุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดนราธิวาส

Quality of Work Life that Affects the Performance of Medical Personnel in Community Hospitals in Narathiwat Province

ศจี อินทฤทธิ์¹ และ สรัญณี อุเสินยาง^{2*}

Sachee Intharit¹ and Saranee U-senyang^{2*}

วันที่รับบทความ : 06/02/2566

วันแก้ไขบทความ : 01/03/2566

วันที่ตอบรับบทความ : 09/03/2566

บทคัดย่อ

คุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากหากบุคลากรมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีจะก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่องานต่อองค์กร และที่สำคัญประสิทธิภาพของการทำงานจะเกิดขึ้นในองค์กร งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดนราธิวาส ทำการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 350 คน แบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร ในภาพรวมที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยสามารถอธิบายการผันแปรประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรได้ร้อยละ 54.5 ในรายด้านพบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์แก่สังคม ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว ด้านประชาธิปไตยในองค์กร และด้านสภาพแวดล้อมการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถอธิบายการผันแปรประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรได้ร้อยละ 59.50

ความสำคัญ: คุณภาพชีวิตในการทำงาน ประสิทธิภาพ โรงพยาบาลชุมชน

Abstract

The quality of work life is significant because it has an impact on work performance. If personnel have a high quality of life at work, it will create a positive work environment for the organization and, most significantly, increase work efficiency.

¹ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

Master Student, Master of Management Program in Faculty of Management Sciences, Princess of Naradhiwas University

² อาจารย์หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

Lecturer, Master of Management Program in Faculty of Management Sciences, Princess of Naradhiwas University

* Corresponding author. E-mail: saranee.u@pnu.ac.th

Therefore, the purpose of this study is to investigate how the quality of life at work influences the performance of medical personnel at community hospitals in Narathiwat Province. The data were collected using questionnaires from 350 participants by using stratified sampling. Simple regression analysis and multiple regression analysis were employed for data analysis. According to the study, the efficiency of work performance of the personnel is influenced by the quality of work life at the overall significance level of 0.05. The research can explain the variation in the efficiency of work performance of the personnel was 54.5 %. When considering each aspect which is work-life quality related to social support, social work-life balance, democracy in the organization, and working environment that prioritizes safety and health promotion, it was found that each aspect affects the efficiency of work performance of the personnel with a significant statistical value at 0.05. The research can explain the variation in the efficiency of work performance of the personnel at 59.50 %.

Keywords: Quality of Work Life, Performance, Community Hospitals

บทนำ

ปัจจุบันองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนต้องเผชิญหน้ากับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาส่งผลให้เกิดการแข่งขันขององค์กรต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น ระบบราชการเป็นกลไกที่สำคัญของภาครัฐที่จะขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลในการบริหารและพัฒนาประเทศให้ประสบความสำเร็จ ยุทธศาสตร์บุคลากรเป็นเลิศ (People Excellence) เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์หลักของแผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ด้านสาธารณสุขที่กระทรวงสาธารณสุขให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกเนื่องจากบุคลากรทางการแพทย์เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน การพัฒนาและการจัดการด้านกำลังคนถือเป็นงานที่ยากที่สุด แต่มีความจำเป็นต้องดำเนินการเพราะเป้าหมายหลักของกระทรวงสาธารณสุขที่มุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรเพื่อนำไปสู่เป้าหมายความสำเร็จด้านสุขภาพ ซึ่งการจะสร้างคนที่มีคุณภาพได้นั้นต้องมองที่พื้นฐานความต้องการของบุคลากรทั้งปัจจัยพื้นฐาน ความสุขในการทำงานซึ่งจะส่งผลต่อการทำงานเพื่อส่วนรวม ทั้งนี้การสร้างค่านิยม แรงบันดาลใจ กลยุทธ์การบริหารและพัฒนากำลังคนเพื่อให้บุคลากรกระทรวงสาธารณสุข “เป็นคนดี มีคุณค่า มีความผาสุก” เกิดความสามารถที่จะยกระดับศักยภาพในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของบุคลากรจะส่งผลให้ช่วยสร้างคุณค่าขององค์กรขึ้นอย่างถูกต้องและผลประโยชน์จะตกไปอยู่กับสุขภาพของประชาชนในที่สุด (Office of the Permanent Secretary, 2017)

People Excellence Strategy ในประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการบริหารกำลังคนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดึงดูดและธำรงรักษาคนคุณภาพ (Human Resource for Health Management) กล่าวถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงาน ระบบค่าตอบแทน สิทธิประโยชน์ แรงจูงใจในการทำงานและความก้าวหน้าในสายอาชีพอย่างเป็นธรรม (Retention Strategy and Happy Work Life) มีการพัฒนาระบบและวางกลไกเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ (Productive Climate) และมีความสุข (Happy Workplace) เพื่อให้บุคลากรมีความทุ่มเทและผูกพันต่อองค์กร (Engagement) ส่งเสริมการจัดทำเส้นทางและวางแผนพัฒนาความก้าวหน้า

ทั้งสมรรถนะและผลงาน (Career Planning and Development) ทบทวนค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ให้สอดคล้องกับความหลากหลายของกำลังคน โดยมีการกำหนดตัวชี้วัดด้านดัชนีคุณภาพชีวิต ความสุขและความผูกพันในองค์กรของพนักงานในประเทศไทย ดัชนีความผาสุกขององค์กร (Happy Public Organization Index) อัตราการคงอยู่ของบุคลากรด้านสุขภาพ (Retention Rate) การปฏิรูปกำลังคนด้านสุขภาพเป็นกรอบในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์กำลังคนด้านสุขภาพในระยะ 5 ปี (2560 - 2564) โดยมีเป้าหมายในการสร้างเสริมให้บุคลากรเป็นคนดี มีคุณค่า มีความผาสุก โดยเน้นการดำเนินงานสำคัญใน 3 ประเด็นประกอบด้วย การเสริมสร้างความผาสุกให้แก่บุคลากรโดยการประสานความร่วมมือกับสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพและมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ในการขอใช้เครื่องมือวัดความสุขในระดับบุคคลและองค์กร (Happinometer) เพื่อวิเคราะห์และวางแผนการสร้างสุขให้แก่บุคลากรในด้านต่าง ๆ ให้บุคลากรมีความสุขกับการทำงานควบคู่กับการมีสุขภาพกายที่ดี ครอบครัวที่อบอุ่น สังคมที่ปลอดภัย (Office of the Permanent Secretary, 2017)

คุณภาพชีวิตการทำงาน เป็นความต้องการส่วนบุคคล และความพึงพอใจที่มีต่อสิ่งแวดล้อมขององค์กรในการปฏิบัติงาน ซึ่งสามารถวัดได้จากตัวชี้วัดทั้งหมด 8 ด้าน ได้แก่ 1) การได้รับค่าตอบแทนในการทำงานที่เพียงพอและยุติธรรม 2) สภาพแวดล้อมการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ 3) ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน 4) ด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคคล 5) ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน 6) ด้านประชาธิปไตยในองค์กร 7) ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว และ 8) ด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์แก่สังคม (Walton, 1973) ตัวชี้วัดเหล่านี้เป็นประเด็นที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ เพราะคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ที่ดีเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้การปฏิบัติงานของบุคลากรทางการแพทย์นั้นมีประสิทธิภาพ สามารถดูแลและให้บริการได้อย่างมีคุณภาพ สร้างชื่อเสียงให้กับองค์กร

การทำงานในทุกองค์การประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรถือเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้้องค์การนั้นประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ การบริหารทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพจึงเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่จะนำความสำเร็จมาสู่้องค์การ จากการปฏิรูประบบราชการโดยการนำแนวคิดการบริหารแนวใหม่มาใช้กับระบบราชการไทย เพื่อให้มีบุคลากรมีสมรรถนะและมีประสิทธิภาพในการทำงานสูงกล่าวคือ มีภาวะผู้นำ มีการพัฒนาในด้านทุณมนุษย์ทำให้บุคลากรมีใจรักในงานและความแข็งแกร่ง ในชีวิตการทำงานรวมทั้งมีวัฒนธรรมองค์กรที่ดี เสริมสร้างให้บุคลากรมีขวัญกำลังใจและมีความสุข (Abdullah et al., 2013) และเนื่องจากโรงพยาบาลต่าง ๆ ต้องเข้าร่วมกับระบบประเมินคุณภาพโรงพยาบาล (Hospital Accreditation: HA) เพื่อรักษาคุณภาพและมาตรฐานของการทำงานให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ส่งผลให้บุคลากรทางการแพทย์ทำงานหนักมากขึ้น บุคลากรจำเป็นต้องพัฒนาความรู้ความสามารถเนื่องจากมีภาระงานที่เพิ่มมากขึ้นทั้งงานด้านการบริหารงานด้านเอกสารและงานด้านการปฏิบัติการ ซึ่งถือเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบหลักที่สำคัญของสหสาขาวิชาชีพ และในปัจจุบันโรคต่าง ๆ มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น เครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์ทันสมัยมากขึ้น บุคลากรต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงและสภาวะการณ์ต่าง ๆ ที่กล่าวมา เป็นเหตุให้เกิดความเหนื่อยหน่าย เหนื่อยล้า มีความเครียดส่งผลต่อประสิทธิภาพของการทำงาน (Robbins & Judge, 2013) โดยการที่โรงพยาบาลจะได้รับการประเมินมาตรฐานโรงพยาบาลและบริการสุขภาพนั้นจะต้องผ่านระบบการตรวจสอบระบบการทำงานของบุคลากร การตรวจด้านการจัดการความเสี่ยง การตรวจสอบเกี่ยวกับเรื่องของระบบบริหารคุณภาพและรวมไปงานดานบริการต่าง ๆ เป็นต้น

จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานวาพนักงานมี
ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากน้อยเพียงใด เพื่อที่จะให้ระบบงานบริการเป็นไปอย่างมี
มาตรฐานด้วยคุณภาพที่ดีเหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่และผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจ

จากข้อมูลงานบริหารทรัพยากรบุคคล สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนราธิวาส ผลการสำรวจ
ความสุขของบุคลากรทางการแพทย์ ในปี พ.ศ. 2565 (Human Resource Management at the
Provincial Health Office of Narathiwat, 2022) ภาพรวมของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดนราธิวาส
พบว่า มิติที่ 1 Happy Body (สุขภาพกายดี) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 70.78 มิติที่ 2 Happy Heart (น้ำใจดี)
ค่าเฉลี่ยร้อยละ 72.36 มิติที่ 3 Happy Relax (ผ่อนคลายดี) ค่าเฉลี่ยร้อยละ 59.25 มิติที่ 4 Happy
Brain (ใฝ่รู้ดี) ค่าเฉลี่ยร้อยละ 63.41 มิติที่ 5 Happy Soul (จิตวิญญาณดี) ค่าเฉลี่ยร้อยละ 76.61 มิติที่
6 Happy Money (สุขภาพเงินดี) ค่าเฉลี่ยร้อยละ 54.07 มิติที่ 7 Happy Family (ครอบครัวดี)
ค่าเฉลี่ยร้อยละ 69.34 มิติที่ 8 Happy Society (สังคมดี) ค่าเฉลี่ยร้อยละ 65.71 ด้าน Happy Work
life (การงานดี) ร้อยละ 63.33 ซึ่งค่าเฉลี่ย Hapinometer ในบุคลากรทางการแพทย์โรงพยาบาล
ชุมชน ทั้ง 11 แห่งในจังหวัดนราธิวาส คิดเป็นร้อยละ 66.10 ส่วนผลการสำรวจด้านความสมดุลชีวิตกับ
การทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดนราธิวาสในภาพรวม พบว่าค่าเฉลี่ย
ร้อยละ 56.25 พบว่าค่า Hapinometer ยังไม่ถึงเกณฑ์เป้าหมายที่กระทรวงสาธารณสุขได้วางไว้คือ $\geq$
ร้อยละ 70 ดังนั้นการศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร
ทางการแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชน จึงเป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากหากบุคลากรทางการแพทย์มีคุณภาพชีวิต
การทำงานที่ดีแล้วนั้น จะก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่องานต่อองค์กรและที่สำคัญประสิทธิภาพของการ
ทำงานก็จะเกิดขึ้นในองค์กรนำไปสู่การบริการที่ดีมีคุณภาพแก่ผู้รับบริการในระยะยาวต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร
ทางการแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดนราธิวาส

ทบทวนวรรณกรรม

คุณภาพชีวิตในการทำงาน

คุณภาพชีวิตการทำงาน คือลักษณะของการทำงานที่ตอบสนองความต้องการและความ
ปรารถนาของบุคคล โดยพิจารณาคุณลักษณะแนวทางความเป็นบุคคล สภาพตัวบุคคลหรือสังคมของ
องค์กรที่ทำให้งานประสบผลสำเร็จ (Walton, 1973) เป็นสิ่งที่สนองความผาสุกและความพึงพอใจของ
ผู้ปฏิบัติงาน การมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีนอกจากสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับบุคลากรแล้ว
จะส่งผลต่อความเจริญรุ่งเรืองด้านอื่น ๆ ด้วย ไม่ว่าจะเป็นคุณภาพ ปริมาณของผลผลิต สังคม เศรษฐกิจ
และสิ่งที่สำคัญคือจะนำไปสู่ความพึงพอใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรและช่วยลดอัตรา
การขาดงาน การลาออกให้น้อยลง เสริมประสิทธิผลในแง่การสร้างขวัญกำลังใจให้เกิดขึ้น (Hackman &
Suttle, 1977) สามารถตอบสนองได้ทั้งร่างกายและจิตใจ บุคลากรเกิดความพึงพอใจในงานมีความสุข
ในการทำงานและรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าจากการทำงานนั้น ๆ มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น
ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงาน คุณภาพชีวิตที่ดีส่งผลต่อการพัฒนาองค์กรให้มีความยั่งยืนต่อไป

องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน

Walton (1973) ได้ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตในการทำงาน โดยพิจารณาจากคุณลักษณะของ
บุคคลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต เน้นแนวทางความเป็นมนุษย์ (Humanistic) ศึกษาสภาพแวดล้อมตัวบุคคล

และสังคมที่ส่งผลให้งานประสบความสำเร็จ Walton ได้ชี้ให้เห็นถึงปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างคุณภาพชีวิตในการทำงานว่าประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 8 ข้อ ดังนี้ 1) การได้รับค่าตอบแทนในการทำงานที่เพียงพอและยุติธรรม (Adequate and Fair Compensation) หมายถึง ค่าตอบแทนที่ได้รับจะต้องเพียงพอในการดำรงชีวิตตามมาตรฐานการครองชีพ ค่าตอบแทนที่ยุติธรรมก็เกิดจากการเปรียบเทียบค่าตอบแทนจากการทำงานในตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบที่คล้ายคลึงกันหรือยึดจากผลการปฏิบัติงานที่เท่าเทียมกัน 2) สภาพแวดล้อมการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ (Safe and Healthy Working Condition) ผู้ปฏิบัติงานควรอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีทั้งต่อร่างกายและต่อการทำงาน ควรมีการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพ 3) ความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน (Growth and Security) ควรให้ความสนใจการ ให้ผู้ปฏิบัติงานได้รักษาหรือเพิ่มศักยภาพในการทำงานมากกว่าที่จะคอยเป็นผู้นำให้ผู้ปฏิบัติงานทำตาม มีการมอบหมายงานใหม่หรืองานที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถและทักษะที่เพิ่มขึ้นอีก เพื่อพัฒนาศักยภาพในอนาคต มีการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้ก้าวหน้าในสายงาน 4) โอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคคล (Development of Human Capacities) หมายถึง โอกาสในการพัฒนาและการใช้ความสามารถของผู้ปฏิบัติงานและในการปฏิบัติงานตามทักษะและความรู้ที่มี ซึ่งจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานรู้สึกถึงคุณค่าของตนเองและรู้สึกท้าทายในการทำงาน ได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ รวมทั้งยังมีความรู้สึกมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน 5) การบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน (Social Integration) หมายถึง การที่ผู้ปฏิบัติงานรู้สึกมีคุณค่า ได้รับการยอมรับและร่วมมือกันทำงาน ผู้ร่วมงานรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเพื่อนร่วมงาน มีการเปิดเผยตนเอง มีบรรยากาศการทำงานที่ดี ไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะในหน่วยงาน ไม่มีอคติและการทำลายซึ่งกัน และกัน 6) ประชาธิปไตยในองค์กร (Constitutionalism) หมายถึง การที่ผู้ปฏิบัติงานคนหนึ่งมีสิทธิอะไรบางอย่างและจะปกป้องสิทธิของตนเองได้อย่างไร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมขององค์กรนั้น ๆ มีการเคารพในสิทธิส่วนตัวมากน้อยเพียงใด ยอมรับในการขัดแย้งทางความคิดรวมทั้งการวางมาตรฐาน การให้ผลตอบแทนที่ยุติธรรมแก่ผู้ปฏิบัติงานและมีการจัดเตรียมงานให้เกิดความเหมาะสมและสัมพันธ์กัน 7) ความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว (Total Life Space) หมายถึง บุคลากรจะต้องจัดความสมดุลให้เกิดขึ้นในชีวิต โดยจะต้องมีการจัดสรรบทบาทให้สมดุลได้แก่การแบ่งเวลา อาชีพ การเดินทางจะต้องมีส่วนที่เหมาะสมระหว่างการใช้เวลาว่างของตนเองและครอบครัว รวมทั้งความก้าวหน้าในวิชาชีพ 8) ลักษณะงานที่เป็นประโยชน์แก่สังคม (Social Relevance) หมายถึง การที่บุคลากรมีความรู้สึกว่าการกระทำหรืองานที่ทำนั้นเป็นประโยชน์ต่อสังคม มีความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งองค์การของตนได้ทำประโยชน์ให้สังคม เป็นการเพิ่มคุณค่าความสำคัญของอาชีพและเกิดความรู้สึกภูมิใจในองค์กรของตนเอง นอกจากนี้ Huse and Cummings (1985) ได้เสนอลักษณะที่สำคัญของคุณภาพชีวิตการทำงานไว้ 8 ด้าน ดังนี้ 1) ค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ หมายถึง การได้รับรายได้และผลตอบแทนที่เพียงพอเหมาะสมกับความรู้ความสามารถและเป็นธรรม สอดคล้องกับมาตรฐานทางสังคม มีความยุติธรรม เมื่อเปรียบเทียบกับตำแหน่งของตนกับตำแหน่งอื่นที่มีลักษณะงานที่คล้ายกัน 2) สภาพแวดล้อมที่ดีและมีความปลอดภัย (Safe and Healthy Environment) หมายถึง สถานที่ปฏิบัติงานควรมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมไม่เสี่ยงอันตรายและไม่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ ไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายและจิตใจของพนักงาน พนักงานควรได้รับสวัสดิการจำเป็นที่สำคัญเช่น น้ำดื่ม มีสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพและสะอาด รวมถึงการควบคุมเกี่ยวกับแสง เสียง กลิ่นและการรบกวนสายตา 3) การพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน หมายถึง โอกาสในการพัฒนาขีดความสามารถของพนักงาน โดยพิจารณาจากลักษณะงานที่ทำ ควรเปิดโอกาสให้พนักงานใช้ทักษะความสามารถ

หลากหลาย ทำงานที่มีความท้าทายมีความสำคัญต่อองค์กรและมีอิสระในการทำงาน มีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ สามารถควบคุมงานด้วยตนเอง 4) ความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน หมายถึง พนักงานมีโอกาสก้าวหน้าในอาชีพอย่างมั่นคงและเป็นธรรม ได้รับการส่งเสริมการพัฒนาความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน ได้รับการเพิ่มเติมความรู้และทักษะเพื่อโอกาสในการก้าวหน้าและความมั่นคงในอาชีพและงานที่ได้รับ 5) สังคมสัมพันธ์ หมายถึง บรรยากาศในการทำงานภายในองค์กรมีความเป็นมิตร ยอมรับซึ่งกันและกัน มีสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมงาน เห็นอกเห็นใจกัน มีการช่วยเหลือกันและกันในการทำงาน 6) ลักษณะการบริหารงาน หมายถึง ความยุติธรรม ความเสมอภาคในการบริหารงานที่พนักงานได้รับ มุ่งให้องค์การคำนึงถึงแนวคิดในเรื่องการปฏิบัติที่ยึดกฎหมายเป็นหลัก และจำต้องให้ความสำคัญแก่บุคคลอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งยังต้องให้เกียรติแก่บุคคลในเรื่องสิทธิบุคคล 7) ความอิสระจากงาน หมายถึง พนักงานมีความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตความเป็นส่วนตัว ซึ่งมีอิสระจากการทำงาน มีความสมดุลที่เหมาะสมระหว่างงานกับวิถีชีวิต 8) ความภูมิใจในองค์กร (Organizational Pride) หมายถึง ความรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้ปฏิบัติงานในองค์กร รวมทั้งรับรู้ว่าองค์กรได้ทำประโยชน์และรับผิดชอบต่อสังคม

จากการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยได้เลือกแนวคิดของของ Walton (1973) ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานเพราะมีเนื้อหาครอบคลุมเน้นแนวทางความเป็นมนุษย์ ศึกษาสภาพแวดล้อมตัวบุคคลและสังคมที่ส่งผลให้งานประสบความสำเร็จและยังมีความสอดคล้องกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดนราธิวาส

ประสิทธิภาพการทำงาน

ประสิทธิภาพ คือ ผลการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่มนุษย์และได้รับผลตอบแทนจากการปฏิบัติงาน โดยความพึงพอใจหมายถึงความพอใจในการให้บริการกับประชาชน ดังนี้ 1) การให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน 2) การให้บริการอย่างรวดเร็วและทันเวลา 3) การให้บริการอย่างเพียงพอ 4) การให้บริการอย่างก้าวหน้า ซึ่งมีความสอดคล้องกับความพึงพอใจในการให้บริการของภาครัฐในปัจจุบัน ทั้งนี้โรงพยาบาลชุมชนเองก็ต้องให้ความสำคัญกับความพึงพอใจดังกล่าว ไม่ว่าด้านการให้บริการอย่างเท่าเทียมกันกับผู้รับบริการทุกคนที่มาใช้บริการในโรงพยาบาล การให้บริการอย่างรวดเร็วและทันเวลา การให้บริการอย่างเพียงพอ การให้บริการอย่างก้าวหน้า ผู้รับบริการที่มาใช้บริการในโรงพยาบาลมีความคาดหวังกับการให้บริการในด้านนี้มากเพราะคุณภาพของการให้บริการในโรงพยาบาลจะต้องมีความรวดเร็ว ให้บริการอย่างเพียงพอในด้านของอุปกรณ์เครื่องมือทางการแพทย์เวชภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลตั้งแต่การส่งเสริม ป้องกัน รักษาและฟื้นฟูและด้านศักยภาพเทคโนโลยีในการให้บริการ นอกจากนี้ประสิทธิภาพการทำงานยังครอบคลุมในเรื่องของการกระทำของพนักงานแต่ละคนที่มีความสามารถและความพร้อม พยายามทุ่มเทอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงานของตนเองอย่างคล่องแคล่ว ด้วยความมีระเบียบแบบแผน มีกฎเกณฑ์ ปฏิบัติงานให้เสร็จทันเวลา รวดเร็ว ถูกต้อง มีคุณภาพและได้มาตรฐานเพื่อประสิทธิภาพขององค์กร (Petchphrom, 2019; Seewichai, 2020; Thonglah & Visitnitikija, 2021)

องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการทำงาน

Peterson and Plowman (1953) ได้ให้แนวคิดองค์ประกอบของการวัดประสิทธิภาพการทำงาน ไว้ 4 องค์ประกอบได้แก่ 1) คุณภาพของงาน หมายถึง งานจะต้องมีคุณภาพสูง โดยผู้ผลิตและผู้ใช้งานต้องได้ประโยชน์ที่คุ้มค่า มีความพึงพอใจ ผลการทำงานต้องมีความถูกต้องได้มาตรฐานรวดเร็ว และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรและสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าหรือผู้ที่มาใช้บริการ 2) ปริมาณ

งาน หมายถึง งานที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร โดยผลงานที่ปฏิบัตินั้นจะต้องมีปริมาณงานที่เหมาะสมตามแผนงานที่กำหนดหรือเป้าหมายที่องค์กรกำหนดระยะเวลาหรือวางแผนบริหารเวลาเพื่อให้ได้ปริมาณงานตามเป้าหมายที่มีการกำหนดไว้ โดยผลงานที่ออกมาจะต้องสอดคล้องอัตรากำลังคนในสายงาน 3) เวลาที่ใช้ในงาน หมายถึง เวลาที่ต้องใช้ในการดำเนินงานจะต้องมีการกำหนดอย่างเหมาะสมตามลักษณะของงาน มีการพัฒนาเทคนิคการทำงานให้มีความสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น ผลงานเสร็จตามกำหนด เมื่อเทียบความยากง่ายของงาน ใช้เวลาในการปฏิบัติงานน้อย การส่งมอบตรงตามกำหนดและพนักงานทำงานถูกต้องรวดเร็ว 4) ค่าใช้จ่าย หมายถึง ค่าใช้จ่ายของส่วนดำเนินงานทั้งหมดจะต้องมีความเหมาะสมกับงานโดยจะต้องลงทุนให้น้อยที่สุดและได้ผลกำไรมากที่สุด และประสิทธิภาพในด้านค่าใช้จ่ายหรือ ต้นทุนคือการใช้ทรัพยากรด้านบุคคล วัสดุ เทคโนโลยีและการเงิน ที่มีอยู่อย่างประหยัดและคุ้มค่าที่สุด แนวคิด Peterson and Plowman ด้านองค์ประกอบของการวัดประสิทธิภาพการทำงานนั้นมีความครอบคลุม สอดคล้องกับการวัดประสิทธิภาพขององค์กรที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากเนื้อหาครอบคลุมกับการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดนราธิวาส นอกจากนี้ยังเป็นองค์ประกอบที่องค์การส่วนใหญ่นำมาใช้ในการศึกษาวิจัยและให้ความสำคัญมากที่สุด นอกจากนี้ Harrington (1913) ได้เสนอไว้ว่าหลักวิธีทำงานให้มีประสิทธิภาพ ควรมีองค์ประกอบสำคัญ 12 ข้อดังนี้ 1) ระบุวัตถุประสงค์ของการทำงานอย่างชัดเจน 2) พิจารณาลึกถึงความเป็นไปได้ของงาน 3) การให้แนวทาง คำชี้แนะถูกต้องแน่นอน 4) สร้างระเบียบวินัยต่อการทำงาน 5) ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ 6) ขั้นตอนงานต้องเชื่อถือได้ มีความยืดหยุ่น มีสมรรถภาพและจดบันทึกข้อมูล 7) ควรมีลักษณะชี้แจงกระบวนการดำเนินงาน 8) งานแล้วเสร็จทันเวลา 9) ผลลัพธ์ควรมีมาตรฐาน 10) แผนงานยึดเป็นมาตรฐานได้ 11) ระบุมาตรฐานที่ใช้สอนงานได้ 12) มอบรางวัลพิเศษชมเชยงานที่ดี Harrington (1913) ให้ความสำคัญด้านหลักวิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพ จะต้องประกอบด้วย 12 ประการที่บุคลากรในองค์กรจะต้องพึงปฏิบัติเพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จ และ Vroom and Deci (1997) ได้ทำการศึกษา พบว่าในการปฏิบัติงานของบุคคลที่จะก่อให้เกิดผลดีมีประสิทธิภาพจะต้องประกอบด้วย องค์ประกอบ 2 ด้าน คือความสามารถ ความชำนาญของผู้ปฏิบัติงาน และการจูงใจในการปฏิบัติงาน ที่นำไปสู่การใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพนั้นจึงมีความจำเป็นจะต้องคำนึงถึงความพึงพอใจและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้เกิดขึ้นกับบุคคลเสียก่อน

จากการศึกษาองค์ประกอบของประสิทธิภาพการทำงาน ผู้วิจัยเลือกแนวคิดองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องและเหมาะสมที่จะใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งเป็นของ Peterson and Plowman (1953) เพราะมีเนื้อหาครอบคลุมกับการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดนราธิวาส นอกจากนี้ยังเป็นองค์ประกอบที่องค์การส่วนใหญ่นำมาใช้ในการศึกษาวิจัยและให้ความสำคัญมากที่สุด

นอกจากนี้งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตกับประสิทธิภาพในการทำงานพบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ คุณลักษณะของงาน ด้านงานมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ด้านความเป็นอิสระ และด้านผลตอบแทนของงานมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร (Sawetwong, 2014) การศึกษาของ Saringkhan et al. (2018) พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานด้านสภาพแวดล้อมที่ดี ด้านการบูรณาการทางด้านสังคม ด้านสิทธิ ตามรัฐธรรมนูญและด้านความเกี่ยวข้องที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การศึกษาของ Ruangrob

(2019) พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน และการศึกษาของ Thonglah and Visitnitikija (2021) พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานด้าน ค่าตอบแทนที่ยุติธรรมเพียงพอ ด้านความก้าวหน้าและมั่นคงใน การทำงานด้านสังคมสัมพันธ์และด้าน ความอิสระจากงาน มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

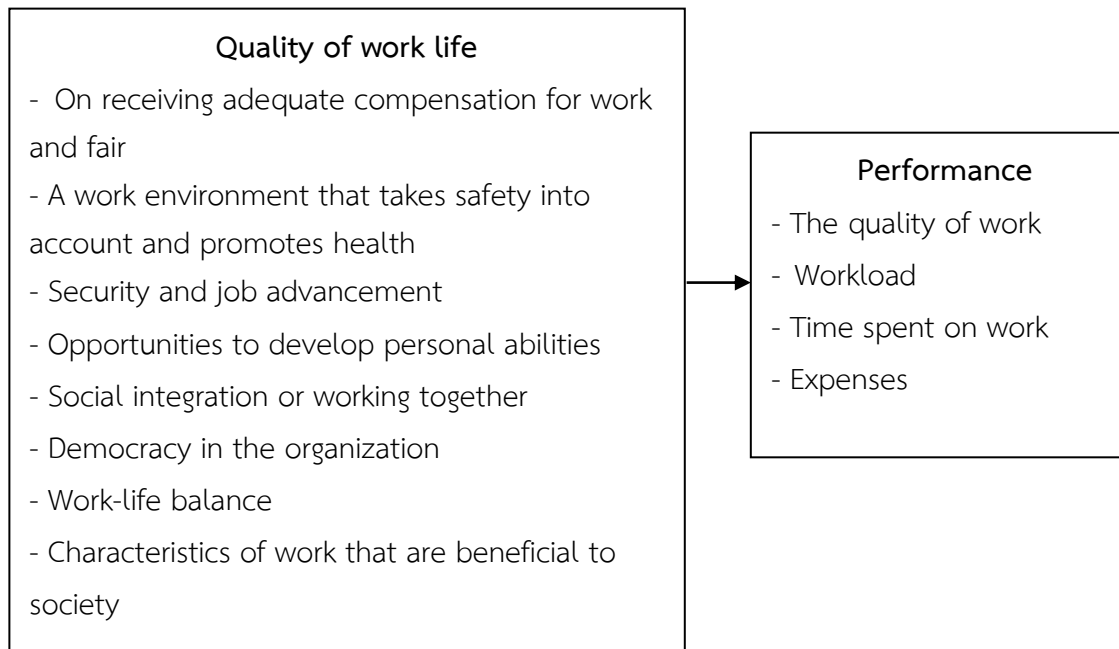

Figure 1 Conceptual Framework

ระเบียบวิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษาเป็นบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชนจังหวัดนราธิวาส จำนวน 11 แห่ง ประกอบด้วยโรงพยาบาลสุคีริน จำนวน 87 คน โรงพยาบาลเจาะไอร้อง จำนวน 104 คน โรงพยาบาลศรีสาคร จำนวน 110 คน โรงพยาบาลแว้ง จำนวน 116 คน โรงพยาบาลสุไหงปาดี จำนวน 131 คน โรงพยาบาลยี่งอเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา จำนวน 123 คน โรงพยาบาลจะแนะ จำนวน 131 คน โรงพยาบาลตากใบ จำนวน 129 คน โรงพยาบาลบาเจาะ จำนวน 151 คน โรงพยาบาลรือเสาะ จำนวน 159 คน โรงพยาบาลระแงะ จำนวน 222 คน รวมบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชนรวมทั้งหมด 1,463 คน ใช้สูตรคำนวณในกรณีทราบจำนวนประชากรของ Yamane (1973) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 316 คน เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนจากการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยจึงเพิ่มกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 10 (Unchai, 2013) เท่ากับ 32 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 348 คน จึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเกินกว่าที่คำนวณไว้เล็กน้อย (Choosrithong, 2020) ดังนั้นการศึกษานี้จึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 350 คน สำหรับวิธีการสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในแต่ละกลุ่มงาน (Sawetwong, 2014) ซึ่งจำนวนประชากรของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้มีหลายกลุ่มงาน จึงต้องทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วนในแต่ละกลุ่ม (Proportional Stratified Random Sampling) รายละเอียดดัง Table 1

Table 1 The Population and Sample of Healthcare Workers by Location in 11 Community Hospitals in Narathiwat Province

Personnel formal physician CMH. population/ sample	CMH. Sukhirin	CMH. Cho airong	CMH. SiSakorn	CMH. Waeng	CMH. Su-ngai Padi	CMH. Yi ngor	CMH. Chan Naue	CMH. Takbai	CMH. Bacho	CMH. Rueso	CMH. Ranga
Physician	5/1	5/1	7/2	8/2	7/2	7/2	5/1	15/3	8/2	11/2	15/3
Dentist	2/1	3/1	2/1	4/1	3/1	3/1	1/1	3/1	2/1	5/1	5/1
Pharmacist	4/1	4/1	5/1	6/1	6/1	5/1	5/1	9/2	6/1	7/1	8/2
Professional nurse	42/10	59/14	58/13	62/14	72/17	71/16	63/15	64/15	81/19	86/20	110/26
Medical Technologist/ Medical science officer	3/1	3/1	3/1	3/1	3/1	4/1	3/1	4/1	4/1	4/1	5/1
Public Health Academician/P ublic health officer	13/3	10/2	12/2	11/2	11/2	13/3	15/3	12/2	11/2	13/3	17/4
Thai traditional medicine	2/1	1/1	2/1	2/1	2/1	2/1	2/1	2/1	2/1	2/1	2/1
Physical therapist	2/1	2/1	2/1	2/1	3/1	2/1	2/1	4/1	3/1	3/1	2/1
Radiologist/ Medical radiologist	2/1	2/1	2/1	2/1	2/1	2/1	2/1	2/1	3/1	3/1	4/1
Nursing Assistant	4/1	5/1	4/1	4/1	3/1	3/1	6/1	4/1	3/1	4/1	6/1
Other personnel	8/2	10/2	13/2	12/2	19/4	10/2	27/6	10/2	28/6	20/4	48/11
Total population/ sample	87/23	104/26	110/26	116/27	131/32	123/30	131/32	129/30	151/36	159/36	222/52

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด (Closed Ended Question) โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล เป็นลักษณะแบบสำรวจรายการ (Check List) ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน แบ่งออกเป็น 8 ด้าน และส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการทำงาน แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ทั้งส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 สร้างขึ้นตามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยการทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พบว่าค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในระหว่าง 0.6 ถึง 1 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์

อัลฟ่าของครอนบาร์ค (Cronbach' S Coefficient Alpha) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในส่วนที่ 2 เท่ากับ 0.952 และส่วนที่ 3 เท่ากับ 0.949 โดยมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.964 ถือได้ว่าเครื่องมือมีคุณภาพ มีความเชื่อถือและสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยได้

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนราธิวาส กระทรวงสาธารณสุข ให้การรับรอง ณ วันที่ 22 พฤศจิกายน 2565 รหัสโครงการวิจัย 11/2565 โดยได้รับการรับรองแบบ Exemption Review

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Interferential Statistics) ประกอบไปด้วย การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) ระหว่างองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตในการทำงาน (X) กับองค์ประกอบของประสิทธิภาพการทำงาน (Y) เพื่อหาความสัมพันธ์ของคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดนราธิวาส และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ระหว่างองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตในการทำงานซึ่งประกอบด้วย ด้านการได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม (X_1) ด้านสภาพแวดล้อมการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ (X_2) ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน (X_3) ด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคคล (X_4) ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน (X_5) ด้านประชาธิปไตยในองค์กร (X_6) ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว (X_7) ด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์แก่สังคม (X_8) กับองค์ประกอบของประสิทธิภาพการทำงาน (Y) เพื่อหาความสัมพันธ์ของคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดนราธิวาส โดยก่อนทำการวิเคราะห์ Regression ผู้วิจัยได้ดำเนินการหาค่า Correlations ซึ่งค่าสหสัมพันธ์ r ระหว่างตัวแปรอยู่ในช่วง 0.369-0.731 ต่ำกว่า 0.75 ถือว่าไม่มีปัญหา Collinearity and Multicollinearity

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดนราธิวาส ในภาพรวมปรากฏดัง Table 2

Table 2 A Simple Regression Analysis of the Performance of Healthcare Workers in Community Hospitals in Narathiwat Province.

Predictor	B	S.E.	Beta	t	Sig
Quality of work life	0.742	0.036	0.738	20.40	<0.001*
Constant	1.101	0.135		8.151	<0.001*

$R^2=0.545$, SEE. = 0.317, $F=416.296$ Sig. of $F=0.000$, Significant = $P\text{-value}<0.05$

จาก Table 2 คุณภาพชีวิตในการทำงานส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดนราธิวาส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สามารถ

อธิบายการผันแปรประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรได้ร้อยละ 54.5 โดยสามารถเขียนสมการรูปคะแนนดิบได้ดังนี้

$$Y = 1.101 + 0.742 (\text{คุณภาพชีวิตในการทำงาน})$$

และเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังต่อไปนี้

$$Y = 0.738 (\text{คุณภาพชีวิตในการทำงาน})$$

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดนราธิวาส จำแนกรายด้านปรากฏดัง Table 3

Table 3 A Multiple Regression Analysis of the Performance of Healthcare Workers in Community Hospitals in Narathiwat Province is Classified by Aspect.

Predictor	B	S.E.	Beta	t	Sig
Characteristics of work that are beneficial to society	0.250	0.035	0.313	7.155	< 0.001*
Work-life balance	0.205	0.035	0.269	5.911	< 0.001*
Democracy in the organization	0.192	0.039	0.227	4.955	< 0.001*
A work environment that takes safety into account and promotes health	0.113	0.032	0.150	3.546	< 0.001*
Constant	0.970	0.130		7.445	< 0.001*

$R^2=0.595$, SEE. = 0.300, $F=126.575$ Sig. of F=0.000, Significant = P-value< 0.05

จาก Table 3 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดนราธิวาส ด้วยวิธี Stepwise (Stepwise Multiple Regression Analysis) ซึ่งพบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์แก่สังคม ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว ด้านประชาธิปไตยในองค์กร และด้านสภาพแวดล้อมการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดนราธิวาส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถอธิบายการผันแปรประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรได้ร้อยละ 59.50 และสามารถเขียนสมการในรูปคะแนนดิบได้ดังนี้

$$Y = 0.970 + 0.250 (\text{ลักษณะงานที่เป็นประโยชน์แก่สังคม}) + 0.205 (\text{ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว}) + 0.192 (\text{ด้านประชาธิปไตยในองค์กร}) + 0.113 (\text{ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน})$$

และเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังต่อไปนี้

$$Y = 0.313 (\text{ลักษณะงานที่เป็นประโยชน์แก่สังคม}) + 0.269 (\text{ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว}) + 0.227 (\text{ด้านประชาธิปไตยในองค์กร}) + 0.150 (\text{ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน})$$

สรุปและการอภิปรายผล

การศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดนราธิวาส ในภาพรวมพบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตในการทำงานส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยสามารถอธิบายการผันแปรประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรได้ร้อยละ 54.5 ในรายด้านพบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์แก่สังคม ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว ด้านประชาธิปไตยในองค์กร และด้านสภาพแวดล้อม การทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถอธิบายการผันแปรประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรได้ร้อยละ 59.50 ในรายด้านพบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรที่ระดับความสำคัญ 0.05 มีปัจจัย 4 ด้านด้วยกัน คือ ด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์แก่สังคม ด้านประชาธิปไตยในองค์กร ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว และด้านสภาพแวดล้อมการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ โดยด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์แก่สังคม ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรมากที่สุด (ค่าสัมประสิทธิ์ = 0.313) รองลงมาคือ ด้านประชาธิปไตยในองค์กร (ค่าสัมประสิทธิ์ = 0.269) ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว (ค่าสัมประสิทธิ์ = 0.227) และด้านสภาพแวดล้อมการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ (ค่าสัมประสิทธิ์ = 0.150) ตามลำดับ ด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์แก่สังคม ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร เนื่องจากโรงพยาบาลเป็นองค์กรที่ปฏิบัติงานใกล้ชิดและเข้าถึงชุมชน มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาผู้ป่วย ด้านส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค การรักษาพยาบาลและฟื้นฟูสุขภาพผู้รับบริการในสังคม มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคม ส่งผลให้บุคลากรทางการแพทย์ มีความรู้สึกภาคภูมิใจในองค์กร ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานให้ดียิ่งขึ้นต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Walton (1973) ที่กล่าวว่า การที่บุคลากรมีความรู้สึกว่าการกระทำนั้นเป็นประโยชน์ต่อสังคม มีความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งองค์กรของตนได้ทำประโยชน์ให้สังคม เป็นการเพิ่มคุณค่าความสำคัญของอาชีพและเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในองค์กรของตนเอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Saringkhan, et al. (2018) ศึกษาเรื่องบรรยากาศองค์กรและคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการของบริษัท โตชิบา คอนซูมเมอร์โปรดักส์ (ประเทศไทย) จำกัด พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานด้านความเกี่ยวข้องที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Petchphrom (2019) ศึกษาเรื่องวัฒนธรรมองค์กรและคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท ไพรเชนยีไทย จำกัด พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chaiprapa and Apibunyopas (2022) ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานและปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานขับรถขนส่งน้ำมันในเขตภาคตะวันออก พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานขับรถขนส่งน้ำมันในเขตภาคตะวันออก

ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดนราธิวาส เนื่องจาก ความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัวมีความสำคัญกับบุคลากรทางการแพทย์เป็นอย่างมาก การที่บุคลากรทางการแพทย์มีการบริหารจัดการวางแผนการทำงานให้มีความสมดุลทั้งด้านชีวิตครอบครัวและชีวิตการทำงานซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Walton (1973) กล่าวว่า บุคลากรจะต้องจัดความสมดุลให้เกิดขึ้นในชีวิต โดยจะต้องมีการจัดสรร

บทบาทให้สมดุล ได้แก่ การแบ่งเวลา อาชีพ การเดินทางจะต้องมีส่วนที่เหมาะสมระหว่างการใช้เวลาว่างของตนเองและครอบครัว รวมทั้งความก้าวหน้าในวิชาชีพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Petchphrom (2019) ศึกษาเรื่องวัฒนธรรมองค์กรและคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ไพรเชนีย์ไทย จำกัด พบว่าคุณภาพชีวิตในการทำงานด้านความสมดุลระหว่างชีวิตงานกับชีวิตด้านอื่นส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ด้านประชาธิปไตยในองค์กรส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดนราธิวาส เนื่องจากบุคลากรทางการแพทย์มีความเคารพในสิทธิส่วนบุคคล ความเป็นอิสระในการทำงาน มีวัฒนธรรมองค์กร ที่ให้ความเคารพต่อสิทธิส่วนบุคคล มีการให้ความเคารพในความเป็นที่ นื่อง ของบุคลากรทุกสาขาวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Walton (1973) กล่าวว่า การที่ผู้ปฏิบัติงานคนหนึ่งมีสิทธิอะไรบ้างและจะปกป้องสิทธิของตนเองได้อย่างไร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมขององค์กรนั้น ๆ มีการเคารพในสิทธิส่วนตัวมากขึ้นเพียงใด ยอมรับในการขัดแย้งทางความคิดรวมทั้งการวางมาตรฐาน การให้ผลตอบแทนที่ยุติธรรมแก่ผู้ปฏิบัติงานและมีการจัดเตรียมงานให้เกิดความเหมาะสมและสัมพันธ์กัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Petchphrom (2019) ศึกษาเรื่องวัฒนธรรมองค์กรและคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ไพรเชนีย์ไทย จำกัด พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านสิทธิของพนักงานส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Saringkhan, et al. (2018) ศึกษาเรื่องบรรยากาศองค์กรและคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการของบริษัท โตชิบา คอนซูมเมอร์โปรดักส์ (ประเทศไทย) จำกัด พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านสิทธิตามรัฐธรรมนูญมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jirawisedsakun (2018) ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรส่วนกลาง กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงาน ด้านความเป็นประชาธิปไตยในการทำงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน

ด้านสภาพแวดล้อมการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดนราธิวาส เนื่องจากการสนับสนุนให้บุคลากรทางการแพทย์ทุกหน่วยงาน มีความปลอดภัยจากการทำงานด้วยนโยบายด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน การส่งเสริมและสนับสนุนในด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน การดูแลสุขภาพของคนทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Walton (1973) กล่าวว่า ผู้ปฏิบัติงานควรอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีทั้งต่อร่างกายและต่อการทำงาน ควรมีการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sawetwong (2014) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยคุณภาพชีวิตในการทำงานและคุณลักษณะของงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรณีศึกษาโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่ง พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Saringkhan, et al. (2018) ศึกษาเรื่องบรรยากาศองค์กรและคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ บริษัท โตชิบา คอนซูมเมอร์โปรดักส์ (ประเทศไทย) จำกัด พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานด้านสภาพแวดล้อมที่ดี มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Petchphrom (2019) ศึกษาเรื่อง วัฒนธรรมองค์กรและคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน

บริษัท ไพรซีไทย จำกัด พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงาน ด้านสภาพการทำงานมีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ruangrob (2019) ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพ การทำงานของ พนักงานฝ่ายผลิตในโรงงานผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในภาคตะวันออกของไทยพบว่า ปัจจัยคุณภาพชีวิตในการทำงานด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพมีผลต่อการประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chaiprapa and Apibunyopas (2022) ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงาน และปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานขับรถขนส่งน้ำมันในเขตภาค ตะวันออก พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริม สุขภาพ มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้บริหารหน่วยงานควรให้ความสำคัญเป็นกรณีพิเศษกับคุณภาพชีวิตของบุคลากรทั้ง 4 ด้าน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน ซึ่งประกอบไปด้วยด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว ด้านประชาธิปไตยในองค์กร และด้านสภาพแวดล้อมการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ และถึงแม้ว่าผลการศึกษายังพบว่ามีปัจจัยด้าน คุณภาพชีวิตอีก 4 ด้านที่ไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ ซึ่งได้แก่ ด้านการได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน ด้านโอกาส ในการพัฒนาความสามารถของบุคคล และด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน ถึงแม้ ปัจจัยดังกล่าวจะไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดนราธิวาสก็ตาม ผู้บริหารก็ไม่ควรมองข้ามและไม่ละเลยปัจจัยเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็นการพิจารณา ความเหมาะสมของค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน การเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้เพิ่มศักยภาพในการ ทำงาน มีการมอบหมายงานใหม่ ๆ ที่ท้าทายความสามารถและทักษะเดิมที่มีอยู่ เปิดโอกาสให้บุคลากร ทางการแพทย์ในทุกระดับได้มีการสร้างนวัตกรรมในรูปแบบใหม่ ๆ ขึ้นในองค์กร ซึ่งจะทำให้บุคลากร ทางการแพทย์ผู้ปฏิบัติงานรู้สึกถึงคุณค่าของตนเอง และการได้ใช้ความสามารถที่มีอยู่อย่างเต็มที่ เมื่อรู้สึกมีคุณค่าจะก่อให้เกิดการยอมรับและร่วมมือกันทำงานในองค์กร รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ องค์กร รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของคนทำงาน ไม่มีการแข่งขันในการทำงาน ร่วมกันรับผิดชอบ จริงใจ และมีการเปิดเผยตนเอง ทำให้มีบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ทำให้ระบบงานบริการพัฒนาไปอย่าง มีมาตรฐานด้วยคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีของบุคลากรทางการแพทย์ และส่งผลให้เกิดการบริการ ที่ดีมีประสิทธิภาพทำให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร ทางการแพทย์ เช่น ความพึงพอใจในการทำงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน และตัวแปรอื่น ๆ ที่ส่งผล ต่อประสิทธิภาพการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน
2. ในการศึกษาครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชน ในจังหวัด นราธิวาส ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาในบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลศูนย์ หรือ โรงพยาบาลทั่วไป หรือขยายพื้นที่ในการศึกษาบุคลากรทางการแพทย์ในเขตสุขภาพ หรือบุคลากรทาง การแพทย์ในส่วนระดับภาคต่อไป เนื่องจากบริบทพื้นที่ ที่แตกต่างกัน ปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตอาจมี ความแตกต่างกัน

3. การศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นงานวิจัยที่น่าสนใจ ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในเชิงการวิจัยคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและเข้าใจถึงปัญหาและสามารถจัดการแก้ไขปัญหาดังตรงประเด็น และจะเกิดประโยชน์ในการพัฒนาและจัดการคุณภาพชีวิตของบุคลากรทางการแพทย์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Abdullah, I., Omar, R., & Rashid, Y. (2013). Effect of Personality on Organizational Commitment and Employees' Performance: Empirical Evidence from Banking Sector of Pakistan. *Middle-East Journal of Scientific Research*, 17(6), 761-768.
- Chaiprapa, R., & Apibunyopas, P. (2022). Quality of Life of Work and Personal Factors Affecting Work Performance of Oil Transportation Driver in the Eastern Region. *Academic Journal of Eastern University of Management and Technology*, 2673 (0618), 1-19.
- Choosrithong, R. (2020). *Factors Influencing Work Safety Behaviors of Professional Nurses in Community Hospitals, Chon Buri Province*. (Thesis according to the Master of Nursing Science Program, In community nurse practitioner). Chonburi: Burapha University.
- Hackman, R. J., & Suttle, L. J. (1977). *Improving Life at Work: Behavior Science Approach to Organizational Change*. California: Goodyear.
- Human Resource Management at the Provincial Health Office of Narathiwat. (2022) *Department of Human Resource Management*. Narathiwat.
- Huse, E. F., & Cummings, T. G. (1985). *Organization Development and Change*. (3rd ed.). St. Paul, MN: West.
- Jirawisedsakun, K. (2018). Quality of Work Life that Affect the Work Efficiency of Central Officers in the Department of Social Development and Welfare, Ministry of Social Development and Human Security. *Journal of Business Administration and Social Sciences, Ramkhamhaeng University*, 1(1), 35-52.
- Office of the Permanent Secretary. (2017). *People Excellence Strategy*. Bangkok: Office of the Permanent Secretary.
- Petchphrom, N. (2019). *Organizational Culture and Quality of Work Life Affecting Work Efficiency of Employees of Thailand Post Company Limited*. (Master's degree with independent research). Pathumthani: Rajamangala University of Technology, Thanyaburi.
- Peterson, E., & Plowman, G. E. (1953). *Business Organization and Management*. Ill: Irwin. *Research: Graduate Studies*, 7(1), 35-44.
- Robbins, S. P., & Judge, T. A. (2013). *Organizational Behavior*. (15th ed.). Prentice Hall.

- Ruangrob, A. (2019). Quality of Work Life Affecting Job Efficiency of Operational Employees in Auto Part Manufacturers in Eastern Thailand. *Rajabhat Ramphai Barni Research Journal*, 14(2), 5-11.
- Saringkhan, B., Chienwattanasook, K., & Chalearnsook, J. (2018). Organizational Environment and Working Life Quality Affecting Staff's Work Efficiency. *Journ al of Interdisciplinary Research: Graduate Studies*, 7(1), 35-44.
- Sawetwong, A. (2014). *The Quality of Work Life and Job Characteristic Factors Affecting the Work Efficiency of Staff in a Private Hospital*. (Independent study Master of Science in Human Resource Management Program, College of Graduate Studies in Management). Bangkok: Sripatum University.
- Seewichai, M. (2020). *Job Motivation Affecting Work Efficiency of the Authorities of Sakon Nakhon National Parks*. (Master of Public Administration thesis) Sakon Nakhon: Sakon Nakhon Rajabhat University.
- Thonglah, K., & Visitnitikija, C. (2021). Quality of Working Life Affecting Working Efficiency of Government Officials and Personnel at the Office of Finance, Bangkok Metropolitan Administration. *Rajabhat Rambhai Barni Research Journal*, 15(2), 118-128.
- Unchai, S. (2013). *Factors Influencing Preventive Sexual Relation Skill Among Junior High School in Thatphanom District, Nakhonphanom Province*. (Thesis according to the Master of Nursing Science Program, In community nurse practitioner). Chonburi: Burapha University.
- Walton, R. E. (1973). Quality of Working Lift: What Is It?. *Stone Management Review*, 14(2), 11-12.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row Publication.

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าใน TikTok Shop ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา

The Causal Factors Influencing Consumer Purchase's Decision in TikTok Shop in Songkhla Province

ฟาริด มัดซาละ¹ และ วิลาวลีย์ จันทรศรี^{2*}

Farid Madsalae¹ and Wilawan Jansri^{2*}

วันที่รับบทความ : 26/03/2566

วันแก้ไขบทความ : 27/06/2566

วันที่ตอบรับบทความ : 20/08/2566

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาปัจจัยการไว้วางใจ การรับรู้อิทธิพลจากผู้มีชื่อเสียง การสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ การรับรู้อิทธิพลจากสื่อโซเชียลมีเดีย และการใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมา ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าใน TikTok Shop ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริโภคในจังหวัดสงขลาที่เคยซื้อสินค้าใน TikTok Shop จำนวน 250 ตัวอย่าง ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ Smart PLS สำหรับวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ โดยใช้โมเดลสมการโครงสร้างแบบกำลังสองน้อยสุดบางส่วน (PLS-SEM Ver.4) ผลการวิจัยพบว่า การใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมา การไว้วางใจ การสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ การรับรู้อิทธิพลจากสื่อโซเชียลมีเดีย ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา และการรับรู้อิทธิพลจากผู้มีชื่อเสียงไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา ผลการวิจัยชิ้นนี้สามารถนำไปวางแผนและพัฒนากลยุทธ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้กับธุรกิจออนไลน์

คำสำคัญ: การไว้วางใจ การรับรู้อิทธิพลจากผู้มีชื่อเสียง การสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ การรับรู้อิทธิพลจากสื่อโซเชียลมีเดีย การใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมา การตัดสินใจซื้อ

Abstract

The research aimed to explore the factors of trust, celebrity influence, Electronic Word of Mouth (E-WOM), social media Influence, and experiences impact on consumer's purchases in Songkhla Province when shopping on TikTok. The research applied purposive sampling method to gather data from 250 consumers who had purchased

¹ นิสิตหลักสูตร บธ.บ. สาขาวิชาการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ
BBA Student, Program in Modern Trade Business Management, Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University.

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ
Assistant Professor Dr., Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University

*Corresponding author: E-mail: wilawan@tsu.ac.th

items from the TikTok shop. The research tool was a questionnaire, and Smart PLS technique was used to analyze the data through a partial least squares structural equation model (PLS-SEM Ver.4). The findings indicated that experiences, trust, Electronic Word of Mouth (E-WOM), and social media had a significant impact on the purchase decision of consumers in Songkhla Province when shopping on TikTok. However, celebrity influence did not influence the purchase decision in TikTok shop. The results of this research can be used for planning and developing strategies to increase the efficiency of online businesses.

Keywords: Trust, Celebrity Influence, Electronic Word of Mouth (E-WOM), Social Media Influence, Experiences, Purchase Decisions

บทนำ

การซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าเป็นสิ่งที่มีความยาวนาน เป็นสิ่งที่ผู้คนทำเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองโดยรูปแบบของการซื้อขายก็ถูกปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัยต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันโลกได้เข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ที่เทคโนโลยีดิจิทัลพัฒนาไปอย่างรวดเร็วจึงทำให้เกิดรูปแบบการซื้อขายที่เรียกว่า E-commerce หรือการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ที่มีการซื้อขายสินค้าผ่านทางอินเทอร์เน็ต โดย Kemp (2023) ได้นำรายงานสถิติ Thailand Digital 2023 จาก We Are Social มาเผยแพร่ ซึ่งเป็นรายงานสถิติการใช้งานด้านดิจิทัลและพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตจากทั่วโลกในปี 2023 รวมถึงมีประเทศไทยด้วย จากสถิติพบว่าคนไทยใช้การซื้อสินค้าทางอินเทอร์เน็ตถึง 39.23 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 2.6 ล้านคน โดยมีการซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านโทรศัพท์มือถือ 65.9 และจากรายงานยังเผยให้เห็นอีกว่าแอปพลิเคชันที่คนไทยใช้มากที่สุดคือโซเชียลมีเดียอย่าง Facebook Line Messenger และตามมาด้วยแอปพลิเคชัน ช้อปปิ้งออนไลน์อย่าง Lazada และ Shopee ถึงแม้ว่าแอปพลิเคชัน ที่กล่าวมาจะติดอันดับต้น ๆ ของการจัดอันดับ Digital Global Overview Report ในช่วง 4 ปีที่ผ่านมา แต่ปัจจุบันแอปพลิเคชัน TikTok มียอดผู้ใช้งานสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในปี 2023 พบว่ามียอดการดาวน์โหลดแอปพลิเคชัน TikTok มากที่สุดเป็นอันดับ 1 ในไทย โดยต้นปี 2023 พบว่า TikTok ในไทยมีผู้ใช้งานกว่า 40.28 ล้านคน (Kemp, 2023)

ในต้นปี 2022 TikTok ได้เปิดตัวฟังก์ชันใหม่ TikTok Shop ที่สามารถซื้อขายสินค้าได้ในรูปแบบ E-commerce ผ่านทางแพลตฟอร์ม TikTok ซึ่งจากเดิม TikTok เป็นแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียที่ให้ผู้คนได้แชร์วิดีโอสั้นบนโลกออนไลน์ และปัจจุบัน TikTok ได้เพิ่มฟังก์ชัน TikTok Shop ขึ้นมาซึ่งเป็นร้านค้าออนไลน์ที่ผู้ขายจะมาเปิดขายผ่านแพลตฟอร์ม TikTok โดยผู้ขายสามารถสร้าง วิดีโอสั้น ๆ ที่น่าสนใจเกี่ยวกับสินค้าและเพิ่มตะกร้าสำหรับซื้อสินค้าไว้ในวิดีโอ หากผู้บริโภคสนใจสินค้าก็สามารถกดสั่งซื้อได้ในทันที (Muangtum, 2022) ซึ่งการที่ในประเทศไทยมีผู้ใช้งาน TikTok กว่า 40.28 ล้านคน ทำให้หากคลิปวิดีโอไหนที่มีความคิดสร้างสรรค์หรือทำให้ผู้ชมรายอื่นชื่นชอบได้ ก็สามารถเพิ่มจำนวนผู้ติดตาม และสร้างตัวตนในโลกออนไลน์ได้อย่างรวดเร็ว

ยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทในการใช้ชีวิตจึงปฏิเสธไม่ได้เลยว่าผู้บริโภคได้รับอิทธิพลจากผู้มีชื่อเสียงในโลกออนไลน์เป็นอย่างมาก เพราะว่าการรับรองผลิตภัณฑ์โดยบุคคลที่มีชื่อเสียง จะส่งผลดีต่อทัศนคติในการรับชมโฆษณาและตราสินค้า และเนื่องจากทำให้เกิดความชื่นชอบจึงจะทำให้จดจำโฆษณาและตราสินค้าได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งกระตุ้นให้เกิดความต้องการซื้อ (Na Ranong, Khantanapha & Piriyakul, 2016) ดังนั้นหากผู้ขายสร้างตัวตนให้น่าจดจำในโลก TikTok หรือใช้ผู้มี

ชื่อเสียงก็จะส่งผลในทางที่ดีแก่สินค้าได้ โดยหากใช้ฟรีเซ็นเตอร์ที่กำลังเป็นที่รู้จักของประชาชนหรือ
เหมาะกับสินค้าตัวนั้น ๆ เมื่อผู้บริโภคพบเห็นตามสื่อต่าง ๆ ก็จะจดจำได้ง่ายขึ้น และเมื่อผู้บริโภคจดจำ
ตัวสินค้านั้นได้ก็จะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเช่นกัน (Viboonsiriwong & Satawedini, 2019)

ปัจจัยการไว้วางใจ การสื่อสารแบบปากต่อปาก และการใช้ประสบการณ์ ที่ส่งผลต่อการ
ตัดสินใจซื้อสินค้าในแอปพลิเคชันที่ผ่านมา ถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเมื่อผู้บริโภคมี
ความไว้วางใจต่อแอปพลิเคชันที่ก็จะส่งผลให้ไว้วางใจในการสั่งซื้อสินค้า และเมื่อมีการสื่อสารกับบุคคล
อื่นไปในทางที่ดี จะทำให้เกิดความสนใจและเกิดการตัดสินใจซื้อ ซึ่งในการซื้อสินค้าออนไลน์ผู้บริโภคจะ
ไม่สามารถสัมผัสสินค้านั้นได้ แต่หากผู้บริโภคหรือคนรอบข้างเคยใช้สินค้านั้นมาแล้ว ผู้บริโภคจะ
ตัดสินใจซื้อได้ง่ายกว่า ทำให้ประสบการณ์การใช้งานในอดีต หรืออิทธิพลจากคนที่มีการประสบการณ์ส่งผล
ต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคมากขึ้น (Saejung, Ubonrat & Jansri, 2021) นอกจากนี้การได้รับ
อิทธิพลจากสื่อโซเชียลมีเดีย ทำให้ผู้บริโภคเกิดการซื้อสินค้ามากขึ้น เพราะผู้บริโภคจะค้นหาและเข้าถึง
ข้อมูลได้ง่ายส่งผลให้ยังได้รับสื่อมาก การตัดสินใจซื้อสินค้าก็มากตามไปด้วย (MK, Srivastava,
Gaikwad, Singh & Bahsa, 2020)

อย่างไรก็ตามการที่ผู้คนหันมาใช้ E-commerce กันมากขึ้นทำให้การตัดสินใจซื้อเปลี่ยนแปลง
ตามไปด้วย จึงต้องมีการศึกษาร้านค้า E-commerce สมัยใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับสังคมในปัจจุบัน
อย่างที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น TikTok เป็นแอปพลิเคชันที่กำลังมาแรงในปัจจุบันเปิดตัวฟังก์ชันใหม่ใน
รูปแบบ E-commerce อย่าง TikTok Shop แต่มีงานวิจัยค่อนข้างน้อยที่ทำการศึกษาพฤติกรรมหรือ
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของลูกค้าบนช่องทาง TikTok Shop ในปัจจุบัน เพื่อที่จะทำ
ความเข้าใจผู้บริโภคและใช้เป็นแนวทางในการทำธุรกิจในช่องทางนี้ในอนาคต

จากที่กล่าวมาข้างต้นการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าใน TikTok
Shop ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา โดยจะศึกษาปัจจัยด้านการไว้วางใจ การอ้างอิงจากผู้มีชื่อเสียง
การสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ การรับอิทธิพลจากสื่อโซเชียลมีเดีย และการใช้
ประสบการณ์ที่ผ่านมา ที่จะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ จึงมีประโยชน์ต่อทำความเข้าใจพฤติกรรมของ
ผู้บริโภคในโลกออนไลน์และสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้กับธุรกิจออนไลน์ได้

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการไว้วางใจ การอ้างอิงจากผู้มีชื่อเสียง การสื่อสารแบบปากต่อปากทาง
อิเล็กทรอนิกส์ การได้รับอิทธิพลจากสื่อโซเชียลมีเดีย และการใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมา ที่ส่งผลการ
ตัดสินใจซื้อสินค้าใน TikTok Shop ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา

บททวนวรรณกรรม

การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decisions)

Kotler (2012) กล่าวว่า การตัดสินใจของผู้บริโภคเกิดจากปัจจัยภายใน คือ แรงจูงใจ การรับรู้
การเรียนรู้ บุคลิกภาพและทัศนคติซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงความต้องการ และตระหนักว่ามีสินค้าให้เลือก
มากมาย กิจกรรมที่มีผู้บริโภคเข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับข้อมูลที่มีอยู่หรือข้อมูลที่ผู้ผลิตให้มาและ
สุดท้ายคือการประเมินค่าของทางเลือกเหล่านั้น

การไว้วางใจ (Trust)

Lassoued and Hobbs (2015) กล่าวว่า ความไว้วางใจใจตราสินค้ามีความสัมพันธ์กับความ
เชื่อมั่นของผู้บริโภคในตราสินค้าที่มีคุณภาพและความปลอดภัย โดยความไว้วางใจในตราสินค้า

จะขึ้นอยู่กับบริบทต่าง ๆ ได้แก่ ความสามารถของตราสินค้า (Brand Competence) ความน่าเชื่อถือของตราสินค้า (Brand Credibility) ความเอื้อเฟื้อของตราสินค้า (Brand Benevolence) ความมีชื่อเสียงของตราสินค้า (Brand Reputation)

การรับอิทธิพลจากผู้มีชื่อเสียง (Celebrity Influence)

Muda, Musa and Putit (2011) ได้ให้ความหมายว่า บุคคลที่มีชื่อเสียง คือ กลุ่มบุคคลที่เป็นที่รู้จักของสังคมจากความสำเร็จในหลากหลายอาชีพการงาน เช่น กีฬา ธุรกิจบันเทิง การเมือง สื่อวิทยุและโทรทัศน์ องค์กรธุรกิจ และอื่น ๆ โดยผู้บริโภคจะมีพฤติกรรมในการเลียนแบบในสิ่งที่บุคคลที่มีชื่อเสียงแสดง หรือสื่อสารออกมา ถ้าหากบุคคลเหล่านั้นเป็นที่รู้จัก นิยม และชื่นชมมากเท่าไรก็จะยิ่งส่งผลกระทบต่อการแสดงซึ่งพฤติกรรมเหล่านั้นมากยิ่งขึ้น (King & Potter, 2018) ซึ่งบุคคลที่มีชื่อเสียงสามารถแบ่งได้เป็น 7 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มดารานักแสดง (Actor, Actress) คือบุคคลที่มีชื่อเสียงที่เป็นที่รู้จักในวงกว้างที่แสดงเป็นตัวเอกในละครหรือภาพยนตร์

2. กลุ่มนักร้อง (Singers) คือบุคคลที่มีชื่อเสียงในด้านการร้องเพลง ซึ่งมีที่มาแตกต่างกัน เช่น ประสบความสำเร็จในวงการเพลง เวทีการประกวดต่าง ๆ

3. กลุ่มนักร้องและนักแสดง (Singer - Actor, Actress หรือ Actor, Actress - Singer) คือบุคคลที่มีชื่อเสียงประสบความสำเร็จมากกว่าหนึ่งอย่าง คือการเป็นทั้งนักร้องนักแสดง หมายถึง เป็นนักร้องก่อนแล้วเข้าสู่วงการนักแสดง หรือเป็นนักแสดงก่อนแล้วเข้าสู่วงการร้องเพลง และประสบความสำเร็จทั้งสองบทบาท

4. กลุ่มนักกีฬา (Sport Figures) คือบุคคลที่มีชื่อเสียงกลุ่มนี้เป็นที่รู้จักจากความสำเร็จทางการกีฬาในการแข่งขันระดับสากลนำชื่อเสียงมาสู่ตนเองและประเทศบุคคลเหล่านี้มักแปรผันช่วงเวลาที่ได้รับความสำเร็จซึ่งเป็นสิ่งสำคัญให้การสร้างชื่อเสียงของตนเอง

5. กลุ่มพิธีกร (New Anchors & Master of Ceremony) คือบุคคลที่มีชื่อเสียงกลุ่มนี้เข้าสู่การเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงในฐานะพิธีกร ต้องปรากฏตัวในหน้าจอโทรทัศน์อยู่บ่อยครั้งจึงทำให้เกิดความคุ้นเคย จึงได้รับความสนใจเป็นที่รู้จัก

6. กลุ่มนางงาม (Beauty) คือบุคคลที่มีชื่อเสียง ที่ผ่านเวทีการประกวดความสวยงาม ซึ่งถือได้ว่าเป็นใบเบิกทาง เพื่อเข้าสู่ในวงการอื่น ๆ เช่น ดารา นักแสดง พิธีกร หรืองานโฆษณา เพื่อให้ชื่อเสียงยังคงอยู่แม้หมดวาระในตำแหน่งการประกวดก็ตาม

7. กลุ่มชื่อเสียงฐานะทางสังคม (Hi-So) คือบุคคลที่มีชื่อเสียง ที่มีฐานะ และมีชื่อเสียงในวงสังคม แต่จะได้รับความนิยมในช่วงที่มีกระแส สาเหตุเพราะจะเป็นที่รู้จักแคในแวดวง High-so ด้วยกันเท่านั้น อย่างไรก็ตามความมีชื่อเสียงของบุคคลเหล่านี้จะได้รับความนิยมเช่นเดียวกับกลุ่มอื่น ๆ แต่จะแตกต่างกันที่เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงที่มีติดตัวมาอยู่แล้ว (Anekthammakul, 2010)

การสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Word of Mouth E-WOM)

Kruwiwattananont (2016) ได้กล่าวว่า การสื่อสารแบบปากต่อปากเป็นเทคนิคทางการตลาดบนสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีการกระจายตัวอย่างรวดเร็ว และสามารถสร้างความน่าเชื่อถือได้ เพราะมีการยืนยันจากบุคคลที่ใกล้ชิดกัน เช่น เพื่อน ญาติพี่น้อง ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ที่มีอิทธิพลต่อความคิด หรือผู้ที่มีความประทับใจโดยตรง โดยการบอกต่อ การแสดงความคิดเห็นผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ

การสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์แบ่งออกเป็น 4 ประเภทตามแพลตฟอร์มการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่แตกต่างกัน ดังนี้

1) Spontaneous Word-of-Mouth เป็นการสื่อสารแบบปากต่อปากโดยปัจเจกบุคคล ซึ่งเป็นผู้บริโภคที่ใช้เครื่องมือส่วนตัวของตนเองในการสื่อสาร ผู้บริโภคสามารถเผยแพร่ข้อมูลในแพลตฟอร์มตนเองได้อย่างง่ายโดยมีต้นทุนการเผยแพร่ต่ำ และผู้สื่อสารมีความเป็นอิสระอย่างสูงในการเลือกผู้รับข้อมูล

2) Quasi-spontaneous Word-of-Mouth เป็นการสื่อสารแบบปากต่อปาก โดยปัจเจกบุคคล ซึ่งเป็นผู้บริโภค ในสภาพแวดล้อมที่ถูกสร้างขึ้นโดยนักการตลาด เป็นช่องทางการบอกต่อในแพลตฟอร์มซื้อขาย ซึ่งผู้บริโภคเผยแพร่ประสบการณ์การซื้อในช่องทางรีวิว หรือห้องสนทนาอิเล็กทรอนิกส์ที่แพลตฟอร์มจัดเตรียมไว้ให้ผู้บริโภค

3) Independent or Third Party-sponsored Word-of-Mouth เป็นการสื่อสารแบบปากต่อปากโดยปัจเจกบุคคล ซึ่งเป็นผู้บริโภคในสภาพแวดล้อมที่ถูกสร้างขึ้นโดยกลุ่มคนที่มีความสนใจในเรื่องต่าง ๆ เหมือนกัน ด้วยวัตถุประสงค์ที่มากกว่าการขายสินค้าโดยตรง ผู้บริโภคที่มีศักยภาพการซื้อสามารถอ่าน แบ่งปันประสบการณ์ อ่านรีวิวประสบการณ์การซื้อ หรือการใช้บริการจากผู้บริโภครายอื่น รวมถึงสอบถามข้อมูลสินค้าเพิ่มเติมได้

4) Corporate Sponsored Word-of-Mouth เป็นการสื่อสารปากต่อปากโดยนักการตลาด ดำเนินการให้ปัจเจกบุคคลที่เป็นผู้บริโภคที่ได้รับผลตอบแทนจากผู้ขายหรือแบรนด์ ในกระจ่ายการบอกต่อ การรีวิว หรือการแบ่งปันประสบการณ์เกี่ยวกับสินค้าหรือแบรนด์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการขายสินค้าหรือส่งเสริมชื่อเสียงของบริษัท ซึ่งบริษัทอาจใช้วิธีการให้เงินหรือผลตอบแทน รวมถึงสิ่งจูงใจอื่น ๆ เพื่อกระตุ้นให้ผู้บริโภคเผยแพร่ข้อมูล ดังนั้น จึงอาจให้ข้อมูลรีวิวที่ไม่เป็นความจริงได้ ซึ่งมีลักษณะที่เป็นการทำโฆษณาทางอ้อม (Kiecker & Cowles, 2002)

การรับอิทธิพลจากสื่อโซเชียลมีเดีย (Social Media Influence)

Euamornvanich (2017) ได้กล่าวว่า สื่อสังคมออนไลน์คือสื่อดิจิทัลที่ใช้ในการสื่อสารสร้างปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลในสังคม โดยผู้คนในสังคมสามารถเข้าถึง เปิดรับโต้ตอบ และเลือกแบ่งปันข้อมูลต่าง ๆ ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้อย่างอิสระ โดยสื่อสังคมออนไลน์มีหลากหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็น 1) Collaborative projects เช่น Wikipedia 2) Blogs เช่น Oknation 3) Microblogs เช่น Twitter 4) Content Community เช่น YouTube 5) Social Networking Sites เช่น Facebook 6) Virtual Game Worlds เช่น World of Warcraft และ 7) Virtual Social Worlds เช่น Second Life

การใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมา (Experiences)

Suriyawong Wetprasit and Suksangaram (2022) ได้กล่าวว่าประสบการณ์ของลูกค้าหมายถึง ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ให้บริการกับลูกค้าขณะการติดต่อใช้บริการตั้งแต่การเริ่มต้นตลอดจนการให้บริการสิ้นสุดลงทั้งในการบริการทางตรงและทางอ้อมซึ่งเป็นการรับรู้ในการประเมินทางด้านอารมณ์ และความรู้สึกที่เกิดจากความต้องการของการได้รับการตอบสนองของลูกค้าในทุก ๆ จุดประสานสัมผัส และมีความทรงจำกับเหตุการณ์ในการใช้บริการนั้น ๆ ซึ่งประสบการณ์สามารถจำแนกได้ 4 ประเภทได้แก่ 1) ประสบการณ์ด้านผลิตภัณฑ์ 2) ประสบการณ์ด้านขั้นตอนการบริการ 3) ประสบการณ์ด้านบรรยากาศในการซื้อสินค้า และ 4) ประสบการณ์ด้านการบริการของพนักงาน (Pei, Guo, Wu, Zhou & Yeh, 2020)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การไว้วางใจและการตัดสินใจซื้อ

การไว้วางใจ หมายถึง ความเชื่อมั่นที่เรามีต่อบุคคล หรือกลุ่มบุคคลว่าเขาหรือพวกเขาเหล่านั้น มีเจตนา การกระทำ และการแสดงออกในทิศทางเหมาะสมเป็นไปตามที่เราคาดหวังไว้ในแต่ละโอกาส ซึ่งทำให้เรามั่นใจว่าสามารถคาดการณ์ผลลัพธ์ของเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้ (Ratchaphansaen, 2022) จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ได้มีงานวิจัยก่อนหน้านี้ศึกษาเรื่อง ความไว้วางใจต่อการซื้อสินค้า ประเภทเครื่องสำอางผ่านทางเฟซบุ๊ก และพบว่าปัจจัยความไว้วางใจมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า ประเภทเครื่องสำอางผ่านทางเฟซบุ๊กของประชากรในกรุงเทพมหานคร (Srivirojwong & Satawedini, 2019) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Suleman, Suyoto, Sjarief, Sabil, Marwansyah, Adawia and Puspasari (2022) ที่ได้ทำการศึกษา ผลกระทบจากแบรนด์แอมบาสเดอร์และความไว้วางใจต่อการตัดสินใจซื้อผ่านโซเชียลมีเดีย จากผลการวิจัยดังกล่าวพบว่า ความไว้วางใจเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค จึงนำมาซึ่งสมมติฐานดังนี้

สมมติฐาน 1 การไว้วางใจส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าใน TikTok Shop ผ่านทางแอปพลิเคชัน TikTok ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา

การรับอิทธิพลจากผู้มีชื่อเสียงกับการตัดสินใจซื้อ

Saejung et al. (2021) ได้กล่าวว่า การโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงทำให้ผู้บริโภคมีความสนใจในพรีเซนเตอร์หรือดาราที่มีการใช้ชีวิตหรือช่วงอายุเหมือนกัน ทำให้ผู้บริโภคเปิดรับแบรนด์สินค้านั้น และยังทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อแบรนด์นั้นส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ และจากการศึกษาของ Wachyuni and Priyambodo (2020) ที่ได้ทำการศึกษา อิทธิพลของการรับรองจากคนดังในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สำหรับร้านอาหาร พบว่า ผู้มีชื่อเสียงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ในกรณีศึกษาที่ร้านอาหาร Nona Judes และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Tumundo, Kindangen and Gunawan (2022) ที่ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของการรับรองจากคนดังและการบอกต่อทางอิเล็กทรอนิกส์ของเจนเนอเรชั่น Z ในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ไวท์เทนนิ่งของ Scarlett ที่พบว่า อิทธิพลจากผู้มีชื่อเสียงมีผลต่อการตัดสินใจซื้อ Scarlett Whitening ของผู้บริโภคเจนเนอเรชั่น Z จากผลการวิจัยดังกล่าวจึงนำมาซึ่งสมมติฐานดังนี้

สมมติฐาน 2 การรับอิทธิพลจากผู้มีชื่อเสียงส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าใน TikTok Shop ผ่านทางแอปพลิเคชัน TikTok ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา

การสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์กับการตัดสินใจซื้อ

การสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง การกระจายข้อมูลเป็นทอดๆ เป็นรูปแบบการให้ข้อมูลความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ การวิพากษ์วิจารณ์ และการโพสข้อความ ผ่านทางช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อผู้บริโภคในการเลือกใช้บริการ และตัดสินใจซื้อ (Thanakitputimed, 2017 cited in Thonglor, Boonperm, Wattanawanichkul, Auiwong, Moolkam & Angsumalin, 2021) ซึ่งได้มีงานวิจัยที่ศึกษาไว้ก่อนหน้านี้ ของ Jittijarunglap (2019) เรื่องการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ พบว่า การสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ ในขณะที่เดียวกันงานวิจัยของ Tumundo et al. (2022) ที่ได้ศึกษาอิทธิพลของการรับรองจากคนดังและการบอกต่อทางอิเล็กทรอนิกส์ของเจนเนอเรชั่น Z ในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ไวท์เทนนิ่งของ Scarlett และพบว่า การบอกต่อทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic

Word of Mouth) มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ Scarlett Whitening ของผู้บริโภคเจนเอเรชั่น Z จากผลการวิจัยดังกล่าวจึงนำมาซึ่งสมมติฐานดังนี้

สมมติฐาน 3 การสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าใน TikTok Shop ผ่านทางแอปพลิเคชัน TikTok ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา

การรับอิทธิพลจากสื่อโซเชียลมีเดียกับการตัดสินใจซื้อ

MK et al. (2020) กล่าวว่า ผู้บริโภคได้รับอิทธิพลจากการตลาดบนโซเชียลมีเดีย โดยการใช้โซเชียลมีเดียทำให้พวกเขาซื้อสินค้ามากขึ้น พวกเขาจะค้นหาและนำข้อมูลเข้าได้ง่าย มันจึงเป็นวิธีที่สมบูรณ์สำหรับผู้บริโภคในการเข้าถึงข้อมูลและแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยก่อนหน้านี้พบว่า การรับสื่อโซเชียลมีเดียส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคผ่าน e-WOM ในตลาดจอร์แดน โดยยิ่งได้รับสื่อในเชิงบวกมากเท่าไรก็จะส่งผลต่ออิทธิพลในการตัดสินใจมากขึ้นไปด้วย (Kurdi, Alshurideh, Akour, Alzoubi, Obeidat & AlHamad, 2022) ซึ่งสอดคล้องไปทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของ Ilyas, Rahmi, Tamsah and Yusriadi (2022) ที่ศึกษาเรื่องการกลัวที่จะพลาดทำให้พึงพอใจในการซื้อตามกระแสโซเชียลมีเดียหรือไม่? ซึ่งพบว่า โซเชียลมีเดียส่งผลต่อการกลัวการตกกระแส (FOMO) และการตัดสินใจซื้อทั้งทางตรงและทางอ้อม จากผลการวิจัยดังกล่าวจึงนำมาซึ่งสมมติฐานดังนี้

สมมติฐาน 4 การรับอิทธิพลจากสื่อโซเชียลมีเดียส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าใน TikTok Shop ผ่านทางแอปพลิเคชัน TikTok ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา

การใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมากับการตัดสินใจซื้อ

Jengkrit (2003 cited in Lakthan and Inthajak, 2020) ได้กล่าวว่า ประสบการณ์ความรู้สึที่ดี ที่ลูกค้ามีต่อสินค้าและบริการเป็นสิ่งสำคัญสำหรับธุรกิจบริการเป็นอย่างมาก เพราะลูกค้ามีประสบการณ์ก็จะส่งผลให้ลูกค้ามีความมั่นใจกับการใช้บริการมากขึ้น ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาของ Phubenyapong, Trimanee, Thaiburi, Yusohpaluka and Chintapitaksakul (2022) ที่ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจรับซื้อทุเรียนของผู้ประกอบการในตลาดกลางเพื่อการเกษตร จังหวัดยะลา พบว่า การที่มีประสบการณ์มากจะส่งผลต่อการตัดสินใจรับซื้อทุเรียนของผู้ประกอบการในตลาดกลางเพื่อการเกษตร จังหวัดยะลา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rungratsameepat and U-on (2022) ที่ทำวิจัยเรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุของความไว้วางใจเทคโนโลยีในเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อทัวร์ออนไลน์จากผู้ประกอบการธุรกิจทัวร์ พบว่า ประสบการณ์ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อทัวร์ออนไลน์ จากผลการวิจัยดังกล่าวจึงนำมาซึ่งสมมติฐานดังนี้

สมมติฐาน 5 การใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมาส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าใน TikTok Shop ผ่านทางแอปพลิเคชัน TikTok ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา

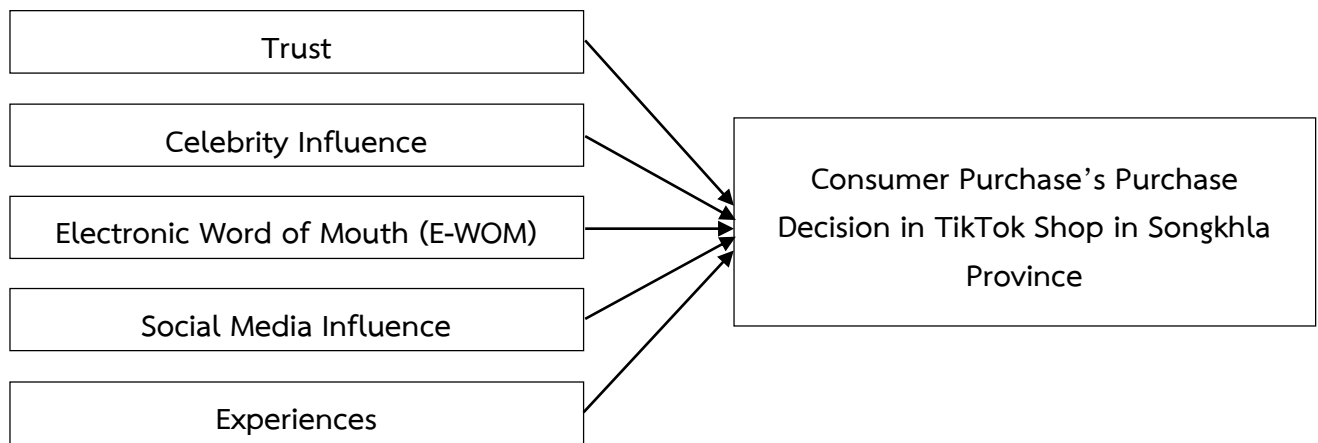

Figure 1 Conceptual Framework

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิง ประชากรกลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มผู้บริโภคในจังหวัดสงขลาที่เคยซื้อสินค้าใน TikTok Shop ในรอบระยะเวลา 6 เดือน ทั้งนี้ในช่วงเวลาดังกล่าวกลุ่มเป้าหมายยังจดจำข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม การซื้อสินค้าครั้งล่าสุดได้ และสามารถตอบแบบสอบถามในงานวิจัยชิ้นนี้ได้ ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่ชัด จึงใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยบูรณาแนวความคิดจาก Hair, Black, Babin & Anderson (2010) ที่ได้กล่าวว่า ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนั้นต้องมีอย่างน้อย 5-10 คน ต่อ 1 คำถาม ซึ่งผู้วิจัยมีคำถามทั้งหมด 25 ข้อ จึงต้องใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 250 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่ยอมรับได้ (Chin, Marcolin & Newsted, 2003)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 7 ส่วน ได้แก่ 1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าใน TikTok Shop 3) แบบสอบถามเกี่ยวกับความไว้วางใจ ปรับปรุงมาจาก Saejung et al. (2021) 4) แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้อิทธิพลจากผู้มีชื่อเสียง ปรับปรุงมาจาก Viboonsiriwong et al. (2019) 5) แบบสอบถามเกี่ยวกับการสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ ปรับปรุงมาจาก Jing (2022) 6) แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้อิทธิพลจากสื่อโซเชียลมีเดีย ปรับปรุงมาจาก Ilyas et al. (2022) 7) แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมา ปรับปรุงมาจาก Saejung et al. (2021) แบบสอบถามส่วนที่ 1 และ 2 เป็นแบบสอบถามปลายปิดและแบบคำตอบหลายตัวเลือก (Multiple Choices) คำถามส่วนที่ 3-7 เป็นคำถามแบบมาตราส่วน 1 (Rating Scale) โดยใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาค (Interval Scale) 5 ระดับ คือ 5= เห็นด้วยมากที่สุด 4= เห็นด้วยมาก 3= เห็นด้วยปานกลาง 2= เห็นด้วยน้อย และ 1= เห็นด้วยน้อยที่สุด ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดสอบเพื่อให้แน่ใจว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจตรงกัน และตอบคำถามได้ตามความเป็นจริงทุกข้อ รวมทั้งข้อความคำถามมีความเที่ยงตรงทางสถิติ วิธีการทดสอบโดยการนำ แบบสอบถาม ไปเก็บข้อมูล 50 ตัวอย่าง และวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) และพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคแอลฟาของคำถามในแต่ละตัวแปร ซึ่งทุกตัวแปรมีความเชื่อมั่นมากกว่า 0.7 ทุกด้าน

วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยสถิติพรรณนา และใช้โมเดลสมการโครงสร้างแบบกำลังสองน้อยที่สุดบางส่วน (PLS-SEM) โดยขั้นตอนแรก คือ Measurement Model Assessment เพื่อทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ (Reliability) ได้แก่ ค่าดัชนีชี้ความเชื่อมั่นของ

ตัวแปรสังเกตได้ (Composited Reliability : CR) ไม่ต่ำกว่า 0.70, Indicator Reliability (Outer Loading) ไม่ต่ำกว่า 0.50 (Hair, Hult & Ringle, 2013) และทดสอบความเที่ยงตรงภายใน (Convergent Validity) ด้วย Average Variance Extracted (AVE) ความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant Validity) คือ ค่า HTMT Criterion ไม่เกิน 0.90 (Henseler, Ringle & Sarstedt, (2015) และขั้นตอนที่สองทดสอบ Structural Model Assessment เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรแฝงที่เป็นอิสระ (Exogenous Variable) กับตัวแปรแฝงที่เป็นตัวแปรตาม (Endogenous Variable)

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 72.4 รองลงมาคือ เพศชาย จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 25.6 และเพศทางเลือก จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2 อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 56.8 รองลงมาช่วงอายุ 31-40 ปี จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 28.4 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 63.6 รองลงมาจบการศึกษาระดับปวส./ปวช. จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 20.4 มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชนมากที่สุด จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 32 รองลงมาเป็นนักเรียน/นักศึกษา 53 คน คิดเป็นร้อยละ 21.2 และทำธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย 39 คน คิดเป็นร้อยละ 15.6 และส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 54.8

ผลการวิจัยพฤติกรรมการซื้อสินค้า พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มักซื้อสินค้าช่วงเวลาค่ำ จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 57.2 รองลงมาคือ ช่วงเวลาเย็น จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 26.4 โดยมีความถี่ในการซื้อสินค้านาน ๆ ครั้ง จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 49.6 รองลงมาคือ บ่อย จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 33.2 ผู้ตอบแบบสอบถามใช้งาน TikTok Shop มาแล้ว 1-3 เดือน จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 56 ซึ่งสินค้าที่ซื้อกันมากที่สุดคือ เครื่องสำอาง จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 45.2 รองลงมาคือของใช้ในบ้าน จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 33.6 ค่าใช้จ่ายต่อครั้ง 100-500 บาท จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 65.2 รองลงมามีค่าใช้จ่ายครั้งละ 501-1000 บาท จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 20.8 และใช้การเก็บเงินปลายทางมากที่สุด จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 74.4 รองลงมา คือ โฉนดใบแจ้งหนี้ จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 30.8

Table 1 Results of the weight analysis of the variables Composition reliability and Convergent validity (n=250)

Constructs	Items	Loadings	CR* ρ _c	AVE**
Trust	Trust2	0.70	0.77	0.53
	Trust4	0.69		
	Trust5	0.80		
Celebrity influence	Celebrity1	0.78	0.89	0.61
	Celebrity2	0.79		
	Celebrity3	0.79		
	Celebrity4	0.81		
	Celebrity5	0.73		

Table 1 (Continue)

Constructs	Items	Loadings	CR* ρ_c	AVE**
Electronic word of mouth	Ewom1	0.63	0.81	0.51
	Ewom3	0.80		
	Ewom4	0.69		
	Ewom5	0.73		
Social media influence	Socialmedia1	0.71	0.81	0.51
	Socialmedia2	0.75		
	Socialmedia3	0.72		
	Socialmedia4	0.67		
Experience	Experience1	0.65	0.86	0.54
	Experience2	0.74		
	Experience3	0.78		
	Experience4	0.75		
	Experience5	0.77		
Purchase decision	Decision1	0.70	0.80	0.50
	Decision2	0.67		
	Decision4	0.72		
	Decision5	0.75		

Note: *CR = composite reliability; **AVE = average variance extracted

จาก Table 1 ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเหมือน พบว่า ตัวชี้วัดบางตัวส่งผลให้ค่า AVE ต่ำกว่า 0.50 จึงมีการตัดตัวชี้วัดบางตัว ได้แก่ Trust1 Trust3 Ewom2 Socialmedia5 และ Decision3 และทดสอบผลใหม่ พบว่า ตัวชี้วัดทุกตัวมีค่า Loading อยู่ระหว่าง 0.63 – 0.81 ซึ่งมากกว่าค่ามาตรฐาน 0.50 มี ค่า CR อยู่ระหว่าง 0.77 – 0.89 ซึ่งมากกว่าค่ามาตรฐาน 0.70 (Hair, Hult, Ringle & Sarstedt, 2013) และมีค่า AVE อยู่ระหว่าง 0.50 – 0.61 ซึ่งถือว่าอยู่ในค่ามาตรฐานที่ไม่ต่ำกว่า 0.5 (Hair et al., 2013) แสดงว่าข้อคำถามทุกข้อในตัวชี้วัดสามารถวัดค่าได้น่าเชื่อถือมีความเที่ยงตรงและค่าความสัมพันธ์ของตัวชี้วัดแต่ละตัวภายในตัวแปรเดียวกันมีค่าสูงกว่าค่าความสัมพันธ์กับตัวชี้วัดต่างตัวแปรกันแสดงถึงความเที่ยงตรงเชิงจำแนก และมีค่า R^2 ของตัวแปรแฝงการตัดสินใจซื้ออยู่ที่ 0.49 แสดงว่าตัวแปรทั้ง 5 ตัว สามารถอธิบายความแปรปรวนในตัวแปรแฝงดังกล่าวได้ร้อยละ 49.30 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง (Cohen, 1988) สำหรับการพิจารณาความสอดคล้องระหว่างโมเดลเชิงสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกลมกลืน โดยดัชนีรากที่สองกำลังสองเฉลี่ย (Standard Root Mean Square Residual :SRMR) เป็นดัชนีที่ใช้เปรียบเทียบระดับความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของโมเดล 2 โมเดล เฉพาะกรณีที่เป็นการเปรียบเทียบ โดยใช้ข้อมูลชุดเดียว ค่า SRMR อยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ถ้ามีค่าต่ำกว่า 0.08 (Henseler et al., 2016) ในงานวิจัยชิ้นนี้พบว่า SRMR=0.08 ซึ่งอยู่ในค่ามาตรฐาน และ อีกดัชนี คือ Normed Fit Index: NFI (Bentler & Bonett, 1980) อยู่ในกลุ่มดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนสัมพันธ์ อยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ถ้ามีค่าเท่ากับหรือมากกว่า 0.90 แสดงว่าโมเดลนั้น มีระดับความสอดคล้องได้ร้อยละ 90 เมื่อเทียบกับ Null Model (Independent model) ในงานวิจัยชิ้นนี้พบว่า NFI=0.67 ถึงแม้ค่าจะไม่สูง แต่อยู่ในค่ามาตรฐาน จึงสรุปได้ว่าแบบจำลองมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Hair, Hult, Ringle, and Sarstedt, 2017)

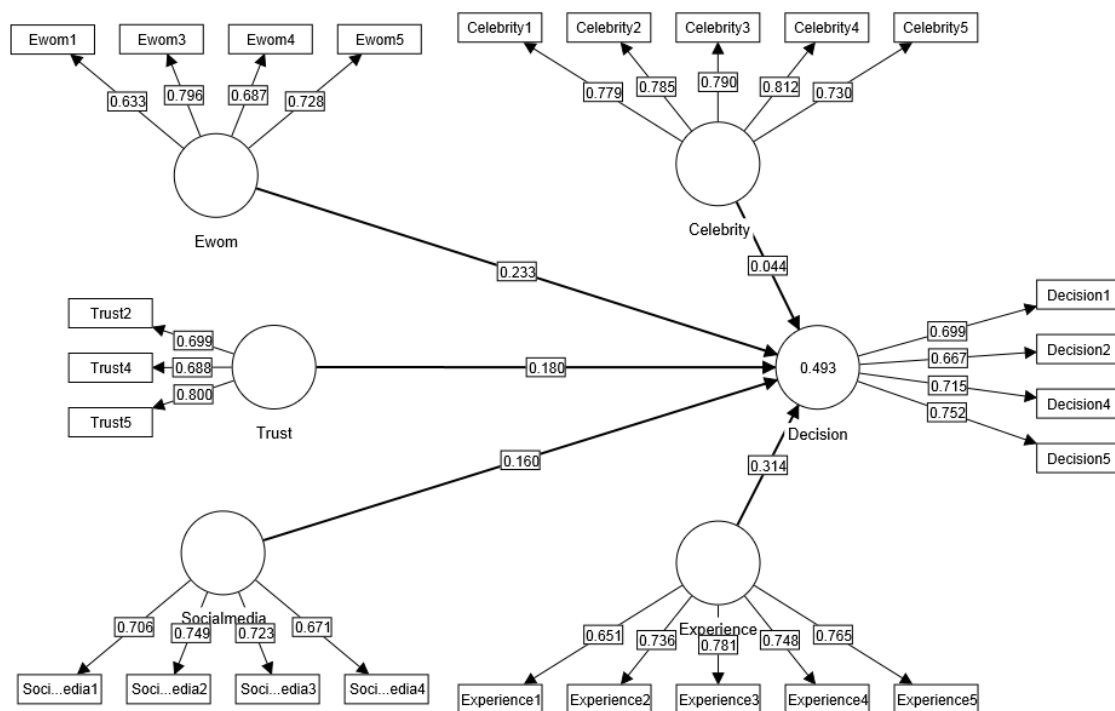

Figure 2 PLS-path analysis of beta value and R2 values (n=250)

Table 2 Discriminant Validity of Measurement Model-HTMT (n=250)

Constructs	1	2	3	4	5
1.Celebrity					
2.Decision	0.61				
3.E-WOM	0.70	0.77			
4.Experience	0.64	0.81	0.68		
5.SocialMedia	0.72	0.81	0.79	0.81	
6.Trust	0.38	0.63	0.32	0.45	0.54

Note: 1 = Celebrity, 2 = Decision, 3 = Ewom, 4 = Experience, 5 = SocialMedia

จาก Table 2 การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงจำแนกและคุณภาพของมาตรวัดของแต่ละตัวแปรที่สามารถแยกวัดได้เฉพาะตัวแปรนั้นๆ ไม่ปนเปื้อนกับมาตรวัดของตัวแปรอื่น ซึ่งจากตารางแสดงให้เห็นว่าค่าความสัมพันธ์กับตัวชี้วัดต่างตัวแปรกันแสดงถึงความเที่ยงตรงเชิงจำแนก การวิจัยก่อนหน้านี้ Henseler, Ringle and Sarstedt (2015) ได้กำหนดค่ามาตรฐานที่ 0.85 และ 0.90 สำหรับ HTMT เพื่อสรุปความถูกต้องเชิงจำแนก ดังนั้นในการศึกษานี้ค่าทั้งหมดบรรลุนิยามของ HTMT 0.9 ของ Gold, Malhotra and Segars,(2001) เนื่องจาก ผลการทดสอบ ทุกค่าต่ำกว่า 0.80 ซึ่งเป็นไปตามค่ามาตรฐาน Henseler, Ringle and Sarstedt (2015) ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า โมเดลดังกล่าวจึงมีความเที่ยงตรงเชิงจำแนก และสามารถนำไปวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

Table 3 Hypothesis Test Results (n=250)

H*	Relationships	Std. Beta	Std. error	t- values	p- values	BCI LL	BCI UL	f ²	Supported
H1	Trust-> Decision	0.18	0.05	3.36**	0.00	0.09	0.27	0.18	Yes
H2	Celebrity-> Decision	0.04	0.06	0.71	0.24	-0.06	0.14	0.04	No
H3	E-WOM-> Decision	0.23	0.07	3.25**	0.00	0.12	0.35	0.23	Yes
H4	SocialMedia -> Decision	0.16	0.07	2.36**	0.01	0.05	0.27	0.16	Yes
H5	Experience-> Decision	0.31	0.07	4.53**	0.00	0.20	0.42	0.31	Yes

Note: *p<0.05, t>1.645, **p<0.01, t>2.327, (one tailed); SE: Standard Error H*=Hypothesis

Table 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยการใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมาส่งผลให้เกิดการตัดสินใจซื้อสินค้าใน TikTok Shop ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา ($\beta=0.31$, $p<0.00$, $t>4.53$) สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 5 รองลงมา คือ ปัจจัยการไว้วางใจส่งผลให้เกิดการตัดสินใจซื้อสินค้าใน TikTok Shop ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา ($\beta=0.18$, $p<0.00$, $t>3.36$) สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1 ต่อมา คือ ปัจจัยการสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ส่งผลให้เกิดการตัดสินใจซื้อสินค้าใน TikTok Shop ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา ($\beta=0.23$, $p<0.00$, $t>3.25$) สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 3 และปัจจัยการรับอิทธิพลจากสื่อโซเชียลมีเดียส่งผลให้เกิดการตัดสินใจซื้อสินค้าใน TikTok Shop ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา ($\beta=0.16$, $p<0.01$, $t>2.36$) สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 4 อย่างไรก็ตาม งานวิจัยชิ้นนี้ พบว่า ปัจจัยการรับอิทธิพลจากผู้มีชื่อเสียงไม่ส่งผลให้เกิดการตัดสินใจซื้อสินค้าใน TikTok Shop ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา ดังนั้นผลการวิจัยชิ้นนี้ไม่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 2

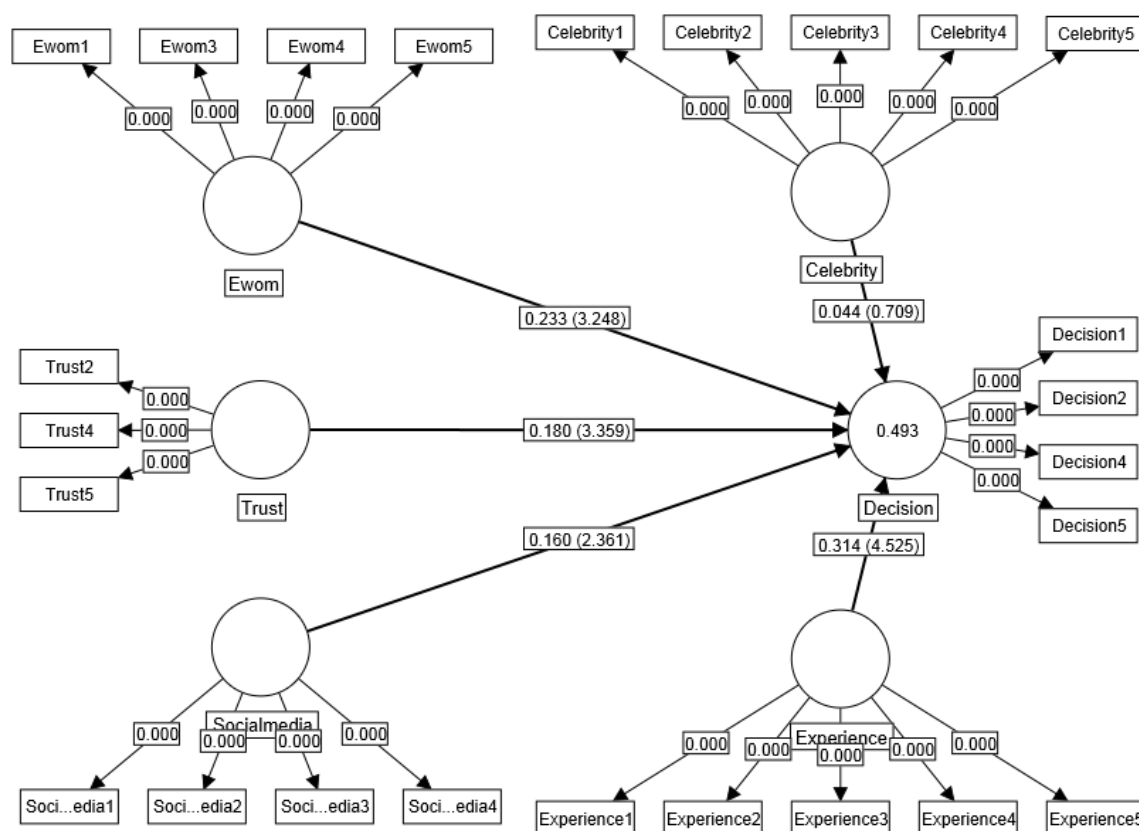

Figure 3 Partial Least Squares Path Model Analysis of R² Values (n=250)

สรุปและการอภิปรายผล

ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยด้านการใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมาส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าใน TikTok Shop ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา ในระดับที่มากที่สุด เนื่องจากในการใช้ TikTok Shop ที่ผ่านมา ผู้บริโภคได้รับประสบการณ์ในเชิงบวกทำให้เกิดความสะดวก และเพลิดเพลินไปกับการซื้อสินค้าใน TikTok Shop และประสบการณ์ที่ดีส่งผลให้ผู้บริโภคตัดสินใจที่จะซื้อสินค้าใน TikTok Shop ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Rungratsameepat and U-on (2022) ที่พบว่า ประสบการณ์ของลูกค้าทัวรเกิดจากความชัดเจนที่เกิดจากการกระทำและประสบการณ์ก็เป็นสิ่งที่มีคุณค่าในการเรียนรู้ระบบเทคโนโลยีในการซื้อทัวรออนไลน์ เป็นผลให้เปลี่ยนพฤติกรรมในการตัดสินใจซื้อ

ปัจจัยด้านการไว้วางใจส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าใน TikTok Shop ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา โดยการที่มีช่องทางการชำระเงินที่หลากหลายทำให้ผู้บริโภคสามารถเลือกช่องทางที่พวกเขาเชื่อถือและไว้วางใจได้ด้วยตนเอง อีกทั้งการที่มีระบบตรวจสอบสถานะสินค้าและการรับประกันหากสินค้าไม่เป็นไปตามความต้องการหรือชำรุดเสียหาย ทำให้ผู้บริโภคเกิดความไว้วางใจมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องไปทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของ Srivirojwong and Satawedini (2019) ที่พบว่า หากประชากรมีความไว้วางใจที่มากขึ้นย่อมส่งผลให้การตัดสินใจซื้อสินค้าประเภทเครื่องสำอางผ่านทางเฟซบุ๊กของประชากรในกรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการนำเสนอผ่านทางเฟซบุ๊กไลฟ์ทำให้ประชากรเห็นว่าสินค้าประเภทเครื่องสำอางที่ขายผ่านในเฟซบุ๊กไลฟ์มีคุณภาพเป็นไปตามที่ได้นำเสนอจริง มีข้อตกลง เงื่อนไข และการรับประกันในการสั่งซื้อสินค้าอย่างชัดเจน อีกทั้งการที่ TikTok เป็นแอปพลิเคชันที่มีชื่อเสียง เมื่อเปิดฟีดเจอร์ใหม่อย่าง TikTok Shop ก็ส่งผลให้ผู้บริโภคมั่นใจต่อการกรอกข้อมูลส่วนตัวลงไปใน TikTok Shop เช่นกัน ซึ่งจากงานวิจัยของ Suleman et al. เรื่องผลกระทบจากแบรนด์แอมบาสเดอร์และความไว้วางใจต่อการตัดสินใจซื้อผ่านโซเชียลมีเดีย พบว่า การไว้วางใจมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออย่างมาก โดยปฏิเสธไม่ได้ว่าผู้บริโภคจะเลือกสินค้าหรือแหล่งช้อปปิ้งที่มีชื่อเสียง เนื่องจากการซื้อของออนไลน์ผู้บริโภคจะไม่เห็นสินค้าหรือจับต้องสินค้าได้ ดังนั้นความไว้วางใจที่ผู้ผลิตสร้างขึ้นที่นอกเหนือจากการใช้ Brand Ambassador จะฝังอยู่ในใจผู้บริโภค

ปัจจัยด้านการสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าใน TikTok Shop ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา โดยการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลในโซเชียลมีเดีย และได้เห็นผู้คนพูดถึง TikTok Shop ในเชิงบวกส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดความสนใจ จนนำไปสู่ซื้อสินค้าใน TikTok Shop อีกทั้งการที่มีผู้บริโภคได้อ่านรีวิวของสินค้าจะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเช่นกัน โดยยังมีจำนวนรีวิวมากผู้บริโภคก็จะเกิดความคล้อยตามได้ง่ายยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ของ Tumundo et al. (2022) ที่ศึกษาเรื่องอิทธิพลของการรับรองจากคนดังและการบอกต่อทางอิเล็กทรอนิกส์ของเจนเนอเรชั่น Z ในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ไวท์เทนนิ่งของ Scarlett พบว่า การสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ส่งผลต่อการตัดสินใจผลิตภัณฑ์ไวท์เทนนิ่ง Scarlett ของเจนเนอเรชั่น Z โดยคำพูดของการสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์จะมีพลังในการเพิ่มการตัดสินใจซื้อ

ปัจจัยด้านการรับอิทธิพลจากโซเชียลมีเดียส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าใน TikTok Shop ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา แสดงให้เห็นว่า การที่ผู้บริโภคสนใจสินค้าใดก็มักจะใช้เวลาไปกับการค้นหาข้อมูลรายละเอียดสินค้าบนโซเชียลมีเดียต่าง ๆ และการที่โซเชียลมีเดียในปัจจุบันมีหลากหลายชนิด ทำให้ผู้บริโภคสามารถหาข้อมูลได้ง่าย อีกทั้งการที่ผู้บริโภคพบเจอสื่อเกี่ยวกับ TikTok Shop บ่อย ทำให้เกิดความสนใจและตัดสินใจซื้อสินค้าใน TikTok Shop ในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ได้เจอก่อนหน้านี้ของ Ilyas et al. (2022) เรื่องการกลัวที่จะพลาดทำให้พึงพอใจในการซื้อ

ตามกระแสโซเชียลมีเดียหรือไม่? พบว่า ยังมีการอัปโหลดเนื้อหาบนโซเชียลมีเดียบ่อยเท่าไร ก็ยังมีแนวโน้มที่จะดึงดูดความสนใจของผู้คนมากขึ้นเท่านั้น และงานวิจัยชิ้นนี้ยังแสดงให้เห็นอีกว่า โซเชียลมีเดียมีอิทธิพลทำให้ผู้ใช้เกิดโรคกลัวการตกกระส และการกลัวการตกกระสส่งผลอย่างมากต่อการตัดสินใจซื้อ ซึ่งหมายความว่าผู้บริโภคที่ประสบกับโรคกลัวการตกกระส จะมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจซื้อหรือบริโภคผลิตภัณฑ์ที่อัปโหลดบนโซเชียลมีเดีย

อย่างไรก็ตามผลการวิจัยชิ้นนี้แสดงให้เห็นว่า การรับอิทธิพลจากผู้มีชื่อเสียงไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าใน TikTok Shop ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Yampikun and Sanglimsuwan (2020) เรื่องโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของผู้มีชื่อเสียง ภาพลักษณ์ร้านค้า และการตลาดผ่านช่องทางดิจิทัลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้ใช้บริการร้านขายรองเท้าส้นเก๋แบบมัลติแบรนด์ พบว่า การใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อในร้านค้ามัลติแบรนด์ เนื่องจากรองเท้าส้นเก๋เป็นสินค้าเฉพาะกลุ่ม แม้มีผู้ที่ชื่นชอบและสะสมรองเท้าส้นเก๋เป็นจำนวนมากแต่ผู้บริโภคส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในด้านการใช้งานจริง โดยคำนึงถึงคุณภาพและราคามากกว่าเลือกซื้อเพราะผู้รับรองสินค้า ส่งผลให้งานวิจัยชิ้นนี้การรับอิทธิพลจากผู้มีชื่อเสียงไม่เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้บริโภคจะพิจารณาก่อนการตัดสินใจซื้อ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ปัจจัยด้านการใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมา ผู้ประกอบการควรมีการสร้างกิจกรรมทางการตลาดอย่างสม่ำเสมอ เพื่อดึงดูดให้ผู้บริโภคมีส่วนร่วมกับ TikTok Shop อยู่ตลอดเวลา และควรพัฒนาให้ใช้งานง่าย แบ่งสินค้าเป็นหมวดหมู่ให้ผู้บริโภคเลือกซื้อได้ง่ายตรงตามความต้องการ ทำให้ผู้บริโภคเกิดความสุขและผ่อนคลายไปกับการช้อปปิ้ง เพื่อเป็นการสร้างประสบการณ์ที่ดีที่จะนำไปสู่การสร้างภาพที่ดี และการบอกต่อเพื่อเป็นการขยายตลาดในอนาคต

2. ปัจจัยด้านการไว้วางใจ Tik Tok Shop ควรมีการตรวจสอบร้านค้าก่อนเปิดรับเข้าเป็นผู้ขาย เพื่อคัดกรองร้านค้าที่ผลิตสินค้าเลียนแบบ สินค้าไม่มีคุณภาพ และควรพัฒนาระบบการในการรับประกัน และส่งคืนสินค้า เพราะบางครั้งการที่กระบวนการในการรับประกันยุ่งยากจนเกิดไปจะทำให้ผู้บริโภคเลือกที่จะไม่ใช้การรับประกัน และแปรเปลี่ยนเป็นการไม่ไว้วางใจใน TikTok Shop รวมทั้งผู้ขายสินค้าบน Tik Tok Shop เองก็ควรสร้างความไว้วางใจอย่างต่อเนื่อง เช่น การส่งสินค้าตรงตามที่ขาย ส่งตรงเวลา และสินค้ามีคุณภาพ

3. ปัจจัยด้านการสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ ร้านค้าใน TikTok Shop ควรมีการโพสต์วิดีโอเกี่ยวกับสินค้าอยู่เสมอ เพื่อดึงกลุ่มเป้าหมายที่สนใจสินค้าของเราให้เกิดความต้องการเพิ่มขึ้น อีกทั้งควรมีการติดตามหลังการขาย ดูแลเอาใจใส่ลูกค้าที่เคยซื้อสินค้าไป เพราะเมื่อผู้บริโภคซื้อสินค้าและร้านค้าคอยบริการหลังการขาย จะทำให้ผู้บริโภคเกิดการบอกต่อไปยังบุคคลรอบข้าง รวมถึงอาจทำให้ผู้บริโภครีวิวสินค้าในเชิงบวก ซึ่งจะนำไปสู่การชักจูงผู้บริโภคคนใหม่ ๆ ให้เข้ามาซื้อสินค้ามากขึ้น

4. ปัจจัยด้านการรับอิทธิพลจากโซเชียลมีเดีย ควรมีการสร้างร้านค้าหรือช่องทางการติดตามร้านค้าในหลากหลายช่องทางโซเชียลมีเดีย อีกทั้งควรมีการใส่แฮชแท็กต่าง ๆ ที่ตรงหรือใกล้เคียงกับสินค้าของเรา เพราะเมื่อผู้บริโภคสนใจสินค้าใดก็มักจะหาข้อมูลจากทางสื่อโซเชียลมีเดีย ดังนั้นหากมีการสร้างร้านค้าในหลายช่องทางและมีการใส่แฮชแท็ก จะทำให้สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคได้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคตหรือการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการปรับปรุงตัวแปรจากผู้มีชื่อเสียง เป็นผู้มีชื่อเสียงทางโลกออนไลน์ เพราะจากการลงพื้นที่ทำแบบสอบถามในงานวิจัยชิ้นนี้ พบว่า ผู้มีชื่อเสียงในโลกออนไลน์มีอิทธิพลเสมือนกลุ่มผู้มีชื่อเสียงที่ได้รับชื่อเสียงมาจากการประสบความสำเร็จ
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การยอมรับเทคโนโลยี รูปแบบการดำเนินชีวิต และมีขอบเขตพื้นที่นอกเหนือจากจังหวัดสงขลา
3. ควรมีการศึกษา พฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่าน Tik Tok Shop อยู่สม่ำเสมอ เพราะความคิดของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา

เอกสารอ้างอิง

- Anekthammakul, P., (2010). *Effects of Using Multiple Product (Celebrity) in Advertising*. The Degree of Master of Science. Thammasat University.
- Bentler, P. M., & Bonett, D. G. (1980). 'Significance Tests and Goodness of Fit in the Analysis of Covariance Structures. *Psychological Bulletin*, 88(3), 588.
- Chin, W.W., Marcolin, B.L., & Newsted, P.R., (2003). A Partial Least Squares Latent Variable Modeling Approach for Measuring Interaction Effects: Results from a Monte Carlo Simulation Study and an Electronic-mail Emotion/Adoption Study. *Information Systems Research*, 14(2), 189-217.
- Cohen, J., (1988). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Euamornvanich, P., (2017). Social Media and Media Coverage. *Journal of Management Science*, 5(2), 235-342.
- Gold, A. H. , Malhotra, A. , & Segars, A. H. , (2001) . Knowledge Management: An Organizational Capability Perspective. *Journal of Management Information Systems*, 18(1), 185- 214.
- Hair, Jr., J.F., Black, W.C., Babin, B.J., & Anderson, R.E. (2010). *Multivariate Data Analysis (7th ed.)*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Hair, Jr. J. F. , Hult, G. T. M. , Ringle, C. , & Sarstedt, M. (2013). *A Primer on Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM)*: Sage Publications.
- Henseler, J., Ringle, C.M., & Sarstedt, M., (2015). A New Criterion for Assessing Discriminant Validity Invariance-based Structural Equation Modeling. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 43(1), 115-135.
- Henseler, J., Ringle, C. M. , & Sarstedt, M. (2016). 'Testing Measurement Invariance of Composites Using Partial Least Squares. *International Marketing Review*, 33(3), 405-431.

- Ilyas, G. B., Rahmi, S., Tamsah, M., & Yusriadi, Y. (2022). Does Fear of Missing out give Satisfaction in Purchasing based on Social Media Content? *International Journal of Data and Network Science*, 6(2), 409-418.
DOI: 10.5267/j.ijdns.2021.12.013
- Jing, X., (2022). *Electronic Word of Mouth, Price Saving Orientation, Convenience, Food Quality and Service Quality Affecting Food Purchase Decision under O2O Commercial Model of Customers in Guangxi Province, China*. Master of Business Administration. Bangkok University.
- Jittijarunglap, K., (2019). The Impact of Electronic Word of Mouth on Online Shopping Behavior. *Journal of Information Systems in Business*. 5(2), 43-65.
- Kemp, S.(2023). *Digital 2023: Thailand*. Retrieved from
<https://datareportal.com/reports/digital-2023-thailand>
- Kiecker, P., & Cowles, D., (2002). Interpersonal Communication and Personal Influence on the Internet: A Framework for Examining Online Word-of-mouth. *Journal of Euromarketing*, 11(2), 71-88.
- King, T., & Potter, N., (2018). Celebrity Endorsement: A Literature Review. *Journal of Marketing Management*, 34(1-2), 46-72.
- Kotler, P., & Keller, L. K., (2012). *Marketing Management (4th ed.)*. Upper Saddle River: Pearson Higher Education.
- Kruwiwattananont, Y., (2016). *Word-of-mouth Selection Behavior on Online Social Media*. Master of Business Administration. Silpakorn University.
- Kurdi, B.A., Alshurideh, M., Akour, I., Alzoubi, H.M., Obeidat, B., & AlHamad, A., (2022). The Role of Digital Marketing Channels on Consumer Buying Decisions Through Ewom in the Jordanian Markets. *International Journal of Data and Network Science*, 6(4), 1175-1186.
DOI: 10.5267/j.ijdns.2022.7.002
- Lakthan, A., & Inthajak, M., (2020). Customer Experience of Local Restaurant in Chiangmai Province. *Journal of Academic Social Sciences*. 13(1), 139-147.
- Lassoued, R., & Hobbs, J. E., (2015). Consumer Confidence in Credence Attributes: The Role of Brand Trust. *Food Policy*, 52(1), 99-107.
- MK, J.B., Srivastava, S., Gaikwad, S.M., Singh, A.P., & Bahsa, SM., (2020). Influence of Social Media Marketing on Buyingbehavior of Millennial Towards Smart Phones Inbangalore City. *PJAE*, 17(9), 4474-4485.
- Muda, M., Musa, R., & Putit, L. (2011). *Celebrity Endorsement in Advertising: O'Guinn, Thomas C, Allen, Chris T and Semenik, Richard J. Advertising*. Ohio: South-Western College, 1988.
- Muangtum, N., (2022). *User Summary of TikTok Data Stat & Insight 2022*. Retrieved from
<https://www.everydaymarketing.co/trend-insight/tiktok-data-stat-and-insight-thailand-2022-we-are-social/>

- Na Ranong, A., Khantanapha, N., & Piriyaikul, M., (2016). Influences of Attitudes towards Product Advertising and Brands as Mediators Transferring Celebrity Endorsement Influences on Purchase Intention. *Silpakorn University Journal*, 36(3), 145-168.
DOI: <https://doi.org/10.14456/sujthai.2016.15>
- Pei, X. L., Guo, J.N., Wu, T. J., Zhou, W. X., & Yeh S. P., (2020). Does the Effect of Customer Experience on Customer Satisfaction Create a Sustainable Competitive Advantage? A Comparative Study of Different Shopping Situations. *Sustainability*, 12(18), 7436.
DOI: 10.3390/su12187436
- Phubenyapong, T., Trimanee, S., Thaiburi, N., Yusohpaluka, S., & Chintapitaksakul, P. (2022). Factors Affecting Decision in Durian Purchase of Entrepreneurs in the Central Market for Agriculture, Yala Province. *Journal of Humanities and Social Sciences*, 10(1), 158-172.
- Ratchaphansaen, P., (2022). *Perception Factors Affecting Trust in Pre-ordering Services from China Through Online Stores*. Master of Management Degree. Mahidol University.
- Rungratsameepat, P., & U-on, V. (2022). Causal Factors of Technology Trust in Online Social Network Affecting the Decision Behavior to Buy Tours Online from Tour Operators. *Journal of Arts Management*, 6(1), 358-373.
- Saejung, P., Ubonrat, S., & Jansri, W. (2021). *Factors Affecting Decision Making of Cosmetics Purchasing on Application Konvy*. The 3rd National Conference on Humanities and Social Sciences "A New Paradigm of Humanities and Social Sciences and Local Development". Date 2-3 August 2021, Songkhla Rajabhat University.
- Srivirojwong, K., & Satawedini, P. (2019). Trust the Purchase of Cosmetics Through Facebook. *Rajapak Journal*, 13(31), 98-110.
- Suleman, D., Suyoto, Y.T., Sjarief, R., Sabil, S., Marwansyah, S., Adawia, P.R., & Puspasari, A. (2022). The Effects of Brand Ambassador and Trust on Purchase Decisions Through Social Media. *International Journal of Data and Network Science*, 7(1), 433-438.
DOI: 10.5267/j.ijdns.2022.9.003
- Suriyawong, T., Wetprasit, W., & Suksangaram, W., (2022). The Causal Relationship of Electronic Service Quality and Customer Experience to Customer Satisfaction and Loyalty of Online Fashion Retailers' Business. *Journal of Management Science, Ubon Ratchathani University*, 11(2), 118-139.

- Thonglor, R. , Boonperm, J. , Wattanawanichkul, T. , Auiwong, P. , Moolkam, O. , & Angsumalin, A. (2021). Discourse of Service Quality Appearing on Platforms of Online Travel Agents for Hostel Business in Bangkok: A Context of Electronic Word-of-mouth with Content Analysis. *Journal of Humanities and Social Sciences Nakhon Phanom University*, 11(2), 132-142.
- Tumundo, K.T.I., Kindangen, P., & Gunawan, E.M. (2022). The Influence of Celebrity Endorsements and Electronic Word-of-mouth of Generation Z Purchase Decision of Scarlett Whitening Products. *Jurnal EMBA*, 10(3), 850-860.
- Viboonsiriwong, C., & Satawedin, P. (2019). The Effects of Celebrity Endorsement in Advertising and Apparel Purchase Decision via Instagram Among People Living in Bangkok. *Journal of Communication Arts*, 38(1), 27-38.
- Wachyuni, S.S., & Priyambodo, T.K., (2020). The Influence of Celebrity Endorsement in Restaurant Product Purchase Decisions Making. *International Journal of Management, Innovation & Entrepreneurial Research*, 6(2), 45-54.
DOI: 10.18510/ijmier.2020.625
- Yampikun, J., & Sanglimsuwan, S., (2020). Causal Relationship Model of Celebrity Endorser, Store Image, and Digital Marketing Affecting Consumer Buying Decision at Multi- brand Sneaker Store. *Humanities and Social Sciences Journal Ratchaphruek University*, 7(3), 42-55.

ผลกระทบของโรคโควิด-19 ต่อกลยุทธ์ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือของประเทศไทย

The Impact of Covid-19 on Small and Medium Enterprises Strategy in the North of Thailand

บุญญานุช ชีวเกียรติยิ่งยง¹ และ อัสวเทพ อากาศวิภาต^{2*}

Boonyanuch Cheewakiaryingyong¹ and Ausawatap Akartwipart^{2*}

วันที่รับบทความ : 26/10/2565

วันแก้ไขบทความ : 27/12/2565

วันที่ตอบรับบทความ : 26/01/2566

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์สองประการคือเพื่อศึกษาผลกระทบของโรคโควิด-19 ต่อกลยุทธ์ของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และเพื่อค้นหาแนวทางการสร้างกลยุทธ์ของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อรองรับและแก้ไขผลกระทบของโรคโควิด-19 มีวิธีการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้แทนของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เฉพาะกลุ่มที่เป็นธุรกิจนิติบุคคลขนาดย่อมในจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และลำปาง ใน 3 กลุ่มธุรกิจ คือ กลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยว กลุ่มธุรกิจการผลิต และกลุ่มธุรกิจการเกษตร ซึ่งมีจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลัก 36 คน แบ่งเป็นจังหวัดละ 12 คน กลุ่มธุรกิจละ 4 คน ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมทั้ง 3 กลุ่มธุรกิจได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ในด้านลูกค้าและรายได้ที่ลดลง รวมถึงการลดลงของสภาพคล่อง และใช้กลยุทธ์ในการรองรับและแก้ไขผลกระทบที่เกิดขึ้นด้วยกลยุทธ์ต่าง ๆ ดังนี้ 1) กลยุทธ์หดตัว 2) กลยุทธ์ด้านการตลาด 3) กลยุทธ์ด้านการเงิน 4) กลยุทธ์ด้านการดำเนินการ และ 5) กลยุทธ์ด้านทรัพยากรมนุษย์ ตลอดจนการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดรวมทั้งมีการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจในสถานการณ์ที่เป็นอยู่ ทุกกลุ่มธุรกิจมีแผนรองรับผลกระทบในระยะสั้นเท่านั้น การวิจัยนี้ยังได้นำเสนอประเด็นสำคัญที่ผู้มีส่วนได้เสียสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อีกด้วย

คำสำคัญ: โรคโควิด-19 กลยุทธ์ธุรกิจ ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ภาคเหนือของประเทศไทย

Abstract

This research has two purposes: to study the impact of COVID-19 on small business strategies and to find methods to create strategies for small businesses to support and address the impact of COVID-19. This qualitative research employed an in-

¹ อาจารย์ ดร., สาขาวิชาการจัดการธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจและนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

Lecturer Dr., Department of Business Management, School of Business and Communication Arts, University of Phayao

² อาจารย์, สาขาวิชาการเงินและการลงทุน คณะบริหารธุรกิจและนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

Lecturer, Department of Finance and Investment, School of Business and Communication Arts, University of Phayao

* Corresponding author: E-mail address: ausawatap.ak@up.ac.th

depth interview to collect data from Small and Medium Enterprises entrepreneurs who belonged to a small juristic business group involved in tourism, manufacturing, and agriculture in three provinces, namely Chiang Mai, Chiang Rai, and Lampang. The semi-structured interview included 36 key informants, with twelve from each province and four from each business group. The results revealed that the three businesses were impacted by the circumstances in terms of consumers, revenues, and liquidity. Therefore, they implemented a number of support and mitigation techniques, including: 1) the shrinkage strategy; 2) the marketing strategies; 3) the financial strategy; 4) the operational; and 5) the human resource strategy by reducing the number of staff and maximizing resources, including communication to build a comprehension of the problem. Lastly, the results demonstrated that all company segments have only a short-term effect plan, and this study also identifies critical issues that may be applied by stakeholders.

Keywords: COVID-19, Business Strategies, Small and Medium Enterprises, Northern Thailand

บทนำ

การระบาดของโรคโควิด-19 ในประเทศไทย ตั้งแต่ช่วงต้นปี 2563 เป็นความท้าทายที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน นำไปสู่มาตรการในการหยุดยั้งการแพร่ระบาดของโรคเช่นการล็อกดาวน์ การกักกันตัวประชาชนถูกจำกัดการเคลื่อนไหว วิกฤติดังกล่าวส่งผลกระทบต่อธุรกิจธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ต้องเผชิญทั้งในด้านอุปสงค์ต่อสินค้าและบริการที่ลดลงอย่างกระทันหันอันเนื่องมาจากหลายสาเหตุเช่น ผู้บริโภคพบความไม่แน่นอนของรายได้อันเนื่องมาจากการปิดกิจการชั่วคราว จึงมีการระมัดระวังการใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ดังนั้นธุรกิจที่ขายสินค้าหรือบริการฟุ่มเฟือยจะมีความต้องการน้อยลง ขณะที่สินค้าหรือบริการที่จำเป็นจะยังขายได้แต่ปริมาณอาจลดลง ผู้บริโภคให้ความสนใจเรื่องสุขภาพ ความสะอาด ความปลอดภัยมากขึ้น ดังนั้นธุรกิจต้องปรับตัวให้ผู้บริโภครู้สึกเชื่อมั่นในเรื่องดังกล่าว ประชาชนยังต้องรักษาระยะห่างทางสังคม (social distancing) ทำให้ธุรกิจต้องปรับตัวรองรับระยะห่างทางสังคมของผู้บริโภค ในธุรกิจบางประเภทถูกสั่งปิดกิจการชั่วคราว ซึ่งอาจส่งผลถึงสภาพคล่องของกิจการ (McGeever, McQuinn & Myers, 2020) มีหลักฐานงานวิจัยว่าโรคระบาดโควิด-19 มีผลต่อการหยุดชะงักของห่วงโซ่อุปทาน (McCann & Myers, 2020) อีกทั้งประสบปัญหาการหยุดชะงักของการดำเนินงาน

เกิดการขาดแคลนเงินทุน มีความเสี่ยงที่จะล้มละลาย และ ขาดโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจจากรัฐบาล (Lu, Wu, Peng & Lu, 2020; Cowling, Brown, Rocha, 2020) นอกจากนั้นหลักฐานจากงานวิจัยในต่างประเทศบ่งชี้ว่าธุรกิจธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้รับผลกระทบจากวิกฤตมากกว่าบริษัท ขนาดใหญ่ (OECD, 2021) โดยพบว่า 90% ของธุรกิจธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการสูญเสียรายได้ และ 52% มีแนวโน้มว่าจะปิดกิจการถ้ามีมาตรการการกักกันยาวนานออกไป (UNIDO, 2020) สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อภาพรวมเศรษฐกิจไทยอย่างรุนแรงมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในไตรมาสแรกของปี 2563 หดตัวร้อยละ 3.3 จากปัจจัยการชะลอตัวในภาคการท่องเที่ยวและการใช้จ่ายภาคเอกชน (The Office of SMEs Promotion, 2020)

จากข้อมูลของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2564) รายงานจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี 2563 ว่าธุรกิจธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทั่วประเทศมีจำนวน 3,070,177 ราย เป็นวิสาหกิจขนาดย่อม (Small) 3,029,525 ราย นับเป็นวิสาหกิจส่วนใหญ่ของประเทศ จะเห็นได้ว่าธุรกิจธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม นับเป็นวิสาหกิจส่วนใหญ่ของประเทศ คิดเป็น 98.67% ของธุรกิจธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งหมด จากการหยุดชะงักของธุรกิจอย่างกระทันหันเนื่องจากมาตรการหยุดยั้งโรคระบาดดังกล่าวข้างต้น ผลการสำรวจของ สสว. ในประเด็นธุรกิจธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั่วประเทศ ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระหว่างวันที่ 1 – 15 กุมภาพันธ์ 2564 (The Office of SMEs Promotion, 2021) พบว่าธุรกิจธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้รับผลกระทบในเรื่องรายได้ลดลงมากที่สุดทั้ง ขนาดย่อมและ และขนาดกลาง ตามด้วยผลกระทบเรื่องทุนจม และผลกระทบเรื่องต้องลดรายจ่าย ตามลำดับ การรายงานของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นการรายงานจากการศึกษาในภาพรวมของประเทศ ไม่ได้ลงลึกถึงผลกระทบต่อกลยุทธ์ของธุรกิจในพื้นที่และแนวทางการแก้ปัญหาที่เฉพาะเจาะจงตามกลุ่มธุรกิจ ประกอบกับการที่ผู้ประกอบการธุรกิจธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือของประเทศไทย ส่วนใหญ่ประสบปัญหาในการดำเนินงาน ขาดทักษะในการบริหารจัดการ อีกทั้งสินค้าและบริการส่วนใหญ่ตอบสนองความต้องการของตลาดท้องถิ่น มีลักษณะการบริหารงานอย่างอิสระ ขาดโอกาสที่จะได้รับสินเชื่อจากสถาบันการเงิน ขาดความรู้ด้านการตลาด (Pongwiritthon & Utamang, 2011) นอกจากนั้นจากการทบทวนงานวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ยังไม่มีงานวิจัยที่เน้นการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณลักษณะในกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนนี้อีกด้วย จึงยังมีช่องว่างของการวิจัยในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพที่เจาะลึกเพื่อเน้นการแสวงหาคำตอบในบริบทของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ดังนั้นจึงควรที่จะได้ศึกษาผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ต่อกลยุทธ์ของธุรกิจธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยว่าธุรกิจได้รับผลกระทบในด้านใด และผู้ประกอบการใช้กลยุทธ์ใดมาใช้เพื่อปรับตัวรองรับสถานการณ์โควิด-19 รวมทั้งความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐและภาคีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการทราบผลกระทบที่ชัดเจนจะนำไปสู่การปรับกลยุทธ์ได้อย่างเหมาะสม กับบริบทของธุรกิจ รวมทั้งได้ข้อมูลที่จะนำไปสู่การให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐได้ตรงประเด็นการวิจัย ครั้งนี้นอกจากกลุ่มธุรกิจเป้าหมายจะได้ประโยชน์แล้ว ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการธุรกิจที่มีบริบทใกล้เคียงกัน ให้ได้เห็นแนวทางการแก้ปัญหาอันเกิดจากผลกระทบของโรคโควิด-19 และนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจการเพื่อจัดการกับความท้าทายที่อาจเกิดขึ้นในโลกยุคใหม่ที่มีความเปลี่ยนแปลงผันผวนอย่างรวดเร็วทั้งในระยะสั้นและระยะยาว อีกทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลจากการวิจัยไปประกอบการพิจารณาในการให้การสนับสนุนการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลกระทบของโรคโควิด-19 ต่อกลยุทธ์ของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
2. เพื่อค้นหาแนวทางการสร้างกลยุทธ์ของธุรกิจธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อรองรับและแก้ไขผลกระทบของโรคโควิด

ทบทวนวรรณกรรม

1. ผลกระทบของโรคโควิด-19 ต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของภาคเหนือ

บทบาทของธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในพื้นที่ภาคเหนือ ในเชิงเศรษฐกิจ ผู้ประกอบการธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเหนือส่วนใหญ่เป็นฐานการผลิตด้านเกษตรของประเทศ และภาคเหนือยังเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่สำคัญในหลายจังหวัด โดยเฉพาะในช่วงฤดูหนาว จึงทำให้เกิดธุรกิจหลายอย่างตามมา เช่น โรงแรม ร้านอาหาร ร้านกาแฟ เป็นต้น นอกจากนี้การที่อยู่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน มีจุดผ่านชายแดนที่สำคัญ เช่น พม่า และลาว จึงเกิดธุรกิจการค้าชายแดน ในทางสังคม มีแรงงานทั้งไทยและต่างด้าวอพยพเข้ามาทำงาน และในบางพื้นที่ดึงดูดทั้งคนไทยและคนต่างชาติให้เข้าไปท่องเที่ยวและตั้งธุรกิจในพื้นที่ ในทางวัฒนธรรมภาคเหนือมีวัฒนธรรมล้านนา วัฒนธรรมชนเผ่า วัฒนธรรมพื้นบ้านและวัฒนธรรมไทยจีน จึงมีแนวทางในการทำธุรกิจที่แตกต่างกันไป (The Office of SMEs Promotion, 2010)

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้แบ่งกลุ่มจังหวัดในภาคเหนือเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 ประกอบด้วย 4 จังหวัด คือ เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน และ กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 อีก 4 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงราย น่าน พะเยา และ แพร่ ข้อมูลจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในปี 2563 เรียงตามจำนวนธุรกิจมากที่สุดในจังหวัด เรียงตามลำดับได้ดังนี้ จังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนธุรกิจมากที่สุด รองลงมาคือ เชียงราย และลำปาง (The Office of SMEs Promotion, 2021)

ในปี 2563 การดำเนินธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในทุกภาคส่วนต้องเจอกับอุปสรรคใหม่ อันเนื่องมาจากการเกิดโรคอุบัติใหม่ ที่ชื่อว่า โรคโควิด-19 (Covid-19) ซึ่งเป็นโรคระบาดที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหัน และไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 นั้น ทำให้เกิดผลกระทบในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจที่ทำให้เศรษฐกิจหยุดชะงัก ในด้านการท่องเที่ยวทำให้จำนวนและรายได้จากนักท่องเที่ยวลดลง โดย Ministry of Tourism and Sports (2021) รายงานสถิติจำนวนผู้เข้าพักในจังหวัดเชียงใหม่เปรียบเทียบกับปี 2562 มีจำนวน 8,609,517 คน ปี 2563 มีจำนวน 4,449,143 คน คิดเป็นจำนวนที่ลดลง 4,160,374 คน หรือลดลงร้อยละ 48.32 ในทำนองเดียวกันกับผู้เข้าพักในจังหวัดเชียงราย ปี 2562 มีจำนวน 3,166,462 คน แต่ในปี 2563 มีจำนวนผู้เข้าพัก 1,880,917 คน คิดเป็นจำนวนที่ลดลง 1,285,545 คน หรือลดลงร้อยละ 40.60 เป็นไปในทิศทางเดียวกับผู้เข้าพักในจังหวัดลำปาง ปี 2562 มีจำนวน 621,137 คน แต่ในปี 2563 มีจำนวนผู้เข้าพักเพียง 372,990 คน คิดเป็นจำนวนที่ลดลง 248,147 คน หรือลดลงร้อยละ 39.95 สำหรับรายได้จากผู้เยี่ยมชมที่ลดลงแต่ละจังหวัด เทียบระหว่างปี 2563 และปี 2562 นั้น จังหวัดเชียงใหม่มีรายได้ลดลงร้อยละ 54.96 จังหวัดเชียงรายมีรายได้ลดลงร้อยละ 48.96 และจังหวัดลำปาง มีรายได้ลดลงร้อยละ 47.01

โรคโควิด-19 ทำให้เกิดมาตรการในการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของภาครัฐ หรือการเปลี่ยนไปใช้ชีวิตแบบปรกติใหม่ (New Normal) ของผู้คน ส่งผลกระทบต่อธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เช่น ธุรกิจโรงแรมและที่พัก ประสบปัญหาการจองห้องพักลดลง เหลือเพียง 5% (Thairath Online, 2021) จากข้อมูลผู้เข้าพักและผู้มาเยือนในจังหวัดลดลงนั้นสอดคล้องกับกิจการที่เกี่ยวข้องเช่น กิจการร้านขายของฝากขบเซา ต้องลดปริมาณสินค้าที่นำมาวางจำหน่าย หรือร้านขายอาหาร ต้องลดปริมาณการซื้อวัตถุดิบลง (mgronline, 2563) ซึ่งการลดปริมาณลงนี้ส่งผลกระทบไปยังผู้ผลิตวัตถุดิบที่อยู่ต้นน้ำด้วย เช่น ผู้ค้าในตลาดสดที่ขายวัตถุดิบให้กับร้านอาหารเหล่านี้ และเกษตรกรที่ส่งสินค้าให้ผู้ค้าในตลาดสด (Matichon online, 2021) นอกจากนั้นจากการที่ผู้คนเลี่ยงการเดินทาง ส่งผลกระทบต่อร้านค้าที่ต้องหาช่องทางในการจำหน่ายสินค้า จะเห็นได้ว่าผลกระทบจาก

การเกิดโรคโควิด-19 ทำให้การดำเนินงานของธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) มีความยากลำบากมากขึ้น ดังนั้นผู้ประกอบการจึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวและปรับธุรกิจให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดที่เกิดขึ้น เพื่อให้มีการดำเนินธุรกิจต่อไปซึ่งการจะใช้กลยุทธ์ใดในการปรับตัวนั้น ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้ประกอบการ และความเหมาะสมของธุรกิจ

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า มีรายงานการวิจัยที่เสนอผลการศึกษเกี่ยวกับผลกระทบของธุรกิจต่อสถานการณ์แพร่ระบาดของ COVID-19 และนำเสนอกลยุทธ์การปรับตัว ในหลายด้านหลายบริบทที่แตกต่างกัน แต่มีจุดประสงค์ที่คล้ายกันคือเพื่อให้ธุรกิจอยู่รอดในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งเป็นการตอบสนองให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค ดังต่อไปนี้

ที่ประเทศรัสเซีย Buzulukova and Sheresheva (2020) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องธุรกิจธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศรัสเซียในสถานการณ์แพร่ระบาดของ COVID-19: กลยุทธ์เพื่อความอยู่รอด เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยสัมภาษณ์ผู้จัดการธุรกิจธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม 50 ราย พบว่าธุรกิจธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมใช้กลยุทธ์เพื่อความอยู่รอด ได้แก่ 1) การเป็นหุ้นส่วนกับบริษัทใหญ่หรือบริษัทต่างชาติ 2) การเปลี่ยนแปลงขอบเขตการให้บริการ เช่น เพิ่มบริการหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ เนื่องจากโครงการสนับสนุนการลงทุนของรัฐบาล และ 3) เปลี่ยนไปใช้โมเดลธุรกิจออนไลน์ ในขณะที่งานวิจัยของ Hong, Thi, Chi, Thi and Thi (2020) ศึกษาในประเทศเวียดนามพบว่า การสนับสนุนด้านภาษีและการช่วยเหลือทางการเงินของธนาคารมีความสำคัญมากต่อการอยู่รอดของธุรกิจธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในขณะที่นโยบายด้านการให้ข้อมูลข่าวสารช่วยในการพัฒนาการดำเนินงานของธุรกิจธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lu, Wu, Peng and Lu (2020) ที่ศึกษาผลกระทบของสถานการณ์ประกอบการธุรกิจธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในประเทศจีนช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 พบว่า นโยบายของรัฐบาลมีความสำคัญที่สุดต่อการอยู่รอดของธุรกิจ โดยมีความต้องการความช่วยเหลือด้านกระแสเงินสด รวมถึงการกระตุ้นการบริโภคซึ่งจะช่วยให้ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ดำเนินกิจการต่อไปได้ ในขณะที่ Effendi, Sugandini and Istanto (2020) ศึกษาที่ประเทศอินโดนีเซียพบว่า ช่วงการระบาดของโควิด-19 ธุรกิจธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลด้านเทคโนโลยี เนื่องจากมีการนำโซเชียลมีเดียมาใช้ในการด้านการตลาดและเชื่อมต่อกับลูกค้ามากขึ้น

สำหรับในประเทศไทยมีการวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

Udomthanasarasakul (2021) ศึกษาเรื่องอิทธิพลของนโยบายรัฐบาลและการจัดการภาวะวิกฤติที่มีต่อกลยุทธ์การดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมภาคบริการในจังหวัดเชียงใหม่ ในช่วงวิกฤติของโรคระบาดโควิด-19 พบนโยบายที่สำคัญที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อกลยุทธ์การดำเนินงานธุรกิจธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ภาคบริการในช่วงวิกฤติของโรคระบาดโควิด-19 คือ 1) นโยบายการช่วยเหลือทางการเงิน 2) นโยบายการลดค่าใช้จ่าย 3) นโยบายกระตุ้นการใช้จ่ายภาครัฐเร็วผ่านโครงการต่าง ๆ และ 4) นโยบายการจัดอบรมและพัฒนาผู้ประกอบการและการให้ความรู้ทางเทคโนโลยีสำหรับธุรกิจออนไลน์

จากรายงานผลการสำรวจธุรกิจธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) (The Office of SMEs Promotion, 2021) ประเด็นผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ระลอกที่ 3 พบ

ผลกระทบรายด้านเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ด้านรายได้ ด้านสภาพคล่องทางการเงิน ด้านการปรับตัวของธุรกิจและด้านการจ้างงาน ซึ่งธุรกิจมีวิธีการปรับตัวเพื่อรองรับสถานการณ์โควิด-19 ด้วยการลดค่าใช้จ่ายของธุรกิจเช่นการลดค่าใช้จ่ายด้านอุปโภคบริโภคที่สุ รongลงมาเป็นปรับวิธีดำเนินธุรกิจ ตามด้วยหารรายได้เพิ่มเติมและวางแผนรับมือ ตามลำดับ ส่วนวิธีการปรับตัวในการดำเนินธุรกิจพบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่ปรับวิธีการดำเนินธุรกิจมาใช้บริการออนไลน์เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการเพิ่มช่องทางการขายออนไลน์ โดยที่ภาคการผลิต มีการนำบริการออนไลน์มาใช้มากที่สุดโดยเฉพาะสาขาอาหาร รองลงมาคือภาคการเกษตรโดยพบในกลุ่มสาขาเกษตรแปรรูปมากที่สุด

3. แนวคิดการจัดการเชิงกลยุทธ์ของธุรกิจ

การจัดการเชิงกลยุทธ์คือการจัดการตามวัตถุประสงค์ซึ่งวัตถุประสงค์นั้นได้รับการทบทวนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป (Cheewatrangoogit, 2016) และเป็นการจัดการแบบแผนธุรกิจในอนาคต (Maharatsakul, 2017)

กลยุทธ์สามารถแบ่งได้เป็น 3 ระดับ Cheewatrangoogit (2016) และ Gary Dessler (2009) คือ กลยุทธ์ระดับบริษัท (Corporate Strategy) กลยุทธ์ระดับธุรกิจ (Business Strateg) และ กลยุทธ์ระดับหน้าที่ (Functional Strategy) ซึ่งจะมีวิธีการดำเนินกลยุทธ์ที่แตกต่างกันไปตามแต่ละระดับ

1. กลยุทธ์ระดับบริษัท (Corporate Strategy)

เป็นกลยุทธ์ที่ครอบคลุมภาพรวมทั้งบริษัท โดยกลยุทธ์ในระดับนี้จะแสดงให้เห็นว่าบริษัทจะพัฒนาไปสู่ทิศทางใด จะมีวิธีการดำเนินงาน หรือจะจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างไร ซึ่งเป็นหน้าที่ของฝ่ายบริหารระดับสูงที่จะเป็นผู้เลือกและกำหนดกลยุทธ์ในระดับนี้ โดยทั่วไปกลยุทธ์ ระดับบริษัท แบ่งเป็น 4 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) กลยุทธ์การเติบโต 2) กลยุทธ์คงตัว 3) กลยุทธ์หดตัว 4) กลยุทธ์แบบผสมผสาน

2. กลยุทธ์ระดับธุรกิจ (Business Strategy)

กลยุทธ์ระดับธุรกิจจะมีขอบเขตที่จำกัดกว่ากลยุทธ์ระดับบริษัท โดยกลยุทธ์ระดับธุรกิจจะให้ความสำคัญกับการแข่งขันของธุรกิจ เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน สร้างคุณค่าให้กับสินค้าและบริการให้เกิดความแตกต่างจากคู่แข่งรายอื่น ๆ โดยได้แบ่งออกเป็น 3 กลยุทธ์ดังต่อไปนี้ 1) การเป็นผู้นำด้านต้นทุน 2) กลยุทธ์การสร้างแตกต่าง 3) กลยุทธ์มุ่งตลาดเฉพาะส่วน

3. กลยุทธ์ระดับหน้าที่ (Functional Strategy)

กลยุทธ์ระดับปฏิบัติการหรือกลยุทธ์ระดับหน้าที่เป็นกลยุทธ์ที่ใช้สนับสนุนกลยุทธ์ในระดับธุรกิจ โดยเป็นกลยุทธ์ที่กำหนดวิธีการดำเนินงานของหน่วยงานย่อยภายในบริษัท เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเกิดประโยชน์สูงสุด เช่น ฝ่ายการเงิน ฝ่ายการตลาด ฝ่ายการผลิตหรือฝ่ายทรัพยากรบุคคล ต่างก็มีกลยุทธ์ที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละฝ่าย แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นกลยุทธ์ที่ฝ่ายกำหนดขึ้นมาต้องมีความสอดคล้องกันกลยุทธ์ระดับหน้าที่ เช่น 1) กลยุทธ์ด้านการตลาด 2) กลยุทธ์ด้านการผลิต 3) กลยุทธ์ด้านการเงิน 4) กลยุทธ์ด้านทรัพยากรมนุษย์ 5) กลยุทธ์การวิจัยและพัฒนา

4. การจัดการกลยุทธ์กับระบบของธุรกิจ

ในการดำเนินธุรกิจนั้นผู้บริหารธุรกิจต้องบริหารระบบธุรกิจ ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการธุรกิจ และผลลัพธ์ ดังแสดงตามภาพ

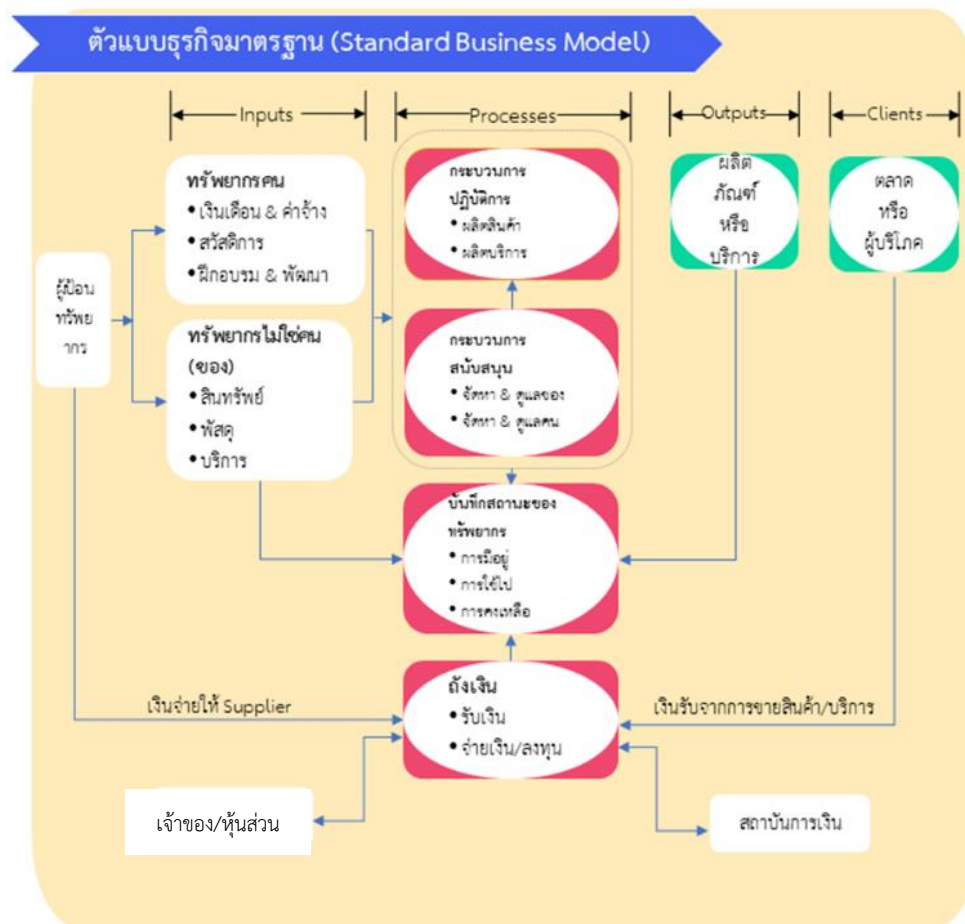

Figure 1 Standard Business Model

Source: Cheewatragoogit, (2016)

จากภาพจะเห็นได้ว่า ปัจจัยนำเข้า (Input) นั้นมีทั้งทรัพยากรที่เป็นคนและไม่ใช้คน เพื่อเข้าสู่กระบวนการดำเนินงานให้บริการหรือผลิตสินค้า (Process) แล้วแต่ลักษณะของการประกอบกิจการ ธุรกิจ จากนั้นจะได้ผลลัพธ์ (Output) เป็นผลิตภัณฑ์หรือบริการเพื่อป้อนให้กับตลาด (Markets) หากไม่มีโอกาสทางการตลาด เช่น ลูกค้าน้อย หรือมีแนวโน้มไม่น่าพอใจก็จะไม่จูงใจให้องค์กรหรือกิจการลงทุนผลิตสินค้าหรือบริการออกมา นอกจากนี้ เมื่อตลาดหรือผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม อำนาจการซื้อเปลี่ยนเช่นนี้ก็จะมีผลต่อจำนวนและคุณภาพของผลิตภัณฑ์หรือบริการ การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้เป็นปรัชญาของการจัดการเชิงกลยุทธ์ นั่นคือ เมื่อปัจจัยแวดล้อมเปลี่ยนย่อมส่งผลให้ ผลิตภัณฑ์ และตลาดเปลี่ยนไป และจะเห็นว่าไม่มีเส้นโยงจากตลาดหรือผู้บริโภคส่งตรงมายังคลังเงิน ถ้ามีสถานการณ์ที่ทำให้เส้นโยงนี้ขาดตอน เนื่องจากไม่มีลูกค้าก็จะมีเงินรับจากการขายสินค้าหรือบริการเข้าคลังเงินอันจะส่งผลไปถึงสถาบันการเงิน กรณีมีการกู้ยืมมาที่ต้องชำระคืนทั้งดอกเบี้ยและเงินต้น หรืออาจมีความต้องการแหล่งเงินกู้ เพื่อเพิ่มเงินเข้าคลังเงินในการรักษาสภาพคล่อง อีกทั้งส่งผลไปถึงเจ้าของที่ต้องหาเงินมาใส่คลังเงิน นอกจากนั้นการไม่มีเงินรับเข้าคลังเงินก็จะส่งผลต่อไปในเรื่องการมีปัญหาในการจ่ายเงินให้กับผู้ป้อนทรัพยากร ซึ่งเป็นผู้ป้อนปัจจัยนำเข้าในกระบวนการธุรกิจ เป็นการส่งผลต่อเนื่องกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

5. แนวคิดตัวแบบแรงกดดันห้าประการ (Five Forces Model)

แนวคิดตัวแบบแรงกดดันห้าประการ Kunthonbutr (2015) หรือ โมเดลแรงบีบทั้งห้า Cheewatragoogit (2016) ของ ไมเคิล อีพอร์เตอร์ (Porter, 2008) เป็นการวิเคราะห์ว่ามีภาวะคุกคาม การดำเนินงานเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์หรือไม่ โดยมีองค์ประกอบทั้ง 5 คือ 1) ความเสี่ยงของผู้ประกอบการรายใหม่ที่มีศักยภาพ (The Risk of New Entry by Potential Competitions) 2) การแข่งขันที่มีอยู่แล้วในอุตสาหกรรมเดิม (The Degree of Rivalry among Established Companies within an Industry) 3) อุปสรรคของสินค้าที่ใช้ทดแทนกัน (The Threat of Substitute Products) 4) อำนาจต่อรองของผู้แทนจำหน่าย (The Bargaining Power of Suppliers) 5) อำนาจการต่อรองของผู้ซื้อ (The Bargaining Power of Buyers) (Rakchuchee, 2013)

6. แนวคิดแผนธุรกิจบิสซิเนสโมเดลแคนวาส (Business Model Canvas)

บิสซิเนส โมเดล แคนวาส (Business Model Canvas) เป็นชื่อเครื่องมือสร้างรูปแบบธุรกิจ ขึ้นเพื่อช่วยในการวางแผนธุรกิจอย่างเป็นระบบ โดยรูปแบบนี้ถูกพัฒนาและคิดค้นโดย Osterwalder (2010) นับเป็นเครื่องมือที่ช่วยออกแบบรูปแบบธุรกิจ ผ่านองค์ประกอบ 9 ประการเพื่อให้เห็นส่วนประกอบเหล่านี้ได้ในกระดาษเพียงหน้าเดียว ประกอบด้วย 1) กลุ่มลูกค้า 2) คุณค่าของสินค้าและบริการ 3) ช่องทางการเข้าถึงลูกค้า 4) ความสัมพันธ์กับลูกค้า 5) รายได้ 6) ทรัพยากรหลัก 7) กิจกรรมหลัก 8) พันธมิตร และ 9) รายจ่ายหรือโครงสร้างต้นทุน

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้ประเด็นจากองค์ประกอบทั้ง 9 ของ บิสซิเนสโมเดลแคนวาส และประเด็นแรงบีบทั้งห้าของธุรกิจ เป็นแนวทางในการเก็บข้อมูลผลกระทบต่อการดำเนินกลยุทธ์ของธุรกิจจากโรคโควิด-19 โดยมีกรอบแนวคิดงานวิจัยดังนี้

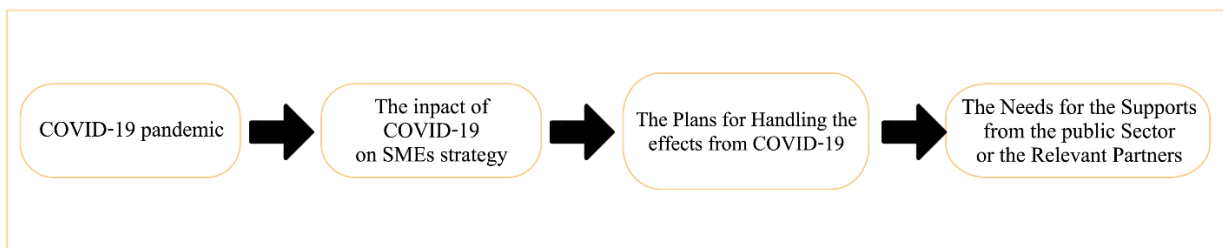

Figure 2 Conceptual Framework

Source: The author

ระเบียบวิธีการศึกษา

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยที่ใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ประชากรเป็นผู้ประกอบการในสถานประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่เป็นนิติบุคคลที่จดทะเบียนในจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ซึ่งมีจำนวนผู้ประกอบการหนาแน่นที่สุดตามลำดับในเขตภาคเหนือ (The Office of SMEs Promotion, 2021) โดยในแต่ละจังหวัดจะทำการศึกษา 3 กลุ่มธุรกิจเป้าหมาย ซึ่งข้อมูลประจำปี 2563 มีสถานประกอบการจำนวน 2,036 ราย (The Office of SMEs Promotion, 2021) โดยในจังหวัดเชียงใหม่ มีสถานประกอบการกลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยว 480 ราย กลุ่มธุรกิจการผลิต 913 ราย และกลุ่มธุรกิจการเกษตร 79 ราย จังหวัดเชียงราย มีสถานประกอบการกลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยว 77 ราย กลุ่มธุรกิจการผลิต 229 ราย และกลุ่มธุรกิจการเกษตร 37 ราย จังหวัดลำปาง มีสถานประกอบการกลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยว 12 ราย กลุ่มธุรกิจการผลิต 198 ราย และกลุ่มธุรกิจการเกษตร 11 ราย

วิธีการเก็บข้อมูลเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) จากผู้ประกอบการธุรกิจ ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เฉพาะกลุ่มที่เป็นขนาดย่อม (Small) ใน 3 กลุ่มธุรกิจ คือ กลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยว ธุรกิจการผลิต และธุรกิจการเกษตร โดยผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) หรือผู้รู้ข้อมูลเป็นผู้ประกอบการหรือตัวแทนที่ได้รับมอบหมายจากธุรกิจธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำนวนผู้ให้ข้อมูลหลัก (KI) 36 คน แบ่งเป็นจังหวัดละ 12 คน (Sawangdee, 2020) ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลจากกลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยวจำนวน 4 คน กลุ่มธุรกิจการผลิตจำนวน 4 คน และกลุ่มธุรกิจการเกษตรจำนวน 4 คน สำหรับการเก็บข้อมูลเก็บจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (KI) จังหวัดละ 12 คน โดยที่ 1 จังหวัด ใช้ผู้ให้ข้อมูลหลัก (KI) แต่ละกลุ่มธุรกิจ 4 คน (จำนวน 3 กลุ่มธุรกิจ = จังหวัดละ 12 คน) นั้น อ้างอิงแนวคิดของ Waiwanitkul and Udomsri (2008) กล่าวว่า การวิจัยเชิงคุณภาพนั้น เป็นการสืบเสาะเจาะลึกลงไปโดยไม่มีรูปแบบที่แน่นอนใช้กลุ่มตัวอย่างจำกัด 8-12 หน่วย โดยไม่จำเป็นต้องใช้เป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมดเน้นความคิดเห็น จุดมุ่งหมายสำคัญคือต้องเข้าใจปรากฏการณ์ในเชิงเหตุผลมากกว่าวิธีที่เป็นระบบระเบียบและการวิเคราะห์ที่ตายตัวแปรต่าง ๆ และแนวคิดของ Yin (2016) ที่กล่าวว่า การสัมภาษณ์เชิงลึกในการวิจัยเชิงคุณภาพไม่มีสูตรว่าต้องใช้จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์เป็นเท่าใด การสัมภาษณ์เชิงลึกจึงไม่ระบุว่าจะต้องมีกี่คน และในการศึกษาหนึ่งเรื่องสามารถใช้ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 25-50 คน ดังนั้นในการวิจัยนี้มีผู้ให้ข้อมูล 36 คน จึงจัดว่าอยู่ในช่วงที่ Yin (2016) แนะนำ ซึ่งมีเกณฑ์ในการคัดเลือกธุรกิจ ดังนี้ 1) เป็นธุรกิจที่อยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจากสามกลุ่ม 2) ธุรกิจมีหนี้สินมากกว่า 50,000 บาท 3) ธุรกิจได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 และดำเนินกิจการอยู่ 4) เป็นธุรกิจที่มีความยินดีที่จะให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลโดยมีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์

โดยในการพิจารณาเลือกผู้ให้ข้อมูล ดังนี้ 1) เป็นผู้ปฏิบัติงานอยู่ในสถานประกอบการตำแหน่งผู้บริหาร 2) มีความรู้ความเข้าใจในความเป็นไปของธุรกิจ 3) เป็นผู้ที่สามารถให้เวลากับการสัมภาษณ์อย่างเพียงพอ 4) เป็นนักเล่าเรื่องที่ดี ซึ่งการเป็นนักเล่าเรื่องที่ดีของผู้ให้ข้อมูลนั้น เกิดขึ้นจากกระบวนการขอเข้าสัมภาษณ์ตั้งแต่ได้ติดต่อประสานขอเข้าสัมภาษณ์ ซึ่งได้มีการชี้แจงกับผู้ประสานงานของสถานประกอบการที่จะให้ข้อมูลแล้วว่าจะมีการสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นผู้รู้ของสถานประกอบการโดยจะมีการสัมภาษณ์ในประเด็นกลยุทธ์และขอให้ผู้รู้เหล่านั้นเล่าถึงบริบทของธุรกิจและองค์ความรู้ที่ผู้วิจัยต้องการ อีกทั้งก่อนวันเข้าสัมภาษณ์ 1 สัปดาห์ ได้ส่งประเด็นการขอเข้าสัมภาษณ์ให้ผู้รับการสัมภาษณ์ได้รับทราบด้วย จึงเป็นที่มั่นใจว่าการเข้าสัมภาษณ์จะได้ข้อมูลจากผู้ที่สามารถถ่ายทอดปรากฏการณ์ตามวัตถุประสงค์ได้จริง และเนื่องจากข้อจำกัดของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องข้องในการสัมภาษณ์ด้านระยะเวลาและความเต็มใจในการเปิดเผยข้อมูลในการดำเนินการธุรกิจ ผู้วิจัยจึงเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Method) ซึ่งผู้วิจัยต้องการให้ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการสัมภาษณ์ครบถ้วนสมบูรณ์มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. ผู้วิจัยและผู้ร่วมดำเนินการเก็บข้อมูล

2. เทปบันทึกเสียงและแบบบันทึก

3. ประเด็นแนวทางในการการสัมภาษณ์ จำนวน 12 ข้อ เกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์โควิด-19 ประกอบด้วยประเด็นจากองค์ประกอบของบิสซิเนสโมเดลแคนวาส จำนวน 9 ข้อ โมเดลแรงขับเคลื่อนทั้งห้า จำนวน 1 ข้อ แนวทางการรับมือกับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 จำนวน 1 ข้อ และสิ่งที่ต้องการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐที่เกี่ยวข้องจำนวน 1 ข้อ

วิธีพัฒนาเครื่องมือ

เครื่องมือในการวิจัยผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เป็นแนวคิดและทฤษฎีการจัดการกลยุทธ์ อิงโมเดลแรงบีบทั้งห้า (Five Forces Model) และ บิสซิเนส โมเดล แคนวาส (Business Model Canvas (BMC)) รวมทั้งแนวทางการรับมือกับผลกระทบนั้น ตลอดจนสิ่งที่ต้องการได้รับการสนับสนุนจากผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง จำนวน 12 ข้อ โดยในขณะที่ผู้วิจัยเข้าเก็บข้อมูลทางผู้วิจัยได้มีการเรียนรู้ปรับปรุงคำถามให้ตรงกับสถานการณ์การสัมภาษณ์ ซึ่งถือเป็นการพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินงานการวิจัย

1) พัฒนาเครื่องมือวิจัยซึ่งเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ จำนวน 12 ข้อ 2) ขอรับรองด้านจริยธรรมการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการรับรองด้านจริยธรรมการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์เรียบร้อยแล้ว เลขที่ UP-HEC 2.2/094/64 จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพะเยา 3) จัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์โครงการวิจัยส่งให้สำนักงานพาณิชย์จังหวัดกลุ่มเป้าหมาย 4) อบรมผู้ช่วยนักวิจัยเพื่อเตรียมการลงพื้นที่เก็บข้อมูล 5) ประสานงานนัดหมายผู้ให้ข้อมูลขององค์กรธุรกิจ 6) ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูล 7) เรียบเรียงข้อมูลและสรุปผลการวิจัย

ขั้นตอนในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

ช่วงเวลาในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลคือเดือนพฤศจิกายน 2564 –มกราคม 2565 มีการดำเนินการดังนี้

1) ติดต่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์บุคคลเพื่อศึกษาข้อมูล 2) นัดวันเวลาและสถานที่ที่จะทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูล 3) เตรียมข้อมูลประเด็นคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์แจ้งให้ผู้รับการสัมภาษณ์ทราบล่วงหน้า 4) ดำเนินการสัมภาษณ์ที่มีความยืดหยุ่นสูงสามารถถามอะไรก่อนหลังก็ได้ และจำเป็นต้องถามคำถามเหมือนกันทุกคน ผู้สัมภาษณ์มีอิสระในการถามและสามารถปรับเปลี่ยนการซักถามให้เหมาะสมกับผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคนได้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ในการวิจัยนี้เป็นการสร้างข้อสรุปซึ่งไม่ใช่สถิติในการวิเคราะห์ หลังจากรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แล้ว ผู้วิจัยได้นำบทสัมภาษณ์ทั้งหมดมาดำเนินการดังนี้

1. ถอดเทปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์อย่างละเอียด ชนิดคำต่อคำ (Transcribing Interview) ลงในไฟล์โปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด หลังจากเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ในแต่ละครั้งโดยผู้วิจัยได้ทำการบันทึกข้อมูลและสรุปประเด็นสำคัญและหากข้อมูลที่ได้อาจขาดความชัดเจน ได้มีการขอข้อมูลเพิ่มเติมด้วยการสัมภาษณ์ในครั้งต่อไป

2. ให้รหัส (Coding) จัดหมวดหมู่ข้อมูล (Category) หรือการทำดัชนีข้อมูล(Indexing) เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคำ กับดัชนีหลัก ใช้โปรแกรม NVIVO ช่วยจัดระเบียบข้อมูล หาความสัมพันธ์ระหว่างรหัสข้อมูล

3. การตัดทอนข้อมูล (Data Reduction) เป็นการ แบ่งเนื้อหา รวมเป็นกลุ่ม เลือกหาจุดที่น่าสนใจของข้อมูลดิบที่เก็บได้จากสนทนา สรุปประเด็นสำคัญและหากข้อมูลที่ได้อาจขาดความชัดเจน ได้มีการขอข้อมูลเพิ่มเติมด้วยการสัมภาษณ์ในครั้งต่อไป เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อม ๆ กับการเก็บข้อมูล

4. การแสดงข้อมูล (Data Display) เป็นการจัดและเลือกข้อมูลมาเป็นข้อสรุปชั่วคราวแสดงข้อมูลในรูปการเขียนเล่าเรื่องตามประเด็นที่จะโยนไปสู่การสรุปผลที่ชัดเจนในขั้นต่อไป

5. สร้างข้อสรุป (Conclusion) เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลมาจะวิเคราะห์ข้อมูลโดยมองความหมาย ความคล้ายคลึง ความแตกต่าง เป็นการนำข้อสรุปย่อย ๆ มาเชื่อมโยงกัน โดยการเขียนพรรณนาและ อ้างอิงคำพูด (Quoting) เพื่อสะท้อนความคิดของผู้ให้ข้อมูลปะติดปะต่อเข้าด้วยกันจนได้เป็นบทสรุปที่ ตอบปัญหาการวิจัย เพื่อบรรยาย ข้อสรุปต่าง ๆ และเขียนรายงานผลการวิจัย เพื่อให้ได้คำตอบตาม จุดมุ่งหมายของการวิจัย

การตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูล

เพื่อให้ข้อมูลมีความแม่นยำ น่าเชื่อถือ การวิจัยนี้ใช้แนวทางการยืนยันความน่าเชื่อถือด้วย แนวทางการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Triangulation) ด้วยรูปแบบการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบและตรวจสอบความแน่นอนของข้อมูลโดยนำข้อมูลที่ได้ จากการสัมภาษณ์มาเปรียบเทียบกับกันจนได้ข้อมูลที่เ็นตัว (Denzin, 1970)

ผลการศึกษา

จากการจัดระเบียบข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์แล้วได้เชื่อมโยงและวิเคราะห์ข้อมูลจาก การให้สัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยให้รหัสไว้ในประเด็นจากคำสัมภาษณ์ประมวลได้ดังนี้

ประเด็นลูกค้า กลุ่มธุรกิจท่องเที่ยวมีลูกค้าลดลงจนถึงไม่มีลูกค้าเลยอย่างต่อเนื่องช่วงครึ่งปีแรก ของปี 2563 และเหลือประมาณ 10% ในเวลาต่อมาเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้าเกิดการแพร่ระบาด กลุ่ม ธุรกิจการผลิตมีลูกค้าหน้าร้านลดลงเกินครึ่ง กลุ่มธุรกิจการเกษตรมีลูกค้าลดลงเกือบครึ่ง ดังการให้ สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลว่า “ลูกค้าไม่มีเลยต่อเนื่อง ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2563 พอมาถึงเดือนมิถุนายน 2563 มีการผ่อนปรนของรัฐบาล มีลูกค้าเข้ามาสัก 10 เปอร์เซ็นต์ แต่ไม่มีชาวต่างชาติ มันเป็นสภาพที่ ไม่คาดคิดว่าจะเกิดขึ้น”

ประเด็นคุณค่าของสินค้าและบริการ ทุกกลุ่มธุรกิจส่วนใหญ่คงคุณค่าของสินค้าและบริการ แบบเดิม มีส่วนน้อยที่ปรับปรุงรูปแบบผลิตภัณฑ์ เช่นกลุ่มธุรกิจการผลิตประเภทผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางได้ เพิ่มสินค้าประเภทกล่องบรรจุอาหารเพื่อซื้อกลับบ้าน และกลุ่มธุรกิจการเกษตร ประเภทปลูกพืชผัก สร้างคุณค่าด้วยการใส่บรรจุภัณฑ์ที่ทำให้ผักคงความสดใหม่ยาวนาน ดังการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล ว่า “ทำกล่องกระดาษใส่อาหารส่งให้ร้านอาหาร ช่วงนี้ดีลิเวอรี่มาแรง เราก็จัดเลย”

ประเด็นช่องทางการเข้าถึงลูกค้า ทุกกลุ่มธุรกิจใช้ช่องทางออนไลน์ ทั้งเว็บไซต์ เฟสบุค ไลน์ และ TikTok การส่งและรับข้อมูล ข่าวสาร โฆษณา ประชาสัมพันธ์ ซึ่งใช้ต้นทุนต่ำและทั่วถึง มีการส่ง มอบสินค้าให้ลูกค้าส่งตรงถึงบ้าน และมีการจัดจำหน่ายผ่านตัวแทนเช่น Lazada และ Shopee ดังการ ให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลว่า “มีช่องทางอินเทอร์เน็ตเท่านั้นที่จะติดต่อกับลูกค้าได้อย่างสะดวกในยุคนี้ ใช้ทั้ง เฟสบุค ไลน์ TikTok มี live ขายของได้ด้วย”

ประเด็นความสัมพันธ์กับลูกค้า ทุกกลุ่มธุรกิจรักษาลูกค้าด้วยระบบออนไลน์ ผ่านเว็บไซต์ เฟสบุค TikTok และไลน์ของธุรกิจ ใช้วิธีสร้างเนื้อหา โพสต์รูปภาพอย่างต่อเนื่อง จัดส่งสินค้าตามมารต ฐานที่เคยเป็น ดังการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลว่า “ในเฟสของเราต้องอัปเดต เนื้อหา ข้อมูลทุกวัน นอกจากเป็นการโปรโมตสินค้าของเรา แล้วยังได้ประโยชน์เรื่องทำให้ลูกค้ายังมองเห็นเราบ่อย ๆ ไม่เปลี่ยน ใจไปไหน”

ประเด็นรายได้ กลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยวรายได้หลักโดยรวมลดลงเกินครึ่งเทียบกับก่อนมี สถานการณ์โรคโควิด-19 กิจกรรมส่วนน้อยมีการเปลี่ยนแปลงที่มาของรายได้หลักมาเป็นการจำหน่าย อาหารให้ลูกค้าซื้อกลับบ้าน กลุ่มธุรกิจการผลิตและการเกษตร รายได้หลักยังมาจากการผลิตและ

จำหน่ายสินค้าหลักเช่นเดิมแต่มียอดขายได้ลดลง ทุกกลุ่มธุรกิจมีการเน้นการรับชำระเงินด้วยการ หลีกเลี่ยงเงินสด หรือบัตรเครดิต ให้มีการโอนเข้าบัญชีธนาคาร ด้วยเลขบัญชี และสแกนคิวอาร์โค้ด หรือให้จ่ายผ่านตัวกลางการจำหน่าย เช่น Shopee และ Lazada มีการให้เครดิตลูกค้าระยะเวลานานลง ดึงการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลว่า “เราจะปล่อยให้อธุรกิจ ไม่มีเงินเข้าไม่ได้ ไม่มีรายได้ก็ไม่มีธุรกิจนะ ต้องดึงเอาความสามารถที่มีอยู่ออกมาหารายได้ จุนเจือกันไป จากที่เรามีห้องอาหารของโรงแรมอยู่แล้ว เราก็มาใช้คนที่มียู๋ ทำเมนูอาหารพื้น ๆ ส่งตรงถึงบ้านหรือจะมารับเองก็ได้”

ประเด็นทรัพยากรหลัก ทุกกลุ่มธุรกิจมีทรัพยากรที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดคือ เงิน รองลงมา เป็น บุคลากร ธุรกิจส่วนใหญ่ขาดสภาพคล่อง มีการลดพนักงานลงเนื่องจากยอดขายซบเซาลง อันเป็นผล พวงจากการหยุดชะงักของกิจกรรมของประชาชน ส่งผลให้มีการผลิตลดลง พนักงานที่ปฏิบัติงานมี สภาวะขาดขวัญและกำลังใจ สำหรับทรัพยากรอื่น ๆ ที่ใช้ในกิจการไม่มีผลกระทบ ดึงการให้สัมภาษณ์ ของผู้ให้ข้อมูลว่า “กระทบไปหมดเริ่มมาจากเรื่องลูกค้าไม่มี ก็ขาดเงินเข้า แต่ทุกวันไม่มีรายได้เข้ามาเลย แต่มีรายจ่ายต้องจ่ายเป็นประจำทุกวัน ทุกเดือน ผิดเคืองมาก จำเป็นต้องลดพนักงานลงด้วย ไม่มีงาน เข้า ก็ไม่มีเงินจ่าย”

ประเด็นกิจกรรมหลัก กลุ่มธุรกิจท่องเที่ยวมีบางส่วนเปลี่ยนกิจกรรมหลักจากการให้บริการที่ พักเป็นการขายอาหารกล่อง กลุ่มธุรกิจการผลิตมีธุรกิจส่วนน้อยที่เพิ่มกิจกรรมการผลิตใหม่เช่นธุรกิจ ประเภทผลิตภัณฑ์กล่องจากกระดาษแข็งได้เพิ่มประเภทการผลิตเป็นผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์สำหรับใส่อาหาร เป็นหลักสอดคล้องกับสถานการณ์ที่มีการจำหน่ายอาหารแบบดีลิเวอรี่ และธุรกิจผลิตเสื้อผ้า เพิ่ม กิจกรรมผลิตหน้ากากผ้าธุรกิจอื่นไม่มีกิจกรรมหลักใหม่ เนื่องจากไม่มีความรู้ความชำนาญ ดึงการให้ สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลว่า “ต้องคิดหาเงินเข้าใช้คนที่มียู๋สร้างรายได้ก็เลยคิดขายอาหาร ที่เดิมเคยขาย เน้นผู้มาใช้บริการที่โรงแรม แต่ตอนนี้เราต้องเล่นเกมสร์กแล้ว ทำอาหารกล่องส่งถึงบ้าน ก็ถือว่าเปลี่ยน วิถีชีวิตให้เป็นโอกาส”

ประเด็นพันธมิตรหรือคู่ค้า ทุกกลุ่มธุรกิจยังคงรักษาสัมพันธ์ภาพอันดีต่อกันผ่านช่องทาง ออนไลน์แม้จะมีกิจกรรมการธุรกิจลดลงอย่างมาก และสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งปิดตัวลงกลุ่มธุรกิจ ท่องเที่ยวบางส่วนสร้างพันธมิตรใหม่กับธุรกิจส่งอาหารฟู้ดแพนด้า หรือ แกร็บ กลุ่มธุรกิจการผลิต และ กลุ่มธุรกิจการเกษตร สร้างพันธมิตรใหม่กับ Shopee และ Lazada ดึงการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล ว่า “เราเพิ่มสินค้าตัวใหม่เป็นกล่องใส่อาหารกระดาษ เลยได้คู่ค้าใหม่เป็นลูกค้าร้านอาหารที่ขายอาหาร ส่งตามบ้าน ตามสถานการณ์ที่ขายแบบนั่งในร้านไม่ได้” และจากการให้สัมภาษณ์ว่า “เรามีเอาสินค้าไป ลงที่ Lazada และ Shopee ก็ถือว่าเป็นคู่ค้าใหม่เรานะ”

ประเด็นรายจ่ายหรือโครงสร้างต้นทุน กลุ่มธุรกิจส่วนใหญ่ลดต้นทุนคงที่เช่นค่าเงินเดือน พนักงานเนื่องจากมีการลดจำนวนพนักงาน บางกิจการมีต้นทุนผันแปรเพิ่มขึ้นประเภทบรรจุภัณฑ์ และ วัตถุดิบอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมหลัก ทุกธุรกิจมีค่าใช้จ่ายเพิ่มในเรื่องการรักษาความ สะอาดเพื่อสุขอนามัย ดึงการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลว่า “ไม่มีออเดอร์เข้ามาเหมือนเมื่อก่อนเราก็ไม่ ผลิตของออกมา เพราะลูกค้าซื้อน้อยลง ก็ใช้วิธีลดค่าใช้จ่ายลงเรื่องค่าจ้างพนักงาน เลิกจ้างไปบ้าง ลด วันทำงานลงบ้าง”

ประเด็นโมเดลแรงบีบทั้งห้า ทุกกลุ่มธุรกิจพบว่าแรงบีบจากคู่แข่งรายใหม่มีน้อย เนื่องจากไม่มี กิจการใหม่ลงทุนใน ช่วงเวลานี้ แรงบีบจากอำนาจต่อรองของลูกค้ามีมากขึ้น เนื่องจากลูกค้าเปลี่ยน ค่านิยมการใช้จ่ายเป็นอยู่แบบพอเพียง แรงบีบจากผู้สนับสนุนปัจจัยหรือวัตถุดิบมีน้อยเนื่องจากมี ความสัมพันธ์กันดีจากอดีตถึงปัจจุบันจึงเข้าใจสภาพการที่เผชิญอยู่ แรงบีบจากสินค้าทดแทนมีมาก เนื่องจากมีการแข่งขันด้านราคา แรงบีบจากคู่แข่งที่มีอยู่เดิมในตลาดมีมากอันเป็นผลมาจากการแข่งขัน

กันระบายสินค้า ห้าหน้าราคา และมีโปรโมชั่นที่ดึงดูดลูกค้า ดังการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลว่า “ไม่มีคู่แข่งรายใหม่เพิ่มขึ้นคงไม่มีใครกล้าลงทุน มีแต่คู่แข่งเก่าที่ลดราคาห้าหน้ากัน ชัฟฟลายเออร์ ก็ไม่มีปัญหาเรื่องเพิ่มราคา คิดว่าพระราชธุรกิจที่สั่งซื้อสินค้าก็มีเหมือนๆเดิม ลูกค้าต้องรอมากขึ้น คงเป็นเพราะผู้ซื้อเลือกการใช้จ่ายไปเป็นกินอยู่แบบพอเพียง เรื่องสินค้าทดแทนมีแน่นอน ช่วงเวลาแบบนี้อะไรประหยัดได้ก็เอามาก่อน”

ประเด็นแผนการรองรับและแก้ไขผลกระทบจากโรคโควิด-19 ทุกกลุ่มธุรกิจมีการควบคุมค่าใช้จ่ายอย่างรัดกุมมากขึ้น มีการปรับลดค่าใช้จ่ายคงที่ประเภทเงินเดือนค่าจ้างพนักงาน และเจรจายืดเวลาชำระหนี้ทั้งจากเจ้าหนี้การค้าและสถาบันการเงิน แสวงหาแหล่งเงินกู้ เพิ่มชนิดของสินค้า เพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายและช่องทางสื่อสารกับลูกค้าด้วยช่องทางออนไลน์ ทั้งเว็บไซต์ เฟสบุ๊ค และไลน์ เพื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ มีการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันโรคโควิด-19 ให้พนักงานได้รับการฉีดวัคซีนทุกคน การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการชำระเงินเพื่อหลีกเลี่ยงการสัมผัสกับลูกค้า สื่อสารเพื่อลดความวิตกกังวลของพนักงานที่ต้องทำงานภายใต้ความกดดัน จากสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนปัจจุบัน โดยทั้งหมดเป็นแผนระยะสั้นเท่านั้น ดังการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลว่า “เรื่องธุรกิจก็เหมือนคนทั่ว ๆ ไปเรื่องเงินเข้าสำคัญ ถ้าไม่มีเงินเข้า ยอดขายลด แต่ค่าใช้จ่ายยังอยู่ ปัญหาที่ตามมาละ จะเอาเงินที่ไหนมาจ่ายหนี้ ต้องหาเงินจากทางอื่น ก็มีทางที่พอเป็นไปได้ กูมาก่อน คิดได้แค่เอาให้รอดช่วงสั้นเลย ระยะยาวยังไม่มีแผนอะไรได้”

ประเด็นความต้องการการสนับสนุน ทุกกลุ่มธุรกิจต้องการให้ภาครัฐช่วยลดค่าใช้จ่ายเช่นลดการส่งเงิน สมทบประกันสังคมในส่วนของนายจ้าง ค่าสาธารณูปโภค ลดเงื่อนไขและข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของสถาบันการเงินเพื่อช่วยสภาพคล่องให้รัฐมีมาตรการส่งเสริมด้านรายได้เช่นการจัดให้มีตลาดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และให้ภาครัฐซื้อผลิตภัณฑ์ไปใช้ในหน่วยงานราชการ ให้รัฐจัดโครงการกระตุ้นการใช้จ่ายของประชาชนต่อเนื่องตลอดจนมีการให้ความรู้ด้านการทำธุรกิจออนไลน์ รวมถึงต้องการให้ทางภาครัฐมีมาตรการที่ช่วยยับยั้ง/หยุดการแพร่ระบาดโดยเร็ว ดังการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลว่า “ก็รู้เลยว่าลำบากกันทั่วประเทศ แต่ก็อยากให้ผู้เกี่ยวข้องพิจารณาช่วยให้ผ่านพ้นช่วงนี้ไปได้ เรื่องเงินหมุนเวียนเป็นเรื่องใหญ่ เองง่ายๆ จัดหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำและลดค่าสาธารณูปโภค สนับสนุนการท่องเที่ยวให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึงง่ายด้วย แล้วก็เร่งคุมการระบาดของโรคให้เร็ว”

สรุปและการอภิปรายผล

จากผลการวิจัยผลกระทบของโรคโควิด-19 ต่อกลยุทธ์ของธุรกิจธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผู้วิจัยสรุปผลและอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

กลุ่มธุรกิจท่องเที่ยว ธุรกิจการผลิตและธุรกิจการเกษตร ได้รับผลกระทบในประเด็นรายได้และลูกค้าที่ลดลงนำไปสู่สภาพคล่องที่ลดลงด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจธุรกิจธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ระหว่างวันที่ 1-15 กุมภาพันธ์ 2564 (The Office of SMEs Promotion, 2021) สำรวจจาก 70 จังหวัด พบผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ธุรกิจธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้รับสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประเด็นที่เป็นผลกระทบค่อนข้างสูงเรียงตามลำดับ คือ การลดลงของรายได้ การลดลงของสภาพคล่องทางการเงิน ตามด้วยการลดลงของลูกค้าและการลดลงของยอดขาย การที่กิจการมีรายได้ลดลงอย่างมากนั้นมีผลจากลูกค้าลดลงความเกี่ยวข้องกันของลูกค้ากับรายได้นั้นเห็นได้จาก Figure 1 แสดงตัวแบบธุรกิจมาตรฐาน จะเห็นแนวโน้มโดยตรงจากตลาดหรือผู้บริโภคสู่ถึงเงินของธุรกิจ เมื่อลูกค้าลดลงจึงส่งผลโดยตรงให้รายได้ลดลงอย่าง

แน่นอน การที่ลูกค้าลดลงอาจเนื่องมาจากผู้บริโภคมีการระมัดระวังการใช้จ่ายเพิ่มขึ้นธุรกิจที่เกี่ยวกับสินค้าและบริการฟุ่มเฟือยจะมีความต้องการน้อยลง แต่สินค้าและบริการที่จำเป็นยังขายได้แต่ปริมาณลดลง สอดคล้องกับรายงานของ The Office of SMEs Promotion (2021) รายงานการวิจัยวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 COVID-19 ปี 2563 ประเด็นผลกระทบที่ได้รับจาก COVID-19 ต่อเศรษฐกิจประเทศไทยว่าธุรกิจกลุ่มท่องเที่ยวประสบปัญหาสภาพคล่องอย่างรุนแรง ไม่มีรายได้ต่อเนื่องยาวนานนับเดือน อันน่าจะมีเหตุจากการปิดประเทศและการจำกัดการเดินทาง ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับการรายงานของ The Office of SMEs Promotion (2021) ว่าระดับความรุนแรงของผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ของภาคบริการมีสูงกว่าภาคการผลิตและการเกษตร

ทุกกลุ่มธุรกิจใช้กลยุทธ์หดตัว คือลดการดำเนินการทั้งการให้บริการและการผลิต มีการใช้กลยุทธ์ระดับหน้าที่หรือกลยุทธ์ระดับปฏิบัติการด้วยกลยุทธ์ด้านการตลาดเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าและรักษาความสัมพันธ์กับลูกค้าโดยใช้ช่องทางออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์และการขาย สอดคล้องกับผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จาก 21 สาขาธุรกิจ ใน 6 ภูมิภาค เรื่องความพร้อมและการปรับตัวของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หลังวิกฤติ COVID-19 ระหว่างวันที่ 23-30 เมษายน 2563 ที่พบว่ามี การเพิ่มการประชาสัมพันธ์และการขายด้วยช่องทางออนไลน์

สำหรับกลยุทธ์ด้านการเงินซึ่งมีทั้งด้านการรับและการจ่ายกิจการส่วนน้อยมีการหารายได้เพื่อให้เกิดสภาพคล่องด้วยการจำหน่ายอาหารอาหารตีสลอรี่แต่กิจการส่วนใหญ่ไม่มีการหารายได้เสริม สอดคล้องกับบทวิเคราะห์ธุรกิจธุรกิจธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สาขาธุรกิจที่พักแรม ที่พบว่าการปรับตัวของธุรกิจที่พักมี 2 กลุ่มใหญ่ คือ ปรับเป็นสถานที่กักตัวทางเลือกและ Hospitel ซึ่งมีหลักเกณฑ์สำหรับผู้ประกอบการที่พักแรม และปรับมาเป็นขายอาหารเพื่อรักษาสภาพคล่อง สำหรับรูปแบบแรกผู้ประกอบการขนาดใหญ่จะมีความพร้อมส่วนใหญ่ MSME ไม่สามารถปรับตัวได้จึงพึ่งพามาตรการเยียวยาและความช่วยเหลือจากภาครัฐ (The Office of SMEs Promotion, 2021)

ส่วนด้านรายจ่ายนั้น กิจการส่วนใหญ่มีการลดค่าใช้จ่ายด้วยการปรับลดพนักงานและเจรจาเพื่อขอพักชำระหนี้ รวมถึงควบคุมค่าใช้จ่ายของกิจการอย่างรัดกุม เป็นไปในทิศทางเกี่ยวกับผลการสำรวจธุรกิจธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ระหว่างวันที่ 1-15 กุมภาพันธ์ 2564 สํารวจจาก 70 จังหวัด พบผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ธุรกิจธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้รับสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่พบว่าวิธีการปรับตัวฝ่าวิกฤติโควิดมีทั้งการหารายได้เพิ่มโดยการหารายได้เพิ่มนั้น มีทั้งการหารายได้เสริมธุรกิจและการลดรายจ่าย ด้วยการเจรจาขอพักชำระหนี้ลดพนักงาน ลดค่าจ้างพนักงาน (The Office of SMEs Promotion, 2021)

อีกกลยุทธ์ที่กิจการในทุกกลุ่มธุรกิจนำมาใช้คือกลยุทธ์ด้านการดำเนินการมีการปรับวิธีดำเนินธุรกิจมาใช้บริการออนไลน์ทั้งช่องทางการขายและการชำระเงิน ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับการศึกษาของ Abdul, Mohammad, Muhamad, Bunga and Trisna (2021) ที่พบว่ากลยุทธ์คู่คิณการดำเนินงานที่สำคัญที่มีผลต่อการดำเนินงานของธุรกิจธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 คือ การใช้อีคอมเมิร์ซ โดยที่การใช้อีคอมเมิร์ซช่วยลดต้นทุนด้านการตลาด สามารถเข้าถึงลูกค้าได้สะดวก รวมถึงการติดต่อสื่อสารกับลูกค้าและคู่ค้า

ในกลุ่มธุรกิจท่องเที่ยวได้มีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมหลักจากเดิมมาเป็นการขายอาหารตีสลอรี่ รวมถึงเพิ่มมาตรการด้านสุขอนามัย มีการจัดโปรโมชั่นและลดราคา ซึ่งเป็นการปรับตัวตามสถานการณ์

เช่น กับในกลุ่มธุรกิจผลิตสินค้าและกลุ่มธุรกิจการเกษตร ที่มีการปรับการดำเนินธุรกิจโดยมีการออกผลิตภัณฑ์ใหม่เช่นหน้ากากผ้าเพื่อป้องกันเชื้อโรคและมีการผลิตบรรจุภัณฑ์บรรจุอาหาร ในขณะที่กลุ่มธุรกิจการเกษตรปรับสินค้าให้เป็นผักปลอดสารพิษที่คงสภาพอยู่ได้นานและปรับเปลี่ยนรูปแบบผลิตภัณฑ์จากจำหน่ายลำไยสดอย่างเดียวเป็นมีผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้ง เป็นต้น สอดคล้องกับผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จาก 21 สาขาธุรกิจ ใน 6 ภูมิภาค เรื่องความพร้อมและการปรับตัวของ MSME หลังวิกฤติ COVID-19 ระหว่างวันที่ 23-30 เมษายน 2563 ซึ่งพบว่าผู้ประกอบการมีแผนการปรับตัวด้วยวิธีต่างด้วยการเพิ่มประเภทสินค้าและรูปแบบการให้บริการ จัดโปรโมชั่น เพิ่มมาตรการดูแลความสะอาด รวมถึงการลดราคา (The Office of SMEs Promotion, 2020)

สำหรับกลยุทธ์ด้านทรัพยากรมนุษย์นั้น มีการลดจำนวนพนักงานลงเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายและให้สอดคล้องกับกิจกรรมหลักในการดำเนินงานที่เปลี่ยนแปลงเป็นการใช้ทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งการลดจำนวนพนักงานเป็นการทำให้ลดค่าใช้จ่ายประจำลงสัมพันธ์กับกลยุทธ์ด้านการเงินที่มุ่งเน้นลดค่าใช้จ่ายลง รวมถึงมีการสื่อสารกับพนักงานเพื่อความเข้าใจในสภาพการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาสอดคล้องกับการศึกษาของ Alves, Lok, Luo and Hao (2020) ที่พบว่า การสื่อสารอย่างรวดเร็วของผู้บริหารมีความสำคัญต่อความเชื่อมั่นของพนักงาน ความร่วมมือในการแก้ปัญหาและสามารถแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็ว

จากผลการวิจัยยังพบว่าทุกกลุ่มธุรกิจมีการวางแผนใช้กลยุทธ์เพื่อดำเนินการรับมือกับผลกระทบของโรคโควิด-19 ในระยะสั้นเท่านั้น

ความต้องการความช่วยเหลือโดยสรุป

ผู้ประกอบการมีความต้องการความช่วยเหลือทางการเงินในส่วนของการใช้จ่ายเป็นการชะลอการไหลออกของกระแสเงิน เช่น การพักชำระหนี้และการผ่อนผันการชำระหนี้ การลดค่าใช้จ่ายที่เป็นข้อกำหนดจากรัฐ เช่น ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า ค่าอินเทอร์เน็ต ค่าเงินประกันสังคม ในส่วนของกระแสเงินเข้านั้นต้องการให้มีการจัดหาแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำและมีการจัดกิจกรรมกระตุ้นการใช้จ่ายให้ต่อเนื่องและทั่วถึง ต้องการให้มีการจัดหาช่องทางตลาดการจำหน่ายสินค้าให้ธุรกิจธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมถึงต้องการให้ธุรกิจธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เข้าถึงการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ส่วนความต้องการด้านการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการนั้น มีความต้องการโครงการฝึกอบรมหรือพัฒนาความรู้ใหม่ๆให้กับผู้ประกอบการ เช่น ด้านการตลาด ด้านการบริหารธุรกิจ การขายสินค้าบนช่องทางออนไลน์ เป็นต้น สำหรับความต้องการต่อสังคมภายนอกนั้นต้องการให้รัฐเร่งกระจายการฉีดวัคซีนที่สร้างความเชื่อมั่นให้ประชาชนและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโดยเร็ว สอดคล้องกับผลการสำรวจธุรกิจธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ระหว่างวันที่ 1-15 กุมภาพันธ์ 2564 สํารวจจาก 70 จังหวัด พบผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ประเด็นมาตรการช่วยเหลือจากภาครัฐที่ผู้ประกอบการธุรกิจธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เห็นว่าเป็นประโยชน์เรียงตามกลุ่มและมาตรการดังนี้ กลุ่มมาตรการช่วยเหลือทางการเงินด้วย มาตรการพักชำระหนี้ ผ่อนผันการชำระหนี้ กลุ่มมาตรการลดค่าใช้จ่ายให้ธุรกิจ ด้วยมาตรการลดค่าน้ำค่าไฟ ลดเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคม กลุ่มมาตรการกระตุ้นการใช้จ่ายของประชาชน ด้วยมาตรการคนละครึ่ง เราเที่ยวด้วยกัน กลุ่มการอบรมและพัฒนาจากภาครัฐด้วยมาตรการ จัดโครงการบ่มเพาะธุรกิจ จัดทำแผนธุรกิจ และแผนความเสี่ยง (The Office of SMEs Promotion, 2021)

โดยสรุปทั้ง 3 กลุ่มธุรกิจได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 นับจากต้นปี 2563 เป็นต้นมา ในด้านลูกค้าและรายได้ลดลงซึ่งนำไปสู่การลดลงของสภาพคล่องอันเป็นผลเชื่อมโยงกัน สำหรับกลยุทธ์ที่ธุรกิจใช้เป็นแนวทางในการรับมือได้ผลกับสถานการณ์นี้ จำแนกเป็นกลยุทธ์ได้ เป็น 5 ประการ คือ 1) กลยุทธ์หดตัว คือ มีการลดการดำเนินการทั้งการให้บริการและการผลิต 2) กลยุทธ์ด้านการตลาด เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าและรักษาความสัมพันธ์กับลูกค้าโดยใช้ช่องทางออนไลน์ รวมทั้งมีการจัดโปรโมชั่น ตลอดจนการลดราคา 3) กลยุทธ์ด้านการเงินซึ่งมีทั้งการรับเข้าและจ่ายออกด้วยการหารายได้เพิ่มและหาแหล่งเงินกู้รวมทั้งลดค่าใช้จ่ายเพื่อให้เกิดสภาพคล่อง 4) กลยุทธ์ด้านการดำเนินการมีการปรับวิธีดำเนินธุรกิจมาใช้บริการออนไลน์ทั้งช่องทางการขายและการชำระเงิน รวมทั้งปรับปรุงแบบการให้บริการและผลิตภัณฑ์ และ 5) กลยุทธ์ด้านทรัพยากรมนุษย์ด้วยการลดจำนวนพนักงานและใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดรวมทั้งมีการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจในสถานการณ์ที่เป็นอยู่

การค้นพบจากการวิจัยนี้สอดคล้องกับหลักการของการดำเนินธุรกิจโดยที่เป้าหมายของการดำเนินธุรกิจคือกำไร ซึ่งเป็นผลต่างของรายได้กับค่าใช้จ่ายของกิจการ และเพื่อการดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง แนวทางการรับมือกับปัญหาเป็นไปตามการแก้ปัญหาตามหลักการพื้นฐานของการบริหารธุรกิจคือมุ่งให้เกิดผลต่างของรายได้กับค่าใช้จ่าย และสร้างสภาพคล่อง เนื่องจากเงินเป็นเสมือนเลือดที่หล่อเลี้ยงธุรกิจ เมื่อขาดเงินธุรกิจจะสะดุดและดำรงคงอยู่ต่อไปไม่ได้ วิธีการหยุดการไหลออกของเลือดและหาทางเพิ่มเลือดเข้าสู่ธุรกิจ จึงเป็นที่มาของการนำมาใช้ของกลยุทธ์ที่กล่าวมาแล้วทั้ง 5 ข้างต้นในสถานการณ์ของโรคโควิด-19 นอกจากนั้นจากการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก จับประเด็นได้ถึง ความวิตกกังวล ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และจากสถานการณ์ของโรคโควิด-19 ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีผลอย่างรุนแรงต่อรายได้ ทำให้ผู้ประกอบการบางส่วน มีความคิดที่จะวางแผนธุรกิจอย่างเป็นระบบ อีกทั้งมีความคิดที่จะพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการเช่นสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ สร้างรูปแบบการให้บริการใหม่ เช่นกลุ่มธุรกิจการผลิตมีความสนใจที่จะเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์การตลาดที่ไม่เน้นการแข่งขันด้านราคา แต่จะเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่แตกต่าง และสนใจที่จะขยายตลาดให้กว้างขึ้นมากกว่าปัจจุบัน แต่ยังมีอุปสรรคในเรื่องการขาดความรู้และทักษะในการบริหารกระบวนการผลิตและการบริหารจัดการองค์รวมถึงการวางแผนธุรกิจ จึงมีความจำเป็นที่ภาครัฐหรือภาคีที่เกี่ยวข้องจะได้ยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือผู้ประกอบการให้มีทักษะเพิ่มในการบริหารธุรกิจด้วยกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ ที่ประกอบด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั่วไปและสภาพแวดล้อมด้านการงาน จากนั้นจึงกำหนดทิศทางองค์กร ตามด้วยการกำหนดกลยุทธ์ แล้วตามด้วยการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติและควบคุมพร้อมทั้งประเมินกลยุทธ์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อธุรกิจทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ทั้งนี้นอกจากจะพึ่งพาภาครัฐหรือภาคีที่เกี่ยวข้องแล้ว ผู้ประกอบการต้องมีวิสัยทัศน์ที่ตระหนักรู้พร้อมทั้งมีการเตรียมพร้อมเพื่อปรับตัวให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงอย่างเฉียบพลันสามารถพลิกวิกฤติให้เป็นโอกาสในการสร้างสถานะที่เอื้อต่อการดำรงอยู่และเติบโตของธุรกิจภายใต้บริบทของโลกยุคใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าแต่ละกลุ่มธุรกิจได้รับผลกระทบต่อกลยุทธ์ธุรกิจในด้านลูกค้า รายได้ และสภาพคล่อง ลดลงเหมือนกันและแต่ละกลุ่มธุรกิจก็มีแนวทางการรับมือเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นไปในทิศทางเดียวกันนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมแยกตามกลุ่มธุรกิจดังนี้

กลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะสำหรับกลุ่มธุรกิจท่องเที่ยวคือควรวางแผนใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เช่น สปา ฟิตเนส ห้องอาหาร ห้องประชุม ให้เกิดประโยชน์ โดยสร้างพันธมิตรกับหน่วยงานอื่นให้มาใช้บริการเพื่อลดการพึ่งพารายได้จากห้องพักเพียงอย่างเดียว และควรใช้วิกฤตินี้ให้เป็นโอกาสในการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า ด้วยกลยุทธ์สร้างความแตกต่างในการให้บริการ แนะนำว่าให้สร้างความร่วมมือกันระหว่างธุรกิจจัดนำเที่ยวและธุรกิจโรงแรม ด้วยการจัดให้มีการเข้าพักเพื่อเข้าร่วมโครงการเสริมสร้างสุขภาวะทั้งร่างกายและจิตใจหลังวิกฤติโควิด-19 เน้นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ แนะนำว่าให้อาบน้ำ (Forest Bathing) หรือการรับรู้บรรยากาศป่าผ่านประสาทสัมผัส ซึ่งเป็นศาสตร์ที่จะเชื่อมร่างกายให้เข้าสู่ธรรมชาติให้ธรรมชาติช่วยชำระความหนักหน่วงที่แบกไว้นาน มีการบริการด้วยอาหารเชิงสุขภาพประกอบกับการปรับสมดุลร่างกายและจิตใจ เป็นต้น สิ่งที่ธุรกิจควรให้ความสำคัญนอกเหนือจากการสร้างกำไรซึ่งมาจากการทำให้เกิดส่วนต่างของรายได้กับรายจ่ายให้มากที่สุดแล้วนำไปเป็นกำไรสะสมเพื่อให้มีฐานะทางการเงินที่มั่นคง ธุรกิจยังต้องคำนึงถึงการบริหารเงินสดเพื่อให้สามารถดำรงความต่อเนื่องในการดำเนินกิจการอีกด้วย เพื่อที่จะไม่ต้องรับสภาพขาดสภาพคล่องในอนาคตที่อาจเกิดจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง นอกจากนั้นธุรกิจควรมีการเก็บฐานข้อมูลลูกค้าอย่างละเอียดเพื่อทำการตลาดออนไลน์ได้อย่างทั่วถึง ภาครัฐหรือภาคีที่เกี่ยวข้องควรจัดโครงการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการกลุ่มธุรกิจท่องเที่ยวโดยเฉพาะเจาะจงให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ สร้างจุดขายใหม่ ๆ ที่เป็นจุดแข็งเพื่อดึงดูดลูกค้า รวมทั้งเสริมสร้างองค์ความรู้ในการบริหารธุรกิจบริการอย่างรอบด้าน ตลอดจนการวางแผนกลยุทธ์ทั้งระยะสั้นและระยะยาว

กลุ่มธุรกิจการผลิต

ข้อเสนอแนะสำหรับกลุ่มธุรกิจผลิตสินค้าคือ ผู้ประกอบการควรพิจารณาประเมินทักษะการจัดการตัวผลิตภัณฑ์ กระบวนการผลิตและปัจจัยการผลิตพร้อมทั้งประเมินสถานการณ์ที่อยู่ภายนอกองค์กร เพื่อให้ทราบถึงโอกาสหรืออุปสรรค ที่อาจจะเกิดขึ้นจากปัจจัยแวดล้อมที่อยู่ภายนอกองค์กร เช่นแนวโน้มของการเป็นสังคมผู้สูงอายุของประเทศ การห่วงใยสุขภาพของประชาชน เป็นต้น การมองเห็นโอกาสในตลาดจะทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้า ตัวอย่างเช่นผลิตภัณฑ์น้ำดื่มปัจจุบันสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยการเพิ่มวิตามินลงไปรวมทั้งมีบรรจุภัณฑ์ที่มีรูปลักษณ์หลากหลาย หรือในธุรกิจที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อาหารควรสร้างจุดขายที่เป็นการส่งเสริมสุขภาพ เป็นต้น ผู้ประกอบการควรมีการปรับเปลี่ยนการดำเนินธุรกิจจากหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตลาดไปเป็นหลายผลิตภัณฑ์หลายตลาด เพื่อเพิ่มโอกาสการสร้างรายได้ นอกจากเพิ่มรายได้ธุรกิจภาคการผลิตมีเรื่องของปัจจัยนำเข้าและกระบวนการผลิตที่ต้องให้ความสำคัญในการควบคุมรายจ่ายหรือต้นทุนให้ต่ำ เพื่อให้เกิดส่วนต่างของรายได้กับค่าใช้จ่ายซึ่งเรียกว่ากำไรอันเป็นเป้าหมายของธุรกิจ จากนั้นเมื่อธุรกิจมีกำไรสะสมมากขึ้นก็จะมีฐานะทางการเงินที่มั่นคง ประกอบกับการบริหารสินทรัพย์หมุนเวียนที่เป็นวัตถุดิบในการผลิตให้เหมาะสม การเร่งรัดเก็บเงินจากลูกค้าการค้า โดยเฉพาะสินทรัพย์หมุนเวียนประเภทเงินสด เงินฝากธนาคาร เพื่อลดภาวะความเสี่ยงด้านสภาพคล่องเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดเช่นเกิดโรคระบาดโควิด-19 ดังนั้นเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะในการนำธุรกิจไปสู่เป้าหมายนั้นเห็นควรให้ภาครัฐจัดโครงการส่งเสริมทักษะให้ผู้ประกอบมีทักษะในการบริหารธุรกิจการผลิตและการวางแผน กลยุทธ์อย่างรอบด้านเพื่อรองรับสถานการณ์ของสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงและผันผวนอย่างรวดเร็วทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

กลุ่มธุรกิจการเกษตร

ข้อเสนอแนะสำหรับกลุ่มธุรกิจการเกษตรคือ ธุรกิจควรปรับตัวด้วยการเพิ่มศักยภาพการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เช่น ธุรกิจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ข้าวควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลายโดยเน้นเรื่องสุขภาพให้สอดคล้องกับภาวะของสังคมผู้สูงวัยในประเทศไทยที่อาจมีโรคเกี่ยวกับภาวะน้ำตาลในเลือดสูงหรือชุกชุมขายเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น นอกจากนั้นควรได้มีการหาวิธีลดต้นทุนโดยการผลิตปุ๋ยใช้เองเช่นที่ธุรกิจทำไร์กาแฟและธุรกิจการปลูกลำไยได้ทำแล้ว กลุ่มธุรกิจการเกษตรยังสามารถเสริมรายได้ด้วยการเปิดให้มีการเข้าชมสถานที่ของกิจการเยี่ยมชมกระบวนการทำงาน เพื่อเป็นการสร้างยอดขายหน้าร้านและประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของธุรกิจโดยสร้างความร่วมมือกับธุรกิจจำหน่ายและธุรกิจโรงแรมฯ เพื่อสร้างพันธมิตรอันจะเป็นประโยชน์ร่วมกันอีกด้วย ข้อเสนอแนะสำหรับกลุ่มธุรกิจการเกษตรคล้ายคลึงกับธุรกิจผลิตสินค้า เนื่องจากมีลักษณะการดำเนินกิจกรรมที่เปลี่ยนปัจจัยนำเข้าที่เป็นวัตถุดิบผ่านกระบวนการผลิตทางการเกษตรออกมาเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่าย มีหลักการของธุรกิจที่นำไปสู่เป้าหมายที่เรียกว่ากำไรและมีการดำรงอยู่ต่อเนื่อง ด้วยการเพิ่มช่องทางสร้างรายได้ ทั้งการเพิ่มประเภทผลิตภัณฑ์ สร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์และการควบคุมค่าใช้จ่ายให้ต่ำซึ่งในกระบวนการผลิตเรียกค่าใช้จ่ายนี้ว่าต้นทุน ดังนั้น เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการมีกำไรสะสมอันเป็นการสร้างฐานะทางการเงินของกิจการให้มีความเข้มแข็ง เหมือนกับเป็นการทำให้ธุรกิจมีสุขภาพทางการเงินที่ดี จึงเห็นควรให้ภาครัฐและภาคีที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีการให้ความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยีการใช้นวัตกรรมเพื่อการผลิตสินค้าทางการเกษตร การลดต้นทุนการผลิตรวมทั้งเสริมสร้างองค์ความรู้การบริหารธุรกิจเพื่อการตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนไป รวมทั้งการวางแผนกลยุทธ์ในทุกด้านซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากคนในองค์กร เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมรองรับสถานการณ์ของสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงและผันผวนอย่างรวดเร็วทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพดังนั้น การศึกษาครั้งต่อไปผู้วิจัยสามารถนำผลการศึกษากลับมาครั้งนี้เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อการวิจัยเชิงปริมาณของแต่ละกลุ่มธุรกิจ
2. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในกลุ่มธุรกิจอื่นและประเภทธุรกิจอื่นในภาคอื่นของประเทศไทย
3. ควรมีการศึกษาการจัดการกลยุทธ์ของแต่ละกลุ่มธุรกิจหลังจากผ่านช่วงการระบาดของโรคโควิด-19
4. ในงานวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยแบบผสมวิธี (Mix Method) เพื่อเพิ่มเติมความสมบูรณ์ของงานวิจัยตลอดจนสร้างความเชื่อมั่นให้กับผลการวิจัย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสำนักงานการวิจัยแห่งชาติที่ให้งบประมาณประจำปีงบประมาณ 2564 สนับสนุนให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- Abdul, G., Mohammad, I. E., Muhamad, K., Bunga, A. A., & Trisna, A. (2021). Innovation as a SME Recovery Strategy during the Covid-19 Pandemic in Yogyakarta. *Business Management and Social Sciences*, 1(3), 268-276.
- Alves, J.C., Lok, T.Ch., Luo, Y.B., & Hao, W. (2020). Crisis Management for Small Business during the COVID-19 Outbreak: Survival, Resilience and Renewal Strategies of Firms in Macau. *Frontiers of Business Research in China*, 14(1), 1-23.
- Buzulukova, E., & Sheresheva, M. (2020). *SME Strategies to Meet COVID-19 Crisis and to Stay Competitive in Post-pandemic Time: the Evidence from Russia*. Retrived October 20, 2021. from <http://proceedings.emac-online.org/pdfs/A2021-94703.pdf>
- Chantavanich, S. (2019). *Qualitative Research Methods*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Cheewatragoogit, B. (2016). *Strategic Management for the CEO*. Bangkok: P Press Co., Ltd.
- Cowling, M., Brown, R., & Rocha, A. (2020). Did You Save some Cash for a Rainy COVID-19 Day? The Crisis and SMEs. *International Small Business Journal*, 38(7), 593-604.
- Dessler, G. (2009). *A Framework for Human Resource Management*. USA: Pearson.
- Denzin, N. K. (1970). *Sociological Methods.: A Source Book*. Chicago: Aldine.
- Effendi, M. I., Sugandini, D., & Istanto, Y. (2020). Social Media Adoption in SMEs Impacted by COVID-19: The TOE Model. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 7(11), 915-925.
- Hong, B. H. L., Thi, L. N., Chi, T. N., Thi, B. T. P., & Thi, B. L. (2020). Policy Related Factors Affecting the Survival and Development of SMEs in the Context of Covid 19 Pandemic. *Management Science Letters*, 10(1), 3683-3692.
- Kunthonbutr, S. (2015). *Managing Multinational Affairs Strategies*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Lu, Y., Wu, J., Peng, J., & Lu, L. (2020). The Perceived Impact of the Covid-19 Epidemic: Evidence from a Sample of 4807 SMEs in Sichuan Province, China. *Environmental Hazards*, 19(4), 323-340.
- Maharatsakul, P. (2017). *Planning and Management Strategies*. Bangkok: Intellectual Publishing House.
- Matichon Online. (2021). *Fears that 50 Thousand Restaurants will go Bankrupt, and 500,000 People will Lose Their Jobs because the Government's Measures are Inadequate*. Retrieved October 8, 2021. From https://www.matichon.co.th/economy/news_2756356.
- McCann, F., & Myers, S. (2020), *COVID-19 and the Transmission of Shocks through Domestic Supply Chains*. Financial Stability Notes, No.3, Central Bank of Ireland.

- McGeever, N., McQuinn, J., & Myers, S. (2020), “*SME Liquidity needs during the COVID-19 Shock*” Retrived May 7,2020. from https://ec.europa.eu/growth/smes/businessfriendly-environment/sme-definition_en
- Mgonline. (2020). *Kad Luang Chiang Mai Shopkeepers Lament the Sales of New Year's Souvenirs have dropped 50% due to the Toxic Effects of COVID-19*. Retrieved July 15, 2021 from <https://mgonline.com/local/detail/9630000134250>.
- Michael, E. P. (1980). *Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors*. Retrived October 25,2021 from <http://www.mim.ac.mw/books/Michael%20E.%20Porter%20-%20Competitive%20Strategy.pdf>
- Michael, E. P. (2008). *The Five Competitive Forces that Shape Strategy*. *Harvard Business Review*, 24(7), 23-41.
- Ministry of Tourism and Sports. (2021). *Statistics on Tourism in 2020*. Retrived October 10, 2021. from <https://www.mots.go.th/news/category/594>.
- OECD. (2021). *SME and Entrepreneurship Performance in times of COVID-19*. Retrieved OCTOBER 20,2021. From <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/6039c015-en/index.html?itemId=/content/component/6039c015-en>.
- Osterwalder, A. (2010). *Business Model Generation: A Handbook for Visionaries, Game Changers, and Challengers*. John Wiley & Sons: New Jersey. usa.
- Pongwirittthon, R., & Utamang, S. (2011). *Competitive Advantage Management for the Success of the Operations of SMEs in the Northern Region of Thailand*. *Journal of Management Science Prince of Songkla University*, 28(1), 49-63.
- Rakchuchee, K. (2013). *Strategic Management*. Bangkok: Thana Place.
- Sawangdee, Y. (2020). *Qualitative Research Documentation of Qualitative Research Operations Training*. Bangkok: Association for the Promotion of Research.
- The Office of SMEs Promotion. (2010). *Summary of the Study of SMEs in Thailand: Economic, Social and Cultural Roles*. Retrieved October 25, 2021. From https://www.sme.go.th/upload/mod_download/Chapter7-20171024122055.pdf
- The Office of SMEs Promotion. (2020). *Small and Medium Enterprises (MSME) and the Epidemic Situation of the Coronavirus Disease 2019 (COVID-19)*. Retrieved April 10, 2021. From https://www.sme.go.th/upload/mod_download/download-20200702144033.pdf.
- The Office of SMEs Promotion. (2021). *Information on the Number of Operators*. Retrieved July 10, 2021. from <https://app.powerbi.com/view?reyJrljoiZDkxNGYzMmEtYTUwMi00YTJLLWE4NjAtODhmNWRmNzA0YTl5IiwidCI6ImExZmZjMjhhLTZmMmNDhiMC05NGRmLWYyYWlyOGUwNWNhNSIsImMiOjEwfQ==>
- The Office of SMEs Promotion. (2021). *Number of Entrepreneurs Classified by Province*. Retrieved October 20, 2021. From <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrljoiZD>

- kxNGYzMmEtYTUwMi00YTJLLWE4NjAtODhmNWRmNzA0YTl5liwidCl6ImExZmZjMjh
hLTEzZmMtNDhiMC05NGRmLWYyYWlyOGUwNWNhNSIsImMiOjEwfQ==.
- The Office of SMEs Promotion. (2021). *Number of Small and Medium Enterprises, Year 2020*. Retrieved October 10, 2021. From <https://data.go.th/dataset/https-sme-go-th-th-page-php-modulekey-348>.
- The Office of SMEs Promotion. (2021). *Survey Results of SMEs affected by the Epidemic Situation of Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) 3rd wave (7 June 2021-15 June 2021)*. Retrieved October 10, 2021. From https://www.sme.go.th/upload/mod_download/download-20210702152604.pdf.
- Thairath Online. (2021). The 3rd Wave of Covids Caused the Hotel to Collapse Heavily. Retrieved August 10, 2021. From <https://www.thairath.co.th/news/local/2082828>.
- The Stock Exchange of Thailand's Classroom. (2021). *Business Model Canvas*. Retrieved October 15, 2021 from <https://classic.set.or.th/set/enterprise/html.do?name=bmc>.
- Udomthanasarasakul, P. (2021). Influence of Government Policy and Crisis Management on the Strategy of Booking Small and Medium Enterprises in the Service Sector in Chiang Mai Province. During the Crisis of the COVID-19 Pandemic. *Journal of Accounting and Management Mahasarakham University*, 13(2), 75-92.
- UNIDO. (2020), *Impact Assessment of COVID-19 on Thai Industrial Sector*. Retrived June 23, 2020. from https://www.unido.org/sites/default/files/files/2020-06/Impacts_of_COVID19_on_Thai_industrial_sector_0.pdf
- Waiwanitkul, N., & Udomsri, C. (2008). *Business Research Methodology*. Bangkok: Chulalongkorn University.

รูปแบบการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยว คนต้นน้ำ
บ้านวังไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

A Model of Community Forest Lifestyle Tourism of Kon Ton
Narm Barn Wang Sai Tourism Community Enterprise Group, Tham
Yai Sub District, Thung Song District, Nakhon Si Thammarat
Province

นาถนลิน สีเขียว¹ และ เสาวคนธ์ ชูบัว^{2*}

Natnalin Srikhiew¹ and Saowakon Chubour^{2*}

วันที่รับบทความ : 08/10/2565

วันแก้ไขบทความ : 12/11/2565

วันที่ตอบรับบทความ : 29/12/2565

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร 2) กำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร 3) ผลิตสื่อสำหรับเผยแพร่กิจกรรมด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร และ 4) ศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพใช้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 20 คน โดยเลือกแบบเจาะจง ประกอบไปด้วยนักวิชาการ 5 คน ตัวแทนชุมชน 5 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยกิจกรรมเดินป่าและการสนทนากลุ่มย่อย และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการท่องเที่ยวชุมชนจำนวน 10 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) เส้นทางท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนคนต้นน้ำบ้านวังไทรมี 1 เส้นทาง ระยะทาง 7 กิโลเมตร ประกอบด้วย 9 จุดเรียนรู้ ที่มีความโดดเด่นและมีศักยภาพในการนำกิจกรรมวิถีป่ามาสร้างการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว 2) กิจกรรมท่องเที่ยวแบบ 1 วัน สำหรับนักท่องเที่ยวที่สนใจกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนที่ต้องการความแปลกใหม่ชอบการผจญภัย และชอบท่องเที่ยวธรรมชาติ 3) สื่อเผยแพร่กิจกรรมด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย ป้ายสื่อความหมาย โบรชัวร์คู่มือนักท่องเที่ยว ชนิดพกพา และเฟสบุ๊คแฟนเพจวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร และ 4) ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นด้านความเหมาะสมของจุดเรียนรู้บนเส้นทางท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนบ้านวังไทรทั้ง 9 จุด และ ด้าน

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

Lecturer, Hotel and Tourism Program, College of Industrial Technology and Management, Rajamangala University of Technology Srivijaya

² อาจารย์ประจำหลักสูตรวิชาการเป็นผู้ประกอบการดิจิทัล วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

Lecturer, Digital Entrepreneurship Program, College of Industrial Technology and Management, Rajamangala University of Technology Srivijaya

* Corresponding author: E-mail address: saowakon.c@rmutsv.ac.th

ความเหมาะสมของกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบ 1 วันว่าเหมาะสมมากที่สุด สำหรับด้านความเหมาะสมการใช้สื่อสำหรับเผยแพร่กิจกรรมมีความเห็นว่าเหมาะสมมาก และสำหรับด้านอื่นคือการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษสำหรับนักสื่อความหมายชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ในอนาคต และเสนอแนะชุมชนให้เตรียมความพร้อมด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวโดยชุมชน รูปแบบการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยว

Abstract

The purposes of this research were to 1) develop a community forest lifestyle tourist route of Kon Ton Narm Barn Wang Sai Tourism Community Enterprise Group 2) schedule the tourism activities of Kon Ton Narm Barn Wang Sai Tourism Community Enterprise Group 3) create medias for disseminating activities using by information technology of Kon Ton Narm Barn Wang Sai Tourism Community Enterprise Group and 4) study the experts' opinions toward the community forest tourism model of Kon Ton Narm Barn Wang Sai Tourism Community Enterprise Group. This research was a qualitative research methodology. The group of key information provider representing 20 persons selected by purposive sampling was consisted of a panel of 5 academics, 5 community's members, data were collected by using trekking activities and focus group and a panel of 10 community tourism management experts, data were collected interviewing using a structured interview form to study the experts' opinions. Data were analyzed by content analysis.

The results of the study showed that 1) The developed a community forest lifestyle tourist route of Kon Ton Narm Barn Wang Sai were 7 kilometers long distance consisted of 9 learning areas that is outstanding and have potential conduct forest activities create the participation of tourists 2) the one day trip activities for tourists are interested in community tourism activities want novelty adventurous and like to travel in nature 3) there were medias for disseminating activities using by information technology consisted of description labels, tourist guide brochure and Facebook fan page of Kon Ton Narm Ban Wang Sai tourism community enterprise group and 4) the experts' opinions found that the learning areas on the Ban Wang Sai community forest tourism route all 9 points and the one-day trip were confirmed that the most suitable. There were medias for disseminating activities the experts confirmed that it's high suitable and other opinions were to develop of community communicator's English skills for accommodate foreign tourists in the future and recommended that the community have to provide for the safety of tourists.

Keywords: Community Based Tourism, Model of Community Forest Lifestyle Tourism, Tourism Community Enterprise

บทนำ

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชน โดยมีหลักการที่ว่าชุมชนเป็นเจ้าของ ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง มีความยั่งยืน ทางด้านสิ่งแวดล้อม คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม มีการกระจายรายได้สู่ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม (DASTA, 2015) ทั้งนี้ ภาคการท่องเที่ยวเป็นสาขาหนึ่งของยุทธศาสตร์เป้าหมายเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจ BCG ที่จำเป็นต้องเร่งพัฒนาให้ มีการเติบโตอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมเศรษฐกิจที่ช่วยสร้างงาน และกระจายรายได้เข้าสู่ท้องถิ่นโดยตรง เป็นการกระตุ้นให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพ ทางวัฒนธรรม และ ทรัพยากรธรรมชาติ ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วย BCG Economy Model จะเน้นให้เกิดการเติบโตของภาคท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การสร้างมูลค่าเพิ่ม และ คำนึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมมากขึ้น (Lertpongmanee, 2022)

“วังไทร” เป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอยะรัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประชากรได้ย้ายถิ่นฐานมาตั้งรกราก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ สวนผลไม้ นาข้าว และสวนยางพารา ด้วยภูมิประเทศที่เป็นป่าธรรมชาติที่มีความสมบูรณ์ และหลากหลาย ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติเป็นอย่างมาก ประกอบด้วย ภูเขา ถ้ำ ภูเขา ลำธาร ป่าไม้ ต้นไม้ใหญ่ สัตว์ป่านานาชนิด และเป็นป่าต้นน้ำที่หล่อเลี้ยงชีวิตผู้คนในเขตอำเภอยะรัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีพื้นที่ป่ามากกว่า 295 ไร่ ชาวบ้านในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของป่า จึงร่วมกับเทศบาลตำบลถ้ำใหญ่ดำเนินการประกาศเป็นป่าอนุรักษ์เมื่อปี พ.ศ. 2549 โดยใช้ชื่อเรียกว่า “ป่าชุมชนถ้ำพระหอ หรือ ป่าชุมชนบ้านวังไทร” (Buakaw, Petchit & Thammachot, 2018) ชาวบ้านในชุมชนวังไทรได้รวมตัวกันทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง จากการนำผลิตผลจากทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น มาต่อยอดภูมิปัญญา ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ จำหน่ายเพื่อสร้างอาชีพ เช่น น้ำพริกดีปลีเชือก ลูกชก น้ำผึ้งป่า และข้าวหอมใบเร็ด เป็นต้น จากการที่ชุมชนได้รับความร่วมมือจากสมาชิกได้รับและสนับสนุนจากหน่วยงานหลายภาคส่วน ชุมชนจึงได้รวมกลุ่มกันจัดตั้งและจดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร เพื่อดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่จะสร้างรายได้เสริมอีกทางหนึ่งให้กับสมาชิก เพื่อส่งเสริมให้อนุรักษ์และเกิดความหวงแหนผืนป่าชุมชนอันเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีค่า เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยวที่จะได้มาสัมผัส

ที่ผ่านมาส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาจะเป็นกลุ่มศึกษาดูงานด้านการเกษตร และจิตอาสาปลูกป่า สร้างฝาย จนกระทั่งตัวแทนของผู้นำชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนทั้งในระดับจังหวัด และระดับภูมิภาค จึงเห็นโอกาสที่จะพัฒนาผืนป่าวังไทรเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยได้นำความรู้มาบอกกล่าว หารือกับสมาชิกในกลุ่ม แต่ยังขาดองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยว ทางชุมชนจึงได้เชิญทีมวิจัยเพื่อประชุมหารือการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน และร่วมลงพื้นที่สำรวจศักยภาพ แหล่งท่องเที่ยวและความเป็นไปได้ โดยพบว่า ชุมชนมีฐานทรัพยากรป่าที่อุดมสมบูรณ์ วิถีชุมชน ที่สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่น่าสนใจ ทั้งนี้ชุมชนยังขาดรูปแบบการท่องเที่ยวที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน โปรแกรมกิจกรรมการท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์ ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้ทำการสำรวจและกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชน จัดทำโปรแกรมกิจกรรมการท่องเที่ยวและผลิตสื่อสำหรับเผยแพร่กิจกรรม เพื่อส่งมอบให้กับชุมชนได้นำไปใช้ประโยชน์และนักท่องเที่ยวที่สนใจเพื่อใช้ตัดสินใจก่อนการเดินทางต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร
2. เพื่อกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร
3. เพื่อผลิตสื่อสำหรับเผยแพร่กิจกรรมด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร
4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร

ทบทวนวรรณกรรม

การดำเนินงานวิจัยเรื่องรูปแบบการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยว คนต้นน้ำบ้านวังไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและข้อมูลที่เกี่ยวข้องดังนี้

1.แนวคิดด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism: CBT) หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางการท่องเที่ยวโดยสมาชิกในชุมชน จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (Suansri & Yeejorhor, 2013) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (MOTS, 2007) ได้กำหนดหลักการให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนมีรายละเอียด 10 ข้อ ได้แก่ 1) ชุมชนเป็นเจ้าของ 2) ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนดทิศทาง 3) ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง 4) ยกระดับคุณภาพชีวิต 5) มีความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม 6) คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น 7) ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม 8) เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ 9) เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น และ 10) มีการกระจายรายได้สู่สาธารณะประโยชน์ของชุมชน

Maneeroj (2017) ได้สรุปว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมบริหารจัดการการท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ต่อชุมชน โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวมุ่งสร้างปฏิสัมพันธ์และความผูกพันระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือนผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยวซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้ เข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงรากเหง้าของชุมชนเน้นความยั่งยืน และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สร้างความสมดุลระหว่างทรัพยากรการท่องเที่ยว สังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของสมาชิกในชุมชน รวมถึงสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับสมาชิกในชุมชน และก่อให้เกิดการเรียนรู้ประสบการณ์ที่มีคุณค่ากับผู้มาเยือน ขั้นตอนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การนำ การประสานงานและการควบคุม โดยทุก ๆ กระบวนการเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมพัฒนา ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล โดยนำเสนอข้อค้นพบกระบวนการไว้ 9 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาความเป็นไปได้เบื้องต้น 2) สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวและให้ข้อมูลการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้สมาชิกในชุมชนได้พิจารณา 3) ศึกษาศักยภาพชุมชน และความเป็นไปได้ในการจัดการท่องเที่ยว 4) วิเคราะห์ และสรุปผลการศึกษาศักยภาพร่วมกัน 5) พัฒนาศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว 6) กำหนดวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ นโยบายและกฎกติกาต่าง ๆ ในการจัดการท่องเที่ยว 7) กำหนดรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

8) จัดทำโปรแกรมเส้นทาง และกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชน และ 9) ทดลองและประเมินผลโปรแกรมเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน

2. แนวคิดการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว

ในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนนั้น Maneeroj (2017) ได้นำเสนอการจัดทำโปรแกรมเส้นทาง และกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชนไว้ กล่าวคือต้องนำเสนอโปรแกรมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นของตนเอง เน้นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวได้ เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าของภูมิปัญญากับนักท่องเที่ยวผู้มาเยือน โดยคำนึงถึงจำนวนวันของนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมาท่องเที่ยว กิจกรรมตามช่วงวัยและความสนใจของนักท่องเที่ยว โดยการออกแบบโปรแกรมกิจกรรมการท่องเที่ยว อยู่บนพื้นฐานของการอนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบสาน วัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ของชุมชน รวมถึงการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ Naksanee (2012) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาเพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยอารยธรรมทวารวดี-ขอม ในจังหวัดราชบุรี ประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมทวารวดี-ขอม ในจังหวัดราชบุรี จุดเด่นและศักยภาพความพร้อมของสถานที่แหล่งท่องเที่ยว และ 2) จัดทำเส้นทางท่องเที่ยว ทดลองนำเที่ยวและประเมินผลเส้นทาง ผลการวิจัยพบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมทวารวดี-ขอม ในจังหวัดราชบุรี มีแหล่งท่องเที่ยวที่ปรากฏร่องรอยอารยธรรมทวารวดี-ขอม จำนวน 9 แหล่ง ที่ได้มีการค้นพบร่องรอย หลักฐานเชิงประจักษ์ ว่าอารยธรรมทวารวดี-ขอม นั้นมีอยู่จริง ส่วนมากเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุและศาสนสถาน ที่มีความเหมาะสมต่อการจัดการให้เป็นแหล่ง เรียนรู้และสะดวกต่อการเดินทางเข้าถึงได้ด้วยรถโดยสารหรือรถจักรยาน เมื่อ นำแหล่งท่องเที่ยวที่ปรากฏร่องรอยอารยธรรมทวารวดี-ขอม ในจังหวัดราชบุรีมาจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวได้เส้นทาง 2 แบบ คือ เส้นทางการท่องเที่ยวแบบวันเดียว (One Day Trip) จำนวน 5 เส้นทาง และเส้นทางท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน (Two Days Trip) จำนวน 4 เส้นทาง ข้อเสนอแนะในการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว คือ ควรนำกิจกรรมที่มีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม หรือแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่ได้รับความสนใจเข้าไปเสริมในเส้นทาง จะทำให้เส้นทางมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับตามความต้องการของนักท่องเที่ยวและฤดูกาล ทั้งนี้ Paladsuwattanabuddhikun (2021) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเนินมะปราง และส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาด้านการส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพบว่า การส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว สนับสนุนการมีส่วนร่วม ของคนในชุมชนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในทุกด้าน สรรหาบุคลากรที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพื่อนำมาให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พัฒนาองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ให้แก่คนในชุมชนอย่างเป็นระบบตามเกณฑ์มาตรฐาน

3. แนวคิดการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว (Tourism) เป็นกิจกรรมการเดินทางจากจุดหนึ่งไปยังจุดหนึ่ง เพื่อวัตถุประสงค์เพื่อไปพักผ่อน ตามวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ที่ต้องการ เป็นการท่องเที่ยวชั่วคราวไม่อาศัยอยู่ถาวร องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization, 2016) ได้มีการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวได้ 3 รูปแบบหลักมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural Based Tourism) ประกอบด้วย

- การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมในท้องถิ่น ได้แก่ การดูนก การพายเรือแคนู การดำน้ำชมปะการัง การเดินป่า เป็นต้น

- การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Marine Ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางทะเล

- การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (Geo-Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่เป็นลักษณะหินผา ลานหิน อุโมงค์โพรง ถ้ำน้ำลอด ถ้ำหินงอกหินย้อย เพื่อดูความงามของภูมิทัศน์ที่มีความแปลกของการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่โลก

- การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรมสวนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และเลี้ยงสัตว์ เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จ และเพื่อเป็นต้นแบบแหล่งเรียนรู้ได้ประสบการณ์ใหม่ ๆ

- การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (Astrological Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการไปชมปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวาระ

3.2 รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural Based Tourism) ประกอบด้วย

- การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี รวมถึงสถานที่หรืออาคารสิ่งก่อสร้างที่มีอายุเก่าแก่หรือเคยมีเหตุการณ์ สำคัญเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและและศึกษาเรียนรู้

- การท่องเที่ยวงานชมวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยว เพื่อชมงานประเพณีในท้องถิ่นนั้น ๆ จัดขึ้น เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อ การนับถือ การเคารพพิธีกรรมต่าง ๆ

- การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural Tourism / Village Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวใน ชุมชน หมู่บ้าน ชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิตและผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษ มีความโดดเด่นเพื่อความปลอดภัยได้ความรู้ดูผลงานสร้างสรรค์และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น

3.3 รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) ประกอบด้วย

- การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพักผ่อนและเรียนรู้วิธีการรักษาสุขภาพ กาย ใจ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion Tourism) และ การท่องเที่ยวเชิงบำบัดรักษาสุขภาพ (Health Healing Tourism หรือ Medical Tourism)

- การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (Edu-meditation Tourism) หมายถึง การเดินทางเพื่อทัศนศึกษา แลกเปลี่ยน เรียนรู้ จากปรัชญาทางศาสนา หาความรู้ สัจธรรมแห่งชีวิต

- การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย (Ethnic Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่วัฒนธรรมของชาวบ้านวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยหรือชนเผ่าต่าง ๆ เช่น หมู่บ้านชาวกะเหรี่ยง หมู่บ้านชาวจีนฮ่อ เป็นต้น

- การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชม หรือเพื่อเล่นกีฬาตามความถนัด ความสนใจ ในประเภทกีฬา

- การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (Adventure Tourism)) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ นักท่องเที่ยวได้รับความสนุกสนาน ตื่นเต้นหวาดเสียว ผจญภัย มีความทรงจำ ความปลอดภัย และได้ประสบการณ์ใหม่

- การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ (Home Stay and Farm Stay Tourism) หมายถึง การเดินทางที่นักท่องเที่ยวได้ใช้ชีวิตใกล้ชิดกับชุมชนในท้องถิ่นที่ไปเยือนเพื่อการเรียนรู้วิถีชีวิต ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น

- การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว (Long Stay Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวกลุ่มผู้ใช้ชีวิตในบ้านปลายหลังเกษียณอายุจากการทำงานพักคราวละนาน ๆ อย่างน้อย 1 เดือน

4. แนวคิดด้านการพัฒนาสื่อด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ

สื่อ (Media) คือช่องทางการสื่อสารที่นำเสนอเนื้อหาของสาร ซึ่งอาจเป็นข่าว ความรู้ ความบันเทิง และโฆษณา เพื่อส่งผ่านไปยังผู้อ่าน ผู้บริโภค หรือนักท่องเที่ยว วิวัฒนาการของสื่อได้เปลี่ยนแปลงไปตามเทคโนโลยีที่ทันสมัยตลอดเวลา จากสื่อสิ่งพิมพ์ เช่นหนังสือพิมพ์ นิตยสาร โบรชัวร์ หรือพ็อกเก็ตบุ๊ก กลายเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จากสื่อเก่าที่เป็นวิทยุและโทรทัศน์ เป็นสื่อใหม่ที่ส่งผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เกิดเป็นการผสมสื่อหลายๆ ชนิดส่งผ่านช่องทางส่งเดียว เรียกว่า สื่อประสม (Multimedia) Wattananarong (2006) อธิบายว่า สื่อประสมหรือมัลติมีเดียมีความหมายเปลี่ยนไปตามเทคโนโลยี ไม่ใช่สิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการใช้ของหลายสิ่งรวมกันทั้งวัสดุ (Software) อุปกรณ์ (Hardware) ตลอดจนรูปแบบ วิธีการบันทึกข้อมูล ภาพ เสียง อักษร การปฏิสัมพันธ์และการเรียกใช้ข้อมูลด้วยระบบดิจิทัล (Digital) จากแหล่งต่าง ๆ ทั้งในและนอกเครือข่ายสารสนเทศ ยกตัวอย่างเช่น คอมพิวเตอร์กราฟิก (Computer Graphics) เป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับสร้างภาพด้วยการวาดเส้น สี แสง และเงา รวมไปถึงการตกแต่ง แก๊ซ ภาพด้วยเครื่องมือที่โปรแกรมได้ จัดเตรียมไว้ให้

ทุกวันนี้การสื่อสารออนไลน์หรือสื่อสังคมออนไลน์เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน เป็นสื่อที่ผู้ส่งสารแบ่งปันสารไปยังผู้รับสารผ่านเครือข่ายโดยสามารถโต้ตอบกันได้ Wijitboonyarak (2011) อธิบายว่าช่วงแรกนั้นการใช้สื่อสังคมออนไลน์มักใช้ในลักษณะของงานอดิเรก สื่อสารกันระหว่างตนเองกับคนรู้จักใกล้ชิด จากนั้นได้มีการขยายการประยุกต์ใช้สู่ภาคธุรกิจ ซึ่งได้รับการตอบรับจากผู้คนอย่างกว้างขวาง สาเหตุสำคัญที่ทำให้สื่อสังคมออนไลน์ได้รับความนิยม ขึ้นเรื่อย ๆ มาจากการใช้งานที่ง่าย เข้าถึงกลุ่มคนได้รวดเร็ว มีการแสดงความคิดเห็นไปมา และนำมาแบ่งปันได้หลากหลาย ทำให้มีแนวโน้มค่อนข้างชัดเจนว่าสื่อสังคมออนไลน์จะเป็นสื่อหลักของผู้คนในโลกอนาคตอย่างแท้จริง จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดังกล่าวส่งผลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโดยจากเดิมนิยมเดินทางเข้าพื้นที่ก่อน มาเป็นการสืบค้นข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์ก่อนสอดคล้องกับ Daolomchan, Prapinpongsakorn and Techataweewan (2021) ได้ศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักท่องเที่ยวไทยเจนเรชันวาย พบว่า มีการปฏิบัติ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดสารสนเทศที่ต้องการ 2) การค้นหาและเข้าถึงสารสนเทศ 3) การตรวจสอบและการประเมินสารสนเทศ 4) การรวบรวมและการนำสารสนเทศไปใช้ และ 5) การประเมินผลลัพธ์ ซึ่งประเด็นปัญหาและอุปสรรคสำคัญที่พบ คือ ด้านลักษณะเฉพาะของบุคคล และด้านแหล่งสารสนเทศ

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Buamali and Srinaruewan (2019) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านป่าสักงาม ตำบลลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนบ้านป่าสักงามมีทรัพยากรทางระบบนิเวศและวัฒนธรรม ที่เหมาะแก่การเป็น

แหล่งท่องเที่ยว โดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นกิจกรรมหลักในการสร้างรายได้ให้กับชุมชน กิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างสมาชิกในชุมชนกับนักท่องเที่ยว ซึ่งชุมชนได้ออกแบบและพัฒนากิจกรรมเพื่อบริการนักท่องเที่ยว ในรูปแบบที่ผสมผสานระหว่างการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม และรูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ ออกมาเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3 รูปแบบ 3 โปรแกรมท่องเที่ยว คือ 1) รูปแบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มี 2 โปรแกรมการท่องเที่ยว คือ เที่ยว 1 วัน (1 Day Trip) เที่ยว 2 วัน 1 คืน (2 Day 1 Night) 2) รูปแบบศึกษาดูงาน มีโปรแกรมเป็นค่ายสิ่งแวดล้อม 3 วัน 2 คืน และ 3) รูปแบบจิตอาสา เป็นกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ที่จัดขึ้นเพิ่มเติมเมื่อชุมชนต้องการอาสาสมัคร โดยจะใช้วิธีประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่จะเกิดขึ้นทางโซเชียลมีเดีย ทั้งนี้การพัฒนา รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านป่าสักงามนั้นได้คำนึงถึงการกระจายผลประโยชน์สู่ชุมชน โดยสนับสนุนการผลิตและจำหน่ายสินค้าที่ผลิตโดยคนในชุมชนเท่านั้น และออกแบบให้ยังคงวิถีการดำเนินชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนไว้

Sasong, Sasong and Binprathan (2020) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศผ่านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย ชุมชนบ้านป่าเหมี้ยง ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า ในการสำรวจเส้นทางท่องเที่ยวระหว่างบ้านแม่กำปอง จังหวัดเชียงใหม่ไปยังบ้านป่าเหมี้ยง จังหวัดลำปางนั้น สภาพภูมิประเทศมีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรป่าไม้ ลำน้ำและพืชพรรณนานาชนิด นักท่องเที่ยวสามารถเยี่ยมชมวิถีชีวิตชุมชน ผลิตภัณฑ์ ชิมชา กาแฟ เดินป่าศึกษาธรรมชาติ และขึ้นไปชมจุดชมวิวกิ่วฝิ่น ซึ่งเป็นยอดดอยสูง เป็นเขตติดต่อระหว่างจังหวัดเชียงใหม่กับจังหวัดลำปาง ซึ่งเลยจากบ้านแม่กำปองขึ้นไป 8 กิโลเมตร และลงไปยังบ้านป่าเหมี้ยงอีก 5 กิโลเมตร ถือเป็นเส้นทางท่องเที่ยวสองแผ่นดินที่น่าสนใจส่วนประเด็นการพัฒนาและทดสอบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านป่าเหมี้ยง พบว่าชุมชนมีความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยว โดยได้ร่วมกันพัฒนาและทดสอบเส้นทางท่องเที่ยว 2 เส้นทาง คือ 1) เส้นทางท่องเที่ยวยอบหมูบ้าน มีการเดินศึกษาธรรมชาติป่าเขาและสายน้ำรอบชุมชน สะพานรักดอกเสี้ยว จุดชมวิว เก็บชาอัสสัม และกิจกรรมสาธิตผลิตภัณฑ์ชุมชน และ 2) เส้นทางศึกษาธรรมชาติและน้ำตกตาดไผ่ ซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 3 กิโลเมตร การเดินทางค่อนข้างยากลำบาก ต้องใช้รถชาวบ้านและผู้นำเที่ยวท้องถิ่นพาเยี่ยมชม ซึ่งน้ำตกตาดไผ่ อยู่ห่างจากลานจอดรถประมาณ 1 กิโลเมตร ต้องเดินผ่านป่าดิบและลอดซุ้มไม้ไผ่เป็นระยะ พอถึงน้ำตกตาดไผ่ ซึ่งมีอยู่ 3 ชั้น จะพบกับแอ่งน้ำใสกว้างกว่า 40 เมตร มีน้ำใสเย็นตลอดทั้งปี ถือเป็นเส้นทางใหม่ที่เหมาะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวประจำชุมชนป่าเหมี้ยงต่อไป

Promphon and Wattanapinyo (2018) ได้ศึกษาเรื่องความพร้อมของชุมชนกับการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของวนอุทยานน้ำตมผาลอง จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติโดยพิจารณาจาก องค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณค่าและความเสี่ยงต่อการถูกทำลาย ได้ 25 คะแนน ด้านศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยว 15 คะแนน และด้านการบริหารจัดการ ได้ 23.25 คะแนน ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับมาตรฐานดี สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญได้ โดยมีการจัดเส้นทางศึกษาธรรมชาติสำหรับนักท่องเที่ยว และอนุญาตให้ชุมชนเข้ามาใช้และเก็บทรัพยากรในพื้นที่ได้โดยอยู่ภายใต้การควบคุมของวนอุทยาน ซึ่งวนอุทยานได้ จัดทำแผนติดตามประเมินผลการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรธรรมชาติอยู่เสมอ แต่การพัฒนาด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ยังมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณ และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวยังมีน้อย สำหรับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวพบว่า มีความพึงพอใจมากที่สุดในการได้รับความรู้และความบันเทิง รองลงมาคือการให้บริการของเจ้าหน้าที่ และพึงพอใจน้อยที่สุดคือการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สำหรับผลการวิจัยความ

พร้อมของชุมชนในการมีส่วนร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อนักท่องเที่ยวและการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่มีความหลากหลายสวยงาม และการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวจะทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวมากขึ้น สร้างความเจริญและรายได้แก่ชุมชน ด้านผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อชุมชน ชาวบ้านคิดว่าพวกเขาสามารถรับมือได้ แต่ไม่มั่นใจในประเด็น การรับมือและแก้ไขผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อทรัพยากรธรรมชาติโดยพวกเขาพร้อมและเต็มใจให้ความร่วมมือทุกขั้นตอน เห็นได้ว่าชาวบ้านพร้อมให้ความร่วมมือที่ดี แต่มุ่งหวังในด้านเศรษฐกิจและจำนวนนักท่องเที่ยวเป็นหลัก แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของวนอุทยานน้ำตกผาหลวงที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนจึงควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนด้วยการสร้างความรู้ความเข้าใจถึงหลักการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้แก่ประชาชนในชุมชนเพื่อเป็นการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

จากการทบทวนวรรณกรรมและข้อมูลที่เกี่ยวข้องข้างต้น จึงสรุปได้ว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวมี 3 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ การท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวในแหล่งความสนใจพิเศษ ซึ่งหากขยายความเนื้อหาครอบคลุมการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทุกประเภทที่มีให้บริการในปัจจุบัน การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนนั้นจำเป็นต้องศึกษาศักยภาพของชุมชนใช้ความโดดเด่นทั้งทางด้านพื้นที่ ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และกิจกรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนในการนำเสนอเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม และต้องสนับสนุนให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ตลอดจนจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เอื้อประโยชน์ให้กับชุมชนซึ่งเป็นเจ้าของทรัพยากรมากที่สุด และต้องคำนึงถึง การอนุรักษ์ พื้นฟู สืบทอด วัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ของชุมชน รวมถึงการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศด้วย ทั้งนี้สื่อที่พัฒนามาเพื่อการสื่อสารไปยังผู้รับสารทั้งในแบบของสื่อสิ่งพิมพ์แบบเก่า และสื่อแบบใหม่ที่เป็นแบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะการส่งผ่านสื่อโซเชียลมีเดียที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและไม่มีค่าใช้จ่าย สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวในปัจจุบันนิยมแสวงหาสารสนเทศ และทำธุรกรรมต่าง ๆ ผ่านระบบออนไลน์ตลอดเวลา

ระเบียบวิธีการศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญออกเป็น 2 กลุ่ม โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ดังต่อไปนี้

1.1 กลุ่มพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววิถีป่าชุมชน กำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยว และผลิตสื่อสำหรับเผยแพร่กิจกรรม จำนวน 10 คน มีรายละเอียดดังนี้

- กลุ่มนักวิชาการ จำนวน 5 คน ได้แก่ นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว จุดเรียนรู้บนเส้นทางที่จะพัฒนาพร้อมทั้งการกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยว จำนวน 3 คน นักวิชาการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อจำนวน 1 คน และนักวิชาการด้านวิศวกรรมโยธาเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการวางโครงสร้างเส้นทางท่องเที่ยว จำนวน 1 คน เกณฑ์การคัดเลือกคือเป็นอาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาการท่องเที่ยว เทคโนโลยีสารสนเทศ และวิศวกรรมโยธา ที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมเดินป่า

- กลุ่มตัวแทนชุมชน จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้นำชุมชนที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ข้อมูลทรัพยากรในป่าชุมชน และการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวชุมชนที่ผ่านมา จำนวน 3 คน

และนักสื่อความหมายชุมชนที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรและกิจกรรมการใช้ชีวิตวิถีป่าจำนวน 2 คน เกณฑ์การคัดเลือกคือเป็นสมาชิกของชุมชนที่ได้รับการเสนอจากผู้นำชุมชนและได้เข้าร่วมกิจกรรมเดินป่า

1.2 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจำนวน 10 คน เกณฑ์การคัดเลือกคือเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาไม่ต่ำกว่า 3 ปี หรือเป็นอาจารย์ที่สอนในมหาวิทยาลัยในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวและเข้าร่วมสังเกตการณ์กิจกรรมเดินป่า

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาของงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะแรกเป็นการสำรวจทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร ร่วมกับผู้นำชุมชนและนักสื่อความหมายชุมชนเพื่อศึกษาข้อมูลทรัพยากรในป่าชุมชน กำหนดจุดเรียนรู้ที่มีความโดดเด่นและมีศักยภาพในการนำกิจกรรมวิถีป่ามาสร้างการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว พร้อมทั้งกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสมบนเส้นทางท่องเที่ยว รวมทั้งการพัฒนาสื่อเพื่อเผยแพร่กิจกรรมด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับในระยะที่สองนั้นผู้วิจัยนำผลที่ได้จากระยะแรกไปศึกษาความคิดเห็นด้านความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน แล้วจึงสรุปผลการศึกษาในครั้งนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ได้แบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้มี 3 ชนิด ดังต่อไปนี้

1.1 กิจกรรมเดินป่า เป็นกิจกรรมที่ใช้ในการสำรวจข้อมูลพื้นฐานด้านทรัพยากรธรรมชาติ เน้นความโดดเด่นและมีศักยภาพในการทำกิจกรรมโดยสร้างการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวได้ ผู้วิจัยเป็นได้ออกแบบการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบบันทึกการสำรวจจุดเรียนรู้บนเส้นทางท่องเที่ยวป่าชุมชนบ้านวังไทร สำหรับอุปกรณ์ที่ใช้ ได้แก่ โทรศัพท์สมาร์ทโฟนที่มีแอปพลิเคชันเชื่อมต่อกับระบบ GPS สำหรับระบุพิกัด และวัดระยะทางได้ กล้องถ่ายรูปดิจิทัล กล้องถ่ายวิดีโอ และสมุดจดบันทึก ผู้วิจัยร่วมวางแผนกับชุมชนในการกำหนดเส้นทางและกำหนดการสำหรับจัดกิจกรรม

1.2 กิจกรรมประชุมกลุ่มย่อย เป็นกิจกรรมสำหรับรวบรวมและร่วมกันลงความเห็นเพื่อให้ได้เส้นทางท่องเที่ยววิถีป่าชุมชน กำหนดจุดเรียนรู้บนเส้นทางท่องเที่ยวที่พิจารณาจากความโดดเด่นและมีศักยภาพในการทำกิจกรรม กำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีป่าชุมชน และสื่อสำหรับเผยแพร่กิจกรรมการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนบ้านวังไทร โดยผู้วิจัยเป็นวิทยากรกระบวนการในการตั้งประเด็นคำถามตามวัตถุประสงค์การวิจัย และสรุปผลการประชุม

1.3 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร โดยแบ่งข้อคำถามออกเป็น 4 ด้านดังนี้

1) ด้านความเหมาะสมของจุดเรียนรู้บนเส้นทางท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนบ้านวังไทรทั้ง 9 จุด ได้แก่ โป๊ะไผ่ แซะปางคู่ ดงลูกชก ดงพญาเย็น ถ้ำบาดาล จุดพักเหนื่อย ต้นลำแพนใหญ่ เตยป่า และถ้ำน้ำลอด โดยข้อคำถามเป็นแบบปลายเปิดเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้นำเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติม

2) ด้านความเหมาะสมของกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบ 1 วัน (One Day Trip) เริ่มตั้งแต่ 08.00 น. ถึง 16.00 น. โดยมีรายละเอียดกิจกรรมตามลำดับได้แก่ พร้อมกันที่จุดนัดพบ ณ ลานหน้าผาบ้านวังไทร เดินป่าชุมชนพิชิตเส้นทาง 7 กิโลเมตร พักรับประทานอาหารเที่ยง ชมต้นลำแพน

ใหญ่ ผงูกล้วยถ้าน้ำล้น คลายร้อนที่ฝายชะลอน้ำ และเดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ โดยข้อคำถามเป็นแบบปลายเปิดเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้นำเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติม

3) ด้านความเหมาะสมการใช้สื่อสำหรับเผยแพร่กิจกรรม ได้แก่ ป้ายสื่อความหมายประกอบไปด้วยแผนผังเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติป่าชุมชนบ้านวังไทร และป้ายบอกจุดเรียนรู้ ซึ่งชุมชนได้นำไปติดตั้งในพื้นที่ โบรชัวร์คู่มือนักท่องเที่ยวชนิดพกพา และเฟสบุ๊คแฟนเพจวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร โดยข้อคำถามเป็นแบบปลายเปิดเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้นำเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติม

4) ด้านอื่น ๆ ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะข้อคิดเห็นในประเด็นที่เป็นประโยชน์กับชุมชนได้นำไปปรับใช้

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้มีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามลำดับดังต่อไปนี้

2.1 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ลงพื้นที่วิจัยออกจากวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ถึงผู้นำวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทรเพื่อเข้าพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัยใช้ระยะเวลา 2 วัน โดยวันแรกเป็นกิจกรรมเดินป่า และวันที่สองเป็นกิจกรรมประชุมกลุ่มย่อย พร้อมกำหนดเวลานัดหมายในวันแรกเพื่อจัดกิจกรรมเดินป่า สำรวจทรัพยากรธรรมชาติ และขอความอนุเคราะห์ตัวแทนชุมชนที่จะร่วมลงพื้นที่ในกิจกรรมการเดินเท้าสำรวจจุดเรียนรู้บนเส้นทางท่องเที่ยวป่าชุมชนบ้านวังไทรประกอบด้วยผู้นำชุมชน นักสื่อความหมายชุมชนและผู้สนใจเข้าร่วมกิจกรรม สำหรับการลงพื้นที่ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนเข้าร่วมสังเกตการณ์ด้วย

2.2 การเก็บข้อมูลการวิจัยในวันแรกผู้วิจัยจัดกิจกรรมเดินป่า จัดเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับเก็บข้อมูลการวิจัย เดินทางไปพบกับตัวแทนชุมชน ณ จุดนัดพบ ลานหน้าผาบ้านวังไทร พูดคุยชี้แจงวิธีการบันทึกข้อมูล ตรวจสอบอุปกรณ์ที่ต้องใช้ โดยมีนักสื่อความหมายชุมชนเป็นผู้นำทางในกิจกรรมการเดินป่าเพื่อสำรวจทรัพยากรสำหรับการกำหนดจุดเรียนรู้บนเส้นทางท่องเที่ยวป่าชุมชนบ้านวังไทร พร้อมกันนี้ยังมีกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้าร่วมสังเกตการณ์ตลอดกิจกรรมด้วย

2.3 การเก็บข้อมูลการวิจัยในวันที่สองผู้วิจัยจัดประชุมกลุ่มย่อย โดยนัดหมายกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน ที่เข้าร่วมกิจกรรมเดินป่ามาแล้วในวันแรก เป็นนักวิชาการจำนวน 5 คน ประกอบด้วยนักวิชาการด้านการจัดการท่องเที่ยว 3 คน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 1 คน และด้านวิศวกรรมโยธา 1 คน พร้อมด้วยตัวแทนชุมชนจำนวน 5 คน ประกอบด้วยผู้นำชุมชน 3 คน และนักสื่อความหมายชุมชน 2 คน ณ จุดนัดพบ ลานหน้าผาบ้านวังไทร ผู้วิจัยเป็นวิทยากรกระบวนการ ตั้งประเด็นคำถามตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ การกำหนดจุดเรียนรู้เพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนบ้านวังไทร การกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนบ้านวังไทร และสื่อสำหรับเผยแพร่กิจกรรมการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนบ้านวังไทร ผู้วิจัยดำเนินการสนทนาและแสดงความคิดเห็นร่วมกับผู้ให้ข้อมูลหลัก รับฟังข้อเสนอแนะและสรุปผลการประชุมกลุ่มย่อย การดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างเรียบร้อยโดยใช้เวลาในการจัดประชุมครั้งนี้ประมาณ 3 ชั่วโมง ไม่มีการบันทึกเสียงสนทนา ผู้วิจัยใช้สมุดจดบันทึก และบันทึกภาพด้วยกล้องถ่ายรูปดิจิทัล

2.4 ผู้วิจัยผลิตสื่อสำหรับเผยแพร่กิจกรรมการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนบ้านวังไทรด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยนำผลที่สรุปได้จากการประชุมกลุ่มย่อย ได้แก่จุดเรียนรู้เพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนบ้านวังไทร มาพัฒนาป้ายสื่อความหมายซึ่งประกอบด้วย แผนผังเส้นทางเดิน

ศึกษาศรรมชาติป่าชุมชนบ้านวังไทร และป้ายบอกจุดเรียนรู้ทั้ง 9 จุด จัดพิมพ์ลงวัสดุที่มีความคงทน เพื่อให้ชุมชนนำไปติดตั้งในพื้นที่ตามพิกัดที่ระบุบนเส้นทางท่องเที่ยว และนำผลที่สรุปเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนบ้านวังไทร มาพัฒนาเป็นโบรชัวร์คู่มือนักท่องเที่ยวชนิดพกพาที่ได้จัดพิมพ์ลงบนกระดาษ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมด้านคอมพิวเตอร์กราฟิกในการพัฒนา และสร้างเฟสบุ๊คแฟนเพจวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวควนต้นน้ำบ้านวังไทรเป็นช่องทางเผยแพร่ โฆษณาและประชาสัมพันธ์กิจกรรม โดยไม่มีค่าใช้จ่ายแต่ใช้งานง่ายและเข้าถึงได้โดยง่าย

2.5 ศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชน โดยผู้วิจัยติดต่อผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ได้เข้าร่วมสังเกตการณ์ในกิจกรรมเดินป่ามาแล้ว เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน โดยใช้การสัมภาษณ์แบบออนไลน์ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวควนต้นน้ำบ้านวังไทร ผู้วิจัยทำการบันทึกเสียง และจดบันทึกในประเด็นที่สำคัญ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากกิจกรรมเดินป่า กิจกรรมประชุมกลุ่มย่อยในประเด็นการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววิถีป่าชุมชน การกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยว และการผลิตสื่อสำหรับเผยแพร่กิจกรรมด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวควนต้นน้ำบ้านวังไทร ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของผลการศึกษาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และนำเสนอผลการศึกษาโดยการเขียนพรรณนา

ผลการศึกษา

1. การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวควนต้นน้ำบ้านวังไทรมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ผลการลงพื้นที่สำรวจทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว พบว่า ป่าชุมชนวังไทรมีความอุดมสมบูรณ์ มีความหลากหลาย ทั้งต้นไม้ใหญ่นานาชนิด ถ้า หน้าผา ภูเขา ลำธารและสัตว์ป่าหายาก และจากการประชุมกลุ่มย่อยผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน ซึ่งประกอบไปด้วยนักวิชาการ 5 คน และตัวแทนชุมชน 5 คนนั้น ได้ร่วมกันเสนอแนะ ลงความเห็น ว่า ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววิถีป่าควรใช้เส้นทางที่ชุมชนใช้เป็นประจำและยึดแนวบริเวณที่มีป่าไม้และใกล้ลำธาร เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตที่คนในชุมชนที่ต้องพึ่งพิงป่าในการดำรงชีวิต และสัมผัสธรรมชาติ เส้นทางนี้เดินผ่านป่าดิบชื้น ดิบแล้ง สลับกับป่าไผ่ในบางช่วง มีความสลับซับซ้อน เจอพันธุ์ไม้มีค่าหลายชนิด เช่น ดงไผ่ ต้นชะเอม ต้นลำแพน รวมถึงดงลูกชก มีสัตว์ป่าชุมชุม และที่น่าสนใจคือต้องผ่านถ้ำน้ำลอด จุดผจญภัยเพื่อทะลุสู่ทางออกของเส้นทางเดินป่าเส้นทางนี้ ซึ่งเป็นเส้นทางเดินทางเดียว หลังจากมีการนำเสนอและลงความเห็นจนได้เส้นทางท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนบ้านวังไทรที่มีระยะทางโดยประมาณ 7 กิโลเมตร ประกอบไปด้วย 9 จุดเรียนรู้ที่น่าสนใจ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

จุดที่ 1 โป๊ะไผ่ หรือชาวบ้านเรียกว่า “ไผ่โป๊ะ” ซึ่งขึ้นอยู่เป็นบริเวณกว้างในป่าชุมชนชาวบ้านใช้หน่อเป็นอาหารและลำต้นเป็นอุปกรณ์เครื่องใช้ภายในครัวเรือน โดยเฉพาะได้นำไปใช้ตัดแปลงเป็นภาชนะใส่สารอาหารซึ่งสามารถลดขยะได้เป็นอย่างดี และยังเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนวังไทรอีกด้วย

จุดที่ 2 ชะปะกางคู้ ต้นชะปะเป็นต้นไม้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช และมีอยู่ในป่าชุมชนบ้านวังไทร ต้นชะปะต้นนี้ที่มีลำต้นสูงใหญ่และแตกออกเป็นปางคู้กันสองกิ่งเติบโตสูงใหญ่อย่างสมดุล

จุดที่ 3 ดงลูกชก บริเวณนี้มีต้นลูกชกขึ้นอยู่เป็นจำนวนมากให้ผลผลิตตลอดปี ซึ่งชาวบ้านได้นำผลของลูกชกมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนไว้ต้อนรับนักท่องเที่ยว

จุดที่ 4 ดงพญาเย็น เป็นต้นไม้ที่เกาะอยู่ทั่วไปตามหน้าผาและไหล่เขา เป็นตัวชี้วัดความอุดมสมบูรณ์ของบริเวณนี้ ประกอบกับบริเวณดังกล่าวเป็นลานกว้างเหมาะสำหรับการหยุดพักผ่อนคลายความเหนื่อยและดื่มด่ำกับ วิว ทิวทัศน์ เพราะมีลำธารไหลผ่านและลมพัดเย็นสบาย

จุดที่ 5 ถ้ำบาดาล เป็นถ้ำที่มีลำธารไหลผ่านอยู่ตลอดปี ภายในถ้ำมีหินงอกหินย้อยสวยงาม ผงังถ้ำสะท้อนแสงยามต้องแสงไฟ มีสัตว์ที่น้ำสนใจอาศัยอยู่ได้แก่ ค้างคาวถ้ำ และจิ้งหรีดถ้ำหนวดยาว

จุดที่ 6 พักเหนื่อย เป็นลานหินกว้างใหญ่ติดหน้าผาสำหรับนั่งพักรับประทานอาหารเที่ยงแบบภูมิปัญญาชาวบ้าน มีกิจกรรมหุงข้าวห่อใบเร็ดในกระบอกไม้ไผ่ (ข้าวหลามใบเร็ด) แบบวิถีป่า บริเวณนี้มีลำธารไหลผ่าน ลมพัดเย็นสบาย เหมาะสำหรับการนั่งพัก หรือกางเต็นท์พักค้างคืน

จุดที่ 7 ต้นลำแพนใหญ่ ชุมชนยกให้ต้นไม้ใหญ่ต้นนี้เป็นต้นไม้ใหญ่ที่สุดประจำป่าชุมชน มีขนาดประมาณ 15 คนโอบ

จุดที่ 8 เตยป่า เป็นบริเวณที่มีต้นเตยป่าขึ้นหนาแน่น เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ

จุดที่ 9 ถ้ำน้ำลอด จุดนี้ถือได้ว่าเป็นจุดผจญภัยของเส้นทางเดินป่า เนื่องจากต้องเดินลอดถ้ำที่มีน้ำไหลผ่านตลอดปีเพื่อทะลุภูเขาไปสู่ทางออกของเส้นทางเดินป่าเส้นทางนี้ ผงังถ้ำมีแสงระยิบระยับเมื่อต้องกับแสงไฟ

2. กำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร

ผลจากการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยใช้การพิจารณานักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย ที่มีพฤติกรรมชื่นชอบการท่องเที่ยวที่ได้สัมผัสธรรมชาติ ต้องการความแปลกใหม่ ชอบการผจญภัย ในการประชุมกลุ่มย่อยจึงลงความเห็นว่าการเป็นรูปแบบการท่องเที่ยววิถีป่า และกำหนดกิจกรรมแบบ 1 วัน เนื่องจากในการลงพื้นที่สำรวจ 9 จุดเรียนรู้ ระยะทาง 7 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินและเรียนรู้ข้อมูลต่าง ๆ ไปกับนักสื่อความหมายชุมชน รวมทั้งทำกิจกรรมและรับประทานอาหารเที่ยง ใช้เวลาโดยประมาณ 6-7 ชั่วโมง ซึ่งเหมาะสมในการจัดแบบ 1 วัน และเหมาะกับนักท่องเที่ยวที่มีร่างกายที่แข็งแรง โดยกำหนดตารางเวลา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

08.00 น. จุดนัดพบ ณ ลานหน้าผาบ้านวังไทร

08.30 น. เดินป่าชุมชนพิชิตเส้นทาง 7 กิโลเมตร ชมทรัพยากรป่าที่อุดมสมบูรณ์ ชมถ้ำค้างคาว หินงอกหินย้อย มหัศจรรย์กับแอ่งน้ำในถ้ำค้างคาวที่สามารถไหลลอดไปยังสำนักสงฆ์ถ้ำพระหอชมต้นไม้มหาศาลใหญ่ หน้าผาผิง

11.30 น. พักรับประทานอาหารเที่ยงแบบภูมิปัญญาชาวบ้าน “ข้าวหลามใบเร็ด”

13.00 น. ชมต้นลำแพนขนาดใหญ่ ไฮไลท์ของป่าชุมชนบ้านวังไทรขนาด 15 คนโอบ

14.00 น. ผจญภัยกับถ้ำน้ำลอดอันมหัศจรรย์

15.00 น. คลายร้อนที่ฝายชะลอน้ำ

16.00 น. เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

3. การผลิตสื่อสำหรับเผยแพร่กิจกรรมด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ

สรุปข้อมูลในกิจกรรมประชุมกลุ่มย่อยของผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน ซึ่งประกอบไปด้วยนักวิชาการ 5 คน และตัวแทนชุมชน 5 คนนั้น มีความคิดเห็นด้านการผลิตสื่อสำหรับเผยแพร่กิจกรรมด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศว่าสื่อที่ผลิตนั้นต้องเหมาะสมและนำไปใช้งานได้จริง ชุมชนได้ประโยชน์จริง ใช้ง่าย เข้าถึงง่าย และมีค่าใช้จ่ายน้อย จึงสรุปได้ว่าผลการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนบ้านวังไทรให้พัฒนาสื่อประเภทป้ายสื่อความหมาย ประกอบไปด้วยแผนผังเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติป่า

ชุมชนบ้านวังไทรมีรายละเอียดของพิกัดจุดเรียนรู้พร้อมทั้งระยะทาง และป้ายบอกจุดเรียนรู้ทั้ง 9 จุด จัดพิมพ์ลงวัสดุที่มีความคงทนเพื่อให้ชุมชนนำไปติดตั้งในพื้นที่ตามพิกัดที่ระบุบนเส้นทางท่องเที่ยว จากการประชุมยังเสนอว่าให้ใช้ผลการกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนบ้านวังไทรมาพัฒนาเป็น โบรชัวร์คู่มือนักท่องเที่ยวชนิดพกพาจัดพิมพ์ลงบนกระดาษ และสร้างเฟสบุ๊คแฟนเพจวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร ที่ไม่มีค่าใช้จ่าย สามารถใช้งานและเข้าถึงได้ง่าย เป็นช่องทางการเผยแพร่สื่อที่พัฒนาได้ในรูปแบบดิจิทัล ดังแสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ป้ายสื่อความหมายประกอบไปด้วยแผนผังเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติป่าชุมชนบ้านวังไทร และป้ายบอกจุดเรียนรู้ทั้ง 9 จุด รายละเอียดใน Figure 1

Figure 1 The Description Labels of a Community Forest Lifestyle Tourist Route

Figure 1 ป้ายสื่อความหมายประกอบไปด้วยแผนผังเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติป่าชุมชนบ้านวังไทรบอกรายละเอียดระยะทาง 7 กิโลเมตร และป้ายบอกจุดเรียนรู้ทั้ง 9 จุด ระบุพิกัดพร้อมระยะทาง ได้แก่ โปะไผ่ แชะปางคู่ ดงลูกชก ดงพญาเย็น ถ้ำบาดาล จุดพักเหนื่อย (กินข้าวหลามใบเร็ด) ต้นลำแพนใหญ่ เตยป่า และ ถ้ำน้ำลอด

3.2 โบรชัวร์คู่มือนักท่องเที่ยวชนิดพกพา รายละเอียดตาม Figure 2

Figure 2 The One Day Trip Tourist Guide Brochure

Figure 2 โบรชัวร์คู่มือนักท่องเที่ยวชนิดพกพา แสดงรายละเอียดของกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนคนต้นน้ำบ้านวังไทรแบบ 1 วัน มีตารางเวลาตั้งแต่ 08.00 น. – 16.00 น. โดยบอกรายละเอียดของชุมชนบ้านวังไทร พร้อมเบอร์โทรติดต่อ และอีกหน้าเป็นแผนผังเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติป่าชุมชนบ้านวังไทร (ถ้ำพระหอ)

3.3 เฟสบุ๊คแฟนเพจวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวควนตันน้ำบ้านวังไทร รายละเอียดดัง Figure 3

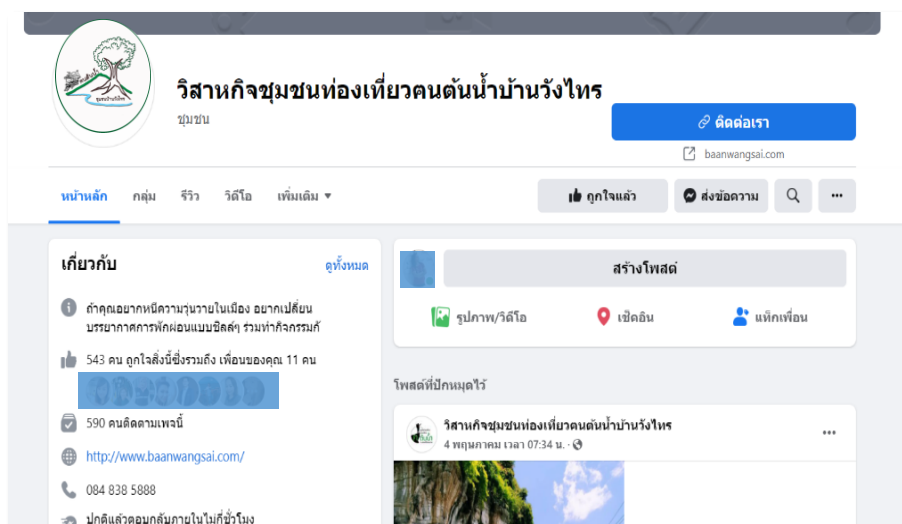

Figure 3 Facebook Fanpage of Kon Ton Narm Ban Wang Sai Tourism Community Enterprise Group

Figure 3 เฟสบุ๊คแฟนเพจให้บริการข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับกิจกรรมของชุมชน เผยแพร่ข้อมูลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสินค้าของชุมชนตามฤดูกาล กิจกรรมที่ร่วมทำกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่นการสร้างฝาย เป็นต้น

4. ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวควนตันน้ำบ้านวังไทร

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นที่ได้โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน สามารถสรุปได้เป็น 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

ด้านความเหมาะสมของจุดเรียนรู้บนเส้นทางท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนบ้านวังไทรทั้ง 9 จุด ได้แก่ โป๊ะไผ่ แชะปางคู้ ดงลูกชก ดงพญาเย็น ถ้ำบาดาล จุดพักเหนื่อย ต้นลำแพนใหญ่ เตยป่า และถ้ำน้ำลอด ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า บนเส้นทางเดินป่าทุกจุดคว่าควรมีการเสริมกิจกรรมสอดแทรกและการให้ความรู้เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมกับนักท่องเที่ยว อาทิ ภูมิปัญญาการดูทิศในป่า การดูเวลาโดยใช้แสงอาทิตย์ การดำรงชีพในป่า พืชที่กินได้ในป่า พืชที่เป็นยา พร้อมสรรพคุณต่าง ๆ สำหรับจุดเรียนรู้จุดที่ 3 ดงลูกชก ผู้นำเที่ยวควรเตรียมเมนูลูกชกสำเร็จรูป ให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวได้รับประทานเพื่อรับรู้ถึงรสชาติ และเป็นการสร้างเสน่ห์ของกิจกรรม สำหรับจุดที่ 9 ถ้ำน้ำลอดนั้นผู้เชี่ยวชาญแนะนำว่าควรตรวจสอบสภาพอากาศทุกครั้งก่อนออกเดินทางเพื่อความปลอดภัยในการเข้าชมถ้ำ

ด้านความเหมาะสมของกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบ 1 วัน เริ่มตั้งแต่ 08.00 น. ถึง 16.00 น. โดยมีรายละเอียดกิจกรรมตามลำดับได้แก่ พร้อมกันที่จุดนัดพบ ณ ลานหน้าผาบ้านวังไทร เดินป่าชุมชน พิชิตเส้นทาง 7 กิโลเมตร พักรับประทานอาหารเที่ยง ชมต้นลำแพนใหญ่ ผจญภัยถ้ำน้ำลอด คลายร้อนที่ฝายชะลอน้ำ และเดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่ากิจกรรมพักรับประทานอาหารเที่ยงแบบภูมิปัญญาชาวบ้าน “ข้าวห่อใบเร็ดในกระบอกไม้ไผ่ (ข้าวหลามใบเร็ด)” ชุมชนควรพัฒนาข้าวห่อใบเร็ดเป็นสีและรสชาติต่าง ๆ เพื่อเพิ่มคุณค่าของกิจกรรม เช่น ข้าวห่อใบเร็ดผสมธัญพืช เป็นต้น ทั้งนี้ในกิจกรรม “ผจญภัยกับถ้ำน้ำลอดอันหลอโหด” ควรตัดหรือเปลี่ยนคำว่า “หลอโหด” อาจใช้คำว่า “โลกบาดาล” แทน

ด้านความเหมาะสมการใช้สื่อสำหรับเผยแพร่กิจกรรม ได้แก่ ป้ายสื่อความหมายประกอบไปด้วยแผนผังเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติป่าชุมชนบ้านวังไทร และป้ายบอกจุดเรียนรู้ ซึ่งชุมชนได้นำไปติดตั้งในพื้นที่ โบรชัวร์คู่มือนักท่องเที่ยวชนิดพกพา และเฟสบุ๊กแฟนเพจวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทรผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ามีความเหมาะสมมาก โดยมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า โบรชัวร์คู่มือนักท่องเที่ยวควรใช้สองภาษา คือภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ควรระบุจำนวนนักท่องเที่ยวต่อ 1 กิจกรรม และระบุช่วงเวลาที่เหมาะสมในการท่องเที่ยว สำหรับเฟสบุ๊กแฟนเพจ ควรมีกิจกรรมและการลงเนื้อหาใหม่อย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะผู้ดูแล (Admin) ต้องคอยตอบข้อซักถามเป็นประจำ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ติดตามและยังคงระลึกถึงชุมชนวังไทรอยู่เสมอ

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในด้านอื่นนั้นได้กล่าวถึงคือการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษสำหรับนักสื่อความหมายชุมชนด้านภาษาอังกฤษเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ในอนาคต ทั้งนี้ยังเสนอว่าชุมชนต้องจัดเตรียมด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะการให้ความช่วยเหลือกรณีฉุกเฉิน เช่น สัตว์มีพิษกัดต่อย หรือเกิดอุบัติเหตุต่าง ๆ ภายในป่า โดยสามารถสื่อสารกับหน่วยช่วยเหลือภายนอกได้ทันทั่วทั้ง

สรุปและการอภิปรายผล

การวิจัยนี้มีผลการศึกษาที่น่าสนใจจึงนำมาอภิปรายดังนี้

1. การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร ได้กำหนดเส้นทางเดินเท้าในป่าชุมชนเป็นระยะทาง 7 กิโลเมตร กำหนดจุดเรียนรู้ไว้ 9 จุด ได้แก่ โปะไผ่ แชะปางคู้ ดงลูกชก ดงพญาเย็น ถ้ำบาดาล พักเหนื่อย ต้นลำแพนใหญ่ เตยป่า และถ้ำน้ำลอด โดยพิจารณาจุดเด่นของพื้นที่บนเส้นทางเดินเท้าและเป็นจุดเรียนรู้ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการมีส่วนร่วมทำกิจกรรม สอดคล้องกับการศึกษาของ Naksenee (2012) ในการศึกษาเพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยอารยธรรมทวารวดี - ขอม ในจังหวัดราชบุรี ประเทศไทย โดยสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมทวารวดี-ขอม ในจังหวัดราชบุรีที่ปรากฏร่องรอยอารยธรรมทวารวดี-ขอม จำนวน 9 แหล่งที่มีความเหมาะสมต่อการจัดการให้เป็นแหล่งเรียนรู้และสะดวกต่อการเดินทางเข้าถึงได้ด้วยรถโดยสารหรือรถจักรยาน และยังสอดคล้องกับ Maneeroj (2017) ที่ได้เสนอการจัดทำโปรแกรมเส้นทาง และกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชนว่าต้องนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นของตนเอง เน้นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวได้

2. การกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร มีการกำหนดกิจกรรมร่วมกับชุมชนเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบ 1 วัน พิจารณาเกี่ยวกับกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย ว่าต้องเป็นนักท่องเที่ยวที่สนใจกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนที่ต้องการความแปลกใหม่ชอบการผจญภัย และชอบท่องเที่ยวธรรมชาติ สอดคล้องกับการศึกษาของ Buamali and Srinaruewan (2019) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านป่าสักงาม ตำบลลงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ออกเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3 รูปแบบ 3 โปรแกรมท่องเที่ยว แต่มีรูปแบบที่เกี่ยวกับรูปแบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นโปรแกรมการท่องเที่ยว แบบเที่ยว 1 วัน ด้วย

3. การผลิตสื่อสำหรับเผยแพร่กิจกรรมด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร ประกอบไปด้วยแผนผังเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติป่าชุมชนบ้านวังไทรมีรายละเอียดของพิกัดจุดเรียนรู้พร้อมทั้งระยะทาง และป้ายบอกจุดเรียนรู้ทั้ง 9 จุด พัฒนาโบรชัวร์คู่มือนักท่องเที่ยวชนิดพกพา และสร้างเฟสบุ๊กแฟนเพจวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทร ที่ไม่มี

ค่าใช้จ่าย สามารถใช้งานและเข้าถึงได้ง่าย ทั้งนี้สื่อที่พัฒนาเป็นทั้งแบบของสื่อสิ่งพิมพ์แบบเก่า และสื่อแบบใหม่ที่เป็นแบบอิเล็กทรอนิกส์ สอดคล้องกับ Wattananarong (2006) ที่อธิบายว่า สื่อประสมเป็นการใช้ของหลายสิ่งรวมกันทั้งวัสดุ (Software) อุปกรณ์ (Hardware) ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิกสำหรับสร้าง การตกแต่ง และแก้ไขภาพ ในทุกวันนี้การสื่อสารออนไลน์เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน สื่อสังคมออนไลน์สามารถโต้ตอบกันได้โดย Wijiitboonyarak (2011) อธิบายว่าช่วงแรกของการใช้สื่อสังคมออนไลน์มักใช้ในลักษณะของงานอดิเรก สื่อสารกันระหว่างตนเองกับคนรู้จักใกล้ชิด จากนั้นได้มีการขยายการประยุกต์ใช้สู่ภาคธุรกิจ ซึ่งได้รับการตอบรับจากผู้คนอย่างกว้างขวาง ทั้งในการศึกษาของ Daolomchan, Prapinpongsakorn and Techataweewan (2021) อธิบายด้านพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักท่องเที่ยวไทยเจนเรชันวาย พบว่า มีการปฏิบัติ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดสารสนเทศที่ต้องการ 2) การค้นหาและเข้าถึงสารสนเทศ 3) การตรวจสอบและการประเมินสารสนเทศ 4) การรวบรวมและการนำสารสนเทศไปใช้ และ 5) การประเมินผลลัพธ์

4. การศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวคนต้นน้ำบ้านวังไทรในงานวิจัยนี้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยสรุปการศึกษาได้ว่า ด้านความเหมาะสมของจุดเรียนรู้บนเส้นทางท่องเที่ยววิถีป่าชุมชนบ้านวังไทรทั้ง 9 จุด และ ด้านความเหมาะสมของกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบ 1 วัน ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ามีเหมาะสมมากที่สุด สำหรับด้านความเหมาะสมการใช้สื่อสำหรับเผยแพร่กิจกรรม ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ามีเหมาะสมมาก และด้านอื่น ๆ นั้นคือการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษสำหรับนักสื่อความหมายชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ในอนาคต อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาการศึกษาของ Promphon and Wattanapinyo (2018) ในมุมมองผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นนักท่องเที่ยวพบว่า มีความคิดเห็นด้านความพึงพอใจมากที่สุดในการได้รับความรู้และความบันเทิง รองลงมาคือการให้บริการของเจ้าหน้าที่ และพึงพอใจน้อยที่สุดคือการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว แต่ในมุมมองของชาวบ้านส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อยกนักท่องเที่ยวและการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่มีความหลากหลายสวยงาม และการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวจะทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวมากขึ้น สร้างความเจริญและรายได้แก่ชุมชน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

จากวัตถุประสงค์ที่ 1 ชุมชนควรมีเส้นทางเดินป่าเส้นทางใหม่ ๆ ในระยะต่าง ๆ เพื่อเป็นทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวที่มีเวลาจำกัด และทางด้านชุมชนควรกำหนดกฎเกณฑ์ ข้อปฏิบัติในการเดินป่าที่ชัดเจนเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ทำความเข้าใจและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

จากวัตถุประสงค์ที่ 2 ชุมชนควรเตรียมความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวทั้งด้านนักสื่อความหมายชุมชนหรือผู้นำเที่ยวที่มีความรู้ดีเป็นอย่างไรดี ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว กิจกรรมการเรียนรู้และระบุดูแลนักท่องเที่ยวชุมชนที่เหมาะสม ตลอดจนปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมให้มีความหลากหลาย เป็นต้น

จากวัตถุประสงค์ที่ 3 ชุมชนควรพัฒนาออกแบบสื่อสำหรับเผยแพร่ให้ทันสมัย เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย เช่น คู่มือท่องเที่ยวรูปแบบออนไลน์ เพิ่มการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวทางแพลตฟอร์มใหม่ ๆ เช่น Tiktok, Facebook, Line เป็นต้น

จากวัตถุประสงค์ที่ 4 ชุมชนควรดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับพื้นที่ก่อน แล้วจึงขยายผลให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักในวงกว้าง โดยอาจประสานงานภาคีรัฐและเอกชน เพื่อรับการสนับสนุน

งบประมาณ หรือส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรจะบูรณาการการดำเนินงานของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวกับหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนวางแผนเพื่อพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวใกล้เคียง

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ต่อยอดจากโครงการยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชนแบบมีส่วนร่วมสู่แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นต้นแบบจังหวัดนครศรีธรรมราช “การท่องเที่ยวเชิงเกษตรธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านวังไทร” ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ปีงบประมาณ 2562 และผ่านคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ เอกสารรับรองเลขที่ WUEC-22-270-01

เอกสารอ้างอิง

- Buakaw, S., Petchit, J., & Thammachot, N. (2018). *Participation in the Community Development among People in Barn WanSai Tambon ThamYai Amphoe Thungsong Nakhon Si Thammarat*. Unpublished Research Report. Songkhla : Rajamangala University of Technology Srivijaya.
- Buamali, S., & Srinaruewan, P. (2019). *Developing a Model of Baan Pasakngam Community-based Tourism Management, Luang Nuea, Sub-district, Doi Daket District*. Paper Presented at The 3rd International MultiConference of Management Science 2019 (IMMS 2019), Bansomdej Chaopaya Rajabhat University.
- Daolomchan, P., Prapinongsakorn, S., & Techataweewan, W. (2021). Information-seeking Behaviors of Thai Generation Y Travelers. *Journal of Information Science*, 39(1), 38-58.
- Designated Areas for Sustainable Tourism Administration. (2015). *Community-Based Tourism*. Bangkok: Co Coon & Co. Ltd.
- Lertpongmanee, K. (2022). Community-based Tourism Management for Sustainable Tourism Development. *Journal of Pacific Institute of Management science Humanities and Social Sciences*, 8(1), 19-33.
- Maneeroj, N. (2017). Community Based Tourism Management. *Journal of International and Thai Tourism*, 13(2), 25-46.
- Ministry of Tourism & Sports. (2007). *CBT Network handbook*. Bangkok: Srimungkarnpim.
- Naksanee, T. (2012). A Project to Develop Tourism Routes: A Case Study of Dvaravati Civilization-Khmer Sites in Ratchaburi Province, Thailand. *Journal of International and Thai Tourism*, 8(2), 1-17.
- Paladsuwattanabuddhikun. P. (2021). The Development of the Ecotourism Routs in Neanmaprang District Phitsanulok Province. *Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology*, 6(8), 87-99.

- Promphon, W., & Wattanapinyo, A. (2018). Community Preparedness and Spatial Development for Eco-tourism in Pha Luang Waterfall Forest Park, Ubon Ratchathani Province. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 11(2), 2623-2639.
- Sasong, C., Sasong, S., & Binprathan, A. (2020). The Development of Eco-tourism Routes Through the Participation of Baan Pa-Miang Community Stakeholders, Chae Son Sub-district, Muang Pan District, Lampang Province. *School of Administrative Studies Academic Journal*, 3(1), 75-86.
- Suansri, P., & Yeejorhor, S. (2003). *Community-based Tourism Management Guide*. Bangkok: Tourism for Life and Nature.
- Wattananarong, K. (2006). Professional Education Technology. Bangkok: Sinthawee.
- Wijitboonyarak, P. (2011). Social Media: Future Media. *Executive Journal*, 31(4), 99-103.
- World Tourism Organization. (2016). *Tourism, a Factor of Sustainable Development*. Retrieved from <http://ethics.unwto.org/en/content/global-codeethics-tourism-article-3>.

อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ทักษะทางจิตวิทยา และการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยา ที่มีต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของพนักงาน

The Influence of Transformational Leadership, Psychological Capital and Psychological Empowerment on Employees' Innovative Work Behavior

รวินน์นิภา สว่างโลก^{1*} และ จุฑามาศ ทวีไพบูลย์วงศ์²

Rawinnipha Sawanglok^{1*} and Jutamard Thaweepaiboonwong²

วันที่รับบทความ : 08/10/2565

วันแก้ไขบทความ : 12/11/2565

วันที่ตอบรับบทความ : 29/12/2565

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บังคับบัญชา ทักษะทางจิตวิทยา และการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยา ที่มีต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของพนักงาน ซึ่งพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมมีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร เนื่องจากการริเริ่มทำสิ่งใหม่และนำมาใช้ประโยชน์กับองค์กร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่พนักงานทุกระดับในบริษัทแห่งหนึ่งในอุตสาหกรรมปิโตรเคมี นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง มีจำนวน 611 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 342 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างตามสะดวก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแปรปรวน ค่าความถี่ ค่าความสัมพันธ์ สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ผลการศึกษาพบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่า CMIN/DF=1.985, GFI=0.935, AGFI=0.907, CFI=0.980, RMSEA=0.054, RMR=0.012, NFI=0.960 โดยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยามีอิทธิพลในทางบวกต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม และทักษะทางจิตวิทยามีอิทธิพลในทางบวกต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยา โดยตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของพนักงานได้ร้อยละ 60.8

คำสำคัญ: ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ทักษะทางจิตวิทยา การเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยา พฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม

¹ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาอุตสาหกรรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา

Graduate Student, Master of Business Administration Program in Industrial Administration and Development, Faculty of Management Sciences, Kasetsart University Sriracha Campus

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา

Assistant Professor Dr., Faculty of Management Sciences, Kasetsart University Sriracha Campus

* Corresponding Author: E-mail: rawinnipha.saw@ku.th

Abstract

The objective of this quantitative research was to study the influence of transformational leadership, psychological capital, and psychological empowerment on employees' innovative work behaviors, which are crucial to the success of the organization because they are an initiative to do something new and bring benefits to the organization. The population of this study was employees at all levels of a company in the petrochemical industry. Map Ta Phut Industrial Estate, Rayong Province, with a total of 611 people. A questionnaire was used to collect data from 342 employees by convenience sampling. The statistics used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, skewness, kurtosis, correlation coefficient, and structural equation modeling (SEM). The proposed model was consistent with the empirical data, with model-fit indices of CMIN/DF = 1.985, GFI = 0.935, AGFI = 0.907, CFI = 0.980, RMSEA = 0.054, RMR = 0.012, and NFI = 0.960. The relationship could be explained by the fact that transformational leadership and psychological empowerment have a positive influence on innovative work behavior. Meanwhile, psychological capital has a positive influence on psychological empowerment. The variables in the model can explain the variance of an employee's innovative work behavior by 60.8 percent.

Keywords: Transformational Leadership, Psychological Capital, Psychological Empowerment, Innovative Work Behavior

บทนำ

พฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม (Innovative Work Behavior) เป็นพฤติกรรมของบุคคลในการริเริ่มทำสิ่งใหม่และนำไปปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร พฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของพนักงานจึงมีความสำคัญมากต่อการเติบโตขององค์กร เนื่องจากนวัตกรรมช่วยให้องค์กรมีความสามารถในการแข่งขันและเพิ่มความได้เปรียบในการแข่งขันในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ด้วยพนักงานเป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญที่จะทำให้เกิดนวัตกรรม จากการคิดสิ่งใหม่ๆ และทำสิ่งนั้นให้เกิดขึ้นจริง ซึ่งจะช่วยปรับปรุงพัฒนา ป้องกันหรือแก้ไขปัญหา อีกทั้งยังช่วยเพิ่มความสามารถในการประกอบธุรกิจขององค์กร เพราะฉะนั้นองค์กรจำเป็นต้องส่งเสริมให้พนักงานมีพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม

ภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่สำคัญในองค์กร ด้วยบุคคลที่มีคุณลักษณะความเป็นผู้นำและมีพฤติกรรมความเป็นผู้นำจะสามารถควบคุมพฤติกรรมของกลุ่มและได้รับการยอมรับจากสมาชิก ดังนั้นหากผู้บริหารในองค์กรใช้อำนาจตามตำแหน่งงานร่วมกับการมีภาวะผู้นำที่เหมาะสม จะสามารถจูงใจให้พนักงานปฏิบัติตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ผ่านกระบวนการบริหารจัดการขององค์กร ทำให้งานขององค์กรสามารถดำเนินไปได้และประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี (Sriboonwong et al., 2021)

ทุนทางจิตวิทยา (Psychological Capital) เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม โดยพบว่าทุนทางจิตวิทยาเป็นศักยภาพเฉพาะตัวบุคคล ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมมากกว่าบรรยากาศการทำงานเชิงนวัตกรรมในองค์กร (Hsu & Chen,

2015) พนักงานที่มีทุนทางจิตวิทยา กล่าวคือ ความหวัง การมองโลกในแง่ดี การรับรู้ความสามารถของตน และการฟื้นคืนที่สูง มีแนวโน้มที่จะฝ่าวิกฤตของบริบทสิ่งแวดล้อมโลกที่มีพลวัต ซึ่งองค์การส่วนใหญ่ต้องเผชิญ ได้ดีกว่าพนักงานที่มีทุนทางจิตวิทยาที่ต่ำกว่า ทุนทางจิตวิทยาดังกล่าวสามารถช่วยในการพัฒนาความสามารถและยกระดับการปรับปรุงประสิทธิภาพของพนักงาน (Luthans et al., 2007)

ไม่เพียงแต่ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและทุนทางจิตวิทยาเท่านั้นที่จะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมได้ การเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยา (Psychological Empowerment) ก็มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของพนักงานด้วยเช่นกัน (Arslan, 2022) เนื่องจากการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยาเป็นการกระตุ้นให้พนักงานรู้สึกคุณค่าและความสามารถในการตนเองมีเป็นสิ่งที่ประโยชน์กับองค์การเพิ่มแรงจูงใจภายในและสามารถเชื่อมเป้าหมายของตนเองให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับองค์การได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยมุ่งศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ทุนทางจิตวิทยา และการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยาที่มีต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของพนักงานบริษัทแห่งหนึ่งในอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ซึ่งอุตสาหกรรมปิโตรเคมีไทยมีขนาดใหญ่เป็น อันดับ 1 ของอาเซียนและอันดับ 16 ของโลก และเป็นอุตสาหกรรมที่มีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ตามความต้องการผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมีที่เพิ่มขึ้นทั้งในและต่างประเทศ เป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เพราะเป็นอุตสาหกรรมต้นน้ำที่ก่อให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่น ๆ จำนวนมาก (Aphinya, 2020) โดยผู้วิจัยมุ่งหวังใช้เป็นแนวทางสำหรับองค์การในการส่งเสริมพฤติกรรมของผู้นำและทุนทางจิตวิทยาแก่พนักงานให้เกิดพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมส่งผลให้พนักงานสามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์กับองค์การต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บังคับบัญชา ทุนทางจิตวิทยาและการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยา ที่มีต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของพนักงาน ในบริษัทแห่งหนึ่งในอุตสาหกรรมปิโตรเคมี นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง

ทบทวนวรรณกรรม

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นคุณลักษณะของผู้นำที่เป็นแรงบันดาลใจและสามารถกระตุ้นให้ผู้ตามกระทำในสิ่งที่เกินกว่าความคาดหวังที่ตั้งใจไว้ตั้งแต่แรก และอาจสูงเกินกว่าที่ผู้นำคิดว่าจะเป็นไปได้ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นภาวะของผู้นำที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด Bass and Avolio (1994) แสดงองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4 ประการ ดังนี้ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Idealized Influence Leadership) หมายถึง การที่ผู้นำประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ก่อให้เกิดความเคารพ ความชื่นชม และผู้ตามจะพยายามเลียนแบบผู้นำ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration Motivation) หมายถึง การที่ผู้นำกำหนดวิสัยทัศน์ เพิ่มความมุ่งมั่นในแง่ดีต่อวิสัยทัศน์นั้น และสร้างแรงบันดาลใจให้กระตือรือร้นในการเผชิญกับความท้าทายเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ 3) การกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation) หมายถึง การที่ผู้นำกระตุ้นให้ผู้ตามตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในองค์การ ส่งเสริมนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์โดยการกำหนดกรอบปัญหาใหม่และเข้าหาสถานการณ์เก่าด้วยวิธีใหม่ และ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจก

บุคคล (Individualized Consideration) คือการสะท้อนบทบาทของผู้นำการเปลี่ยนแปลงในฐานะผู้สอนงานหรือพี่เลี้ยงที่ตระหนักถึงความต้องการของผู้ตามและพัฒนาศักยภาพของตน

ทุนทางจิตวิทยา (Psychological Capital)

ทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกเป็นความสามารถของบุคคลในการรับมือกับสิ่งต่าง ๆ โดยทำความเข้าใจและรับมือกับสิ่งต่าง ๆ ด้วยคุณลักษณะในทางบวก ซึ่ง Luthans, Youssef and Avolio (2007) ได้แบ่งองค์ประกอบของทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกไว้ 4 องค์ประกอบคือ 1) การมองโลกในแง่ดี (Optimism) คือการคิดในเชิงบวกถึงการประสบความสำเร็จในปัจจุบันและอนาคต 2) การฟื้นคืน (Resiliency) เป็นคุณลักษณะหรือความสามารถของบุคคลในการรับมือกับปัญหาและความทุกข์ยาก และสามารถก้าวไปข้างหน้าเพื่อบรรลุความสำเร็จ 3) ความหวัง (Hope) เป็นคุณลักษณะของบุคคลที่มีความมุ่งมั่นอดสาหัสในการแสวงหาเป้าหมาย และเมื่อจำเป็นสามารถเปลี่ยนเส้นทางไปสู่ความสำเร็จ และ 4) การรับรู้ความสามารถของตน (Self-Efficacy) คือการที่บุคคลมีความมั่นใจในความสามารถของตนเอง และใช้ความพยายามเพื่อประสบความสำเร็จในงานที่ทำ

การเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยา (Psychological Empowerment)

การเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยาเป็นแรงจูงใจภายในที่เกี่ยวข้องกับงาน และมีอิทธิพลต่อการทำงานของบุคคลในเชิงรุกมากกว่าเชิงรับ โดย Spreitzer (1995) ได้เสนอองค์ประกอบของการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยาออกเป็น 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การรับรู้ความหมาย (Meaning) คือ การที่รับรู้คุณค่าในวัตถุประสงค์ของงาน ข้อกำหนดของงาน ความเชื่อ คุณค่า และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับงาน 2) การรับรู้ความสามารถในงาน (Competence) คือความเชื่อมั่นในตนเองว่ามีความสามารถและทักษะในการทำสิ่งต่าง ๆ 3) การรับรู้การตัดสินใจด้วยตนเอง (Self-Determination) คือ การมีอิสระในการคิดตัดสินใจของปัจเจกบุคคลในการริเริ่มสร้างสรรค์วิธีใหม่ๆ และ 4) การรับรู้ผลกระทบต่อองค์กร (Impact) คือ การรับรู้ว่าการปฏิบัติงานของตนส่งผลต่อกลยุทธ์ องค์กร การบริหารงานองค์กร และการปฏิบัติงานต่าง ๆ ในองค์กร

พฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม (Innovative Work Behavior)

พฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่มีจุดประสงค์ในการริเริ่มและตั้งใจนำเสนอแนวคิด กระบวนการ ผลิตภัณฑ์ หรือขั้นตอนใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการทำงานต่อกลุ่มหรือองค์กร De Jong and Den Hartog (2010) ได้นำเสนอพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมที่มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสำรวจค้นหาความคิด (Idea Exploration) คือการมองหาวิธีปรับปรุงผลิตภัณฑ์ บริการ หรือกระบวนการในปัจจุบัน ให้เป็นในรูปแบบใหม่ 2) การสร้างความคิด (Idea Generation) คือการคิดเพื่อปรับปรุงผลิตภัณฑ์ บริการหรือกระบวนการ รวมไปถึงแก้ปัญหาและปรับปรุงประสิทธิภาพเพื่อเข้าสู่ตลาดใหม่ 3) การทำให้ความคิดได้รับการยอมรับ (Idea Championing) คือการหาการสนับสนุนและการสร้างแนวร่วมเกี่ยวกับการแสดงความกระตือรือร้นและความเชื่อมั่นในความสำเร็จของนวัตกรรม การยืนหยัด และการมีส่วนร่วมของคนที่เหมาะสม และ 4) การนำความคิดไปประยุกต์ใช้ (Idea Implementation) คือการทำให้ความคิดเกิดขึ้นจริงและมุ่งมั่นให้นวัตกรรมเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานนั้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ทุนทางจิตวิทยา การเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยา และพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม พบความสัมพันธ์ของตัวแปรดังกล่าวดังนี้

ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม

งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม ได้แก่ งานวิจัยของ Setiawan et al. (2020); Afsar et al. (2014) และ Santoso et al. (2019) ซึ่งได้ศึกษาในบริบทต่าง ๆ ได้แก่ งานวิจัยของ Setiawan et al. (2020) ได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างพนักงานที่ทำงานในธุรกิจแบรนด์แฟชั่นท้องถิ่นในประเทศอินโดนีเซีย ผลวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ Afsar et al. (2014) ซึ่งทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างพนักงานและหัวหน้างานในบริษัทที่มีนวัตกรรมมากที่สุด 5 แห่งของประเทศจีน พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเป็นเช่นเดียวกับงานวิจัยของ Santoso et al. (2019) ที่ได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างพนักงานระดับบริหารในบริษัทโทรคมนาคมชั้นนำ 3 แห่งในประเทศอินโดนีเซีย พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 (H1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บังคับบัญชามีอิทธิพลในทางบวกต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของพนักงาน

ความสัมพันธ์ของทุนทางจิตวิทยาและพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของพนักงาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทุนทางจิตวิทยาและพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของพนักงาน ได้แก่ งานวิจัยของ Chen et al. (2021) ได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างพนักงานประจำ ในประเทศจีน (เมืองเซี่ยงไฮ้ ปักกิ่ง กวางโจว หู่อัน เป็นต้น) ผลการวิจัยพบว่า ทุนทางจิตวิทยามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ งานวิจัยของ Purwanto et al. (2021) ศึกษาผลของทุนทางจิตวิทยา ภาวะผู้นำที่แท้จริง และพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของพนักงานในอุตสาหกรรมการผลิตแห่งหนึ่งในอินโดนีเซีย พบว่าทุนทางจิตวิทยามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และงานวิจัยของ Hsu and Chen (2015) ได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างพนักงานองค์กร 16 แห่งในไต้หวัน พบว่า ทุนทางจิตวิทยามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 2 (H2) ทุนทางจิตวิทยามีอิทธิพลในทางบวกต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของพนักงาน

ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยาของพนักงาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยาของพนักงาน ได้แก่ งานวิจัยของ Meehanpong et al. (2016) ซึ่งได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างพยาบาลวิชาชีพระดับปฏิบัติการที่ทำงานในหอผู้ป่วยโรงพยาบาลทั่วไป กระทรวงสาธารณสุข ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ งานวิจัยของ Tsang, Du and Teng (2022) ได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างครูประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในสาธารณรัฐประชาชนจีน ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยาทำนายภาวะหมดไฟของครูในทางลบ และความสัมพันธ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับภาวะการหมดไฟของครูมีการเสริมพลังทางจิตวิทยาเป็นตัวแปรส่งผ่าน งานวิจัยของ Sagnak et al. (2015) ได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในเมืองเอสกีชีเยร์ ประเทศตุรกี ผลการวิจัยพบว่าการเสริมพลังทางจิตวิทยาตัวแปรส่งผ่านของความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ

การเปลี่ยนแปลงกับบรรยากาศแห่งนวัตกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 3 (H3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บังคับบัญชามีอิทธิพลในทางบวกต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยาของพนักงาน

ความสัมพันธ์ของทุนทางจิตวิทยาและการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยาของพนักงาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทุนทางจิตวิทยาและการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยาของพนักงานได้แก่งานวิจัยของ Iqbal and Ahmad (2017) ซึ่งได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างอาจารย์ผู้สอนของสถาบันอุดมศึกษาในปากีสถาน ผลการวิจัยพบว่า ทุนทางจิตวิทยามีอิทธิพลเชิงบวกต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ งานวิจัยของ Haji et al. (2022) ได้ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าหรือบริการในเขตนาคาเดห์ ประเทศอิหร่าน ผลการวิจัยพบว่า ทุนทางจิตวิทยามีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังเป็นไปในทิศทางเดียวกับงานวิจัยของ Hassanzadegan et al. (2019) ซึ่งศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพนักงานในบริษัทปิโตรเคมี ในเมืองอาซาฮูเย ประเทศอิหร่าน ผลการวิจัยพบว่า ทุนทางจิตวิทยามีอิทธิพลในทางบวกต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 4 (H4) ทุนทางจิตวิทยามีอิทธิพลในทางบวกต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยาของพนักงาน

ความสัมพันธ์ของการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยาและพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของพนักงาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยาและพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของพนักงาน ได้แก่งานวิจัยของ Diana and Sudarma (2021) ซึ่งได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างพนักงานของบริษัทผู้ผลิตอาหารแห่งหนึ่งในเมืองคูดัส ประเทศอินโดนีเซีย พบว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ งานวิจัยของ Nasir, Halimatussakdiah and Suryani (2018) ได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างอาจารย์ที่มหาวิทยาลัย Syiah Kuala ในประเทศอินโดนีเซีย ผลวิจัยพบว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังเป็นไปในทิศทางเดียวกับ Arslan (2022) ได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างที่พนักงานที่ทำงานในแผนกอาหารและเครื่องดื่มของธุรกิจโรงแรมระดับห้าดาวในเมืองอันตัลยา ประเทศตุรกี ผลวิจัยพบว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 5 (H5) การเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยามีอิทธิพลในทางบวกต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของพนักงาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดัง Figure 1

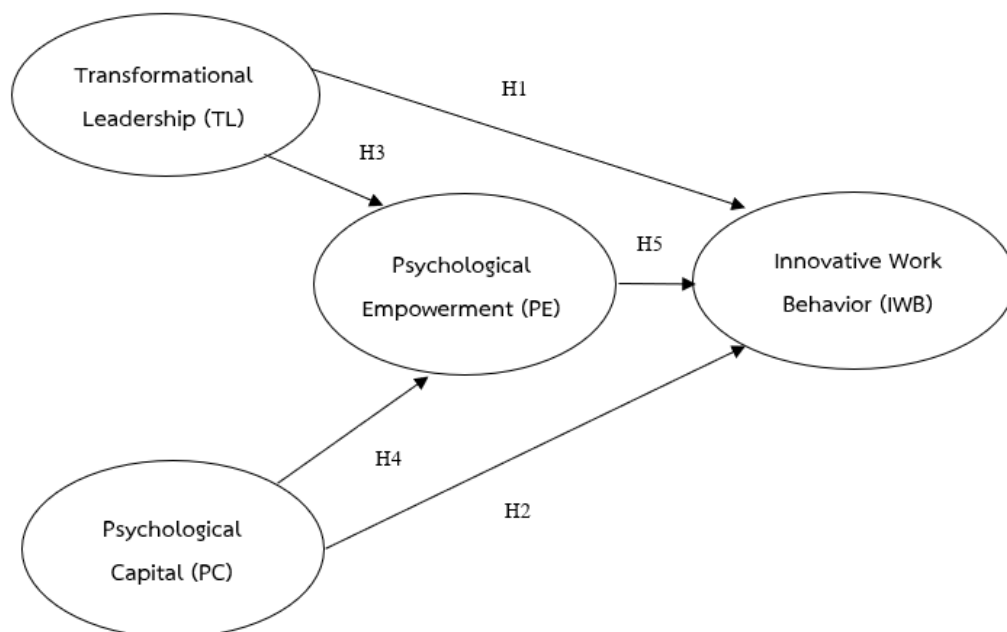

Figure 1 Conceptual Framework

ระเบียบวิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณได้รับการรับรองจริยธรรมวิจัยในมนุษย์แบบยกเว้น (Exemption Review) จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา เลขที่ COE No. COE65/006

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ พนักงานทุกระดับในบริษัท แห่งหนึ่งในอุตสาหกรรมปิโตรเคมี นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ซึ่งจากข้อมูลโดยฝ่าย บริหารงานบุคคล ให้ข้อมูล ณ วันที่ 23 มิถุนายน 2565 มีจำนวนพนักงาน 611 คน กำหนดขนาด ตัวอย่างตามเกณฑ์ของ Hair et al. (2010) ซึ่งได้แนะนำการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่มีความ เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) เท่ากับประมาณ 10-20 เท่าของตัวแปร ที่สังเกตได้ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ มีจำนวนตัวแปรที่สังเกตได้อยู่จำนวน 16 ตัวแปร ผู้วิจัยเลือกขนาด กลุ่มตัวอย่างเป็น 20 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ เท่ากับ 320 คน และส่งแบบสอบถามเพิ่มร้อยละ 10 เป็นจำนวนทั้งสิ้น 352 ฉบับ เพื่อเผื่อการตอบกลับที่ขาดความสมบูรณ์ โดยใช้การสุ่มตัวอย่างตาม สะดวก (Convenience Sampling) ในการเก็บแบบสอบถามตามขนาดตัวอย่างที่กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้า ข้อมูลจาก ตำรา เอกสารทางวิชาการและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบปลายปิด แบบเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา หน่วยงานที่สังกัด ระยะเวลาในการ ปฏิบัติงาน

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บังคับบัญชา ประกอบด้วย การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการ

คำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล พัฒนาขึ้นตามแนวคิดของ Bass and Avolio (1994) และจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวนรวม 18 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับทุนทางจิตวิทยา ประกอบด้วย การมองโลกในแง่ดี การฟื้นคืน ความหวัง และการรับรู้ความสามารถของตน พัฒนาขึ้นตามแนวคิดของ Luthans, Youssef and Avolio (2007) และจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวนรวม 18 ข้อ

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยา ประกอบไปด้วย การรับรู้ความหมาย การรับรู้ความสามารถในงาน การรับรู้การตัดสินใจด้วยตนเอง และการรับรู้ผลกระทบต่อการพัฒนาขึ้นตามแนวคิดของ Spreitzer (1995) และจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวนรวม 12 ข้อ

ส่วนที่ 5 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม ประกอบไปด้วย การสำรวจค้นหาความคิด การสร้างความคิด การทำให้ความคิดได้รับการยอมรับ และการนำความคิดไปประยุกต์ใช้ พัฒนาขึ้นตามแนวคิดของ De Jong and Den Hartog (2010) และจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวนรวม 17 ข้อ

ส่วนที่ 6 เป็นคำถามปลายปลายเปิด (Open-Ended Question) เกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของพนักงาน

โดยส่วนที่ 2-5 มีลักษณะคำถามเป็น แบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ (5-point Likert Scale) ให้ความหมายดังนี้ 5 คือระดับมากที่สุด 4 คือระดับมาก 3 คือระดับปานกลาง 2 คือระดับน้อย และ 1 คือระดับน้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ แบบสอบถามได้ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ในการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC) โดยได้ค่า IOC อยู่ในระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.5 หมายถึงคำถามมีความเที่ยงตรงและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (Silpcharu, 2014) หลังจากนั้น จึงนำแบบสอบถามตรวจสอบความเชื่อมั่นภายใน โดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีความใกล้เคียงกับประชากรที่ศึกษาจำนวน 30 ตัวอย่าง และหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.725-0.958 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.70 ในทุกตัวแปรหมายถึง มีความเชื่อมั่นอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถยอมรับได้ (Cortina, 1993)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพื่อแสดงข้อมูลทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถาม และแปลความค่าเฉลี่ย ดังนี้ 1.00-1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด 1.51-2.50 หมายถึง ระดับน้อย 2.51-3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง 3.51-4.50 หมายถึง ระดับมาก และ 4.51-5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด (Best & Kahn, 1993)

2. สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บังคับบัญชา ทุนทางจิตวิทยา และการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยาที่มีต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของพนักงาน โดยตรวจสอบความกลมกลืนสอดคล้องของโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์จากค่า CMIN/DF $\leq$ 3.00 ค่า GFI, AGFI และ CFI $\geq$ 0.90 ค่า RMR $\leq$ 0.05 และ RMSEA $\leq$ 0.08 (Hair et al., 2010; Awang, 2015)

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 342 คน เป็นเพศหญิง ร้อยละ 39.47 และเป็นเพศชาย ร้อยละ 60.53 ส่วนใหญ่มีอายุ 30-39 ปี ร้อยละ 30.99 อายุต่ำกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.19 อายุ 40-49 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.49 และอายุมากกว่า 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.33 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 61.99 ผู้มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 26.61 ผู้มีระดับการศึกษาปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 11.11 และผู้มีระดับการศึกษาปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 0.29 ครึ่งหนึ่งมีอายุงานมากกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.88 อายุงานน้อยกว่า 2 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.20 อายุงาน 2-3 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.33 และอายุงาน 4-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.59 ร้อยละ 41.52 อยู่ในหน่วยงานสนับสนุน ร้อยละ 19.88 อยู่ในหน่วยงานซ่อมบำรุง ร้อยละ 30.70 อยู่ในหน่วยงานปฏิบัติการ ร้อยละ 5.56 อยู่ในหน่วยงานบริหาร และร้อยละ 2.34 เป็นผู้บริหาร

การตรวจสอบลักษณะทั่วไปของข้อมูล

Table 1 แสดงค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแปรปรวน ค่าความถี่ และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงที่ทำการศึกษา พบว่าตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (TLII) การสร้างแรงบันดาลใจ (TLIM) การกระตุ้นทางปัญญา (TLIS) และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (TLIC) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 3.90-3.99 อยู่ในระดับมาก (S.D. อยู่ในช่วง 0.59-0.66) ตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงทุนทางจิตวิทยา ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตน (PCSE) การมองโลกในแง่ดี (PCO) ความหวัง (PCH) และการฟื้นคืน (PCR) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 4.02-4.04 อยู่ในระดับมาก (S.D. อยู่ในช่วง 0.50-0.56) ตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยา ได้แก่ การรับรู้ความหมาย (PEM) การรับรู้ความสามารถในงาน (PEC) การรับรู้การตัดสินใจด้วยตนเอง (PESD) และการรับรู้ผลกระทบต่อการก่อการ (PEI) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 3.91-4.17 อยู่ในระดับมาก (S.D. อยู่ในช่วง 0.53-0.60) ตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม ได้แก่ การสำรวจค้นหาความคิด (IWBIE) การสร้างความคิด (IWBIG) การทำให้ความคิดได้รับการยอมรับ (IWBIC) และการนำความคิดไปประยุกต์ใช้ (IWBII) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 3.70-3.92 อยู่ในระดับมาก (S.D. อยู่ในช่วง 0.57-0.60)

Table 1 Mean, Standard Deviation, Skewness, Kurtosis and Correlation Coefficient of 16 Observed Variables

	TLII	TLIM	TLIS	TLIC	PCSE	PCO	PCH	PCR	PEM	PEC	PESD	PEI	IWBIE	IWBIG	IWBIC	IWBII
TLII	1															
TLIM	.82**	1														
TLIS	.73**	.81**	1													
TLIC	.67**	.70**	.75**	1												
PCSE	.40**	.42**	.41**	.36**	1											
PCO	.40**	.41**	.41**	.41**	.75**	1										
PCH	.43**	.43**	.44**	.40**	.72**	.82**	1									
PCR	.41**	.41**	.39**	.40**	.70**	.78**	.81**	1								
PEM	.39**	.37**	.32**	.32**	.53**	.56**	.56**	.57**	1							
PEC	.37**	.36**	.32**	.33**	.55**	.63**	.64**	.68**	.73**	1						
PESD	.36**	.33**	.29**	.36**	.50**	.61**	.62**	.64**	.65**	.75**	1					
PEI	.35**	.34**	.28**	.33**	.39**	.47**	.50**	.49**	.53**	.61**	.74**	1				
IWBIE	.40**	.40**	.39**	.38**	.48**	.55**	.53**	.54**	.53**	.57**	.61**	.56**	1			
IWBIG	.34**	.36**	.35**	.33**	.48**	.54**	.51**	.55**	.52**	.57**	.60**	.56**	.79**	1		
IWBIC	.35**	.40**	.39**	.41**	.42**	.51**	.48**	.49**	.48**	.51**	.57**	.57**	.67**	.76**	1	
IWBII	.30**	.35**	.30**	.31**	.40**	.49**	.50**	.50**	.53**	.60**	.59**	.57**	.66**	.74**	.78**	1
Mean	3.99	3.93	3.96	3.90	4.04	4.02	4.04	4.02	4.17	4.03	3.91	3.73	3.92	3.83	3.74	3.70
S.D.	0.59	0.64	0.63	0.66	0.50	0.56	0.55	0.54	0.55	0.53	0.58	0.60	0.57	0.60	0.58	0.59
Sk	-0.09	-0.18	-0.20	-0.08	-0.15	-0.26	-0.22	-0.12	-0.26	-0.01	-0.31	-0.02	-0.18	0.05	0.08	0.17
Ku	-0.51	-0.49	-0.52	-0.45	0.56	0.27	0.15	0.09	-0.28	-0.20	0.43	0.01	0.27	-0.15	-0.23	-0.06

Note: *p-value <0.01

การตรวจสอบการแจกแจงข้อมูล พบว่าตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมดมีค่าความเบ้ (Skewness) อยู่ในช่วง -0.31 ถึง 0.17 และค่าความโด่ง (Kurtosis) อยู่ในช่วง -0.512 ถึง 0.56 ซึ่งค่าความเบ้อยู่ระหว่าง -2 ถึง 2 และความโด่งอยู่ระหว่าง -7 ถึง 7 แสดงถึงถือว่าข้อมูลมีการแจกแจงปกติ (Hair et al., 2010; Bryne, 2010) ผลการวิเคราะห์เมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 16 ตัวแปร ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมด 120 คู่ พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรทุกคู่มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.28 ถึง 0.82 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์ในทางบวก โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไม่เกิน 0.85 ถือว่าเป็นความสัมพันธ์กันในระดับที่ยอมรับได้ (Kline, 2005)

ผลการวิเคราะห์โมเดลการวัด (Measurement Model)

ผลการวิเคราะห์โมเดลการวัดโดยการวิเคราะห์หอนักประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ตัวแปรแฝงทุกตัว ทำการประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธี Maximum Likelihood ภายหลังจากการปรับโมเดลตามข้อเสนอแนะของโปรแกรมพบว่าโมเดลการวัดมีความกลมกลืนสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า $CMIN/DF=1.985$, $GFI=0.935$, $AGFI=0.907$, $CFI=0.980$, $RMSEA=0.054$, $RMR=0.012$, $NFI=0.960$ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้คือ $CMIN/DF \leq 3.00$ ค่า GFI , $AGFI$, NFI และ $CFI \geq 0.90$ ค่า $RMR \leq 0.05$ และ $RMSEA \leq 0.08$ (Hair et al., 2010; Awang, 2015)

Table 2 แสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loadings) ของตัวแปรสังเกตได้ ความเชื่อมั่นเชิงองค์ประกอบของตัวแปรแฝง (Composite Reliability) และค่าความแปรปรวนเฉลี่ยที่สกัดได้เฉลี่ย (Average Variance Extracted) ของตัวแปรแฝงทุกตัวในโมเดล

Table 2 Factor Loadings, Squared Multiple Correlations, Composite Reliability and Average Variance Extracted

		Factor Loadings	Squared Multiple Correlations	Composite Reliability	Average Variance Extracted
Transformational Leadership	TLII	0.868	0.753	0.922	0.748
	TLIM	0.921	0.848		
	TLIS	0.877	0.769		
	TLIC	0.787	0.619		
Psychological Capital	PCSE	0.807	0.652	0.929	0.767
	PCO	0.899	0.809		
	PCH	0.908	0.825		
	PCR	0.886	0.786		
Psychological Empowerment	PEM	0.791	0.626	0.882	0.654
	PEC	0.888	0.789		
	PESD	0.843	0.711		
	PEI	0.700	0.490		
Innovative Work Behavior	IWBIE	0.856	0.733	0.912	0.723
	IWBIG	0.918	0.843		
	IWBIC	0.817	0.667		
	IWBII	0.806	0.650		

ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในช่วง 0.787-0.921 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงทุนทางจิตวิทยาอยู่ในช่วง 0.807-0.908 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงการเสริมสร้างอำนาจทางจิตวิทยาอยู่ในช่วง 0.700-0.888 และค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมอยู่ในช่วง 0.806-0.918 โดยทุกค่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และมีค่าเกินกว่า 0.50 แสดงว่ามีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) (Hair et al., 2010)

ค่าความเชื่อมั่นเชิงองค์ประกอบของตัวแปรแฝงทั้ง 4 ตัว มีค่าอยู่ระหว่าง 0.882-0.929 ซึ่งมีความมากกว่า 0.60 แสดงให้เห็นว่ามีความเที่ยงตรงเชิงกลุ่มเข้า (Convergent Validity) (Hair et al., 2010)

ค่าความแปรปรวนเฉลี่ยที่สกัดได้เฉลี่ย (Average Variance Extracted) อยู่ในช่วง 0.654-0.767 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.50 แสดงว่าตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงในโมเดลการวัดมีความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant Validity) (Fornell & Larcker, 1981)

Table 3 เปรียบเทียบค่ารากที่สองของค่าความแปรปรวนเฉลี่ยที่สกัดได้ (Square Root of Average Variance Extracted) ของตัวแปรแฝงแต่ละตัวซึ่งแสดงข้อมูลในแถวแนวทแยงกับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงนั้นกับตัวแปรแฝงอื่น พบว่า ค่ารากที่สองของค่าความแปรปรวนเฉลี่ยที่สกัดได้ค่าสูงกว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงนั้นกับตัวแปรแฝงอื่นทุกตัว แสดงว่าตัวแปรมีความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant Validity) (Fornell & Larcker, 1981)

Table 3 Correlations between Latent Variables and Square Root of Average Variance Extracted

	Transformational Leadership	Psychological Capital	Psychological Empowerment	Innovative Work Behavior
Transformational Leadership	0.865			
Psychological Capital	0.582	0.876		
Psychological Empowerment	0.461	0.804	0.809	
Innovative Work Behavior	0.470	0.666	0.768	0.850

Note: The diagonal values represent the square root of average variance extracted

ผลการวิเคราะห์โมเดลโครงสร้าง (Structural Model)

ผลการตรวจสอบความกลมกลืนสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ภายหลังจากการปรับโมเดลตามข้อเสนอแนะของโปรแกรมพบว่าโมเดลมีความกลมกลืนสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า มี CMIN/DF= 1.985, GFI= 0.935, AGFI= 0.907, CFI= 0.980, RMSEA= 0.054, RMR= 0.012, NFI= 0.960 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้คือ CMIN/DF $\leq$ 3.00 ค่า GFI, AGFI, NFI และ CFI $\geq$ 0.90 ค่า RMR $\leq$ 0.05 และ RMSEA $\leq$ 0.08 (Hair et al., 2010; Awang, 2015)

Table 4 โดยเป็นการสรุปค่าอิทธิพลทางตรงของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและทุนทางจิตวิทยาที่มีต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยา และค่าอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ทุนทางจิตวิทยา และการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยา ที่มีต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม

Table 4 Direct, Indirect, and Total Effects

	Psychological Empowerment			Innovative Work Behavior		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE
Transformational Leadership	0.051	-	0.051	0.132*	0.033	0.165*
Psychological Capital	0.777*	-	0.777*	0.079	0.500**	0.578**
Psychological Empowerment	-	-		0.643**	-	0.643**
Square Multiple Correlation	0.648			0.608		
CMIN/DF= 1.985, GFI= 0.935, AGFI= 0.907, CFI=0.980, RMSEA= 0.054, RMR= 0.012						

Note: DE= Direct effect, IE= Indirect Effect, and TE= Total Effect

* p<0.05, **p<0.01

ผลการวิเคราะห์พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บังคับบัญชาที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยา อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($DE = 0.051$) ทูทางจิตวิทยามีอิทธิพลทางตรงต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ($DE = 0.777$, $p < 0.05$) โดยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและทุนทางจิตวิทยาสามารถอธิบายความแปรปรวนของการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยาได้ร้อยละ 64.8

นอกจากนั้น ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บังคับบัญชาที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($DE = 0.132$, $p < 0.05$) ส่วนอิทธิพลทางอ้อมของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผ่านการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยาที่มีต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของพนักงานไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับทุนทางจิตวิทยามีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($DE = 0.079$) แต่มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($IE = 0.500$, $p < 0.01$) สำหรับการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยามีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($DE = 0.643$, $p < 0.01$) ทั้งนี้โมเดลสามารถอธิบายความผันแปรของพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของพนักงานได้ร้อยละ 60.8

สรุปและการอภิปรายผล

การศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ทุนทางจิตวิทยา และการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยา ที่มีต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของพนักงาน มีผลการทดสอบตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ทั้ง 5 สมมติฐาน ดัง Table 5 และสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

Table 5 Summary of Hypothesis Testing Results

	Hypothesis	Result
H1	Transformational leadership has a positive influence on employees' innovative work behavior.	Supported
H2	Psychological capital has a positive influence on employees' innovative work behavior	Not Supported
H3	Transformational leadership has a positive influence on employees' psychological empowerment.	Not Supported
H4	Psychological capital has a positive influence on employees' psychological empowerment.	Supported
H5	Psychological empowerment has a positive influence on employees' innovative work behavior.	Supported

1. ผลการศึกษาพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บังคับบัญชามีอิทธิพลในทางบวกต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.132 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 โดยงานวิจัยของ Setiawan et al. (2020) พบว่าผู้นำต้องใส่ใจเป็นพิเศษกับพนักงานและตระหนักว่าแต่ละคนมีความสามารถที่แตกต่างกัน ด้วยเหตุผลนี้ ผู้นำสามารถให้การสนับสนุนพนักงานแต่ละคนได้ ตัวอย่างเช่น ในการให้การฝึกสอนและข้อเสนอแนะแก่พนักงาน ผู้นำมีบทบาทสำคัญเพราะโดยทั่วไปแล้วพนักงานจะได้รับแรงจูงใจจากทัศนคติและการกระทำของผู้นำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Afsar et al. (2014) พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ส่งผลดีต่อพฤติกรรมการทำงานที่เป็นนวัตกรรม ซึ่งรวมถึงการสร้างความคิดและการนำความคิดไปใช้ และยังแสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของพนักงานที่มีความซับซ้อนของงานและบรรยากาศนวัตกรรมในการทำงานเป็นตัวแปรกำกับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Santoso et al. (2019) พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม และพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมเป็นตัวแปรส่งผ่านของอิทธิพลของการรับรู้ความสามารถของตนเองอย่างสร้างสรรค์และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน

2. ผลการศึกษาพบว่าทุนทางจิตวิทยามีอิทธิพลในทางบวกต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของพนักงาน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาของ Chen et al. (2021) ซึ่งได้ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพนักงานประจำจากเมืองจีน ในฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ ฝ่ายการตลาดและการรับรอง ฝ่ายวิจัยและพัฒนา (R&D) ฝ่ายบริหารและฝ่ายอื่นๆ ซึ่งพบว่าทุนทางจิตวิทยาของพนักงานมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของพนักงาน โดยมีการให้ความรู้และการรวบรวมความรู้เป็นตัวแปรส่งผ่าน โดยอาจเป็นเหตุจากวัฒนธรรมองค์กร บริบททางสังคม เป็นต้น

3. ผลการศึกษาพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บังคับบัญชามีอิทธิพลในทางบวกต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยาของพนักงาน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาของ Meehanpong et al. (2016) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจัดการความรู้ของพยาบาลวิชาชีพระดับปฏิบัติการที่ทำงานในหอผู้ป่วยโรงพยาบาลทั่วไป กระทรวงสาธารณสุข จำนวน 83 แห่ง ซึ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงช่วยเสริมพลังอำนาจทางจิตวิทยาให้กับบุคลากรในหน่วยงานทำให้เกิดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง มีความพึงพอใจในการทำงานและกล้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงานในหอผู้ป่วย อีกทั้งยังเป็นกลยุทธ์การบริหารจัดการที่ทำให้การจัดการความรู้ในหอผู้ป่วยได้ประสบความสำเร็จได้ ทั้งนี้บริบทในองค์การอาจแตกต่างกัน สิ่งที่ส่งผลถึงการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยาจึงอาจแตกต่างกัน

4. ผลการศึกษาพบว่าทุนทางจิตวิทยามีอิทธิพลในทางบวกต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยาของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.777 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Iqbal and Ahmad (2017) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของทุนทางจิตวิทยาต่อความมุ่งมั่นในองค์การ โดยมีการเสริมอำนาจทางจิตวิทยาเป็นตัวแปรส่งผ่าน ผลการศึกษาพบว่าทุนทางจิตวิทยามีอิทธิพลทางบวกต่อการเสริมอำนาจทางจิตวิทยาของพนักงาน โดยจะเพิ่มความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน องค์การจึงควรมุ่งเน้นวิธีการปรับปรุงทุนทางจิตวิทยาของพนักงานและการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยาให้เพิ่มขึ้น เพราะจะส่งผลให้ความมุ่งมั่นของพนักงานเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้จากมุมมองเชิงกลยุทธ์ ผลการวิจัยบ่งชี้ว่าองค์การโดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาอาจใช้ทุนทางจิตวิทยาเป็นเกณฑ์สำคัญในการสรรหาพนักงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Haji et al. (2022) ได้ศึกษาผลกระทบของทุนทางจิตวิทยาและการเสริมสร้างพลังอำนาจต่อจิตวิญญาณของผู้ประกอบการ ในเขตนากาเดห์ ประเทศอิหร่าน และยังนำไปในทิศทางเดียวกับงานวิจัยของ Hassanzadegan et al. (2019) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางจิตวิทยากับผลการปฏิบัติงาน โดยมีการเสริมอำนาจทางจิตวิทยาเป็นตัวแปรส่งผ่าน พบว่าองค์การสามารถเสริมสร้างสถานะการแข่งขันได้โดยการลงทุนและให้ความสนใจกับคุณลักษณะทาง

จิตวิทยาเชิงบวกของทรัพยากรบุคคล และดำเนินมาตรการที่จำเป็นเพื่อสร้างทุนทางจิตวิทยาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร

5. ผลการศึกษาพบว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยามีอิทธิพลในทางบวกต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.643 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 5 โดยงานวิจัยของ Diana and Sudarma (2021) ซึ่งได้ศึกษาผลกระทบของความฉลาดทางอารมณ์และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม โดยมีการเสริมพลังอำนาจทางจิตวิทยาเป็นตัวแปรส่งผ่าน พบว่าการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยาทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nasir et al. (2018) พบว่าการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม เนื่องจากผู้นำต้องมอบหมายงานให้กับบุคคลที่มีความรับผิดชอบ เผยแพร่ข้อมูลแก่พนักงาน ให้พื้นที่สำหรับพนักงานในการทำงานตามภาระงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จสิ้นตามความสามารถและความเชี่ยวชาญ เพื่อปรับปรุงพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม และยังเป็นไปในทิศทางเดียวกับ Arslan (2022) ได้ศึกษา บทบาทการเป็นตัวแปรส่งผ่านของการเสริมพลังทางจิตวิทยาต่อความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมและผู้นำการเปลี่ยนแปลงในพนักงานอาหารและเครื่องดื่มของโรงแรมระดับห้าดาวในเมืองอันตัลยา ประเทศตุรกี พบว่าการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม ระดับการรับรู้ของการเสริมพลังทางจิตวิทยามีความสำคัญต่ออิทธิพลของผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม มีการระบุว่าลักษณะการสร้างแรงบันดาลใจและแรงจูงใจของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะมีประสิทธิภาพมากกว่าในการสร้างพฤติกรรมที่เป็นนวัตกรรมใหม่ เมื่อการเสริมพลังทางจิตวิทยาสูงก็จะมีอิทธิพลต่อผู้ตามของเขา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการศึกษาพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บังคับบัญชามีอิทธิพลในทางบวกต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของพนักงาน ดังนั้นควรปฏิบัติดังนี้

1.1 ผู้บริหารทุกคนควรประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อให้เกิดความเคารพ ความชื่นชม และการปฏิบัติตาม และสร้างความผูกพันในพันธกิจและวิสัยทัศน์ขององค์กรแก่ผู้ร่วมงาน

1.2 ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ควรตรวจสอบและพัฒนาผู้บังคับบัญชาให้สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้พนักงานทำงานด้วยความกระตือรือร้น พร้อมเผชิญกับความท้าทาย ตระหนักถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน และพัฒนาศักยภาพของตนเอง ทั้งนี้ฝ่ายทรัพยากรบุคคลควรจะพัฒนาผู้บังคับบัญชา โดยการปรับเปลี่ยนกรอบแนวคิดในการทำงานให้ผู้บังคับบัญชาปรับเปลี่ยนบทบาทจากการควบคุมตรวจสอบการทำงานมาเป็นการให้คำปรึกษา การสนับสนุนพนักงานในด้านข้อมูล และช่วยเหลือแนะนำผู้ตามในงานที่รับผิดชอบ

2. จากการศึกษาพบว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยามีอิทธิพลในทางบวกต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของพนักงาน ดังนั้นฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ควรมุ่งเน้นให้พนักงานรับรู้ถึงคุณค่าของงาน สนับสนุนให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีอิสระในการคิดตัดสินใจในการริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ เพื่อให้เกิดพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม โดยอาจมีการจำลองสถานการณ์ให้พนักงานฝึกตัดสินใจ หรือคิดค้นวิธีใหม่ๆ ในการแก้ไขปัญหา

3. จากการศึกษาพบว่าทุนทางจิตวิทยามีอิทธิพลในทางบวกต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยาของพนักงาน ดังนั้นฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ควรสร้างเสริมให้พนักงานมีความสามารถในการรับมือกับสิ่งต่างๆ ด้วยความคิดในเชิงบวก หรือมีทุนทางจิตวิทยาเชิงบวก รวมทั้งให้พนักงานมีความมุ่งมั่นอดสาหะในการแสวงหาเป้าหมาย มั่นใจในความสามารถของตนเอง ใช้ความพยายามที่จำเป็นในงานที่ท้าทาย และมีความคิดในเชิงบวกถึงการประสบความสำเร็จในปัจจุบันและอนาคต โดยอาจมีการจัดอบรมเพื่อเพิ่มความสามารถและพัฒนาศักยภาพของพนักงาน

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารุ่นต่อไป

1. ศึกษาปัจจัยอื่นเพิ่มเติมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของพนักงาน เช่น การสนับสนุนขององค์กรและผู้บังคับบัญชา
2. ศึกษาโดยใช้เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลประเภทอื่น เช่น การสัมภาษณ์ ร่วมกับแบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกที่มีความชัดเจนในบริบทที่ทำการศึกษา
3. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ประกอบด้วยพนักงานทั้งหมดของบริษัทในอุตสาหกรรมปิโตรเคมี นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ดังนั้นจึงขอแนะนำให้ผู้ที่สนใจเรื่องเดียวกันศึกษาในอุตสาหกรรมอื่น

เอกสารอ้างอิง

- Afsar, B., Badir, Y. F., & Saeed, B. B. (2014). Transformational Leadership and Innovative Work Behavior. *Industrial Management and Data Systems*, 114(8), 1270-1300.
- Aphinya, K. (2020). *Industry Outlook 2020-2022: Petrochemicals* (Online).
<https://www.krungsri.com/en/research/industry/industry-outlook/Petrochemicals/Petrochemicals/IO/io-petrochemicals-20>, 30 April 2022.
- Arslan, F. (2022). The Mediating Role of Psychological Empowerment on the Relationship between Innovative Work Behavior and Transformational Leadership in Food and Beverage Employees: A Research of Five Star Hotels in Antalya. *Journal of Global Tourism and Technology Research*, 3(1), 68-83.
DOI: 10.54493/jgttr.1064470.
- Awang, Z. (2015). *SEM Made Simple: A Gentle Approach to Learning Structural Equation Modeling*. Bangi: MPWS Rich Publication.
- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). *Improving Organizational Effectiveness through Transformational Leadership*. London: SAGE Publications, Inc.
- Best, J., & Kahn, J. V. (1993). *Research in Education* (7th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Byrne, B. M. (2010). *Structural Equation Modeling with AMOS: Basic Concepts, Application, and Programming*. New York: Routledge.
- Chen, W., Zhu, X., Sun, S., Liao, S., & Guo, Z. (2021). The Impact of Employees' Psychological Capital on Innovative Work Behavior: The Chain Mediating Effect of Knowledge Donating and Knowledge Collecting. *Frontiers in Psychology*, 12, 53-65.

- Cortina, J. M. (1993). What is Coefficient Alpha? An Examination of Theory and Applications. *Journal of Applied Psychology*, 78(1), 98-104.
- De Jong, J., & Den Hartog, D. (2010). Measuring Innovative Work Behavior. *Creativity and Innovation Management*, 19(1), 23-36.
- Diana, L. N., & Sudarma, K. (2021). The Effect of Emotional Intelligence and Transformational Leadership on Innovative Work Behavior with Psychological Empowerment as a Variable Mediation. *Management Analysis Journal*, 10(2), 223-232.
- Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981). Structural Equation Models with Unobservable Variables and Measurement Error: Algebra and statistics. *Journal of Marketing Research*, 18, 382-388.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis* (7th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Haji, L., Valizadeh, N., & Karimi, H. (2022). The Effects of Psychological Capital and Empowerment on Entrepreneurial Spirit: The Case of Naghadeh County, Iran. *International Journal of Finance and Economics*, 27(1), 290-300.
- Hassanzadegan, S., Bagheri, M., & Shojaei, P. (2019). The Relationship between Psychological Capital and Job Performance: The Mediating Role of Psychological Empowerment. *International Journal of Behavioral Sciences*, 13(3), 104-110.
- Hsu, M. A., & Chen, F. H. (2015). The Cross-level Mediating Effect of Psychological Capital on the Organizational Innovation Climate-employee Innovative Behavior Relationship. *The Journal of Creative Behavior*, 51(2), 128-139.
- Kline, R. B. (2005). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling* (2nd ed.). New York: Guilford.
- Iqbal, K., & Ahmad, M. H. (2017). Effect of Psychological Capital on Organizational Commitment: Mediating Role of Psychological Empowerment. *Abasyn Journal of Social Sciences*, Special Issue, 72-87.
- Luthans, F., Avolio, B., Avey, J. B., & Norman, S. M. (2007). Psychological Capital: Measurement and Relationship with Performance and Job Satisfaction. *Personnel Psychology*, 60(3), 541-572.
- Luthans, F., Youssef, C. M., & Avolio, B. J. (2007). *Psychological Capital*. New York: Oxford University.
- Meehanpong, P., Ngamkham, N., & Mesakulthavon, S. (2016). A Causal Model of Knowledge Management of Patient Unit in General Hospital under Ministry of Public Health. *Nursing Journal of the Ministry of Public Health*, 26(3), 78-93.
- Nasir, Halimatussakdiah, & Suryani, I. (2018). Psychological Empowerment, Innovative Work Behavior and Job Satisfaction. *Advances in Economics, Business and Management Research (AEBMR)*, 92, 636-643.

- Purwanto, A., Asbari, M., Hartuti, Setiana, Y. N., & Fahmi, K. (2021). Effect of Psychological Capital and Authentic Leadership on Innovation Work Behavior. *International Journal of Social and Management Studies*, 2(1), 1–13.
- Sagnak, M., Kuruoz, M., Polat, B., & Soylu, A. (2015). Transformational Leadership and Innovative Climate: An Examination of the Mediating Effect of Psychological Empowerment. *Eurasian Journal of Educational Research*, 60, 149-162.
- Santoso, H., Elidjen, Abdinagoro, S. B., & Arief, M. (2019). The Role of Creative Self-efficacy, Transformational Leadership, and Digital Literacy in Supporting Performance Through Innovative Work Behavior: Evidence from Telecommunications Industry. *Management Science Letters*, 9(13), 2305-2314.
- Setiawan, R., Suryani, T., Tirsia, G., & Eliyana, A. (2020). Boosting Innovative Work Behavior on Local Branded Fashion: The Evidence from Indonesia. *Utopía Y Praxis Latinoamericana*, 25(1), 66-74.
- Silpcharu, T. (2014). *Research and Statistical Analysis by SPSS and AMOS*. (15th ed.). Bangkok; Business R & D Ordinary Partnership.
- Spreitzer, G. M. (1995). Psychological Empowerment in the Workplace: Dimensions, Measurement, and Validation. *Academy of Management Journal*, 38(5), 1442–1465.
- Sriboonwong, L., Singchungchai, P., Aree, P., Pathumarak, N., & Chatdokmaiprai, K. (2021). Leadership and Innovative Work Behavior in Public Sector: A Systematic Review. *The Southern College Network Journal of Nursing and Public Health*, 8(1), 181-195.
- Tsang, K. K., Du, Y., & Teng, Y. (2022). Transformational Leadership, Teacher Burnout, and Psychological Empowerment: A Mediation Analysis. *Social Behavior and Personality*, 50(1), e11041.
DOI: 10.2224/sbp.11041

คำแนะนำการเตรียมและส่งต้นฉบับ

วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ

มหาวิทยาลัยทักษิณ

วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ เป็นวารสารทางวิชาการ มีขอบเขตของสาขาบทความที่เปิดรับ คือ สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขาบริหารธุรกิจ และสาขาการบัญชี โดยมีสาขาวิชาย่อย (sub-subject areas) ตาม Aims and Scope ของวารสาร ดังนี้

1. General Business, Management and Accounting
2. Marketing
3. Organizational Behavior and Human Resource Management
4. Tourism, Leisure and Hospitality Management
5. General Economics, Econometrics and Finance

บทความที่ตีพิมพ์ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชานั้น ๆ จำนวน 3 ท่าน โดยเป็นการประเมินแบบ Double-blinded Peer Review ซึ่งเป็นการพิจารณาถึงความถูกต้องเหมาะสมและประโยชน์แก่อาจารย์ นักวิจัย นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป กำหนดเผยแพร่ ปีละ 4 ฉบับ คือ

- ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มีนาคม
- ฉบับที่ 2 เดือนเมษายน – มิถุนายน
- ฉบับที่ 3 เดือนกรกฎาคม – กันยายน
- ฉบับที่ 4 เดือนตุลาคม – ธันวาคม

ข้อแนะนำทั่วไป

1. ผลงานที่ส่งตีพิมพ์จะต้องไม่เคยเผยแพร่ในสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อนและต้องไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น
2. ต้นฉบับที่ส่งตีพิมพ์ต้องเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเท่านั้น
3. ต้นฉบับต้องผ่านการการกลั่นกรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิและได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ
4. ผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์ถือเป็นลิขสิทธิ์ของวารสาร

ประเภทของผลงานที่จะได้รับการตีพิมพ์

1. บทความวิจัย (Research Article)
2. บทความวิชาการ (Academic Article)
3. บทความปริทัศน์ (Article Review)
4. บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

รูปแบบการเตรียมต้นฉบับ

1. ต้นฉบับต้องพิมพ์ใส่กระดาษขนาด A4 ด้วย TH SarabunPSK ขนาดตัวอักษร 16 ความยาวของเนื้อหาไม่ควรเกิน 20 หน้า

2. การตั้งค่าหน้ากระดาษ

ระยะขอบส่วนบน (Top Margin) ขนาด 2.00 เซนติเมตร

ระยะขอบซ้าย (Left Margin) ขนาด 3.50 เซนติเมตร

ระยะขอบขวา (Right Margin) ขนาด 2.54 เซนติเมตร

ระยะขอบล่าง (Bottom Margin) ขนาด 2.54 เซนติเมตร

3. การส่งต้นฉบับ

ส่งทางระบบวารสารออนไลน์ Thai Journal Online (ThaiJo) ท่านสามารถเข้าไปได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/ecbatsu>

4. การยกเลิกบทความ หรือถอนบทความ มีรายละเอียดดังนี้

การยกเลิกบทความ คือ การเพิกถอนบทความก่อนที่จะมีการตีพิมพ์เผยแพร่

การถอนบทความ คือ การถอนบทความที่ได้ดำเนินการตีพิมพ์และเผยแพร่เรียบร้อยแล้ว

ในกรณี การยกเลิกบทความ หรือถอนบทความ สามารถดาวน์โหลดแบบฟอร์มได้ใน

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/ecbatsu> และ**หากมีการส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความแล้ว เจ้าของบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าตอบแทนผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ**

รายละเอียดการเตรียมต้นฉบับ

บทความวิจัยให้เรียงลำดับตามองค์ประกอบดังนี้

1. **ชื่อเรื่อง** ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และจัดชิดซ้ายหน้ากระดาษ

- ชื่อภาษาไทยใช้ตัวอักษรขนาด 20 ตัวหนา

- ชื่อภาษาอังกฤษ อักษรตัวแรกของทุกคำ ให้พิมพ์ด้วยตัวพิมพ์ใหญ่ และใช้ตัวอักษรขนาด 20 ตัวหนา

2. **ชื่อผู้เขียน** ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ครบทุกคน และให้ใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวปกติ และจัดชิดขวาหน้ากระดาษ โดยให้กำกับหมายเลขกำกับไว้ต่อท้ายด้วย สำหรับชื่อตำแหน่งหรือตำแหน่งวิชาการและหน่วยงานให้พิมพ์ไว้ในส่วนของเชิงอรรถ (หน้าที่ 1) ใช้ตัวอักษรขนาด 12 ตัวปกติ โดยพิมพ์ชื่อหน่วยงานต้นสังกัดระดับภาควิชา คณะ มหาวิทยาลัย หรือจากหน่วยงานย่อยถึงระดับสูงให้ตรงกับตัวเลขกำกับที่กำกับไว้ในหน้าเดียวกัน และต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3. **บทคัดย่อ** ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยความยาวไม่เกิน 250 คำ และอยู่ในบทความหน้าที่ 1 เท่านั้น และใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวปกติ

4. **คำสำคัญ** ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ให้เลือกคำสำคัญที่เกี่ยวกับบทความไม่เกิน 5 คำ โดยพิมพ์ต่อจากส่วนเนื้อหาของบทคัดย่อ และให้ใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวปกติ และให้จัดชิดซ้ายของหน้ากระดาษ

5. **เนื้อเรื่อง** ให้จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์

หัวข้อใหญ่ ใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวหนา จัดชิดซ้ายคอลัมน์

หัวข้อย่อย ใช้อักษรขนาด 16 ตัวหนา จัดชิดซ้ายคอลัมน์

เนื้อหา ใช้อักษรขนาด 16 ตัวปกติ บรรทัดแรกของทุกย่อหน้าเยื้อง 0.5 นิ้วของ บรรทัดถัดไป ประกอบด้วยหัวข้อดังนี้

- 1) **บทนำ** บอกความสำคัญหรือที่มาของปัญหาของสิ่งที่ทำการศึกษา ค้นคว้า วิจัย หรือสร้างสรรค์ผลงาน และอาจรวมถึงการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) **วัตถุประสงค์** บอกถึงเป้าหมายของสิ่งที่ศึกษา โดยบทนำและวัตถุประสงค์อาจเขียนรวมกันได้
- 3) **ทบทวนวรรณกรรม** บอกถึงแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาของที่ต้องการศึกษา
- 4) **ระเบียบวิธีการศึกษา** บอกรายละเอียดในวิธีการศึกษา การดำเนินการให้ได้มาถึงสิ่งที่ค้นคว้า สร้างสรรค์ เป็นต้น
- 5) **ผลการศึกษา** บอกถึงผลลัพธ์จากการศึกษา ค้นคว้าวิจัย หรือผลงานสร้างสรรค์
- 6) **สรุปและอภิปรายผล** ให้แสดงถึงการสรุปผลที่ได้จากการศึกษาและการให้เหตุผลว่าผลที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้าวิจัย หรือสร้างสรรค์ ได้มาอย่างไร และเหตุใดจึงได้ผลดังกล่าว และอาจให้แนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์
- 7) **ข้อเสนอแนะ** ให้แบ่งเป็น 2 หัวข้อย่อย คือ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ (โดยนำเสนอ Contribution ทั้งเชิงวิชาการและเชิงของการบริหารจัดการ) และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคตหรือการวิจัยครั้งต่อไป
- 8) **เอกสารอ้างอิง** ใช้การอ้างอิงแบบ APA 6th Edition และต้องใช้ภาษาอังกฤษเท่านั้น โดยมีรายละเอียด ดังนี้

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับตามองค์ประกอบดังนี้

1. **ชื่อเรื่อง** ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และจัดชิดซ้ายหน้ากระดาษ
 - ชื่อภาษาไทยใช้ตัวอักษรขนาด 20 ตัวหนา
 - ชื่อภาษาอังกฤษ อักษรตัวแรกของทุกคำ ให้พิมพ์ด้วยตัวพิมพ์ใหญ่ และใช้ตัวอักษรขนาด 20 ตัวหนา
2. **ชื่อผู้เขียน** ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ครบทุกคน และให้ใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวปกติ และจัดชิดขวาหน้ากระดาษ โดยให้กำกับหมายเลขยกกำลังไว้ต่อท้ายด้วย สำหรับชื่อตำแหน่งหรือตำแหน่งวิชาการและหน่วยงานให้พิมพ์ไว้ในส่วนของเชิงอรรถ (หน้าที่ 1) ใช้ตัวอักษรขนาด 12 ตัวปกติ โดยพิมพ์ชื่อหน่วยงานต้นสังกัดระดับภาควิชา คณะ มหาวิทยาลัย หรือจากหน่วยงานย่อยถึงระดับสูงให้ตรงกับตัวเลขยกกำลังที่กำกับไว้ในหน้าเดียวกัน และต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
3. **บทคัดย่อ** ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยความยาวไม่เกิน 250 คำ และอยู่ในบทความหน้าที่ 1 เท่านั้น และใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวปกติ
4. **คำสำคัญ** ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ให้เลือกคำสำคัญที่เกี่ยวกับบทความไม่เกิน 5 คำ โดยพิมพ์ต่อจากส่วนเนื้อหาของบทคัดย่อ และให้ใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวปกติ และให้จัดชิดซ้ายของหน้ากระดาษ

5. เนื้อเรื่อง ให้จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์

หัวข้อใหญ่ ใช้อักษรขนาด 16 ตัวหนา จัดชิดซ้ายคอลัมน์

หัวข้อย่อย ใช้อักษรขนาด 16 ตัวหนา จัดชิดซ้ายคอลัมน์

เนื้อหา ใช้อักษรขนาด 16 ตัวปกติ บรรทัดแรกของทุกย่อหน้าเยื้อง 0.5 นิ้วของ บรรทัดถัดไป ประกอบด้วยหัวข้อดังนี้

- 1) **บทนำ** บอกความสำคัญหรือที่มาของปัญหาของสิ่งที่ทำการศึกษา ค้นคว้า วิจัย หรือสร้างสรรค์ผลงาน และอาจรวมถึงการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) **บทวิเคราะห์ หรือ ทบทวนวรรณกรรม** บอกถึงแนวคิด ทฤษฎี และงานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาของที่ต้องการศึกษา มีความถูกต้องและความทันสมัยของเนื้อหา/การจัดเรียงลำดับเนื้อหา/ความเหมาะสม/การเสนอแนวคิดของตนเอง
- 3) **บทสรุป คุณค่าของบทความ และการประยุกต์ใช้ความรู้** ให้แสดงถึงการสรุปผลที่ได้จากการศึกษาและการให้เหตุผลว่าผลที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า วิจัย หรือสร้างสรรค์ ได้มาอย่างไร และเหตุใดจึงได้ผลดังกล่าว และอาจให้แนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์
- 4) **เอกสารอ้างอิง** ใช้การอ้างอิงแบบ APA 6th Edition และต้องใช้ภาษาอังกฤษเท่านั้น โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การเขียนเอกสารอ้างอิง

1. การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา

กรณีอ้างอิงจากงานไทย ให้ทำการเขียนอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษ โดยใส่เฉพาะนามสกุลของผู้เขียนเท่านั้น และตามด้วยปี ค.ศ.

เช่น งานของ นวรัตน์ ช่วยบุญชู, อรจันทร์ ศิริโชติ และเจษฎา นกน้อย. จากปี พ.ศ.

2562

อ้างอิงหน้าข้อความ คือ Chouyboonchoo, Sirichote and Noknoi (2019)

อ้างอิงหลังข้อความ คือ (Chouyboonchoo, Sirichote & Noknoi, 2019)

กรณีอ้างอิงงานต่างประเทศ ให้ใส่เฉพาะนามสกุลของผู้เขียนเท่านั้น และตามด้วยปี ค.ศ.

เช่น งานของ ThuyUyen H. Nguyen และ Teresa S. Waringin จากปี ค.ศ. 2013

อ้างอิงหน้าข้อความ คือ Nguyen and Waring (2013)

อ้างอิงหลังข้อความ คือ (Nguyen & Waring, 2013)

2. การอ้างอิงในเอกสารอ้างอิง

ระบบอ้างอิงให้ใช้แบบ APA 6th Edition โดยการอ้างอิงในเนื้อหา (In-text Citation) และรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (References) และหากมีการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยจะต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น

For example:

นวรัตน์ ช่วยบุญชู, อรจันทร์ ศิริโชติ และเจษฎา นกน้อย. (2562). การยอมรับเทคโนโลยีและคุณภาพการบริการที่มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของผู้ใช้บริการธนาคารอิเล็กทรอนิกส์. *วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 11(1), 31-52.

Translated into:

Chouyboonchoo, N., Sirichote, O., & Noknoi, C. (2019). Effects of Technology Acceptance and Service Quality on Customer Loyalty for Electronic Banking. *Economics and Business Administration Journal Thaksin University*, 11(1), 31-52.

For books:

Last name, first initial of name. Second initial if given. (year). *Title of book*. Publisher.

For example:

Kotler, P., Keller, K. L., Brady, M., Goodman, M., & Hansen, T. (2016). *Marketing Management* (3rd ed.). Harlow: Pearson.

For articles in journals:

Last name, first initial. Second initial if given. (year). Title of article. *Title of Journal*, volume(issue). Page range.

URL or doi number (if applicable)

For example:

Klawkratoke, S., & Lerdsrichainon, S. (2023). The Impact of Waste and Relevant Factors on Economic Prosperity in Nonthaburi Province. *Economics and Business Administration Journal Thaksin University*, 15(3), 175–188.
DOI: 10.55164/ecbajournal.v15i3.259881

For chapters in books/collected volumes:

Last name, first initial. Second initial if given. (year). Title of the chapter. In Editor(s). *Title of the book*. pp. xx-xx. Publisher.

For example:

Douglas, S. P., Morrin, M. A., & Craig, C. S. (1994). Cross-national Consumer Research Traditions. In Laurent, G., Lilien, G.L. & Pras, B. (Eds.), *Research Traditions in Marketing*. pp. 289-306. Boston, MA: Kluwer Academic Publishers.

For conference papers:

Last name, first initial. Second initial if given. (year) . *Title of article*. [Poster Presentation/Paper Presentation]. Conference Name. Location. URL or doi (if applicable)

For example:

Kongthong, L. K. (2020). *New Dimension of Educational Management in Thailand: A Case Study of Southern part of Thailand*. [Paper Presentation]. 3rd International Conference on Education. Nakhon Sri Thammarat.

Articles in the Newspaper:

Last name, first initial. Second initial if given. (year, month, date). Title of article. *Title of the newspaper or publication*. URL (if applicable)

For example:

Chuensintu, T. (2009, January 6). Travel in the Footsteps of the Buddha to Bring Good Luck for the New Year. *Matichon*.

Thesis:

Last name, first initial. Second initial if given. (year). *Title of the thesis or dissertation*.

Doctoral dissertation/Master's thesis, Name of University. Source. URL (if applicable)

For example:

Promrak, T. (2007). *Women and Domestic Violence: Divorce as the Solution*.
Unpublished Master's Thesis, Thammasart University.

E-book:

Last name, first initial. Second initial if given. (year). *Title of book*. URL

For example:

Office of Pattani Provincial Culture. (2015). *Religion Information*. http://province.m-culture.go.th/pattani/old/new_page_16.html

การใส่รูปภาพในเนื้อหา

ให้จัดกึ่งกลางของคอลัมน์ ชื่อรูปภาพให้พิมพ์ไว้ใต้รูปภาพ โดยชื่อรูปภาพและข้อความในรูปภาพให้เป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด และใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวปกติ

ตัวอย่างเช่น

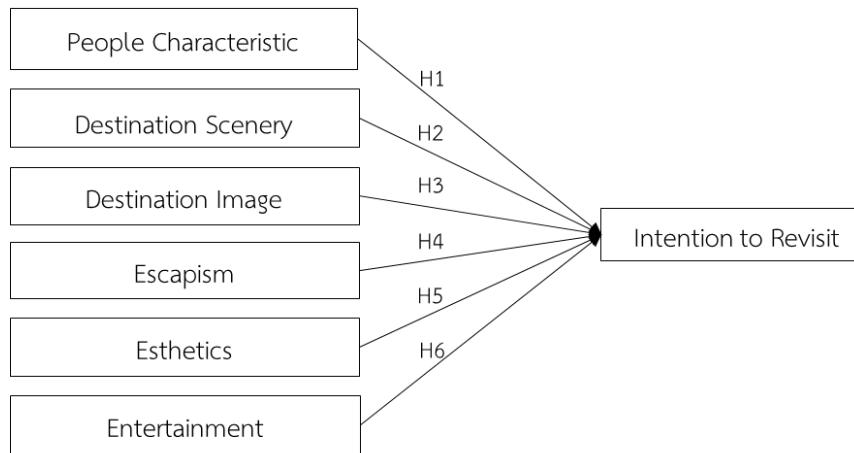

Figure 1 Research Framework

การใส่ตารางในเนื้อหา

ให้จัดชิดซ้ายของคอลัมน์ ชื่อตารางพิมพ์ไว้ด้านบนของตาราง โดยชื่อตารางและข้อความในตารางให้เป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด และใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวปกติ

ตัวอย่างเช่น

Table 1 Hypotheses Testing

Hypothesis	Relationships	Beta	SE	t-value	Decision
H1	People characteristic -> IR	0.12	0.08	1.56	Not Support
H2	Destination scenery -> IR	-0.01	0.07	0.07	Not Support
H3	Destination image -> IR	0.16	0.08	2.06*	Support
H4	Tourist Exp. of Esc -> IR	0.26	0.10	2.59**	Support
H5	Tourist Exp. of Es -> IR	0.22	0.09	2.46**	Support
H6	Tourist Exp. of Ent -> IR	0.10	0.10	1.00	Not Support

Note: *P<0.05, t>1.645, **p<0.01, t>2.2327, ***p<0.001, t>3.092 (one tailed); SE: Standard Error

Author Guidelines

Economics and Business Administration Journal

Thaksin University

Economics and Business Administration Journal, Thaksin University concentrates on the subjects of economics, business administration and accounting research, from their philosophy, concepts, and theories to their methods, techniques, and applications. Economics and Business Administration Journal, Thaksin University is the semi-annual, peer-reviewed journal of the Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University.

General Principles

1. Articles submitted to the journal should be original contributions and should not be under consideration for any other publication at the same time.
2. Papers must be written in either Thai or English.
3. Each paper is reviewed by the editor and, if it is judged as potentially suitable for this publication, it is then sent to two or three referees for double-blind peer-review. Based on their recommendations, the editor then decides whether the paper should be accepted as it is, revised or rejected.
4. The copyright of any article published in **Economics and Business Administration Journal, Thaksin University** will rest with the journal.

There are two issues per volume (June and December).

ISSN : 1905-2421 (Print)

ISSN : 2651-1592 (Online)

Editorial Scope

Papers should be in the following categories:

1. Research article
2. Academic article
3. Article review
4. Book review

It should be noted that research is not the only basis for an acceptable article. Case analyses, creative concepts and applications, commentaries and other thought provoking manuscripts will be considered. Particularly welcome are future-oriented manuscripts that offer visions of economics and business administration in the twenty-first century and practical implications for the new business era.

Papers should be :

1. Single-spaced throughout
2. Times New Roman 12-point font
3. A4 size page formatting
4. Margin of at least 1.5” from the top, 1” from the bottom, 1.5” on the left hand side and 1.0” on the right hand side, on one side of A4 metric white paper. The length of the article should not exceed 20 pages.

Content order for paper

1. Title (please ensure that the title is short, simple and conveys the academic focus of the paper clearly)
2. Abstract (summarize paper including findings and conclusions)
3. Body of paper
 - a. Introduction
 - b. Objective
 - c. Literature review
 - d. Methodology
 - e. Results
 - f. Discussion
4. References

Reference citations within the text

The reference system conforms to American Psychological Association (APA) with only English in-text citation and references.

Citations in the text:

In case the citation of Thai documents, references must be in English and write only the last name of the author and year

For example: นวรัตน์ ช่วยบุญชู, อรจันทร์ ศิริโชติ และเจษฎา นกน้อย. (2562). จากปี พ.ศ. 2562

Citation before the text is Chouyboonchoo, Sirichote and Noknoi (2019)

Citation after text is (Chouyboonchoo, Sirichote & Noknoi, 2019)

In case the citation of English documents, write only the last name of the author and year.

For example, the work by ThuyUyen H. Nguyen and Teresa S. Waringin in 2013

Citation before the text is Nguyen and Waring (2013)

Citation after the text is (Nguyen & Waring, 2013)

For multiple authors, use the full citation for up to three authors; for four or more, use the first author's name followed by "et al." (in italics). A series of citations should be listed in alphabetical order and separated by semicolons (;).

Reference list style

References are to be listed alphabetically, last name first, followed by publication date. The reference list should be typed single space with one line between each entry. If the author refers to Thai sources, the reference must be in English by mentioning last name, first name. Middle name. (if any) Year (Christian Year) and the sources of information.

For example:

นวรัตน์ ช่วยบุญชู, อรจันทร์ ศิริโชติ และเจษฎา นกน้อย. (2562). การยอมรับเทคโนโลยีและคุณภาพการบริการที่มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของผู้ใช้บริการธนาคารอิเล็กทรอนิกส์. *วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ*. 11(1), 31-52.

Translated into:

Chouyboonchoo, N. Sirichote, O & Noknoi C. (2019). Effects of Technology Acceptance and Service Quality on Customer Loyalty for Electronic Banking. *Economics and Business Administration Journal Thaksin University*. 11(1), 31-52.

If the author refers to English sources, write the author's last name, the first letter of the author's name, middle name. (if any) and sources of information.

For books:

Last name, first initial of name. Second initial if given. (year). *Title of book*. Publisher.

For example:

Kotler, P., Keller, K. L., Brady, M., Goodman, M., & Hansen, T. (2016). *Marketing Management* (3rd ed.). Harlow: Pearson.

For articles in journals:

Last name, first initial. Second initial if given. (year). Title of article. *Title of Journal*, volume(issue). Page range.

URL or doi number (if applicable)

For example:

Klawkratoke, S., & Lerdsrichainon, S. (2023). The Impact of Waste and Relevant Factors on Economic Prosperity in Nonthaburi Province. *Economics and Business Administration Journal Thaksin University*, 15(3), 175–188.

DOI: 10.55164/ecbajournal.v15i3.259881

For chapters in books/collected volumes:

Last name, first initial. Second initial if given. (year). Title of the chapter. In Editor(s). *Title of the book*. pp. xx-xx. Publisher.

For example:

Douglas, S. P., Morrin, M. A., & Craig, C. S. (1994). Cross-national Consumer Research Traditions. In Laurent, G., Lilien, G.L. & Pras, B. (Eds.), *Research Traditions in Marketing*. pp. 289-306. Boston, MA: Kluwer Academic Publishers.

For conference papers:

Last name, first initial. Second initial if given. (year). *Title of article*. [Poster Presentation/Paper Presentation]. Conference Name. Location. URL or doi (if applicable)

For example:

Kongthong, L. K. (2020). *New Dimension of Educational Management in Thailand: A Case Study of Southern part of Thailand*. [Paper Presentation]. 3rd International Conference on Education. Nakhon Sri Thammarat.

Articles in the Newspaper:

Last name, first initial. Second initial if given. (year, month, date). Title of article. *Title of the newspaper or publication*. URL (if applicable)

For example:

Chuensintu, T. (2009, January 6). Travel in the Footsteps of the Buddha to Bring Good Luck for the New Year. *Matichon*.

Thesis:

Last name, first initial. Second initial if given. (year). *Title of the thesis or dissertation*. Doctoral dissertation/Master's thesis, Name of University. Source. URL (if applicable)

For example:

Promrak, T. (2007). *Women and Domestic Violence: Divorce as the Solution*. Unpublished Master's Thesis, Thammasart University.

E-book:

Last name, first initial. Second initial if given. (year). *Title of book*. URL

For example:

Office of Pattani Provincial Culture. (2015). *Religion Information*. http://province.m-culture.go.th/pattani/old/new_page_16.html

Note: If two or more works by the same author(s) have the same publication date, they should be differentiated by letters after the date. The letter should appear with the citation in the text, e.g. (Bloggs, 1997a) and (Bloggs, 1997b).

Submission

Submissions to Economics and Business Administration Journal, Thaksin University are made using Thai Journal Online (ThaiJo), the online submission and peer review system. Registration and access is available at <https://www.tci-thaijo.org/index.php/ecbatsu>

For any questions, please contact:

Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University.

140 Karnchanawanit Rd., Muang , Songkhla 90000 THAILAND

Phone: 66-74-317-600 ext. 1805, Mobile: 66-81-479-5605 /Fax: 66-74-317-698

E-Mail : ecbajournal.tsu@scholar.tsu.ac.th

All articles have been subjected to a double-blind review. Duplication, reprint, or republication of any material in Economics and Business Administration Journal, Thaksin University is prohibited without the written consent of the Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University.

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

ต้นฉบับบทความที่เผยแพร่ในวารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม 2567 ได้รับการตรวจแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิ ดังรายนามต่อไปนี้

1. รศ.ดร.กาญจนา โชคถาวร	คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. รศ.ดร.กิริยา กุลกลการ	คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. รศ.ดร.เกตุดี สมบูรณ์ทวี	คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
4. รศ.ดร.ชมพูนุท โกสลากร เพิ่มพูนวิวัฒน์	คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. รศ.ดร.ชินสัคค สุวรรณอภัย	คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ
6. รศ.ดร.ธัชพงศ์ เศรษฐบุตร	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
7. รศ.ดร.พรรัตน์ แสงหาญ	คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา
8. รศ.ดร.พิพัฒน์ นนทนาธรณ์	คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
9. รศ.ดร.ภาณุวัฒน์ รักดีอักษร	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
10. รศ.ดร.สุธินี ฤกษ์ขำ	คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
11. รศ.ดร.อัศวิน แสงพิกุล	คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
12. รศ.อนงค์นุช เทียนทอง	คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
13. ผศ.ดร.กอแก้ว จันทร์กิงทอง	คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
14. ผศ.ดร.กุลดา เพ็ชรวรรณ	คณะการบริการและการท่องเที่ยว
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต
15. ผศ.ดร.จิรวัฒน์ ทิพย์รส	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
16. ผศ.ดร.ชญาดา ภัทราคม	คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
17. ผศ.ดร.ชาคร ประพรม	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
18. ผศ.ดร.ชิดชนก อนันตมงคลกุล	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
19. ผศ.ดร.ธีรศักดิ์ จินดาบถ	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
20. ผศ.ดร.นุกุล ชื่นพิภ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
21. ผศ.ดร.ปาริฉัตร ตู่ดำ	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
22. ผศ.ดร.ปองศักดิ์ ทองเนื้อแข็ง	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
23. ผศ.ดร.ประสิทธิ์ รุ่งเรือง	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
24. ผศ.ดร.พิชญลักษณ์ พิษณุกุล	คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
25. ผศ.ดร.ภูริศร์ พงษ์เพียจันทร์	คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

26. ผศ.ดร.รัชนียา บังเมฆ	คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
27. ผศ.ดร.ฤชุตา เทพยากุล	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
28. ผศ.ดร.วศิน เหลี่ยมปรีชา	คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร
29. ผศ.ดร.วรรณภา ลือภิตินันท์	คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา
30. ผศ.ดร.อนิวัช แก้วจำนงค์	คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ
31. ผศ.ดร.อมรินทร์ เทวตา	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

กองบรรณาธิการวารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ

140 หมู่ 4 ต.เวียงป่าสัก อ.เมือง จ.สงขลา 90000

โทรศัพท์ 0-7431-7600 ต่อ 1805 โทรสาร 0-7431-7698

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/ecbatsu>